LECTVRA ABSOLVTISSIMA ſuper Formalitatibus Scoti,

VENERANDI P. F. IOAN. VALLONI DE IOVENATIO
ORDINIS MIN. REGVLARIS OBSERVANTIAE,
Prouinciæ Apuliæ, Lectoris generalis in ſacro
conuentu Neapolitano.

CONTENTA IN EA HÆC SVNT,

Textus Auctoris explanatio, quàm plurimis annotationibus referta.
Quæſtiones item variæ in dictis Auctoris acutiſsimæ abſoluuntur.
Auctoris deinde Formalitatum omnium cum Ariſt. dictis conſenſus accuratiſsimè explanatur.
Mauritij deinceps, quæ hactenus inſolutæ prorſus remanſerunt, inſtantiæ in ipſa Margine collocatę enodantur.
Arbor demum Signorum Originis, quæ in ſanctiſsima ſunt Trinitate reperta, miro ordine nuper diſpoſita eſt.

VENETIIS M D LXVI.

Impenſis Anelli Sanuiti. Venundantur Neapoli apud Antonium Baccolum, ad inſigne Aquilæ.

REVERENDISSIMO D. HERCVLI GONZAGHAE CARDINALI MANTVANO,

Frater Ioannes Vallonus ab Iouenatio Apuliæ ciuitate, ordinis Min. regularis Obſer. S.

VM homines hominum cauſa genitos eſſe nouerim (Præclariſsimæ domine) condecenſque profectò cenſeatur, vt mortalis mortalem iuuet, qui ad laborem (velut auis ad volatum) ortus extitit, cumq; à teneris vnguibus in adipiſcendis litteris ætatis meæ temporum curricula huc vſq; ipſe conſumpſerim, quod mihi diuina ope, proprioque ſudore ſum adeptus, alijs impertiri decreui. His ſuperioribus annis inter alia quæ mihi dilucidanda acciderunt, Ioannis Scoti Theologorum principis Formalitates (vt appellant) plerũq; interpretari, ac enodare contingit. In quibus elucidandis, non minimum aſſumpſi laborem. Nam quædam diminutè, quædam verò obſcurè dicit aperpendens, quæ deerant addidi, intacta tetigi, ac ampliaui, obſcura clara reddidi, & illuſtrata in rectam ſeriem, clariſsimamq; formam redegi. Et ne tot labores in auras euaneſcerent, ſtudioſæ iuuentuti conſulens, vt ederentur, in lucemque prodirent, operæprecium eſſe duxi. Quod quidem opus è Scotico fonte excerptum ab ingenioli mei viribus ita illuſtratum, & auctum; mente mihi ipſi voluenti cui dedicare vellem, inter primos, famigerabilesque viros, tu prudentiſsimæ, atq; vir integerrime occurriſti. Cuius laudes tot ſunt, ac tantæ, quæ paſsim non obſcuro, varioque ſermone, ſed clariſsima omnium voce prædicantur, vt eorum qui te nouerunt ſententia, atque iudicio, veluti fulgentiſsimum ſydus inter noſtræ tempeſtatis tenebras mirificè eluceſcas. Taceo priſcam, nobilemque tui generis familiam. Taceo, tuum ingenium perſpicaciſsimum, quod aſsiduè ſtudioſis non deſinis inſtruere diſciplinis, vnde te in virum cęlicum euaſurum non ambigam. Taceo, morum tuorum grauitatem, qui nomen tuum adeò celebre reddiderunt, vt qui te his præditum, ac decoratum non amet, non veneretur, non colat, & non obſeruet, ſit nemo. Quo fit, vt ego quoque ad te amore non vulgari proſequendum vehementer alliciar. Cuius virtutes omnem dicendi, ſcribendique facultatem ſuperare videntur. A ſupremis itaque virtutibus, fide, ſpe, ac dilectione te commendare non erubeſco. Itidem à prudentia, iuſtitia, modeſtia, continentia, pietate, clementia & fortitudine, in qua te priſco illo hercule præſtantiorem prædicare non deſinam; licet ille (vt in eius geſtis lectitamus) centauros domuerit ſuperbos, trucem peremerit leonem, celerrimis harpyas fixerit ſagittis, aurea poma rapuerit draconi, vinxerit duris cerberum catenis, tracen trucidauerit regem, Lernæam combuſſerit hydram, Acheloũm mutilatum deuenuſtauerit, ferocem necauerit aprum, robuſtum Gigantem viribus oppreſſerit, Cacum vita priuauerit, cœlum tandem proprijs ſuſtulerit humeris. Si herculeam corporeis caducisque in rebus ſtrenuitatem, ac robur miris efferunt laudibus, quanto magis animi fortitudinem in te præconijs efferre debemus? Si ille leonem interemit, tu antiquum leonem, & draconem, quoties à vitijs abſtines, ſuperas, vincis ac perimis? Si ille fabuloſè cœlum ſubſtinuiſſe dicitur, tu proculdubio vti immobilis firmiſſimaque columna templum altiſsimi viuentibus ex lapidibus formatum tuis humeris vno ex latere ſuſtinere videris. Quamobrem tuum ad amorem allectus cum iam aurea, aut argentea vaſcula ſculpturis, gemmiſque ornata fulgentibus, quibus afficiendus es muneribus, non offeram: hæc enim locupletes dono dare aſſolent, opuſculum hoc ab amoris, ſeruitutiſque ſignum offerre ſtatui. Suſcipe igitur, quæſo, ampliſsimæ Domine, alacri animo, hilarique fronte lucubrationum, laborumque meorum, munuſculum nomini tuo dicatum. Quod ſi gratum amplitudini tuæ eſſe percepero, ad altiora cœleſti numine accingar. Vale tuorum decus, & me, in tuorum ſeruulorum numero aggregare digneris.

MARCVS ANT. FALCONIVS

Ad Lectorem.

Qui ingenio meruit Ioannes nomen acuti
Duns Scotus in sacris artibus egregius
Hactenus obscurus fuerat, penitusque repugnans
Esse videbatur dogmati Aristotelis,
Nunc bene conueniens Stagirę factus alumno est
Et media fulget clarior ille die.
Pręstat Ioannes rara hoc Iuuenatius arte
Da grates, tantas quod tibi pandit opes.

Phęletium Nicolai Gambini Barolitani, carmen ad lectorem.

Ne plus lector iter tenebricosum
Pertentes trepidus, tibi Ioannes
Expulsis celebris magister atris
Impressit Scoticis opus tenebris.
Spectatum, placidum, satisue cultum.
Percurras igitur recentiores
Has chartas nitidis tuis ocellis,
Istic inuenies salubriorem,
Subtilem, facilem, eruditionem.

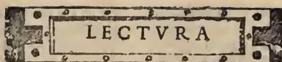
Francisci Phileti Ciconiolani ordinis minorum obseruantię, ad librum Asclepiadeum carmen.

Emersus liquido Cynthius ęquore
Vectus curriculo floridus aureo
Quadrigis roseis atque frementibus
Et cinctus radijs tempora lucidis
Obscuras tenebras vndique comprimit,
Ac monstrat liquido quis decor omnium
Tradens pectoribus dulcia gaudia,
Sic tu de Pluteo cultior exiens
Extrudis nitidus nubila mentium
Ac pandis sophię quis nitor emicat,
Et quantus rutilet splendor in artibus.
Exultent igitur more mimallonum
Doctę qui cupiunt munera Palladis,
Et Scoti cupiunt scandere culmina.
Sed tu despiciens impia spicula
Ornatus viridi tempora Laurea
Pandas temporibus tecta prioribus
Nostris quę tribuant gaudia mentibus.

Idem Franciscus Philetus ad Mineruam.

Imbribus auratis patris de vetrice nata
Virgo Minerua feras quid docet iste sophos?
Doctus docti loqui referens à cumina Scoti MINER.
Flammigerum cęlum te penetrare docet.
Quantam cum docto reserat sermone diserto
Symphoniam teneat Scotus Aristotele.
Et quamuis rutilet Scoti doctrina per orbem
Auricomus veluti Delius astra premens
Vt tamen interdum tegitur caligine Titan
Nec radios perdit fulgidus ille suos.
Sic Scotus rutilans nebulis Velatur opacis,
Gutture quas efflat turba proterua suo.
Has veluti Boreas furioso flammine perflans
Destruit & penitus nubila quęque fugat.
Vlterius perge lepido sermone Minerua FRANC.
Osque tuum reseres aurea verba loquens.
Quęque Mauritius tetra sub nocte volutat MINER.
Eximit hic tenebris clarius atque docet.
Viribus ingenij pollens & arte decora
Ostendit nitideque latuere diu.
Hoc duce tu poteris dominum cognoscere trinum
Qui mare, qui terras condidit, atque regit.
Agmina qui cęli radiantia luce coruscat
Ambrosię succo nectareoque beat.
Si sapis, atque cupis varios perdiscere libros
Hoc opus inspicias terque, quaterque legas,
Non nemus hesperidum producens aurea poma
Hoc lepido libro gratius esse valet.

FINIS.

R. P. F. IOAN. VALLONIS DE IOVENATIO,

ordinis Min. regularis Obseruantiæ, super FORMALITATES SCOTI.

Formalitas quid sit.

Eclaraturus formalitates Scoti, primũ explanabo titulum quæstionis, & quia ponuntur hic tres termini, quorum vnus est formalitas, secundus distinctio, tertius est realitas, cum in quæstione dicatur: vtrum illa quæ distinguuntur formaliter distinguantur realiter? Primus igitur terminus est formalitas, & de hoc dico, ꝙ formalitas quantum ad propositum nostrum facit: est ratio conceptibilis ex natura rei, & sic omnis ratio, sub qua tu concipis aliquid ex natura rei est formalitas. vnde, si concipis sortem inquantum est homo, vel substantia, homo & substantia, sunt formalitates. & ita formalitas dicta est à forma, quæ idem est, quod actus, & omne quod intelligitur, est ratio & actus. hinc est, quod Aristoteles, formam, rationem & actum appellat. 2. Physicorum, & textu cõm. 28, & 5. Meta. tex. cõm. 2, & ab Auerroe. 2. de Anima cõm. 6. formare per intellectum intelligere dicitur, ergo ratio obiectiualis sub qua intelligitur aliquid, merito formalitas dicitur.

Vel aliter clarius formalitas vocatur illud, quo aliquid est extra nihil, vt materia prima, voluntas, intellectus, & sic de omnibus alijs. & vt omnia perstringam, formalitas est sicuti est ens, & suę passiones, vt Bonum, verum, vnum modi intrinseci, genera generalissima, subalterna, species, specialissimæ, indiuidua, differentiæ vltimæ & intermediæ, passiones reponibilium in prædicamento, & cuncta quæ sunt in diuinis: omnia. n. hęc formalitates appellantur, vt ecce exemplum, sortes est ens: ens est formalitas, per quam sortes est extra nihil: sortes est bonum, bonum est formalitas, & similiter verum, per quod sortes est extra nihil, & si quæras quot formalitates possunt esse in vna re? dico, quod infinite, vt sortes est ens, corpus animatum, corpus currit, legit, sedet, est Romæ, est in hac hora, & sic de omnibus alijs.

Distinctio. Diuisio non Identitas.

Secundus terminus declarandus est distinctio, ideo quæro quid sit distinctio, quid diuisio, & quid, non identitas: & dicimus, quod ista tria, videlicet diuisio, distinctio, non identitas se habent sicut magis commune & minus commune, vnde omnis diuisio est distinctio, & non è contra, & omnis distinctio est non identitas, & non è contra: nam diuisio est inter partes materiales quantas, aut inter partes entitatiuas non quantas: primo modo diuiditur vna pars ligni ab alia: secundo modo diuiduntur partes entitatiuæ materiæ. nam si materia se cluderetur à quantitate, adhuc diuideretur in partes entitatiuas, & partem extra partem haberet. omnia igitur illa, quæ diuiduntur distinguuntur necessario, & non è contra. multa enim distinguuntur, quæ non diuiduntur: vt duo Angeli, videlicet Michael, & Gabriel, distinguuntur, & non diuiduntur. potentiæ animæ vt intellectus & voluntas, distinguuntur, & tamen non diuiduntur. & distinctio est inter partes habentes actum positiuum: diuisio verò inter partes quantitatiuas, aut entitatiuas. similiter omnis distinctio est non identitas, & non è contra: nam distinctio debet habere ambo extrema positiua, non identitas verò vnum solum positiuum: vt Franciscus, non est idem chymeræ, lux non est eadem tenebræ habitus: non est idem priuationi formaliter acceptæ. patet igitur quomodo accipitur istę terminus in titulo quæstionis, scilicet distinguuntur.

Tertius terminus est realitas, & pro hoc nota quod iste terminus venit à re: res autem venit à ratus, rata, ratum: quod est firmus, firma, firmum, & res trifariam sumitur & isti modi accipiendi rem se habent per ordinem, scilicet res subsistentiæ, existentiæ, & essentiæ. vnde res subsistentię, siue subsistens est illud, quod ęst in communicabile, vt quo, & vt quod: & quia in communicabile est priuatiuum: & priuatio intelligitur per habitum, & Aristotele. 3. de Anima tex. cõm. 25, & idem habet cõmen. in eodem loco, hinc est, quod erit primo videndum quid est communicabile, vt quod, & vt quo; vnde communicabile vt quod est illud, quod de pluribus prædicatur. vt sunt vniuersalia, substantiæ secundæ, vt homo & animal; quia vero substantiæ primæ non prædicantur de pluribus, per oppositum sunt in communicabiles; vt quod sicuti est Cicero, & Plato. Communicabile vt quo est illud, quo aliquid est tale, vt forma tam substantialis q̃ accidentalis, est illa: qua aliquid est tale, vel substantialiter, vel accidentaliter. vnde Arist. 1. Physic. tex. cõ. 27. forma tam substantialis quàm accidentalis est ratio essendi illius, cui communicatur, vel quo ad ęsse simpliciter, vel quo ad esse secundum quid: suppositum igitur existens in natura substantiali, siue sit limitatum, vt supposita in pręدicamento substantiæ, siue in natura illimitata, sicut sunt supposita in essentia diuina, dicuntur res subsistentes, quæ de pluribus prædicari non possunt; nec sunt ratio essendi alicui in aliquo esse cum habeant vltimatam actualitatem, non ordinabilem ad vlteriorem actum: ideo talia supposita similiter sunt incõmunicabilia, vt quo: ex quo patet ꝙ supposita dupliciter sunt incommunicabilia: & vt quod, quia non prædicantur de pluribus, & vt quo, quia non sunt ratio essendi alicui, substantialiter, vel accidentaliter.

Vel clarius res subsistens est, quæ est in vltima actualitate, & non ordinatur ad vlteriorem formam substantialem: nec est ratio essendi alicui. & notanter dico substantialem & non accidentalem, quia primæ substantiæ & si sint in vltima actualitate bene possunt ordinari ad formã accidentalem: quia possunt recipere accidentia. & notanter dico: nec est ratio essendi alicui. nam hæc albedo, licet sit in vltima actualitate, tamen est ratio essendi alicui accidentaliter. quia sortes hac albedine est albus. propterea hæc albedo non est res subsistens, similiter tam materia quam forma, cum sint rationes essendi composito, non sunt res subsistentes: cum vtraque pars sit propter compositum. vnde. cõmen. 2. de Anima, 37. cõ, anima & corpus sunt propter animatum. *Res subsistens quid sit.*

Secundo est res existens; & ista est vniuersalior quam subsistens. & est illa, qua aliquid habet esse, extra causam & intellectum, vt sortes, postquàm est productus: & hoc est esse entitatiuum, quod habet materia prima, quæ est extra causam & intellectum, vt tenet Sco. 12. d. 2. q. prima: & non subsistit, vt diximus; restat ꝙ tantum existit; & dicimus, ꝙ res existens in prædicamento quolibet reperitur: sed non vt existens est: quia prædicamentum abstra- *Existens quid.*

hit ab existentia: & illa, quæ in prædicamento ponuntur, considerantur vt habent esse cognitum: vt declarabitur in tertio articulo partiali secundi principalis: & sic patet, qđ in plus se habet res existens, quàm subsistens. nam existẽs est in quolibet prædicamento, subsistens vero tantum in prædicamento substantiæ.

Vltimo est res essentiæ, quæ est ipsamet essentia: quæ aut est in singulari existente, aut est in intellectu. & notanter dico in singulari existente: quia secundum Sco. secundo sen. dist. prima. q. secunda, nunquam esse essentię separatur ab existentia realiter: & idem habet 39. primi: & notanter dico aut in intellectu, à quo cognoscitur quiditas rei: quia rosa in hyeme habet esse essentiæ, quæ essentia non est in re existente, sed in intellectu: & si dicas essentia non separatur ab existentia, vt diximus, quomodo ergo rosa habet esse essentiæ sine existentia? ad hoc dico, quod esse reale essentiæ realiter existens, non separatur ab existẽtia, sed esse essentię cognitum, quod habet rosa in hyeme, bene separatur ab existentia, ex quo sequitur, quod omne existens est res essentiæ, & ista tria se habent per ordinem. nam subsistens est existens, & non econtra: existens est res essentiæ & non econtra, & sic patet declaratio terminorum positorum in quæstione.

Hic ponuntur declarationes dictorum Mauritij viri excellentissimi quæ posuit in margine.

ET, quia in margine à Mauritio excellentissimo huius viæ professore posita sunt. Arcana Scoticæ doctrinæ, & subtiles instantiæ, quæ militant contra authorem: & obscura dubia opere precium est ea declarare, quia Mauritius ea noluit soluere, vt præberet nobis exercitium.

Dixit Margo in principio quæst. {Ponderabit in primis hic lector quid præsupponit, & quid quærit quæstio} Hoc non sine causa dixit, quia omnis quæstio unum præsupponit, & aliud quærit. supponit auth. ꝙ dentur formalitates, & quidditates, & essentiæ, distinctæ conceptibiles, quando dicit vtrum illa quæ distinguuntur formaliter. secundo supponit ꝙ dentur res subsistentiæ vel existentiæ, & hoc pro illo termino realiter. Postea quærit an ista talia, quę formalitates sunt, & secundum modum formalitatum distinguuntur: distinguantur sicut res & res existentiæ, vel subsistentiæ & sic realiter? Sequitur Margo {& propter quid mouetur} Ad hoc dico, ꝙ talis quæstio mota fuit propter illos, qui dixerunt esse tantùm duas distinctiones. vnam per intellectum, quæ rationis vocatur: aliã non per intellectum, quæ realis dicitur: & non posuerũt mediam distinctionem inter has duas, negantes distinctionem formalem: & alias, quæ infra ponentur: ideo author vult probare ꝙ datur in re distinctio formalis: & ex consequenti postea & minus principaliter ponet alias distinctiones: vltra illas duas positas à via communi: & ꝙ illa, quæ sunt distincta per formalitates, non sunt distincta realiter: proprie & stricte sumẽdo distinctionem realem: propter hoc igitur mota fuit quæstio. Sequitur {& terminos exponat ex his, quæ infra sequuntur: & ex dictis Francisci: & Petrithomæ: & aliorum formalizantium & præcipue Scoti} terminos quęstionis hic non expono: quia iam expositi sunt superius. Et tangat opinionem antiquorum: idest phy. qui coguntur negare distinctionem entium secundum existentiam. Ista opinio fuit Parmenidis & Melissi, qui dicentes ꝙ omnia sunt vnum ens, coacti fuerunt postea negare equum esse distinctum ab albedine: & multa alia inconuenientia posuerunt. contra quos arguit Ari. primo phy. supponens primo, ꝙ principium maxime proprium: ad disputandum contra Parmenidem & Milissum est: quia ens dicitur multipliciter: hoc supposito arguit sic. illi, qui dicunt omnia esse vnum ens aut dicunt omnia esse substantiam tantum, aut quantitatem, aut qualitatem, aut substantiam cum qualitate & quantitate: si dicunt omnia esse vnum, idest substantiam tantum: aut dicunt omnia esse equum vel hominem: vel aliquid aliud animal. & sic isti si dicerent oĩa esse equum, negarent distinctionem entium secundum existentiam, hoc vult dicere Margo: nam sortes existit: & hæc albedo existit: & si omnia sunt tantum homo, tunc sortes & hæc albedo non essent distincta realiter. & sic negando ista esse distincta realiter. sequitur quod dicit Margo, ꝙ coguntur negare distinctionem entium secundum existẽtiam. Nec possent dicere antiqui: ꝙ omnia sunt vnum: & hoc erit quantitas tantum: quia tunc aut erit hoc quantũ, aut hoc magnum, sicut dicit philosophus: aut qualitas tãtum: quia tũc erit aut hoc album, aut hoc nigrum & ista impossibilia sunt, quia tunc essent accidentia sine substantia: & ponendo ꝙ omnia sunt aut hoc album, aut hoc nigrum negarent distinctionem entium secundum existentiam: quod est propositum nostrum. Similiter contingit istis, qui tantum ponunt distinctionem rationis & realẽ, & negant formalem: coacti sunt dicere, ꝙ sapientia & essentia diuina sunt omnino eadem: & non sunt distincta nisi per intellectum: similiter spiratio actiua & paternitas eadem omnino erunt, idem oportet dicere de actione & passione ꝙ omnino erunt indistincta: & si distinguuntur, per intellectum solum erunt distincta, quæ omnia falsa sunt, vt probabitur. Sequitur in margine. {Et quomodo ista quatuor se habent per modum magis & minus communis, scilicet distinctio vel differẽtia, diuersitas vel alietas, separatio, vel diuisio: & non idẽtitas: Sequitur Margo & ꝙ hic est sermo de distinctione proprie dicta: & non communiter accepta} idest non loquitur de distinctione communiter accepta auth. quæ est inter extrema, quorum vnum est positiuum & reliquum. non sicuti est inter Franciscum & chymeram. sed loquetur de distinctione proprie accepta, quę est inter extrema ambo positiua: siue materialia, siue immaterialia sint. Sequitur in margine {quæ tamen & identitas ei opposita potest accipi vel stricte, vt sunt solius substantiæ, vel extensiue, vt sunt omnis entis sub disiunctione: quæ tamen, idest quæ distinctio & identitas ei opposita & sibi correspondens, proprie accepta & non communiter. vt est inter extrema ambo positiua: potest accipi stricte, & sic sunt solius substantiæ: idest distinctio siue diuersitas & identitas stricte accepta solum in prædicamento substantiæ sunt, vel extẽsiue ut sunt omnis entis sub disiunctione: idest sed extensiue & large loquendo distinctio & identitas sunt omnis entis & in quolibet prędicamẽto: & etiam in diuinis, sub disiunctione: hoc est, quia omne ens est idem vel diuersum: vt tenet Scotus 19. primi & 6. dist. quarti, & quinto Meta. & quod detur identitas & distinctio stricte sumpta declaro sic: Arĩ. 5. meth. t. c. 20. ponit tres relationes fundatas super vnum, scilicet idem simile, & æquale, & loquendo de istis stricte, dico quòd appropriantur diuersis generibus, vt identitas & distinctio substantiæ, æquale vel in æqualitas quantitati similitudo, vel dissimilitudo qualitati, & ita forte proprie & stricte loquendo possent alię relationes fundari super res aliorum prædicamentorum:

rum: sicut proportionalitas super relationem siue similitudinem duarum proportionum: & hoc videtur Auicen. dicere saltem de his tribus relationibus cõmunibus, quas expresse ponit Philosophus. Tamen fundamentum remotum istarum relationum est res illius generis: puta fundamentum æqualitatis est res de genere quantitatis: fundamentum similitudinis est res de genere qualitatis fundamentum identitatis est res de genere substantiæ. Proximum tamen fundamentum vel ratio proxima fundandi est vnitas talis rei: quia super rem talis generis substantiæ fundatur distinctio & identitas: & sic de alijs duabus vnitatibus dicas. patet igitur qualiter strictè loquendo de identitate, distinctione, quòd fundantur in prædicamento substantiæ.

Secundo declaro loquendo extensiue de identitate & distinctione, quòd fundantur in diuinis & in quolibet genere. nam quodcunq; ens est in se quid, & habet aliquem gradum determinatum in entibus. & secundum hoc sicut potest tripliciter considerari quodcunq; ens, ita etiam super ipsum potest fundari triplex relatio communiter sumpta: quia identitas super quodcunque ens in quantum est quid & æqualitas vel inæqualitas super quodcunque ens in quantum habet magnitudinem aliquam perfectionis: & quę dicitur quantitas virtutis, de qua August. sexto de tri. cap. septimo, quòd in his, quæ non magna mole sunt, idem est melius quòd maius. similitudo autem vel dissimilitudo potest fundari super quodcunq; ens inquantem est quale. & de hoc modo qualitatis loquitur Arist. 5. Meta. quod vnus modus qualitatis est differentia substantiæ, idest differentia essentialis, & hoc modo indiuidua eiusdem speciei sunt essentialiter similia: inquantum habent eandem differentiam specificam, quæ est qualitas essentialis ipsorum: & sic communiter & non strictè accipiendo istas relationes. dicit Philos. 10. Meta. tex. commen. 12. quod omne ens omni enti comparatum est idem vel diuersum. sicut igitur fundamentum identitatis æqualitatis, & similitudinis hoc modo communiter sumptum est ens in communi comparatum ad quodcunque ens in communi, ita illæ relationes similiter sunt trãscendentes diuidentes ens in communi: sicut diuiditur in necessarium & possibile: & ita tale ens in communi diuiditur in identitatem & distinctionem siue diuersitatem. patet igitur qualiter identitas & distinctio potest sumi strictè & extensiue sicut tetigit Margo. Sequitur {declarari etiam poterit titulus tractatus} hoc declaratum est. Sequitur {& quatuor eius causæ huius tractatus} Hic tu debes scire, ꝙ Margo loquitur improprie de quatuor causis: quia proprie loquendo scientia non habet causam materialem & formalem: sed tantum duas, scilicet efficientem & finalem: quia scientia est qualitas animæ & accidens spirituale & nullum accidens habet materiam & formam: & si quæras quæ est causa efficiens, & quæ finalis, Respondeo quòd causa efficiens huius tractatus non est nisi intellectus, & subiectum huius tractatus: quia huiusmodi scientia ab his duobus causatur. s. à potentia & subiecto, siue obiecto, vel saltem à specie intelligibili talis obiecti. Causa vero finalis est duplex. s. immediata & intrinseca: & mediata & extrinseca: immediata & intrinseca non est aliud quam cognitio subiecti sed causa finalis mediata & extrinseca: est illud ad quod ordinatur perfecta cognitio subiecti talis tractatus. s. ad cognoscendum omnes identitates & distinctiones omnium rerum: quæ sunt in mundo. Quod vero dicit Scot. in prologo. q. tertia quòd causa materialis scientiæ est subiectum illius scientiæ: & quòd diuisio ab aliquibus ponitur causa formalis, hoc est improprie loqui & communiter. nam subiectum habet magis rationem causæ efficientis quàm materialis. Sequitur in Margine {subiectũ eius potest poni hoc disiunctum, idem vel diuersum: vel ens in ordine ad ista: vel formalitas, vel aliquid huiusmodi. Nec te conturbet quòd idem vel diuersum est complexum, & propter hoc non erit subiectum, quia subiectum debet esse incomplexum, quia per idem & diuersum circumloquimur aliquid incomplexum. Sequitur in Margine {quare potius nominantur formalitates quàm realitates} Ad hoc dico, ꝙ distinctio realis, quæ posset esse inter duas res & inter duas realitates, non negatur ab aduersarijs, sed bene distinctio formalis: & quia hic fit quæstio & tractatus principaliter ad probandum talem distinctionem dari, hinc est, ꝙ vocãtur magis formalitates quàm realitates: vel dicuntur formalitates & non realitates à magis communi, quia formalitas est magis communis quàm realitas: & denominatio fit à communiori & superabundanti. Sequitur {An Arist. fecit mentionem de eis, & alij philos. & vbi?} Ad hoc dico, quòd Arist. vtique mentionem fecit de distinctione formali {& vbi?} Dico, quòd in prædicamentis in cap. de qualitate. In tertio Physicorum tex. cõmen. 21. in Ethicis: in quarto Metaphy. tex. cõmen. tertij in quarto, Tho. capitolo primo, cuius auctoritates & formalia verba superfluum est hic ponere, cum infra ab autho. in arguendo ad partem affirmatiuam omnia distinctè & clarè ponantur. Sequitur {an alij philosophi faciant mentionem} Ad hoc dico, quòd Commentator bene ponit hanc distinctionem formalem in tertio de Cœlo & Mundo commen. 28. vbi dixit, quòd eadem forma elementi mouet & mouetur, & tamen est eadem forma: mouet inquantum forma: mouetur inquantum materia. Arguitur ergo sic, si de eadem forma verificantur contradictoria, ergo in eadem fundatur distinctio formalis: & ista formaliter distinguentur. s. moueri & mouere plura alia ponuntur in margine in argumentis pro parte negatiua, quę non indigent nostra expositione &c.

Argumenta ad oppositum qđ detur formalis distinctio.

IN oppositum arguit author quinque rationibus, quibus probat quòd datur distinctio formalis. Et prima inter omnes est logicalis. & est Aristo. in prædicamentis in capitulo de qualitate. vbi voluit quòd idem calor numero, qui est dę prima specie qualitatis, potest esse in tertia. Et tu dicas ampliando quòd erit in tribus, erit in prima vt est dispositio: erit in secunda, vt est naturalis potentia: mediante qua ignis potest comburere lignum: & in tertia, in quantum est forma immutatiua sensus. Et nota, quòd Scot. in 6. dist. quarti dixit, quòd istæ non sunt species, sed sunt modi. nam impossibile esset, quòd idem numero in diuersis speciebus saltem disparatis poneretur. Et Aristo. in capitolo de qualitate, postquam posuit illas quatuor species qualitatis dixit, forte apparebunt alij modi qualitatis sed qui maxime dicuntur tot sunt. Ecce illa, quæ appellauerat species nunc vocat modos: & hoc dixit propter alias acceptiones qualitatis, quas in quinto Metaph. prosequutus est tex. commen. 19. Vnde Cõmen. ibidem non intendit hic de speciebus qualitatis & quantitatis secundum quòd sunt prædicamenta, sed solummodo intendit numerare intentiones, quas significant hac dictiones, quantitas & qualitas, in illo commento has species quandoque genera appellat: Aristo. in prædicamentis capitulo de qualitate secundam & quartam species genus appellat: & non speciem primam & tertiam speciem vocat, vt innuat quòd

sunt species & genera: & intelligas species subalternas, & non specialissima: quia tunc esset impossibile ꝙ idem possit esse species & genus. Sed quid mirum, si idem numero calor in diuersis speciebus esse potest? cum eadem res numero potest esse in diuersis prædicamentis, vt inquit Boethus, in præsentis, qui vult, ꝙ fortes est substantia quantus pater albus & similia. Et Sco. 12. dist. quarti voluit, ꝙ inhærentia esset in prædicamento ad aliquid & in prædicamento passionis. idem testatur Arist. 6. Meta. tex. c. secundi, ꝙ habitus scientiarum essentialiter abinuicem distinguũtur secundum diuersum modum considerandi, & tamen dico, ꝙ idem subiectum naturaliter in omnibus tribus scientijs in philosophia methaphysica & mathematica potest esse. vnde cômen. 2. Physicorum. tex. côm. 20. voluit, ꝙ eadem res à physico. & à matematico considerari potest à physico vt habet materiam: à mathematico vt habet trinam dimensionem sic similiter non est inconueniens ꝙ eadem res numero possit cõsiderari secundum alium & alium modum, ꝙ non esset nisi haberet aliam & aliam conceptibilitatem, & diuersas formalitates.

Secunda ratio, quam ponit Author est physica, & vult ex Arist. 3. Phy. tex. côm. 21. & inde, quòd actio & passio sunt idem realiter, tamen habent aliud & aliud quod quid erat esse per quæ intellige aliam & aliam formalitatem: hoc dictum posset comprobari per ea, quæ habet Sco. 13. quolibet, vbi voluit, ꝙ motus, qui est forma fluens idem numero possit esse actio & passio: actio vt est ab agente, & passio vt est in passo. Sed contra hoc arguitur, ꝙ actio & passio non sunt idem secundum mentem physic. vt tenuit author. Et probo sic Arist. 3. phy. tex. côm. 22. voluit ꝙ doctio & doctrina non sunt idem neque actio cum passione, sed cui insunt hæc. s. motui: nam cum motu sunt idem actio & passio, sed non inter se. hæc Aristot. ad hoc resp. ꝙ verum est, ꝙ actio & passio non sunt idem, s. formaliter inter se sicut Arist. innuit in eodem textu: quod. n. huius in hoc & quod huius ab hoc actum esse ratione alterum est. i. actio, quæ est huius in hoc & passio, quæ est huius ab hoc, actum esse ratione alterum est. i. distincta sunt distinctione, quæ est distinctio formalis. sunt igitur actio & passio formaliter distinctæ & sunt idem motus. i. est vnus motus realiter & hoc est propositum nostrum.

Quarto arguitur authoritate metaphysicali. Dicit. n. philosophus. 4. metaphysicę. tex. c. 3. ꝙ ens & vnum sunt vna natura. Et hoc idem. 4. Topic. cap. 3. distincta vero ratione quidditatiua, & per consequens sunt eadem realiter: & distincta formaliter. Thomistæ dicerent ratione quidditatiua, i. per intellectum. Contra arguit author magis distinguitur ens ab vno, quàm ens ab ente: sed ens ab ente distinguitur per intellectũ, ergo oportet, ꝙ ibi inter vnum, & ens sumatur maior distinctio, quàm per intellectum: & per consequens sumetur ratio pro ratione quidditatiua, & non pro ratione intellectus: quæ ratio vel distinctio quidditatiua est maior, quàm ratio vel distinctio intellectus.

Thomistarũ sententia.

Decla. Marginis.

Dixit Margo {hic considera instantiam: & fortifica argumentum contra ponentes gradus in distinctione per intellectum fabricata. Instantia & fortificatio argumenti contra Scotistas, qui ponunt gradus in distinctione fabricata per intellectum, est ista. Nam diceret Thomista: ꝙ posset sic respõderi, Magis distinguitur ens ab vno, quàm ens ab ente: magis. i. in maiori gradu distinctionis rationis, & sic quando ens ab vno distinguitur, ratione distinguitur: quia vos Scotistæ in distinctione rationis ponitis gradus, vt patet per Scotum, sexta vniuersalium: quando dicit, quòd passio vniuersalis non est nihil, sed ens in minori gradu, quàm vniuersale: quia sicut in entibus realibus, sic in entibus rationis dantur gradus. Per hoc fundamentum Thomista posset adducere instantiam, sicut dicit Margo: & destruere omnes distinctiones: quas ponimus: & dicere, quòd datur vna distinctio realis, & omnes aliæ sunt rationis: sed formalis erit rationis in vno gradu, ex natura rei rationis in alio gradu: essentialis rationis in alio gradu: & sic de alijs. Et ex hoc sequitur per fundamentum Scoti, ꝙ tantum duę distinctiones erunt, s. realis & rationis: quę multiplices habebit gradus, & non septem sicut ponunt Scotistæ. Sequitur in Margine: {Recurrẽdo ad subiectum: & passionem} hoc recurrere ad subiectum & propriam passionem, est quia contra aduersarios posset formari talis ratio. Si vera sunt quæ dicitis, accipio hominem, qui est subiectum: & risibilitatem, quæ est propria passio: tunc dicam, magis distinguitur homo à risibilitate, quàm homo ab homine: sed homo ab homine distinguũtur per intellectum: ergo homo à risibili in maiori gradu quàm per intellectum: quod est contra vos, qui dicitis, ꝙ homo & risibilitas distinguuntur realiter: & tamen idem modus arguendi est de ente & vno, sicut de homine & risibili: saltem pro quanto Thomista contra nos arguere posset. Sequitur Margo {& recurre ad realitatem Metaphycæ scientiæ} recurrere ad realitatem Metaphysicæ scientiæ, intelligitur sic. Nam contra aduersarios posset fundari argumentum: si ens & vnum distinguuntur per intellectum, cum distinctio per intellectum sit secundarum intentionum, sequeretur quòd ens & vnum essent Secundæ intentiones: & siccum Metaph. sit vniuersaliter de ente, cuius vnum est propria passio, sicut ipsi tenent: tunc Metaphysica esset scientia rationalis, & secundarum intentionum: & non rationalis, & hoc dicit Margo. Alia plura ponuntur in margine, quæ clara sunt: & non indigent expositione vsque ad illum locum, {tange instantiam contra ęquiuocationem} quod dictum positum est respondendo ad quæstionem. Sed vltra quinque rationes, quas posuit author, possunt addi plures aliæ ex fundamentis Scoti. Prima sit ista, accipiatur vna res v. gratia homo: & in ea ponantur duæ formalitates, vt rationale, & risibile: tunc quæro, de istis possunt, secluso opere intellectus, verificari duo contradictoria, aut non? non est dicendum, quòd non: quia risibilitas, & rationale sic se habent, ꝙ vnum est propria passio, & aliud non est propria passio: vnum est differentia essentialis, & aliud non est differentia essentialis: quæ ad inuicem contradicunt. igitur istæ duo non erũt distincta per opus intellectus: quia de eis verificantur contradictoria sine opere intellectus: nõ distinguũtur realiter, quia sunt vna res: ergo media distinctione distinguuntur: & sic datur distinctio media, quæ in proposito est formalis. Secundo posset argui sic: de intellectu dicitur, ꝙ est cognoscitiuus, de voluntate ꝙ non est cognoscitiua. Nam dicimus voluntatem nostram esse cæcam. de intellectu, ꝙ agit naturaliter. de voluntate ꝙ agit libere, & non naturaliter. Tunc arguitur sic, esse cognoscens, & non esse cognoscens, sunt contradictoria: agere naturaliter, & non agere naturaliter contradicunt: ergo illa, super quibus fundantur talia prædicata contradictoria non sunt distincta per intellectum: quia de eis verificantur prædicata contradictoria secluso opere collatiuo intellectus: igitur intellectus & voluntas non ratione distinguũtur: non realiter, quia sunt vna res, ergo media distinctione, & sic formaliter: istæ & similes rationes ex dictis Scoti formari possunt.

Textus

Textus.

RESpondeo in ista quæstione sic procedam. Primo aliquas diuisiones proponam? Secundo numerum cuiuslibet distinctionis & identitatis aperiam. Tertio dabo modum inuestigandi & inferendi vnam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primum dico, ꝙ ens diuiditur in ens reale, & ens rationis. Et ista est diuisio æquiuoci analogi, in sua æquiuocata analogata.

Fit hic quæstio.

HIc moueo duas difficultates: prima est, quia Scotus tertia quolibet dixerat, quòd ens vt diuiditur per ens reale & rationis, posset poni primum obiectum nostri intellectus: siue sit vniuocum, siue analogum. Quæro modo quam primitatem & vnitatem habet? non primitatem perfectionis, quia hoc falsum est, vt patet: non originis, quia similiter falsum est in proposito: quia de ista Scotus non loquitur. tum etiam, quia, vt sic, est commune ens primis & secundis intentionibus: non prius origine intelligitur à nobis. nam secundæ intentiones non sunt illa, quæ primo occurrunt intellectui nostro: nec in notitia intuitiua, nec abstractiua. ergo intelligitur primum obiectum intellectus nostri primitate. s. adæquationis. i. ens sic sumptum est primum. i. adæquatum & vnum obiectum intellectus nostri. Et tunc quæro iterum, quam vnitatem habet ens isto modo sumptum? non habet vnitatem vniuocationis: quia enti reali & enti rationis nihil est vniuocum: non habet vnitatem æquiuocationis: quia in æquiuocis non est vnitas non analogiæ quia ista non mediat inter æquiuocationem & vniuocationem, sed semper stat cum altero extremo secundum Scotum, ergo nullo modo habet primitatem & vnitatem sic sumptum. ꝙ tamen est falsum, quia omne obiectum cuiuscunque potentiæ debet habere vnitatem, vt patet de obiecto voluntatis, quod habet vnitatem suam: de obiecto visus & auditus, quæ similiter habent vnitatem suam: & tamen ens isto modo nullam vnitatem habet. Secunda est ista, quæro quomodo ens isto modo sumptum est æquiuocum: nam, si passio sua est vniuoca, ipsum erit vniuocum? Accipio intelligibilitatem, quæ est passio entis: ipsa vniuoce competit primis & secundis intentionibus: ergo ens vniuoce competit primis & secundis intentionibus: ꝙ intelligibilitas competat vniuoce primis & secundis: probo sic de secundis, quia de primis patet. Secundæ intentiones sunt per se scibiles, & per se entia: probo, de eis fiunt demonstrationes, & diffinitiones: ergo per se sciuntur: ergo per se intelliguntur: ergo intelligibilitas per se competit eis, similiter per se competit primis. ergo intelligibilitas vniuoce competit ambabus: ergo est passio vniuoca: ergo subiectum eius. s. ens est vniuocum enti reali & rationis: ergo ista diuisio est vniuoci: ergo non est æquiuoci in sua æquiuocata, sicut author dicebat. Ad primum respondeo sic, ꝙ ens isto modo sumptum habet primitatem non perfectionis, nec originis, sed habet primitatem adæquationis. Et quando quæris quam vnitatem habet? quia omne obiectum debet habere vnitatem, vt patet in omnibus obiectis quibuscunq; potentię. Dico, ꝙ habet vnitatem proportionis & hoc intelligo sic quia sicut se habet ens reale respectu suorum inferiorum in suo ordine, sic se habet ens rationis respectu suorum inferiorum in suo ordine: hanc tantum primitatem & vnitatem inuenio in ente isto modo diuersum, & non aliam. Et si tu diceres, omne obiectum cuiuscunq; potentiæ est vniuocum, vt patet de obiecto visus, qui est color, est vniuocus suis inferioribus: & sic de obiectis quarumcunque aliarum potentiarum: ergo, si ens isto modo sumptum commune primis & secundis intentionibus est obiectum intellectus, sicut Scotus dicit tertia quolibet, ergo erit vniuocum. Ad hoc respondeo, quòd duplex est obiectum intellectus. vno modo pro illo quod mouet, vel primo terminat actum intellectus, cuiusmodi sunt primæ intentiones, & hoc erit vniuocum. alio modo saltem pro illo, quod per se terminat: & sic ens reale nō est obiectum intellectus, sed ens commune enti reali & rationis: quia entia rationis non terminant actum intellectus, nisi primo entia realia terminent actum intellectus, quæ entia realia sunt fundamēta secundarum intentionum. Ad propositum modo dico, ꝙ quando Scotus dicit, ꝙ ens communissime sumptum. s. commune enti reali & enti rationis, est obiectum nostri intellectus, intelligitur de obiecto per se terminatiuo, non autem de obiecto motiuo, nec per se primo terminatiuo: & tale obiectum per se terminatiuum, non debet esse vniuocum: sed sufficit ꝙ sit ęquiuocum: sed bene verum est, ꝙ omne obiectum potentiæ est vniuocum, s. obiectum motiuum vel per se primo terminatiuum: cuiusmodi non est ens indifferens enti reali & enti rationis. Ad secundum principale respondeo sic: ꝙ secundæ intentiones sunt bene intelligibiles: sed intelligibilitas communis primis & secundis, non est passio vniuoca: quia non vniuoce competit primis & secundis. vnde intelligibilitas competit primis per se & primo, sed secundis competit per se reductiue tamen: quia continentur sub adæquato obiecto nostri intellectus, tantum reductiue. Et si dicas, ergo per accidens habent esse, & per accidens considerantur analogico. Ad hoc dico, ꝙ non per accidens, ita ꝙ excludantur ab arte. nam Logicus per se de eis considerat, sed posset improprie concedi per accidens: id est non habēt esse per se & primo, sed tantum per se: & sic patet responsio ad argumentum: quia, si intelligibilitas primæ & secundę intentionis non est passio vniuoca, nec ens cōmune primis & secundis intentionibus erit vniuocum. Vel aliter dicendum est, ꝙ solum ens reale est vniuocum suis inferioribus: & ꝙ intelligibilitas non est passio vniuoca competens vniuoce primis & secundis intentionibus, sed solum primis, & non secundis: & tunc dicemus, ꝙ tantum ens reale est obiectum adæquatum nostri intellectus secundum rationem formalem: secundæ vero intensiones continentur virtualiter in ente reali: & sic virtualiter intelliguntur: ex quo remanet, ꝙ solum ens reale est vniuocum suis inferioribus, illud vero ens commune primis & secundis est æquiuocum: & sic est diuisio æquiuoci analogi in sua æquiuocata analogata. Neque cogunt nos verba. Sco. 3. q. quoli. ad ponendum ipsum vniuocum, si ponitur primum obiectum, vt est indifferens ad primas & secundas intentiones: quia Scotus ibi videtur, ꝙ non loquatur de mente propria: nam dixit ꝙ isto modo posset poni primum obiectum intellectus, sed non dixit quòd pono primum obiectum.

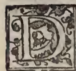
Incipit conformatio istius tract. formalitatum cum Arist. ne possit ab aduersarijs negari.

Sed vbi dixit hanc diuisionem entis in reale & rationis Aristoteles?

DIco, quòd posuit in 6. Metaph. tex. cōmen. 8. vbi dicit, cum autem complexio diuisioque non in rebus sit, sed in mente: id autem, quod hoc pacto est ens, diuersum sit ab hisce, quæ proprie entia sunt. vult dicere, quòd complexio & diuisio sunt ab intellectu, & mente: &

re: & vocantur entia rationis: & hoc ens rationis isto pacto acceptum diuersum est & separatum ab his, quæ proprie sunt entia, idest ab ente reali: & sic datur ista diuisio secundum Arist.

Declaratio Marginis,

DIxit Margo { tange instantiam contra hanc æquiuocatione: ex tertia.q.quolib.} Instantia est ista, quia Scot.in illa tertia quæstione dicit: quòd ens commune enti reali & rationis, quæ communitas aut est analogiæ aut vniuocationis; potest poni primum obiectum intellectus nostri. si igitur ens isto modo vt habet communitatem vniuocationis est primum obiectum. ergo erit vniuocum: & sic vt est commune primis & secundis est vniuocum, cuius oppositum dicit hic author. nam vult, quòd tale sit æquiuocum & iam ista instantia paulo antè tacta est à nobis & soluta. Ideo non oportet hic eam replicare. Sequitur in Margine requiritur ordo ad duplicem primitatem entis, vt est obiectum intellectus. 3.dist.primi.q.3. Et ista duplex primitas est, quia ens sic communissime sumptum non est primum motiuum obiectum respectu nostri intellectus sed primũ per se terminatiuum sed non per se primo terminatiuum: licet Scotus in illa tertia distinctione primi tangat duplicem primitatem, quam debet habere obiectum, scilicet aut virtualitatis, aut cõmunitatis, modo ens cõmunissime sumptum nullam habet, sed tantummodo est primum.i.adæquate terminatiuum actus nostri intellectus, sed non per se primo: quia secundæ intentiones non per se primo terminant, sed per se solum & in quantum in secundis fundantur.

Sequitur Margo {requiritur ordo ad duplicem primitatem entis, quòd est obiectum intellectus, scilicet virtualitatis aut communitatis: sed in proposito ens isto modo sumptum vtraq; caret: quia non est motiuum obiectum. Ens reale dicit author, est quod habet esse seclusa quacunque operatione intellectus siue quocunque actu collatiuo cuiuscunque potentiæ siue intellectus siue voluntatis siue cuiuscunque alterius potentiæ, & sic ens reale prædicatur quidditatiue de deo & de decem prædicamentis. Hic esset difficultas de his, quæ habent esse solum in potentia vt sunt antixp̄s fortes & Plato procreandi, quia ista sunt entia realia, & tamen non sunt sine quacunque operatione intellectus. Secunda difficultas est de habitibus scientificis, de speciebus & actibus intellectus, quæ sunt entia realia: & tamen non habent esse sine quacunque operatione intellectus. Ad primam respondet Scot.in quolibetis.q.3.quòd ens reale est sine opere intellectus, vel potest esse modo, licet antixp̄s non habeat esse sine opere intellectus, tamen potest habere esse. Vel dicas, esto, quòd non habeat esse antixp̄s sine opere recto intellectus, potest habere esse sine opere collatiuo intellectus. & sic tenet Scotus.35.& 36.primi, quod antixp̄s habet esse reale: quòd vero hic author dicit, ꝙ habet esse sine opere intellectus tu intelligas sine opere collatiuo intellectus & sine quacunque operatione collatiua intellectus. Ad secundam dicas respondendo per idem, ꝙ talia entia prædicta.s. habitus & similia habent esse extra intellectum, i. sine opere collatiuo intellectus, sed non sine opere intellectus.i.ꝙ sint omnino sine omni opere intellectus. Et si quæras, quomodo actus collatiuus & actus rectus distinguuntur? dicas ꝙ rectus est qui immediate fertur in aliquod obiectum, Collatiuus est comparatiuus, & est tunc quando comparatur vnum obiectum ad aliud.

Conformatio cum Arist.

ET si quæras, an isti duo actus positi sint ab Arist. & vbi, Dico, quòd actus rectus positus est tunc in tertio de Anima: quando meminit de intelligentia simplicium quia ad hunc actum reducitur actus rectus. De actu collatiuo meminit in quinto Methaphysicæ capitulo de eodem. & est textus non habens commentum, in mediate sequens tex.cõm.15.vbi dicit, quòd intellectus vtitur vno vel duobus, sed nulla est relatio eiusdem ad se, nisi sit per actum collatiuum intellectus: & sic ambos actus habemus ex Arist. Sequitur in textu siue quocunque actu collatiuo cuiuscunque potentiæ siue intellectus, siue voluntatis.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi actus collatiuus voluntatis sit positus ab Aristo. Istum actu collatiuum voluntatis apud Aristot. non reperio, immo Aristo.parum loquutus est de voluntate, vt distinguitur ab intellectu: nam 9.Methaphysicę tex.cõ.10.prohęresim vocat. Aliquando intellectum communiter: secundum, quòd cum voluntate constituit vnum principium respectu artificialium aliquando appellat eam agens à proposito & distinguitur contra intellectum, vt patet secundo Physico.nunquam tamen actum collatiuum posuit ipsius voluntatis, sed bene secundum theologos ponitur actus collatiuus voluntatis & est tunc, quando voluntas nostra amat aliquid ,ꝑpter aliud vt quando amat creaturam propter deum & hoc habetur ex Scoto.3.secundi, & 25.tertij, & 45.primi. Sequitur in textu siue cuiuscunque alterius potentiæ. Bene dixit alterius potentiæ, quia non tantum intellectus & voluntas sunt potentiæ collatiuæ, sed etiam sensus communis.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist.posuit aliam potentiam collatiuam pręter intellectum? Dico, ꝙ posuit Arist.146.secundi de anima, vbi probat, ꝙ potentia ponens differentiam inter aliqua duo perfectę cognoscit illa, & sub propria ratione & quia sensus communis ponit differentiam inter visibile, & audibile, hinc erit potentia collatiua. Et si dicas, quomodo sensus communis potest cognoscere aliquid sub propria ratione, si intellectus, qui est nobilior potentia, non potest hoc facere? Dicas, quòd duplex est ratio propria: vna est propria ex proprijs, alia est propria ex communibus: primo modo non cognoscit sensus communis, secundo modo bene potest cognoscere.

Conformatio cum Auer.

Sequitur in textu, siue cuiuscunque alterius potentiæ. hoc dictum est propter potentiam cogitatiuam, quæ habet cognoscere particularia per cõmen.3.de Anima.tex.cõm.20.nam potest in via Auer.comparare etiam vnum obiectum particulare ad aliud. Sed hic insurgit dubium, quia ex authore habemus, ꝙ illud est ens non reale, quod habet esse per opus collatiuum intellectus tunc sequeretur ꝙ habitus scientificus, qui ex frequentatis actibus acquiritur, & per opus collatiuum, esset ens rationis. Ad hoc respondeo, ꝙ ens rationis mediate est in intellectu, quia vero fundatur in vno obiecto cognito & obiectum cognitum est in intellectu & isto modo est in intellectu, sed habitus & actus & alia, quæ ibi sunt inmediate sunt in intellectu. Ad hoc igitur, ꝙ aliquid sit ens rationis duo requiruntur, vnũ ꝙ sit per opus collatiuum, sedm ꝙ sit in intellectu mediate, quia vero habitus nõ est in intellectu mediate,

diate, sed immediate deficit sibi secunda conditio, ideo non est ens rationis: si bene esset per opus collatiuum. Sequitur margo tange instantiam ex 17.q.quolib.& 45.d.1 contra hanc distinctioné. Instantia est ista: quia ista diuisio entis in ens reale, & in ens rationis, non est sufficiens: nam datur ens ꝙ nec est reale, nec rationis. & tale non est chimera, aut nihil, sed vere est ens positiuum. immo Scotus in illa 45.dist. primi dicit, ꝙ relatio in communi diuisa in relationem realem, & rationis, non est sufficienter diuisa. Et si queras quod est hoc ens, ꝙ nec reale erit nec rationis? Dico, ꝙ est ralatio rationis, causata per actum collatiuum voluntatis: & vocatur vsus de qua supra dixi. Sequitur in margine {dic consequenter} dicere consequenter est respõdere, sicut ex dictis Sco.45.primi elicitur notabiliter: vbi distinguit de duplici relatione rationis: vno modo stricte & sic est tm̄ intellectus. alio modo large: & sic est tam intellectus, q̃ voluntatis, q̃ alicuius alterius potentiæ. sic nos dicamus in proposito, ꝙ ens diuisum in reale & rationis, accipiendo rationis large: ꝙ est per collatiuum opus tam intellectus, quàm voluntatis: quàm alterius potentiæ collatiuæ, est sufficienter diuisum, & sic loquitur author. Alio modo accipitur ens rationis, quod præcise habet esse per intellectum: & si diuisio fiat hoc modo, in ens reale, & in ens rationis, quod habet esse solum per intellectum, non est sufficiens diuisio: & hoc idem clarius dicit Sco.17.q.quolib.ar.3.ꝙ duplex est relatio: vno modo strictæ siue per essentiam, & sic inter ens reale & rationis, bene mediat ens rationis: & relatio rationis, quæ habetur per actum collatiuum voluntatis. Alio modo ens rationis accipitur pro illo, quod est ens rationis per participationem, siue large: & sic est ens rationis: siue relatio illa, quæ est per intellectum, siue voluntatem: & sic tunc nihil mediat inter ens reale & rationis. Et isto modo loquutus est author: & est sufficiens diuisio sic, non autem primo modo.

Textus.

Sequitur in textu ens rationis capitur tripliciter. Vno modo subiectiue in anima: vt est species, actus, & habitus.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi posuit Arist. ens rationis subiectiue? Dico, ꝙ hoc ens potest comprobari per Aristot. tertio de anima, qui dicit, ꝙ intellectus est locus spẽrum: & ponitur à Scoto.3.dist. primi.&.38.lapis non est in anima, sed species lapidis. Alio modo accipitur pro ente rationis obiectiue: & est illud quod obijcitur intellectui nostro. vnde sicut in sensu visus sunt duo consideranda, quando erit in actum videndi. v.gra. quando videt colorem: potest ibi considerari species coloris: & ipse color, qui relucet in ea pariformiter dicamus de intellectu, & specie intelligibili, quia in intellectu est obiectum & species intelligibilis: & non tantum obiectum intelligitur, sed species intelligibilis etiam: in hoc species intelligibilis, & obiectum similia sunt: quia, s. ambo intelliguntur, sed quantum ad aliud non quia species est in intellectu sicut accidens in subiecto: & ideo dicitur ens rationis subiectiue: obiectum est in intellectu non sicut forma in materia, aut accidẽs in subiecto: quia tunc denominaret ipsum, & intellectus lapidis diceretur lapideus: omnis.n. forma inhærens subiecto denominat ipsum in quo est, Est igitur obiectum in potentia, cui obijcitur, in esse abstracto, vt cognitum in cognoscente, & non vt accidens in subiecto. Et propter hoc talia vniuersalia relucentia in speciebus intelligibilibus, dicuntur entia rationis obiectiue. vnde obijci intellectui nihil aliud est, nisi cognosci ab intellectu: vnde ens rationis pro actu intelligendi, pro specie intelligibili, & pro habitu est ens reale: & in prædicamento qualitatis. Si autem quæras ens rationis obiectiue quid sit? Secundo in quo prædicamento est? Ad primum quæsitum respondeo, ꝙ ens obiectiuum est duplex, aut relucens in specie: & tunc est vniuersale in potentia proxima: aut vt actu cognoscitur, & sic est vniuersale in actu. Dicunt ergo aliqui, ꝙ notitia rei est esse obiectiuum eius. Nos autem dicimus alio modo, ꝙ ipsamet res cognita est notitia rei. Ad secundum dico, ꝙ ens obiectiuum est in illo prædicamento in potentia, in quo prædicamento erit res cognita: tunc quando habebit esse essentię. vnde paternitas vt habet esse cognitum, est in prædicamento ad aliquid in potẽtia: & sortes, & Plato futuri sunt in prædicamento substantiæ: quia quando vere erunt in tali ponentur prædicamento. vnde Nota, ꝙ ens rationis obiectiuum, sicut sunt vniuersalia secundum Scotus, non sunt in rebus per in existentiam, sed tantum per indifferentiam: & ista sunt naturæ communes, vt habet videri tertia dist.2. Quod intelligo sic, in sorte est humanitas, quæ pro tanto vocatur natura communis de se, pro quanto sic est in sorte, ꝙ sibi de se non repugnat esse in Platone: vel sic esse in sorte non est de sua quiditate, tamen est singularis per accidens ratione differentiæ indiuidualis. non dicitur ergo natura communis per in existentiam, i. ꝙ realiter sit in pluribus: nam alia est natura sortis, & alia est Platonis: sed dicitur communis per indifferentiam. i. ꝙ talis natura communis quantum est de se, est indifferens ad sortem, & Platonem: tamen natura humana vt est in sorte, repugnat sibi per accidens. i. ratione differentiæ indiuidualis, ꝙ non sit in platone. Quod est totum oppositum de natura diuina: illa.n. essentia gloriosa sic est communis tribus personis, ꝙ realiter existit in tribus personis, & actualiter. Pro quo tu debes notare, ꝙ vniuersale tripliciter capitur. Vno modo in potentia remota, & sic vniuersale est in sorte. Secundo modo in potentia propinqua. i. habet potentiam proximam, vt de pluribus possit prædicari: & sic est relucens in specie intelligibili: tertio accipitur vniuersale in actu, & hoc est quãdo actu prędicat̃ de pluribus, & actu ab intellectu cognoscitur. Natura communis, quæ est in particularibus, vocatur vniuersale in potentia remota, sicut habet cõm. in primo cęli 92.

Ens rationis obiectiue & in quo prædicamento.

Conformatio cum Arist.

Istud ens rationis obiectiue, quod est vniuersale in anima. posuit Arist.2.de anima, tex.c.6. dicens, quòd scientia est vniuersalium, hæc. s. vniuersalia in anima sunt quodamodo: & si sunt in anima, sunt entia rationis: & dist. quodammodo. i. non inhęrenter, sed obiectiue: quia dicit quodammodo. Vnde vniuersale est forma, cui de se non repugnat esse in pluribus, sed repugnat sibi ratione materiæ, quæ non potest esse per multiplicationem in pluribus. s. eadem numero ita dicamus, ꝙ homo, qui est in sorte, ratione formæ, non repugnat sibi quantum est de se esse in pluribus, sed repugnat sibi per accidens ratione sorteitatis, quæ sorteitas constringit naturam humanam, quæ est in sorte, vt non possit esse in pluribus. Vltimo est aduertendum, quòd sicut duplex est species intelligibilis, vna est causata à rebus per intellectum & obiectum. Alia est à deo impressa. nam deus, vt tenet Scot.7. quolib.

quolib.poteſt imprimere ſpecies intelligibiles in intellectu noſtro, ſicut etiam in angelis impreſsit quãdo creauit eos. ita etiam eſt duplex vniuerſale, vnum ꝙ per ſpecies cãtas à rebus intellectui noſtro obijcitur aliud, quod obijcitur eidem intellectui per ſpecies intelligibiles à deo impreſſas. Sequitur in textu ens rationis tertio modo, nullo modo continetur, nec continet ſub ſe ens reale, tanquam ſuperius ſuum inferius, de hoc loquitur Scotus in quarto diſt. 2. tale ens rationis eſt illud, quod diſtinguitur contra ens reale, & tale dependet præciſe in eſſe & conſeruari ab actu collatiuo rationis, & tam diu eſt, quàm diu conſideratur ab intellectu: ſed ens rationis obiectiue alio modo diſtinguitur contra ens reale quàm ſecunda intentio: quia tale ens rationis habet modum intentionis primæ & præcedit omnẽ actum intellectus. Intelligibile.n. intellectionem natura præcedit, ſicut cauſa præcedit effectum, vt tenet Scotus in theorematibus. ſed ens rationis, quod habet eſſe per actum collatiuum, non poteſt precedere actum omnem intellectus, immo habet eſſe per actum collatiuum intellectus. Et ſi quæras de ente rationis tertio modo accepto quomodo ſit & habet eſſe ſuum? Dico, ꝙ aliquid requiritur ex parte potẽtiæ & aliquid ex parte obiecti: ex parte potentiæ vnum requiritur, ꝙ ſit potentia collatiua: ex quo ſequitur, ꝙ nulla potentia non collatiua poteſt fabricare ſecundam inten. & aliquid requiritur ex parte obiecti, & ex iſto latere requiruntur duo obiecto cognita in potentia propinqua, i. ꝙ reluceant in ſpecie intelligibili: vel ꝙ ſit vnum obiectum cognitum loco duorum, vt ſortes eſt ſortes: ſecundo requiritur quòd habeat proprietates aliquas. Exemplum, intellectus noſter cognoſcit actu recto colorem & albedinem: deinde videt, ꝙ color habet iſtam proprietatem, ꝙ ſit communicabilis pluribus differentibus ſpecie: & albedo eſt communicabilis pluribus differentibus numero ſolum. comparat igitur duo obiecta adinuicem, & primo eſt vnus reſpectus rationis actiuæ intellectus comparantis ad obiecta comparata: deinde eſt ſecundus reſpectus paſsiuæ rationis, obiectorum comparatorum ad intellectum comparantem: ex his reſpectibus relinquitur quidam reſpectibus rationis in colore, qui vocatur genus: & alius in albedine, qui vocatur ſpecies: & eſt ſimile, quando rex donat tibi villam, poſtquam donata eſt relinquitur ſibi vnus reſpectus, ſ. ꝙ illa villa vocatur villa donata, & talis reſpectus rationis acquiritur de nouo ſine nouitate abſoluti in fundamẽto vel termino, vt tenet Sco. in 4. diſt. prima, q. quinta. reſpondendo ad vltimum argumentum: vbi vult, quòd ſufficit noua comparatio abſoluti ad alterum per actum intellectus: hoc modo poteſt deus dici dominus de nouo ſine nouo abſoluto in ipſo, vel magis ad propoſitum poteſt nũmus dici precium de nouo: eſſe enim præcium non dicit niſi relationem rationis. Sed dices ex dictis ſic videtur ſequi, ꝙ ſecunda intentio ſit quodam de relictum ex illa cõparatione paſsiua. Sed contra hoc Scotus in 4. diſt. prima, vult ꝙ ſecunda intentio ſit comparatio paſsiua: & non aliquid de relictum, vt tu dicis. Reſpondeo, quòd dictum Scoti intelligitur dupliciter: vel ꝙ ſecunda intentio ſit comparatio paſsiua formaliter, & hoc non eſt verum: vel ꝙ ſit comparatio paſsiua, conſequutiue; & ſic eſt verum, quia conſequitur comparationem paſsiuam. Sed hic oritur difficultas & videtur, ꝙ ſecunda intentio ſit prima: & pro hoc ſuppono duo: primo illud quod habet Scotus in vniuerſalibus. q. quarta, ꝙ ſecunda intentio effectiue eſt ab intellectu, & materialiter ſiue originaliter ſiue occaſionaliter à proprietate reperta in re. Tunc arguo ſic, proprietas eſt ens reale, intellectus eſt ens reale. Sed quod habet eſſe à duobus realibus eſt ens reale: tu dices, iſtæ non ſunt veræ cauſæ; contra ſaltem intellectus eſt vere cauſa, quod probo ſic, à parte in modo ad ſuum totum valet conſequentia: intellectus per Scotum, eſt cauſa effectiua, ergo eſt cauſa. Ad hoc dico, ꝙ ibi ponitur cauſa effectiua improprie & non vere: nam ſi vere cauſa effectiua eſſet intellectus, tunc ſecunda intentio eſſet ens reale. Sed contra ad huc ſtat difficultas: iſta duo, ſ. intellectus & proprietas ambo ſunt realia, & ſi non cauſant ſecundam intentionem ſaltem dant eſſe ſibi: tunc arguo ſic, entia realia dant eſſe ſecundæ intentioni: ergo iſta datio erit realis: probo ſic, ſi non eſſet datio realis, tunc iſta, quæ dant eſſe, darent eſſe, contra proprium eſſe eorum: quia iam realia ſunt ambo, & non poſſunt aliter dare eſſe, niſi modo reali: quia tale eſt eſſe eorum dantium: ergo terminus dationis eorum ſiue productionis erit quodam reale. probo conſequentiam iſtam, videlicet, ſi datio eſt realis, ergo terminus dationis eſt quodam reale; quia, ſi relatio eſt realis, extrema debent eſſe realia: ſed datio eſt realis relatio: ergo extrema ſua realia debent eſſe: ſed ſecunda intentio eſt vnum extremum, ſ. terminus huius dationis quæ eſt realis: ergo debet eſſe iſta ſecunda intentio quodam reale: & ſic ſecunda intentio eſt prima; quod erat propoſitum noſtrum. Ad hoc reſpondeo, ꝙ tunc ſequeretur argumentum, ꝙ ſecunda intentio eſſet quodam reale, quando intellectus & proprietas darent ſic eſſe, ꝙ cauſarent aut producerent ſecundam intentionem; quorum neutrum eſt verum: ſed tãtum ſecunda intentio derelinquitur ex actibus comparatiuis intellectus habita occaſione à proprietate reperta in re: & in hoc valet exemplum de rota figuli, ex qua derelinquuntur multæ reliquiæ materiæ vaſis conſtruendi: quæ reliquiæ non producuntur neq; cauſantur à figulo, ſed ex actibus ſuis, & reuolutione rotæ derelinquuntur. ſic pariformiter dicendum eſt de ſecundis intentionibus, ꝙ ex actibus collatiuis noſtri intellectus derelinquuntur ſecundæ intentiones. Et per hoc patet quid ſit dicendum ad argumentum. Secundo dubito, an ſecunda intentio ſit in poteſtate voluntatis, vt poſsit attribui cuicunq; obiecto? Tertio quæro, An bruta poſsint cauſare ſecundas intẽtiones? Quarto, an Deus poſsit cauſare ſecundas intentiones? Quinto quæro, an chimera poſsit eſſe fundamentum ſecundarũ intentionum? Ad ſecundum iſtorum reſpondeo ſic, ꝙ ſpecies non derelinquitur in quocunque obiecto, verbi gratia, ſpecies non poteſt fundari, aut derelinqui in ſorte. & ratio eſt, quia ſortes non habet proprietatem ex natura rei, vt de pluribus vniuoce poſsit pdicari: ideo non poteſt fundare ſpeciem. Ad tertium reſpondeo, quòd bruta non poſſunt cauſare, vel dare eſſe ſecundis intentionibus, ſed bene enti rationis: & ratio eſt, quia habent actum collatiuum exiſtimatiuæ, vt per extimatiuam poſſunt comparare vnam herbam virentem alteri herbæ nõ viridi. patet igitur, quòd ens rationis poſſunt cauſare, ſed non ſecundas intentiones: hoc probo ſic, quia ad cauſandas ſecundas intentiones neceſſe eſt cognoſcere proprietates herbarum, & poſtea comparare ad inuicem: hanc cognitionem proprietatum herbarum bruta habere nõ poſſunt, ideo ſecundas intentiones non poſſunt cauſare. Ad quartum dico, quòd Deus non poteſt cauſare ſecũdas intentiones: & ratio eſt, quia in Deo actus rectus nõ diſtinguitur ab actu collatiuo: Deus ergo quicquid poteſt cauſare cauſauit ab æterno & quidquid poteſt comparare, cõparauit ab æterno: ſecundum iſtud eſſe, ideo dixi quia non

48

non potest causare secundas intentiones: tales ergo secundæ intentiones in mente dei ab ęterno habuerunt esse. Ad quintum, quod est vltimum, dico ꝙ chymera vt chymera est, non potest fundare secundas intentiones: quia debilius esse est chymeræ q̃ secunda intentio & fundamentum debet habere verius esse suo fundato: ideo nõ potest chymera fundare secundã intentionem, sed bene partes chymeræ, quæ sunt: & entia realia sunt possent fundare secundam intentionem: quia sic habent verius esse quàm secunda intentio. Vltimo est hic vna difficultas, quæro de distinctionum duarum secundarum intẽtionum: vt est species attributa homini: & de genere attributo animali: quia certum est, ꝙ vna non est alia: quæro modo, an talis distinctio sit realis, an rationis? ꝙ non realis patet, quia illa est inter extrema realia: quòd non rationis probo sic, quia talis distinctio non fit per opus collatiuum, sed insurgit ex natura istorum extremorum. sed distinctio, quæ insurgit ex natura extremorum, non est rationis talis est huius modi: ergo non est rationis. i. non est secunda intentio. Ad hoc respondeo, ꝙ triplex est gradus secundarum intentionum: primus, qui derelinquitur ex comparationibus primarum intentionum, vt cognito homine & animali: in homine fundatur species, & in animali genus. Alius gradus est, quando secunda intentio insurgit ex comparatione duarum secundarum intentionum: vt comparando speciem ad genus, speciei attribuitur illa secunda intentio, quę dicitur minus commune: & generi, illa quæ dicitur magis cõmune. Tertius gradus in proposito est, quando secunda intentio derelinquitur ex natura secundarum intẽtionum: & licet non derelinquatur ex comparatione passiua intellectus, tamen insequitur comparationem passiuam. sic dicimus in proposito de distinctione, quæ est inter speciem & genus, licet non sit secunda intentio primo, aut secundo modo, est secunda intentio tertio modo. Sed vbi Arist. posuit ens rationis tertio modo acceptum? Dico, quòd posuit tale ens. 6. Metaphy. tex. cõm. 8. vbi dicit, quòd entis per accidens est causa indefinita, sed causa huius entis rationis est passio mentis. vnde dixit, illius vero mentis aliqua passio. & idem habet cõmen. ibi ens quod est veridicans, non habet causam nisi animam: & numeratur in genere entis diminuti.

Decla. Marginis.

Sequitur in textu {vltra dico, quòd ens reale prima sui diuisione diuiditur per quantum & non quantum, secundum Scotum quinta. q. quolib.} Hic primo aduertas ea, quæ Margo ponit. vbi dicitur pondere etiam li prima sui diuisione. contra Franciscum atque nominales, hoc dixit Dominus Mauritius, quia Franciscus non ponit ens reale commune Deo & creaturæ, diuidi primo per quantum & non quantum. sed in prologo sui conflatus. q. 13. voluit, quòd ens in sua communitate acceptum denominatiue accipitur, & diuiditur in absolutum & respectiuum, sicut animal in rationale & in irrationale: entitas autem vel ratio formalis entis præcisa est magis arctata, & non sic diuiditur sicut nec animalitas, idem habet sexta quæst. prologi.

Decla. Textus.

Ens reale diuiditur per quantum & non quantum, & non ens rationis, cum sit ens imperfectum & diminutum: dependens ab opere animæ, vt dicit commen. vltimo commento sexti primæ Philos. & ideo dico, quòd tale ens rationis non potest diuidi per quantitatem perfectionalem, & imperfectionalem, sed tantum ens reale sic diuiditur. Secundo nota, quòd quantitas est duplex: molis & virtutis, quantitas molis est corporalis, & est in prædicamento quantitatis: quantitas virtutis est quantitas vigoris & perfectionis, & ista est transcendens, & reperitur tam in rebus corporeis quàm incorporeis, in creaturis & in diuinis. Sed hic sunt duæ instantiæ contra hanc diuisionem. Prima, quia non reperitur secundum membrum huius diuisionis, scilicet ens non quantum, cum non sit aliquod ens, quod non habet perfectionem suam: & quantitatem perfectionalem, quia omne ens est quantum. Præterea commen. 8. Physic. commento. 79. in calce dixit: in his potentijs incorporeis non potest intelligi vna maior alia, eo quòd non sunt corporæ potentiæ: magis & minus solius est quantitatis: ergo potentia incorporea, si non est maior alia, non habet quantitatem virtutis: & perfectio virtutis erit per eum in sola quantitate molis. Ad primam respondeo sic, quòd prima diuisio, scilicet per quantum, & non quantum ponitur iuxta fundamentum theologorum, tenentium relationem originis in diuinis non esse formaliter quantam, nec non quantam. Ad authoritatem comment. 8. Physic. dico, quòd in illo loco non soluit quæstionem per illam responsionem, sed est quædam fuga, & euasio. vnde vera solutio quæstionis illius, est in tertio capitulo de Substantia orbis, vbi manifeste concedit aliud esse finitum finitate vigoris, & velocitatis: & aliud infinitum infinitate actionis, & passionis in se. vltra hoc secundo cœli commen. 71. expresse dicit, quòd ista perplexio accidit in hac quæstione: quia isti non possunt distinguere infinitum in qualitate, à finitio in quantitate. ecce quòd secundum eum datur infinitas, quæ reperitur extra quantitatem. & sic potest dari quantitas virtutis, & infinitas: & tamen non erit ista infinitas: & quantitas virtutis solius quantitatis corporalis, vt prius indeterminate dixit. Vlterius circa istam diuisionem in duobus dubito. Primo, vnde moti sunt theologi, & maxime Scotus ad ponendum istam diuisionem entis per quantum & non quantum? Secundo, an rationes Scoti valeant, propter quas tenet istam diuisionem esse veram? Quantum ad primum dico, quòd prima ratio Scoti, à qua mouetur ad ponendum istam diuisionem est ista, quod non potest excedere neque excedi non dicit perfectionem neque imperfectionem: relationes originis non possunt excedere neque excedi: ergo non dicunt perfectionem, nec imperfectionem. probo minorem pro prima parte: non possunt excedere, quia non dicunt aliquam perfectionem: non excedi, quia sunt idem realiter cum essentia diuina. Secunda ratio est, si dicerent aliquam perfectionem, illa esset in patre & non in filio, ergo personæ diuinæ non essent eiusdem perfectionis nec æquales, quod est expresse hæreticum. Tertia ratio est, quia in diuinis non possunt esse plura realiter distincta formaliter infinita: sed istæ relationes sunt realiter distinctæ, cum constituant personas realiter distinctas: tunc si quantę essent, formaliter essent infinita: & sic essent tria formaliter infinita. Sed, an istæ rationes concludant? videtur ꝙ non: prima non, quia contra primam sequeretur ꝙ attributa in diuinis non essent perfecta simpliciter: quia non possunt excedere nec excedi. probo ꝙ non possunt excedere, quia in diuinis alia sunt infinita, quibus repugnat excedi: ergo ista attributa nõ possunt excedere, non possunt excedi ista attributa, quia sunt perfectissima.

Contra secundam dicitur, ꝙ si illa ratio valeret, sequeretur ꝙ essentia diuina cũ attributis esset perfectior, quàm solus Deus, quod est falsum: ergo ratio illa non concludit, contra tertiam est Scotus sexta quolib. ꝙ magnum & paruum translatiue sumpta, sunt passiones totius entis: ergo conuenient cuilibet enti: sed relationes sunt entia: ergo magna vel parua: ergo quanta. Ad primum dico, ꝙ non est simile de relationibus, & attributis: quia relationes originis competunt vni personę attributa vero tribus. Ad secundum dico, ꝙ deus cum attributis, & cum toto mundo est perfectior formaliter: sed solus deus sine istis est perfectior eminenter, & radicaliter. Ad tertium dico, ꝙ magnum & paruum sunt passiones totius entis quanti: & non entis in sua communitate. & sic patet vnde moti sunt theologi ad ponẽdum hanc diuisionem entis: & ꝙ rationes eorum tenent: quæ duo erant prius examinanda.

Quæstio de prima diuisione entis realis.

Sed hic moueo quæstionem principalem, an ista diuisio entis per quantum, & non quantum, sit prima diuisio entis realis: & hic sunt multæ opiniones. Aliqui volunt, ꝙ ens prima sui diuisione diuidatur per vnum & multa: & isti fuerunt Thomistæ, qui dixerunt, ꝙ vnitas est maxime intima enti. ex 4. Meta. Moderni etiam conantur hãc opinionem tueri: & dicunt contra Scotum, ꝙ ista erit prima diuisio entis, s. in vnum & multa, quorum ratio inferius ponetur. Aliqui dicunt, ꝙ prima diuisio entis realis est in substantiam & accidens, & non inquantum & non quãtum, & assignant rationem dicentes, quantum & non quantum sunt modi intrinseci: omnis modus est posterior eo cuius est modus: ergo quantitas, cum sit posterior substantia, & accidente, non erit prima diuisio entis per quantum, & non quantum, quæ posteriora sunt, sed per substantiam & accidens, quæ sunt priora. Aliqui dicunt, ꝙ prima diuisio est entis per deum & creaturam: & illa, quæ est per quantum & non quantum, est posterior. & assignant rationem dicentes, quidditas est prior modo suo: cum autem deus & creatura sint quidditates: & in hæc oportet prius diuidi ens: & post per quantum & non quantum. Aliqui dicunt, ꝙ prima diuisio est per finitum & infinitum, & in hoc sunt plurimæ auctoritates Scoti. Aliqui, sicut Simplicius per primam causam & primum causarum: Aliqui sicut est Scotus & sui sequaces velut est author & alij dixerunt, quòd prima diuisio entis est per quantum & non quantum. Probat Scot. 5. quolib. ꝙ per quantum, & non quantum primo diuiditur: antequam per finitum & infinitum, & rationes suæ possunt esse istæ. Quia nihil est ens quod non contineatur sub aliquo istorum duorum membrorum, s. aut sub quanto, aut sub non quanto. & si daretur aliqua alia prima diuisio, tunc sub illius diuisionis membris contineri non possent relationes originis, quæ nec quantæ sunt nec non quantæ: nec istæ relationes continentur sub finitate, aut infinitate, quia nec finitę, nec infinitæ sunt. Secunda ratio posset ex dictis suis elici sic. Accipiatur humanitas, aut quæcunque alia quidditas in sua vltima & maxima abstractione, ad huc illa est perfectior altera, vt puta humanitas est perfectior asinitate. Et confirmatur, accepta aliqua quidditate in vltima sui abstractione, habet ordinẽ ad deum: & ad alias quidditates. quia species, teste Arist. 8. Meta. tex. cõm. 10. sunt sicut numeri: & tunc non est finita, nec infinita, nec vna, nec plures: quia equinitas est tantum ipsa, nec vna nec plures: vt testatur Auicen. & in ista abstractione ordinem habet ad deum: & est imperfectior deo: & perfectior aliqua alia quidditate: ergo sic abstracta ad huc est quanta. & dominus Trombeta voluit, ꝙ de quidditate sic abstracta est demonstrabilis quantitas virtutis: & tamen sic abstracta est ab vnitate & multitudine, & ab omni alio posteriori. Sed contra istam diuisionem entis primam inquantum & non quantum, insurgunt moderni: & probant ꝙ prima diuisio est per vnum & multa, & arguunt sic. Accipiatur illa natura sic abstracta, vt humanitas: illa est distincta à suo modo intrinseco ex natura rei per nos: ergo est indiuisa à se & diuisa à quolibet alio, quod non est ipsa: ergo est indiuiduum: ergo est vna: & tamen non est quanta: ergo male dicitur, ꝙ ens prima sui diuisione diuiditur per quantum & non quantum. Ad hoc dico, ꝙ quidditas vt prior modo intrinseco, nec distinguitur, nec non distinguitur à modo formaliter, sed tantum fundamentaliter. i. quando aduenit sibi talis passio, tunc poterit distingui formaliter positiue, quia æquinitas est tantum equinitas: & sic tunc nullo modo distinguitur in isto primo signo, sed in secundo signo distinguitur à modo suo. i. à quantitate, quia in secundo signo est quanta. & si dicas, quomodo distinguetur in secundo signo à quantitate? dicas quòd formaliter positiue.

Secundo dubito in hoc quod dixi, ꝙ de quidditate sic vltimate abstracta, potest demonstrari quantitas, vt patuit supra de intentione Scotistarum. Contra quod arguo sic: Arist. secundo Poster. & 6. Meta. tex. cõm. 1. voluit, ꝙ demonstratio non potest esse ipsius quod quid erat esse. i. diffinitionis: nec ipsius substantiæ, sed est accidẽtium propriorum: ista enim possunt de subiecto demonstrari, & non diffinitiones aut substantiæ: sed quantum, & non quantum non sunt accidentia propria: ergo quantitas virtutis de humanitate vltimate abstracta demonstrari non potest. Secundo, si quantitas posset demonstrari de humanitate vltimate abstracta, tunc sequeretur, ꝙ quantitas virtutis esset accidens proprium respectu humanitatis, & non modus intrinsecus: cuius oppositum tenuimus. Quod si forte dicatur, quòd talis quantitas non est demonstrabilis de homine, in illo signo, in quo quidditatiue consideratur, sed in sequenti signo, à pari ego dicam, quòd in sequenti signo sunt demonstrabiles etiam passiones entis, & passiones proprie de homine: & ex hoc non sequitur, ꝙ quantitas præcedit vnitatem, sicut diximus. Tertio quomodo possunt dicere Scotistæ, ꝙ vnum dicitur passio entis? cum Arist. dicat quarto primæ philos. tex. cõm. 3. quòd ens & vnum significant eandem naturam, vnde Cõm. 10. Meta. tex. cõm. 8. probat, ꝙ eodem modo vnaquęque substantia est per se ens, & per se vna. Quarto Arist. ibidem concludit, quòd quot sunt species vnius, tot sunt & entis. Vltimo 4. Metaph. tex. cõm. 5. dicit quòd eadem sunt passiones vnius & entis. Ad primum dico, ꝙ finitas & infinitas secundum Scotum. 5. quolibet, sunt quasi passiones entis. similiter dicamus de quanto & non quanto, quòd ista sunt quasi passiones entis, idest habent modum passionis entis. & per hoc respondeo ad argumenta, ꝙ demonstratio debet esse accidentium propriorum: & ꝙ isti modi intrinseci, quando de aliquo demonstrantur, sunt quasi accidentia propria. vnde patet responsio ad dictum Arist. accidentia vel quasi accidentia demonstrãtur: & quantum & non quantum, per Sco. sunt q. accidentia propria: quia finitum & infinitũ vult ꝙ sint q. accidentia propria. Ad secundam rationem, quando dicitur, ꝙ quantitas ista erit proprietas

& non modus intrinsecus, dico, ꝙ est bene modus intrinsecus, & proprietas, & propria passio: ad hunc sensum. i. habet modum propriæ passionis. Ad tertium dico, quòd licet ens & vnum dicant eandem naturam, non tamen eãdem rationem formalem: & quando tu dicis, si eandem naturam dicunt, vnum nõ potest esse passio entis: ad hoc respondeo, quòd consequentia non valet: nam homo & risibilitas, licet eandem naturam dicunt, tamen risibilitas est propria passio hominis. Ad quartum dico, ꝙ si ens & vnum habeant easdem species, non ex hoc sequitur, quòd vnum non est propria passio entis. quia, cum habeãt eandem naturam, easdem habebunt species. sed ex hoc non sequitur, ꝙ vnum non sit passio entis, sed sit ipsummet ens: sed hoc tunc sequeretur, quando vnum & ens eodem modo dicerentur de speciebus: quod tamen est falsum, quia ens quidditatiue dicitur de speciebus: sed vnum dicitur de nominatiue. Ad vltimum, quãdo dicitur, ꝙ eadem passiones sunt vnius & entis: hoc debemus cõcedere. nam diximus, quòd dicunt eandem naturam: & cum infers, ergo vnum non est passio entis, sed erit idemmet cum ente hoc nego. nam dicimus, ꝙ licet homo & risibile habeant easdem passiones, vt patet, quia homo est flebilis: & risibile similiter est flebile: & tamen stat ꝙ risibile sit propria passio hominis. sic dicamus de vno & ente, ꝙ habent easdem proprias passiones, & tamen vnum est passio alterius. His præmissis respondeo ad quæstionem principalem, quando quæritur, quæ est prima diuisio entis realis, dico, ꝙ loquendo de diuisione entis realis in se, ꝙ primo diuiditur in deum & creaturam, quàm inquantum & non quantum: aut per finitum & infinitum, & ratio est cum modus intrinsecus in sequatur quidditatem, & posterior sit quidditate sua: deus & creatura sunt quidditates respectu finiti & infiniti, quanti & non quanti: ideo prima diuisio entis realis erit in deum & creaturam, tanquàm per priora, & per quidditates. & hoc loquendo de diuisione entis in se, & apud intellectum distinctè concipientẽ. Alio modo ista diuisio entis potest capi respectu nostri, & intellectus confuse concipientis: & quia nos ponimus vniuocationem entis realis apud intellectum confuse concipientem, & non ex parte rei & in se. nam apud intellectum distinctè concipientem, vt apud intellectum diuinum, ens non habet vniuocationem, sed apud nos habet vniuocationem. ideo respectu nostri, & modi nostri confuse concipiendi, dicimus, quòd ens prima sui diuisione diuiditur per finitum & infinitum: aut per quantum & non quantum, prius quàm per deum & creaturam: & hoc, quia tenemus ens esse vniuocum, quæ vniuocatio entis non est nihil penes intellectum confuse concipientem. Propterea sequitur, quod cùm author ponat ens esse vniuocum, posuit primam diuisionem entis non in se & ex natura rei, aut ex parte intellectus distinctè concipientis, sed ex parte intellectus confuse concipientis. ideo dixit, ꝙ ens vniuocum prima sui diuisionẽ, s. apud nos, diuiditur per quantum & non quantum: & non dixit per deum & creaturam, cum tamen hæc ex natura rei & in se sit prima diuisio, scilicet per deum & creaturam.

Responsio ad rationes principales quęstionis.

Restat modo solutio rationum principalium. Ad primam, quæ est Thomistarum, dicentium, quòd prima diuisio est per vnum & multa: quia vnitas est maxime intima enti, dico, ꝙ vnitas est maxime intima enti: quia sunt idem realiter. & loquendo de passionibus illa est prima diuisio entis, s. in vnum & multa: quia tamen quidditas est prior passione, ideo primo diuidetur per deum & creaturam, quàm per vnum & multa. Ad rationes modernorum, qui similiter probabant, ꝙ primo diuiditur ens per vnum & multa, quàm per modos intrinsecos: responsum est superius, quando argumentati sunt contra Ant. Trombetam: & concessimus ꝙ prima erat diuisio entis per modos, quàm per passiones: quia modi sunt magis intimi quidditatibus: maxime loquendo de quanto & non quanto, quàm sint passiones. sed prima in se est per quidditates: ista quæ est per vnum & multa, est prima accidentium communium & omnium posteriorum: quæ in sequuntur post ens & vnum.

Ad alios dicentes, ꝙ prima diuisio entis est per substantiam & accidens, hoc concedo, ꝙ prima diuisio, s. entis finiti, est per substantiam & accidens, tanquàm per quidditates ambas finitas, quàm per quantum & non quantum. sed, quia quantum & non quantum non diuidunt ens finitum solum, sed ens, quod abstrahit à finito & infinito, ideo erit prior diuisio per quantũ & non quantum, quàm per accidens & substãtiam. nam theologice licet non physice datur ens, ꝙ nec finitum nec non finitum est: nec est quantum nec non quantum: ideo ista per substantiam & accidens, secundum theologos omnibus non posset competere: nec diuideretur totum ens. nam paternitas aut filiatio non cadit sub ente finito, quod diuiditur in substantiam & accidens. ideo prior diuisio erit per quantum & non quantum, quàm per substantiã & accidens. Nec imagineris, ꝙ sit prima diuisio per finitum & infinitum: quia sicut diximus, & est sententia Scot. 5. q. quol. datur ens ꝙ nec finitum nec infinitum est: Et per hoc patet. Quid sit dicendum ad illos, qui voluerunt ꝙ sit prima diuisio per finitum & infinitum, quia falsa opinantur. nam tunc non diuideretur totum ens. Si tamen opinio eorum posset habere aliquem sensum, dicamus sic, ꝙ ens, s. quantum, prima sui diuisione diuiditur per finitum & infinitum: sed non est verum de ente communi quanto & non quanto. Ad illos, qui dixerunt, ꝙ prima diuisio est per causam & causatum, sicut est Simplicius, dico ꝙ est falsum. nam in se prima diuisio est per deum & creaturam: sed respectu nostri est per quantum & non quantum: quia illud, quod primo insequitur Deum & creaturam, est quantitas & non quantitas: sed causa & causatum sunt respectus extrinseci: ideo sunt in deo & creatura post quantitatem & non quantitatem. ideo non erit ista prima diuisio. & ad Simplicium dico, ꝙ ens primo diuiditur per causam & causatum tanquàm per respectus extrinsecos. Patet igitur, ꝙ prima diuisio est per quantum & non quantum secundum modum nostrum concipiendi, & secundum hunc modum loquutus est author: sed diuisio entis in se est per deum & creaturam: & entis finiti in se est per substantiam & accidens: & sic est finis quæstionis principalis, primæ diuisionis entis.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit hãc diuisionem entis per quantum & non quantum Dico, quòd nullibi, Quia Arist. non imaginatur entia non quanta: sicuti est paternitas & filiatio, quæ nec quantitatem habent, necnon quantitatem. Sed hanc diuisionem entis per quantum & non quantum posuerunt theologi, vide Sco. quinta. q. quolib.

Declaratio Textus.

Alia à Deo sunt entia per participationem.

Sequitur in textu {ens quantum diuiditur per finitum & infinitum: & hoc totum sumptum est ex Sco.q.5.quolibeti, ꝙ omne illud, quod habet perfectionem, aut habet partialem, aut totalem; si totalem, sic est ens infinitum, vt deus: aut habet partialem, & sic est ens finitum, vt creatura. {nota, ꝙ entia finita isto modo sunt entia per participationem: non ꝙ partem capiant à deo, sed per participationem, quia aliquid sibi deficit in quantum entia sunt: saltem deficit eis perfectio dei,

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist.posuit ens infinitum in vigore? vt vera sit distinctio per finitum, & infinitum. Scotus tenet infinitatem in vigore esse in deo, secundum mentem Arist. 2.dist.primi parte prima, quæ secunda: & adducit rationem Arist.8.phy.tex.c.78.primum mouens mouet motu infinito: ergo est infinitæ potentiæ. Sed hæc conclusio non potest intelligi tantum de infinita potentia in duratione: ac si probaret, ꝙ est solum infinitus in tempore; dicit Scotus, quia Arist.per infinitatem potentiæ probat, ꝙ non possit esse in magnitudine: vnde vult, ꝙ illud, quod habet potentiam infinitam, non habet quantitatem molis: sed potentia infinita in duratione stat cum magnitudine secundum ar.quia ponit cœlum habere magnitudinem & potentiam infinitam in tempore: quia videlicet potest durare per infinitum tempus.ergo, si Arist.probat deum habere infinitam potentiam, ista potentia non erit infinita tantum in tempore, quia talis stat cum quantitate: deus autem non est quantus & habet potentiam infinitam: ergo non habet solum illam, quæ stat cum quantitate, s.potentiam infinitam in tempore, sed habet illam, quę est infinita in vigore. Et si contra Scotum instares, ista ratio Arist. non concludit infinitatem dei in vigore: vnde aliquis posset dicere Scoto, ꝙ verum est, ꝙ infinita potentia non stat cum magnitudine, i.non datur orbis, qui componitur ex magnitudine, & intelligentia, quæ est infinita in potentia, sed bene datur orbis habens magnitudinem, cui assistit intelligentia, quæ est infinitæ potentiæ. & sic potentia infinita non informat magnitudinem, sed assistit magnitudini: & ideo Arist.non probat, ꝙ illud quod est infinitæ potentiæ, non possit assistere magnitudini, sed vult, ꝙ illud, quod est infinitæ potentiæ, non potest informare magnitudinem: & sic intelligendo probationem Arist.patet, ꝙ non probat ari.deum esse infinitum in vigore, quia mouet motu infinito, sed bene probat, quòd est infinitæ potentiæ, s.in duratione: quæ potest stare cum aliqua quantitate, cui assistat: sed non ꝙ illud, quod est infinitæ potentiæ: informet illam quantitatem. Patet igitur, ꝙ ratio illa Arist.non ponit infinitatẽ in vigore. nec possum reperire physicæ loquendo, quomodo possit ex principijs naturalium indagari ista infinitas. Rationes similiter, quas adducũt theologi, omnes possunt solui à philosophis. Ad hoc ego respondeo, ꝙ per istam vnam rationem philosophi, sufficiẽter habemus infinitatem Dei, quę adducitur à Scoto.7.quolib. Vnde Arist. 7.phy.probat, ꝙ primus motor mouet motu infinito: tu dicis motu infinito, s.in tempore: tunc ex hoc probo, ꝙ erit deus infinitus intensiue. Nulla virtus potest per infinitum tempus mouere, nisi vel à se, vel virtute alterius: & tandem opportet stare ad aliquam primam, quæ mouet ex se ipsa: Arist.ergo arguit de potentia primi mouentis, qui non mouet virtute alterius, sed à se. Et ex hoc potest inferri, ꝙ ipsa sit infinita intensiue. Quod aũt habet à se potentiã actiuam, habet se entitatem. Quod habet à se aliquid, habet illud in tota plenitudine, quæ sibi potest competere. Nihil.n.habetur limitate in aliquo, nisi habeatur ab aliquo agente determinante illud ad certum gradũ: quia, si vnum ens habeat à se plenitudinem entitatis, & aliud ens non haberet à se talem plenitudinem, sed entitatem limitatã, omnino nulla esset ratio, quare illud plus haberet plenitudinẽ entitatis quàm istud: sed videtur esse casus, qui non potest esse in his, quæ sunt à se. Ex hoc igitur, ꝙ primum mouens mouet à se, & per consequens est à se: cum tota plenitudo potentiæ actiuæ, & entitatis, non possit esse sine infinitate intensiua, Sequitur, ꝙ ipsum sit infinitę potẽtiæ intensiue. Et, quia ista ratio Arist. est Octaui Phy.78. quam Sco.isto modo pertractauit, colorauit, fortificando eam sic septima quolib. & eandem ponit Scot. 2.dist.primi. si fortificetur & declaretur isto modo, valet ratio, quam adducit Scotus: secunda primi: & dicas sic, mouet motu infinito à se: ergo habet à se potentiam infinitam mouendi: ergo habet à se entitatem: ergo non determinatam ad certum gradum: & sic infinitam intensiue, & isto modo cessant instãtiæ contra infinitatem dei intẽsiuam secundum viam naturalem. Hoc etiam confirmatur per Auer.in 3.cap.de Substantia orbis, vbi posuit aliud finitum actione, & velocitate: aliud infinitum actione & passione in se. Idem habet secundo cœli 71.ista perplexio accidit, quia non possunt distinguere infinitum in qualitate à finito in quantitate: sed infinitum in qualitate infinitum est intensiue: ergo secundum eum datur infinitas vigoris, & intensiua.

Sed vlterius hic quæro duo: primo, an omnia sint infinita in diuinis eodem modo? Secundo, an sint tot infinitates in diuinis quot sunt attributa? Quantum ad primum dico, ꝙ duplex est infinitas: vnomodo infinitas potest sumi formaliter, alio modo identice & isto secundo modo relationes diuinæ sunt infinitæ identice & non formaliter. infinitas formalis est tunc, quando aliquid est infinitum ex ratione sua, sed ista infinitas ad huc capitur dupliciter. vno modo formaliter radicaliter, alio modo formaliter pullulatiue. primo modo essentia diuina sola est infinita formaliter radicaliter, i.radix est & fundamentum totius infinitatis. Alio modo sumitur infinitum formaliter pullulatiue: & istud est infinitum ab alio, vt sunt attributa in diuinis: quę pullulant à radice infinitatis, idest ab essentia, quæ est infinita à se fundamentaliter, & sic patet quid sit respondendum ad primum quæsitum. Ad secundum respondet Franciscus, quòd tantum est vna infinitas in deo, quæ dicitur infinitas essentiæ. vnde si alia in diuinis dicantur infinita, non propria infinitate dicuntur infinita, sed tantum infinitate essentiæ. Alij dicunt, quòd est vna infinitas in deo radicalis, quæ est infinitas essentię, & tamẽ cum hoc sunt tot infinitates modaliter distinctę, quot sunt attributa. v.g. infinitas sapientiæ est moderaliter distincta ab infinitate iustitiæ. & sic ponuntur plures infinitates in diuinis. & non dicas, quod istæ infinitates sunt distinctæ, formaliter, sed tantum modaliter: quia infinitates, quæ sunt modi intrinseci, non dicunt formalitatem. Vltimo hic quæro, quando dicimus, quòd diuiditur ens, quid diuiditur, & qualis est diuisio? Ad hoc dico, quod prima diuisio entis in reale: & rationis fuit diuisio æquiuoci, idest vocis in sua æquiuocata. secunda, & tertia. s. quando diuiditur ens per quantum & non quantum in secunda diuisione: & per finitum & infinitum, in tertia diuisione, est diuisio conceptus entitatis, quasi in suas partes essentiales. & est tunc, quando diuiditur ens per

modos

modos intrinsecos. quarta diuisio est per absolutum & respectiuum: & ista est quasi subiecti in accidentia, sicut hominis in album & nigrum: & notanter dico, quod est diuisio subiecti in accidentia: quia accidit enti reali, quòd dependeat ad terminum, vt est respectiuum: & ꝙ non habeat talem dependentiam vt est absolutum.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo circa has diuisiones entis: sit cautus lector, quia non potest de facili poni ordo in eis & subdiuisionis: vt in arbore prædica. sed aliquod membrum vnius continet, & continetur: interdum à mẽbris alterius particulariter saltem: vt patet discurrendo & maxime comparando respectiuum ad ens quantum.

Hoc sic declaro, in istis quatuor diuisionibus entis, nõ datur, dicit Margo, ordo diuisionis, & subdiuisionis, sicut fit in arbore prædicabilium. nam ibi diuiditur substantia incorpoream & in incorpoream, deinde subdiuiditur corporea in corpus animatum & in corpus inanimatum. sed hic non diuiditur ens quantum per finitum & infinitum: & post, finitum & infinitum per absolutum & respectiuum, quia hoc falsum est, vt probabo. Sequitur {sed aliquod membrum vnius continet & continetur interdum à membris alterius. hoc est aliquod membrum vnius, s. diuisionis sicut est quãdo ens reale diuiditur per ens quantum & non quantum, ens reale continet, & continetur interdum à membris alterius: quia. s. ens reale continet potentialiter ens quantum, & non quantum, & continetur à membris alterius. s. diuisionis quia ens reale continetur. s. essentialiter ab ente quãto & non quãto: quia ens quantum & non quantum includunt ens reale, essentialiter saltem quantum. Ex dixit interdum & particulariter saltim: quia hoc non est verum in omnibus diuisionibus, vt patet discurrendo, sicut ipse exemplificat, comparando respectiuum ad ens quantum. quia ens quantum non continet absolutum & respectiuum potentialiter: nec ens quantum continetur essentialiter in absoluto & respectiuo. i. absolutum & respectiuum non includunt ens quantum essentialiter. & probo sic, ꝙ ens quantum non diuiditur in absolutum & respectiuum. nam, si quantum diuiditur in absolutum & respectiuum, tanquam superius in sua inferiora. i. tunc omne respectiuum includet ens quãtum: & sic relationes originis erunt quantæ, quod est omnino falsum. Si vero dixeris non diuiditur ens quantum, sed ens non quantum in absolutum & respectiuum: ergo relationes creatæ erunt non quantæ: quod absurdum est. Patet similiter quod non seruatur ordo diuisionis, & subdiuisionis in omnibus istis diuisionibus. Quia ens finitum, & infinitum non diuiditur per absolutum & respectiuum. quia, si infinitum diuideretur per absolutum, & respectiuum. tunc omnia absoluta creata & omnia respectiua creata, essent infinita, quod manifeste est in fine abhominationis. similiter ens finitum non diuiditur per absolutum & respectiuum: quia tunc omnia absoluta & respectiua essent entia finita; & tunc deus & quæcunq; sunt in deo essent finita: quod claudit manifestam contradictionem. restat igitur, quòd ens reale solum diuiditur per absolutum & respectiuum. ideo bene dixit Margo, ꝙ interdum seruatur iste ordo, & aliquando membrum vnius diuisionis continet & continetur, sed non semper.

Sequitur Margo {Aduerte etiam, quod magna alteratio posset esse de ordine harum diuisionum, quæ videlicet prior & quæ posterior & hoc declaratum est, quia loquendo in se apud intellectum distinctè concipientẽ, prima diuisio entis realis erit per deum & creaturam. Si loquamur secundum modum nostrum concipiendi, prima diuisio erit entis realis per quantum & non quantum: aut per finitum & infinitum: entis finiti in se, per substantiam & accidens.

Declaratio textus.

OMne ens dicitur formaliter absolutum, quod non est formaliter ad aliud. Dixit author, sicut est deus, & omnia attributa in diuinis: & tria genera generalissima, s. substantia, quantitas, & qualitas, & tu intelligas, non est formaliter ad aliud, idest cuius esse quiditatiuũ non est esse ad aliud, sed ad se, & sic est deus & alia prædicta. Et pro declaratione huius termini: attributum, debes scire: quod attributum dupliciter capitur. primo modo large pro perfectione quiditatiua siue qualitatiua: quiditatiua vt substantia. spiritus qualitatiua vt sapiens, iustus, & sic de aliis. Alio modo proprie: & sic dicitur esse perfectio secundaria, non quiditatiua, quæ accipitur à creaturis, & attribuitur deo via remotionis, & eminentiæ. dico via remotionis, quia ab accidentibus remouemus accidentalitatem, & finitatẽ, & alias imperfectiones, quæ sunt in sapientia & iustitia, dico via eminentię: quia ablatis imperfectionibus ab his accidentalibus. s. a iustitia, & sapientia. attribumus ei summitatem, & infinitatem, & isto modo dicimus esse in deo sapientiam summam & infinitam, & similiter iustitiã. dicitur perfectio secundaria, ad differentiam perfectionis primariæ: quia prima perfectio dicitur illa, quæ quiditatiue prædicatur de deo. vnde Arist. 7. metaphysicę. t. c. 4. comparando ista prædicata ad inuicem, dixit scire autẽ tunc singula maxime putamus, quando quid est homo cognoscimus, aut ignis magis quam cuius quale, aut quantum, aut vbi, vnde cognitio, qua rei quiditas cognoscitur, dicitur intellectus: & illa, qua cognoscitur rei proprietas, dicitur scientia: intellectus autem nobilior est quam scientia. Ens vero respectiuum, dicitur quod formaliter est ad aliud, idest esse quiditatiuum entis respectiui est esse ad aliud. v. g. esse quiditatiuum & formale filiationis, est esse ad patrem. Vnde notare debes pro isto termino formaliter, quia in diffinitione dicitur, quod ens respectiuum est qđ est formaliter ad aliud, quod iste terminus formaliter, multipliciter capi potest. primo modo formaliter tãtum valet sicut quiditatiue: sicut dicimus, quòd homo formaliter est animal, idest quiditatiue est animal. secundo modo vt distinguitur contra virtualiter, & isto modo dicimus quod sol n est formaliter calidus, sed virtualiter sed paries isto modo non est virtualiter albus, sed formaliter. Tertio modo sumitur formaliter, idest vniuersaliter, vt ignis est formaliter calidus, idest vniuersaliter: & istud membrum coincidit cum secundo. Quarto modo sumitur formaliter vt idem est quod habere aliquod principium actiuum, & sic homo est formaliter animatus, idest homo habet animam qua potest agere, & planta est formaliter animata, idest planta habet animam, qua potest agere. Quando vero in diffinitione absoluti ponitur, ꝙ non est formaliter ad aliud, similiter in diffinitione respectiui quòd est formaliter ad aliud, accipitur formaliter primo modo, idest quiditatiue; vt dicendo sic, ens absolutum est illud, quod non est formaliter ad aliud, idest cuius esse quiditatiuũ non est esse ad aliud.

Intellectus et scientia discrimen.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo {pondera quare dicit, non est formaliter ad aliud in descriptione absoluti} hoc dixit, quia absoluta omnia denominatiue bene possunt esse

esse ad aliud, & fundare relationem, tamen non propter hoc sunt formaliter & quiditatiue ad aliud, & respectiua. vt ecce exemplum: deus, vtique absolutum est, sed vt creator est, denominatiue habet respectum saltem rationis. quantitas formaliter est absoluta, sed denominatiue est æqualis vel inæqualis. similiter substantia omnis est eadem vel diuersa & qualitas est similis vel dissimilis. propterea igitur in diffinttione absoluti ponitur formaliter: quia quiditatiue non est respectiuum, alia in Margine posita, data sunt.

Declaratio textus.

ENs vero respectiuum dicit author erit sicut sunt in diuinis proprietates notionales: & relationes communes: & ista septem prædicamenta, s. ad aliquid, actio passio, quando, vbi, situs, & habitus, quia vero dixit proprietates notionales aduerte, quòd differentia est inter proprietatem notionalem, & personalem: proprietas personalis est quæ competit vni soli personæ: vt paternitas patri, filiatio filio, spiratio passiua spiritui sancto. Sed notionale est illud quod nō est commune tribus personis, siue per ipsum constituatur persona, siue non. nam spiratio actiua est vnum notionale, quod competit patri, & filio, & per ipsum nulla persona constituitur: in patre aliqua notionalia sunt positiua vt paternitas & generatio actiua: quæ idem sunt: & per paternitatem constituitur pater: aliqua sunt negatiua, vt innascibilitas.

Qvia vero diximus, quòd attributum in diuinis est perfectio secundaria, quæ sibi attribuitur via remotionis & eminentiæ, & diximus, quòd sapientia, & iustitia, & similia in nobis sunt accidentia: & quando deo attribuuntur: ab his remouetur accidentalitas, & substantiæ sunt. Hic in duobus dubito. primo, si sapientia in deo dicitur esse substantia, in nobis non potest esse accidens: qa per philosophum quod vere est, nulli accidit, ex primo physicorum: sed in deo est substantia: ergo in nobis non potest esse accidens. Secundo quæro indiuiduum sapientię, quæ est in nobis, vtrum sit indiuiduum sapientiæ trāscendentis & qualitatis simul, an alterius tantum? Quod non vtriusque probo: quia nihil idem continetur sub diuersis prædicatis dictis in quid de eo: non sub alternis: sapientia ante transcendens, & qualitas non sunt subalterna, ergo non potest esse indiuiduum vtriusque. Si hoc argumentum valet, vnum videtur dandum, ꝙ sapientia in nobis vel sit tantum indiuiduum sapientiæ, transcendentis vel tantum indiuiduum generis qualitatis: non videtur dandum secundum quia tunc non esset in nobis perfectio simpliciter: qđ est contra Aug. Si detur primum: ergo non omnis habitus formaliter est in genere qualitatis, sed oēs sunt transcēdētes, qui importāt perfectionē simpliciter. Ad primum dico, quòd in nobis est alia sapientia & alia in deo: quia nostra est in genere, & illa dei est extra genus: modo ad dictum Arist. quando dicebat quod vere est nulli accidit, idest idem indiuiduum: aut eadem natura, aut idem genus sub alternum: vel generalissimū: quod est substantia non potest esse accidens: & hoc adducebat Aristotelem contra Parmedinem & Melissum: sed non loquebatur de substantia extra genus, qualis est in deo: quia Deus & ea quæ in deo sunt, nullo modo sunt in genere. sed substantiæ de qua loquitur ibi Aristoteles, erat genus aut in genere. Ad secundum dico, quòd indiuiduum sapientiæ nostræ, est iniuiduum sapientiæ generis qualitatis. & quando dicis, nihil idem continetur sub diuersis prædicatis dictis in quid, non subalternis: dico, quòd duplex est subalternatio, vna est generica: & isto modo sapientia, quæ est in genere qualitatis: & sapientia trascendens non subalternantur. Alio modo est alia subalternatio, quæ est extra genus, & isto modo bene sapientia nostra potest esse indiuiduum duorum prędicatorum dictorum in quid quę extra genus subalternantur: & isto modo cessant illæ duę difficultates. i. qđ non sit in nobis perfectio simpliciter proprie: sicut probabatur, cessat similiter, ꝙ habitus formaliter non sit in genere qualitatis.

Conformatio cum Arist.

SEd vbi Arist. ponit istam diuisionem entis in absolutum & respectiuum. Dico, ꝙ in prædicamentis ponitur ens absolutum generi cum distinctum à respectiuo generico: & vult, ꝙ ens respectiuum sit ad aliud in capitulo de relatione: substantiam vero quantitatem & qualitatem non ponit habere esse ad aliud, & per hoc habetur ista diuisio.

Annotatio in textu.

IBi {dicitur autem relatio intrinsecus adueniens, quæ necessario ponitur positis fundamento & termino. de qua habet Scotus sexta dist. 4. quarta. q. quolib. ꝙ non dicitur esse intrinsecus adueniens ratione extremorum: sed quia per aliquam potētiam est impossibile fieri, quod positis, fundamento & termino non insurgat talis relatio etiam in quacunque distantia: vt posito patre Romæ, & filio Neapoli necessario insurgit realatio. & de ista pono duas conclusiones: prima, implicat contradictionem ꝙ sint extrema: & non sit talis relatio. & ratio est, quia dicit Sco. eadem productione, qua producuntur extrema, producitur relatio. & de hac loquitur Scotus. 17. primi, quòd relatio non habet propriam causam intrinsecus adueniētem non vult dicere, ꝙ non habet causam, sed quod non habet propriam: quia eadem productione, qua extrema producuntur, producitur relatio. Secunda conclusio, non potest esse talis relatio sine ratione fundandi: quia genuisse vel potentia actiua generatiua, est ratio fundandi paternitatē: & ex hoc sequitur, quod paternitas non potest esse sine ea. Sequitur ex hoc corollarium, quod male dicunt illi theologi asserentes, quod quādo Christus dixit in cruce, Mulier ecce filius tuus: deinde discipulo, Ecce mater tua: quòd Deus potuit capere filiationem Christi & ponere in Ioanne, hoc est falsum, quia ibi in Ioanne non erat ratio sua propria fundandi talem relationem.

IBi, cum dr̄ {sed relatio extrinsecus adueniens est quæ nō necessario sequitur extrema posita in actu, ita quòd per aliquam potentiam fundamentum & terminus possunt poni: & tamen non erit relatio, vt patet relatione agentis ad passum. possibile est enim ponere ignem & stuppam, & tamen non erit combustio. & si dicatur, qđ ignis non est proximum fundamentum combustionis, sed approximatio agentis ad passum, hoc est falsum: quia illa approximatione non denominatur agens, vel patiens. Hic te oportebit notare, quòd in igne agente in aquam passam est triplex respectus: primo est respectus ignis agentis ad aquam passam & econuerso: secundo respectus ignis educentis formam de potentia materiæ & formæ eductæ ad ignem: tertio ignis producētis totum per accidens, scilicet aquam calidam ad totum productum per accidens. Hic sunt duæ opiniones: vna Parisiensium, ꝙ primus respectus sit producentis ad productum. secundus educentis ad eductum

eductum de potentia matricæ. Tertius & vltimus agentis ad passum. Et pro ista via sunt multæ rationes: prima Sco. in secundo dist. prima dicit, quòd primo est absolutum in causa. secundo sequitur absolutum in effectu. tertio sequitur respectus, effectus ad causam. in quarto est respectus in causa rationis vel nullus, prius igitur secundum eum erit caliditas in aqua, tanquam respectus insurgat, idest respectus agentis ad passum: ergo prius erit respectus producentis ad productum, quàm sit respectus agentis ad passum. Secunda ratio: quandocunque ex aliquibus extremis insurgunt respectus, quorum aliqui sunt intrinsecùs aduenientes, & aliqui extrinsecus, prius sunt illi intrinsecus aduenientes, quam extrinsecus sed producentis ad productum vel educentis ad eductum, sunt respectus intrinsecus & respectus agentis ad passum. sunt extrinsecus, ergo prius sunt illi quam isti agentis ad passum. Alia est opinio primæ cótraria, & pro ista secunda opinione ponatur ista ratio: si relatio agentis ad passum est vltimus respectus sequeretur, quòd actio esset respectus intrinsecus: sed hoc est falsum, & probô consequentiam, quia necessario insurgit positis extremis, & deus non potest impedire quin insurgat, stante quòd alij respectus antecesserint. s. producentis ad productum, & educentis ad eductum. hoc autem absurdum est, quia actio est respectus extrinsecus. Ponitur ergo talis ordo: Primo est respectus agentis ad passum. secundo educentis ad eductum. tertio producentis ad productum, Ad argumenta & primo ad primum, & ad regulam Scoti Dico, quòd regula Scoti habet veritatem in illis, quę se habent vt causa & causatum. Sed, quia in deo non potest de nouo fundari aliqua relatio realis, sicut in creatura, ideo prius est absolutum in deo. secundo absolutum in creatura. tertio relatio realis in creatura: & si aliqua relatio est in deo vel rationis est vel nulla: sed, si in deo posset fundari relatio realis prius in deo esset respectus agentis ad passum, dehinc respectus producentis ad productum.. Ad secundam rationem dico, ꝙ non inconuenit, quòd prius inter duo extrema insurgat respectus extrinsecus, quàm intrinsecus, teneo secundam viam esse meliorem.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo {tange instantiam de quādo: & dic consequenter} istantia posset esse ista. quia dictum est quòd respectus extrinsecus est, qui non necessario sequitur extrema posita in actu, ita ꝙ per aliquam potentiam fundamentum & terminus possunt poni, & tamen non erit relatio. Contra hoc arguitur sic; ponatur res temporalis, & tempus, vt sit Franciscus, in isto die, túc deus nō posset per potentiam suam facere, quod respectus quando non necessario insurgeret. nam si tempus ponitur, & res temporalis, necessario respectus quando erit: ergo quandō erit respectus intrinsecus aduenies. Ad hoc respondeo, ꝙ quando est respectus extrinsecus adueniens: quia non necessario sequitur extrema posita in esse, & quando arguis, ꝙ deus non posset facere, si extrema essent posita in esse: vt res temporalis; & tempus, ꝙ non insurgeret respectus. dico, ꝙ hoc verum est, si illa res poneretur infra cælum. vbi est tempus: tunc enim posito tempore & re temporali, necessario respectu sequitur: & sic instātia procedit, tamen si res temporalis poneretur extra cælum, cū tempus ponatur mensura motus cœli: & eorum, quæ sunt infra cælum, tunc esset tēpus in esse: & actu, & res temporalis in esse & actu; absque huiusmodi adiacentia, & sic absque quando, & hoc, quia tunc ponitur res temporalis extra cęlum, & hoc est dicere consequenter.

Annotatio in textu.

VLterius restat videre, quomodo vbi est respectus extrinsecus adueniens? quia iam dictum est, quòd ille est respectus extrinsecus, qui non necessario consurgit positis extremis in esse: vt posito loco & posito corpore potest esse corpus sine loco, & sine respectu fundato in loco. Sed tu dices hoc est falsum ꝙ possit esse corpus sine loco & sine respectu vbi. Nam mens non capit ꝙ corpus maneat sine loco. Ad hoc respondeo, ꝙ non includit contradictionem, corpus esse sine corpore aliquo cótinente, & per consequens sine vbi: immo ita est de primo cælo, quod non habet corpus continens. vltra hoc dico ad formam difficultatis, ꝙ quando dicitur, ꝙ corpus potest esse sine loco intelligitur sine aliquo loco determinato, sed ꝙ sit omnino sine omni loco, hoc non est verū, sed bene sine isto vel illo, & sic sine respectu. Et vt clarius intelligas quomodo respectus vbi non est intrinsecus adueniens, id est non necessario consurgit extremis positis, vide Scotum. 11. q. quolib. vbi declarat, quòd potest deus conseruare idem locabile, & eundem locum. & tamen nó manebit eadem circunscriptio: quia corpus ab illo loco potest remoueri, & manere in alio loco vt sit hic lignū in ista schola, remoueatur modo lignum & ponatur in ecclesia, deus potest conseruare lignum idem, & eundem locū, & nō erit eadem circunscriptio, quia remoto ligno à schola, nō manet amplius eadē circūscriptio. Hoc etiam potest facere natura ponendo aliud corpus præsens illi loco, remoto primo corpore locato tunc erit locabile, & locus, & nō idem respectus: nō igitur ista extrema locū & locabile necessario sequitur ipsum vbi: ideo est respectus extrinsecus. Sed quæres, est'ne aliqua alia differentia inter respectū intrinsecum, & extrinsecum aduenientem, vltra hanc, ꝙ ille, qui est intrinsecus necessario insurgit positis extremis, qui vero extrinsecus non necessario insurgit. Dico, ꝙ adhuc est reperibilis aliqua alia differētia quæ ponitur a Sco. 11. quolib. vbi vult, ꝙ ad quartum genus, scilicet relationis, non potest esse per se motus: & sic similiter intelligitur dictum Arist. 5. Phy. ꝙ ad relationes non est per se motus & intelligitur de relatione proprie dicta, quæ facit quartum genus: sed ad alias relationes extrinsecus aduenientes vt sunt sex vltima prædicamenta, bene potest esse per se motus immo Arist. 5. phy. concedit motum esse in vbi, qui motus cómuniter non dicitur esse motus ad formam absolutam: quia vbi, vt videtur, est respectus corporis cótenti ad locum continentem. Sed dices cupio scire, quæ est causa, ꝙ ad vbi & ad quinque alia prædicamenta, potest esse per se motus, & ad relationem quæ est quartum genus, non potest esse per se motus. Respondeo, ꝙ causa est ista: ex quo relatio proprie dicta quæ est quartum prædicamentum necessario consequitur extrema posita in esse nunquam potest ipsa acquiri per se, sed tantummodo per accidēs, idest alio absoluto acquisito in altero extremo. vt nunquam potest acquiri paternitas in Francisco, nisi acquisito de nouo aliquo absoluto in aliquo extremo: & talia quæ non acquiruntur nisi per accidens, i. alio nouo absoluto acquisito philosophus non vult, quod possint per se terminare motum. 5. phy. sed loquendo de sex vltimis generibus, quæ sunt respectus extrinsecus aduenientes, dico ꝙ ista sex possunt habere propriam nouitatem, absque nouitate vnius vel alterius extremi; & ideo possunt habere propriam acquisitionem, & possunt per se terminare motum sine aliquo alio nouo, & per se acquiri: sed non quartum genus, quia, cum nó possit acquiri sine nouo absoluto, non potest per se terminare motum, sed per accidens præ-

Ad relationē non est per se motus, ad ubi autem sic.

præsupposito nouo absoluto acquisito: ad cuius acquisitionem per se & motum per se, sequitur acquisitio relationis proprie: propter hoc per se non terminat motum.

Annotatio in textu.

Qvia vero author dixit, ꝙ actio & passio sunt respectus extrinsecus aduenientes. Hic quæro de intellectione & volitione, an sint relationes extrinsecus de genere actionis, aut sunt absoluta? & ꝙ sint absoluta intellectio & volitio probo sic nulla relatio, & sic nulla actio & passio potest esse perfectio vltima agentis vel operantis: sed intellectio & volitio sunt perfectiones vltimæ intelligentis & volentis: ergo non possunt esse relationes, nec ex consequenti actiones vel passiones: si igitur non possunt esse relationes substantiæ non sunt, nec quantitates, restat igitur ꝙ sunt qualitates. Et si quæras in qua specie qualitatis sunt intellectio & volitio? vno modo potest dici, ꝙ discurrendo per species qualitatis rationabilius videtur ponendum, ꝙ sint in prima specie: quia in nulla alia possunt poni: patet de secunda & quarta: de tertia etiam patet, quia, si in illa non sit nisi qualitas sensibilis, sicut videtur haberi in prædicamentis, in illa etiam prima specie videntur poni omnes qualitates spirituales, siue sint inesse quieto, sicut sunt habitus: siue in fieri, sicut sunt operationes. Nisi velis dicere, ꝙ operationes, vt intellectio, & similia, pertinent ad tertiam speciem qualitatis: & ꝙ sunt passiones spirituales, & ꝙ philosophus mētionē ibi fecit expresse de passionibus corporalibus, tanquam manifestioribus: & ꝙ per illas debent intelligi passiones spirituales. Quicquid autem dicitur de hoc, aut ꝙ sint in prima, aut in tertia, hoc saltem videtur probabile, ꝙ operatio sit in genere qualitatis, & sic intellectio & volitio absoluta erūt. Sed contra hoc videtur dictum Arist. 9. Met. t. c. 16. qui ad literam habet: quorum inquit, non est aliud opus præter actionē, in istis existit actio, vt visio in vidente: & speculatio in speculante. intētio sua est distinguere inter actionem trāseuntem & in immanentē: vult igitur ibi, ꝙ aliqua actio sit immanens, sicut exemplificat de visione & speculatione, tamen constat, ꝙ istæ sunt operationes. igitur operatio est actio ſm eum. Ad hoc dictum Arist. respondeo sic ꝙ Arist. vocat operationes īmanentes, vt sunt intellectio, volitio, speculatio & sic de aliis, actiones tantum denominatiue, sed nō quidditatiue & per se: quia per se & quidditatiue huiusmodi operationes sunt qualitates: vnde intellectio, volitio, speculatio, & similes operationes vocantur actiones denominatiue: propter duas cōditiones, in quibus conueniunt cū actione. prima est, quia tales operationes immanentes semper sunt in fieri, non dico successiuo, quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri ꝙ in continua dependentia ad causam eandem, & secundum idem, sicut dependentia rei conseruatæ, ad causam conseruantem. Secunda conditio etiam quia operatio omnis immanens vt intellectio & sic de aliis transit in obiectum, sicut in terminum. non enim est intelligibile, ꝙ sit intellectio & volitio: & ꝙ non sit alicuius termini. & propter istas duas conditiones operatio immanens dicitur actio, sicut propter istas conditiones operatio dicitur actus secundus: & significatur grammatice per verbū actiuum. Sed per se vt dixi, operatio immanens qualitas est. His habitis, pono tres propositiones de operatione immanente. Prima, q̄n actio distinguitur in transeuntem & in immanentem non est distinctio generis in species sed vocis in significationes. Nam actio transiens est vera actio de genere actionis, actio immanens est qualitas: sed denominatiue dicitur actio propter prędictas conditiones. Seda propositio. Alio modo potest actio de genere actionis diuidi in actionem immanentem & transeuntem sicut superius in inferiora: & tunc est diuisio vniuoci in vniuocata: & nō accipitur actio denominatiue, sed per se & quidditatiue, & solum in genere actionis: nam non solum ad formam inductam per motum in passum aliud & distinctum ab agente est actio de genere actionis, sed etiam ad formam inductam permutationem in ipsomet agente. illa. n. forma absoluta, cum de nouo inducta sit, est terminus alicuius actionis proprie dictæ: per quam accepit esse. Quando forma terminat actionem extra agens, tūc actio illa vocatur transiens: vt q̄n ignis producit calorem in aquam. quādo vero producit calorem in se ipsum, est actio immanens. Tertia propositio, quādo dicitur ꝙ actio diuiditur tanquam vox in significationes, in actionem transeuntem, quæ est vera actio, & in immanentem, quæ est qualitas: sicut est intellectio & similia: ista actio, quę denominatiue vocatur actio secundum propriatum vocabulum, dicimus eam esse elitionem. & hoc dicebat Scotus in primo dist. tertia. q. vltima: & ad significandum gignitionem talem, quæ est actio de genere actionis, denominatiue tamen dicimus potentiam elicere actum intelligendi, hæc Scotus. Quarta propositio ista secunda distinctio de actione in immanētem: & transeuntem, quæ est vniuoci in sua vniuocata, semper stando in genere actionis, licet dicatur verior quàm illa, quando diuiditur actio in immanentē, quę est qualitas: sed denominatiue dicitur actio: & intranseuntem quæ est vere actio, & est diuisio equiuoci in equiuocata. tamen ista secunda non est ita de intentione philosophi: sicut prima, vt patet per verba sua in 9. meth. t. c. 16. non est aliud opus præter actionē: opus vocat operatū præter illam actionem, qua induci tur vel educitur operatio: non est aliquod opus, i. terminus operationis: puta ipsa met. operatio. & sequitur philosophus, in istis existit actio vt visio in vidēte, & speculatio in speculante: vbi satis exprimit, ꝙ visionem & speculationem vocat actionem immanentem, non autem aliquam aliam, cui visio sit terminus: ex hoc apparet, ꝙ visio sit actio immanens denominatiue tamen accepta, & ꝙ istam distinctionem de actione tanquam de superiori in immanentem & transeuntem non habemus ab Arist. sed tu dices cōtra Arist. voluit, ꝙ intelligere sit passio: nā dixit tertio de Anima. 18. textu intelligere quodā pati est, ergo intelligere est passio, & nō qualitas. Ad hoc dico, ꝙ intelligere non est passio formaliter: sed quia intelligere sit per recipere vt est recipere realiter: ideo ad intelligere sequitur concomitanter passio.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit diuisionem de respectu intrinsecus aduenięte & extrinsecus aduenientem? Dico, ꝙ nō reperio apud Arist. hoc formaliter dictum: Scotus vero dixit 11. q. quol. ꝙ ista distinctio habetur ꝑ vnū cōmune dictum, & verba sua sunt ista potest autem distinctio respectum, quos importāt sex genera, ab illo respectu, qui dicitur propria relatio, quæ est genus quartum accipi ex illo dicto communi, quo dicuntur respectus de genere relationis intrinsecus adueni: respectus autem illorum sex generum sunt extrinsecus aduenientes.

Annotatio in textu.

Sequitur in textu {dico vltra, ꝙ ens diuiditur per substantiam & accidens. & loquor de ente finito & creato.}

EX hoc sequuntur duo corollaria. Primũ, ꝙ deus non est in prædicamẽto, nec aliquid dictum de eo, quod probatum fuit à Scot. 8. primi, Secundum corollarium, ꝙ in tentiones secundæ non sunt in prædicamento. nam omne ens aut substantia est, aut accidẽs: secundæ intentiones in neutro membro claudũtur. Sed tu quæres & dices, Scotistæ proclamitant, ꝙ secundæ intentiones sunt in prædicamento, moti ex pluribus fundamentis Scoti: in quo igitur prædicamẽto erunt si substantiæ non sunt neq; accidentia? Secundo non possunt Scotistę collocare eas, in vndecimo prædicamento: tum quia Scot. 10. dist. quarti tm̃ ponit decem prædicamenta. Tum & fortius, quia tunc Arist. diminutus esset: quia hoc vndecimum prædicamentum apud eum non reperitur: & si daretur, in cõplete tradidisset nobis logicam non ponẽdo illud. vnum igitur ex duobus sequitur, si datur: Arist. diminutus est, si nõ datur. Scot. superfluus est ponendo illud. Ad hoc respondeo, ꝙ Arist. tm̃ assignauit 10. prædicamenta realia: & similiter Sco. in illa 10. dist. quarti: tamen vltra hæc datur vndecimum quod est intentionale. & q̃n dicis Arist. diminutus est: quia non sufficienter tradidit nobis artẽ logicę, dimittendo vnum ex prædicamẽtis: dico, ꝙ Arist. non est diminutus, neq; dimisit aliquod prædicamentum: quia omnia prædicamenta realia sufficienter nobis assignauit. & q̃n dicis, ergo Sco. superfluus, quia addidit vnum supra decem: dic, ꝙ non est superfluus: quia non addidit vnum reale supra decem, sed tm̃ intẽtionale: & si replices & dicas, si hoc vndecimum Arist. non assignauit vtiq; diminutus est dico, ꝙ Arist. posuit similiter vndecimum pṛdicamentum. & si quæres in quo loco posuit? dicas, ꝙ in omni prædicamento reali illud posuit: vnde in prædicamento substantię bene posuit illud: nam substantia est genus generalissimũ. ecce secunda intentio: corpus, corpus aĩatum animal, sunt genera: ecce secundæ intentiones: animal, spẽs subalterna: homo species specialissima ecce intentiones: & omnia alia quæ ad hoc genus pertinent, posita sunt in prædicamento substantiæ, vt differentiæ & similia: & sic positum est totum vndecimũ prædicamentum in prædicamẽto substantiæ: & in omni alio prædicamẽto: vnde huius prædicamenti genus generalissimum erit secunda intentio siue ens rationis, deinde genus, deinde species subalterna, deinde species specialissima, deinde indiuiduum: & differentię, vnde quidditatiue omnes hæ secundæ intentiones sunt in isto vndecimo prædicamento, sed denominatiue sunt in omni prædicamẽto reali: eo modo sicut Scot. loquitur de inhærentia, quæ secundum eum in vno prædicamento est per se & quidditatiue: & in omni alio est denominatiue.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit diuisionem entis in substãtiam & accidens? Dico, ꝙ alia est diuisio, qua ens diuiditur in ens per se & in ens per accidens: & alia est diuisio entis in substantiam & accidens. Nam Quinto Metaphy. t. c. 12. ponitur prima diuisio, secunda ponitur in eodem 5. t. c. 14. & vltra illa, quæ habet Arist. dico, ꝙ differt prima à secunda: nam ens per se primo modo põt accipi pro omni prædicato quidditatiuo cuiuscunq; prædicamenti, siue accidentalis, siue substantialis: & sic ens per se potest esse ens per accidens. patet: nam color, qui per se prædicatur de albedine est ens per accidens, siue s'm accidens: Ens secundum accidens in prima diuisione accipitur pro prædicato denominatiuo: in secunda diuisione nunq̃ vnum prædicatum incidit cum alio, vt nunquam substantia, quæ est per se prædicatum est accidens: nec accidens est substantia: Vlterius animaduertendum est, ꝙ ens vltra has diuisiones, quas ponit author, multas alias habet: diuiditur. n. ens in ens in se & in ens ab alio, de qua Arist. 7. Metaphysicæ: diuiditur in vnũ & multa: de qua diuisione loquitur Arist. 5. Metaphysicæ, in actum & potentiam, de qua Arist. 10. Metaphysicę: in idẽ & diuersum, de qua Arist. in 10. Metaphy. tex. cõ. 12. & Scot. in secunda primi. vltra diuiditur ens similiter in ens à se: & in ens ab alio: de qua Scot. aliqualiter in 7. q. quolib. vbi probat, ꝙ deus à se mouet, & à se habet esse: diuiditur in ens dependens & in ens independens, de qua Arist. 12. Metaphy. tex. c. 38. & Scot. prima dist. tertij. q. prima vbi vult, ꝙ deus, qui est independens potest terminare dependentiam naturæ humanæ, quæ potest dependere, diuiditur in ens simplex & in ens compositum: de qua Scotus. 8. primi.

Declaratio Marginis.

Dixit Margo {sed melius in decem genera immediate, vt habet Scotus. 5. metaphysicæ, hoc intelligitur sic, ꝙ quando author dicit, ꝙ ens diuiditur in substãtiam & accidens, & loquitur de ente finito & creato, melius esset dicere, ꝙ diuiditur in decem genera immediate, cum ita dicat Scot. Sequitur in Margine {excusetur tamen ratione breuitatis, quia breuior sermo est dicere substantiam & accidens, quam in decem genera, numerando illa, vel ratione circunloquutionis: quia dicendo accidens, circunloquitur nobis omnia nouem genera.

DIxit alia Margo sub diuisiones plurimas entis rationis, in 3. acceptione sumpti cõsidera, apud grãmaticum, logicum, & rethoricum: hoc sic intelligitur. posset aliquis quęrere, quare iste author ponit tot diuisiones & subdiuisiones entis realis, vt apparet intuenti eius litteram, & tñ non meminit de subdiuisionibus entis rationis tertio modo accepti, quod est secunda intentio, maximeque quia non dixit, ꝙ ens rationis, quod est secunda intentio, habet triplicem gradum, logicalem, grãmaticalem, & rethoricalem. Respondit Margo dicens, ꝙ hoc fecit ex eo, quia finis huius aucto. est considerare formalitates metaphysicaliter & non alio modo, ideo prosequutus est subdiuisiones: & diuisiones entis ex natura rei, & non secundæ intentionaliter accepti.

Annotatio in textu.

SVbstantia cap. tribus modis, dixit auctor. vno modo dicitur substantias, quod est à se ad se & per se, vt est deus. tu tamen intelligas, ꝙ hoc verbum à se, dupliciter sumi potest: vel positiue, vel negatiue: si positiue, non datur ens à se, quia non datur ens ꝙ gignat vel producat se ipsum: & isto modo nec deus est à se. Alio modo negatiue: & hoc dupliciter, vel negatiue productiue, vel negatiue effectiue: si primo modo. s. negatiue ꝓductiue, sic prima persona est à se: sed filius & S. S. non sunt à se negatiue productiue: quia ab alio producuntur: si secundo modo, sic omnes tres personę sunt à se, negatiue effectiue: quia nulla illarum efficitur siue causatur. Alio modo sumitur substantia, quæ est per se & ad se, sed non à se, vt est substantia perfecta prædicamenti substantiæ incipiendo à genere generalissimo vsq; ad indiuidua inclusiue: & tu intelligas breuiter, ꝙ substantia isto modo sumitur, vt negat dependentiam ad terminum: quia per hoc excluditur omne accidens. Alio modo accipitur substãtia pro illo, quod non est à se, nec per se, sed in alio: quia est pars substantiæ perfectæ & completæ: sicut sunt formæ substantiales.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi posuit hoc Arist. ꝙ deus est substãtia à se per se & ad se? Dico ꝙ 12. Met. ponit, ꝙ sit prima intelligentia, ergo habet esse à se, ꝙ sit substãtia ad se, & per se ponit 12. Met. t. c. 29. ꝙ prima intelligentia est subã, & si substantia est, ergo per se & ad se; quia non est nisi prima substantia. Sed vbi Arist. posuit substantiam secundo modo, quæ est per se? dico, ꝙ in prædicamẽtis, vbi vult, ꝙ prima substantia non est in subiecto, neq; dicitᷣ de subiecto & sic est per se: ꝙ sit ad se posuit in prædicamentis. quia non ponit esse ad aliud, ꝙ non sit à se ponit 12. Meta. 38. quia ex eodẽ principio dependet cęlum & natura & totus mũdus, sic substantia non est à se. Sed vbi posuit substantiã tertio modo pro illo, qđ non est per se? dico, ꝙ in prædicamẽto substãtiæ, vbi vult, ꝙ scđæ substãtię sunt quę sunt in subiecto.

Declaratio Marginis.

Dixit Margo {nec ad se quoquo modo: vide in prædicamentis} hoc sic intelligitur, quia in tertio mẽbro huius diuisionis substantiæ ponuntur partes substãtiæ esse substantias, quæ non sunt entia per se, nec à se, & Margo addit nec ad se quoquo modo: & hoc pro tanto dixit, ꝗa partes substantiarum aliquo modo respectus sunt aut ratione partis: quia pars relatiue dicitur ad totum: aut forte ratione generis & differẽtiæ, quia referuntur: aut generis & speciei quæ relatiua sunt. sed Margo dixit {si ista relatiua vocantur} id est sunt relatiua denominatiue & extrinsece: nam animal rationale & homo non quidditatiue referuntur. ideo potest addi, ꝙ istæ partes nec sunt ad se aliquo modo, quia secundum quid possunt esse relatiua.

Annotatio in textu.

ET quia dictum est, ꝙ deus vocatur substantia: dices tu, quõ deus est substantia? cum Sco. dicat per Aug. & Damasc. deum abusiue vocari substantiam. dico ꝙ deus abusiue vocatur substantia, quæ substat alijs: deus aũt nec accidenti nec alteri substat. sed deus vocatur substantia à subsistendo, i. per se existẽdo: tamen appropiatiori vocabulo vocatur deus essentia: est. n. vere solus, & vere esse sibi competit, iuxta illud, Qui est misit me ad vos.

Accidens dupliciter sumitur: vno modo pro extraneo, alio modo pro illo, quod perficit accidentaliter aliquid: quod est in se perfectum vltimate: prædictam diuisionem posuit Scot. secunda dist. primi tamen author vtitur alijs vocabulis: & dixit, ꝙ accidẽs accipitur vno modo pro omni illo, ꝙ est extra diffinitionem quidditatiuam alicuius.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi posuit hoc Arist. dico, ꝙ in prædicamentis posuit, quando dixit, ꝙ homo accidit animali, & vniuersaliter inferiora accidunt superioribus: quia extraniantur illis & non sunt de quidditate eorum. Alio modo pro eo quod potest ad esse & ab esse: & istud est quod cum substantia diuidit ens, quando ens diuiditur in substantiam & accidens: & hoc ponitur à Porphyrio in prædicabilibus.

Annotatio in textu.

ACcidens similiter potest capi multipliciter, primo modo, vt est nomen primæ intentionis, & sic est æquiuocum ad duo prima membra antedicta, vt distinguitur. 5. Meta. t. c. vltimi, & hoc mõ loquitur Arist. in illo textu, & similiter Cõmentator, qui ibidẽ distinguit de accidente, vno modo pro illo quod potest adesse & abesse præter subiecti corruptionem: alio modo pro omni illo, quod non est de quidditate alicuius. & exẽplificat Cõ. vt triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis. Alio modo sumitur vt est nomen secundæ intentionis, & sic isto modo idem significat quod extraneũ: vt sumitur in elenchis in fallacia accidentis: & aduerte, ꝙ extraneum isto modo non est extraneũ, de quo loquitur author hic. i. pro illo, quod est extra quidditatem alicuius: quia sic est prima intentio, sed extraneum in proposito sumitur pro vt à logico consideratur: Alio modo sumitur pro omni illo, quod est à solo opere collatiuo itellectus: & isto modo non tm̃ vltimum vniuersale, sed omnia quinque vniuersalia sunt accidentia. Alio modo significat idem quod prædicatum non essentiale: & sic distinguitur contra prędicatum essentiale, & est cõmune duobus vltimis vniuersalibus, & sic ponitur in diffinitione proprij. Alio modo dicitur idem quod prædicatum non essentiale, nec per se, nec conuertibiliter, & sic est quintum vniuersale, i. quædam secunda intentio, quę applicatur omnibus accidẽtibus cõmunibus. Potest similiter sumi accidens pro formali, & pro connotato: de formali, significat accidentalitatem, seu inhærentiam: de connotato, significat rem, cui inhæret. prædictam distinctionem vltimam ponit Sco. 12. dist. 4.

Quæstio quomodo substãtia prædicatur de inferioribus?

SEd, vt magis declaretur ista distinctio entis in substantiam & accidẽs, aduerte, ꝙ Author dixit substantia tertio modo accepta est illa, quæ nec est à se, nec per se, sed in alio: sicut sunt formæ substantiales. Circa hoc quæro, an substantia prædicetur de oĩbus partibus substantiæ quidditatiuæ? Et videtur ꝙ non: quia non prædicatur de vltimis differentijs: quia illæ sunt primo diuersæ. Secundo non prædicatur quidditatiue de materia & forma. Ad quod respõdeo & pono aliquas distinctiones. Partes substantiæ multiplices sunt: quædã sunt subiectiuæ, vt sortes & Plato respectu hominis, quædã sunt quantitatiue sicut sunt partes integrales, aliæ sunt essentiales, vt animal & rõnale respectu hominis, metaphysicaliter acceptę, alię physicę vt materia & forma. His prę habitis, dico, ꝙ substantia quidditatiue prædicatur de partibus subiectiuis: nam istę prędicationes quidditatiue sunt, sortes est homo, Plato est homo, & sic de alijs. Dico secũdo, ꝙ de partibus quantitatiuis, i. integralibus non prædicatur quidditatiue substantia. nam iste non sunt quidditatiue, brachium est homo, caput est homo, & sic de alijs. Dico tertio, ꝙ de partibus essentialibus physicis substantia non prædicatᷣ quidditatiue. nam istæ non sunt quidditatiuæ, prædicationes, materia est substantia, forma est substantia: ex quo sequitᷣ corollarium, primũ, ꝙ cadauer nullo modo est in prædicamento substantiæ directe, & quidditatiue, similiter nec lignum siccum, & multa alia, de quibus substantia quidditatiue prædicari non potest & directe: pro quibus videas Cõm. in. 2. de Anima. c. 8. Sequitur scđm corollarium, ꝙ cum substantia non p̃dicetur quidditatiue de forma, & directe, ꝙ de nouo in istis formis separatis à composito non introducitᷣ aliqua forma vicaria, vt Thomistæ dicunt. Et hoc probo duabus rõnibus: quia si sic esset, primo sequeretur, ꝙ corpus Xp̃i in triduo non esset idem cum corpore Chr̃i in cruce posito. quod deduco sic, quia per te cum aĩa separata est corpore, natura immediate introducit formã vicariam in cadauere illo, quia tu non ponis formã corporeitatis: & cum alia forma faciat aliud & aliud corpus: ergo corpus Chr̃i positum in sepulcro, cum habeat per te formam vicariam, non est idem cum corpore Christi posito in cruce: quia illud positum in cruce habet formam veram. s. animam intellectiuam. Secundo sequeretur, ꝙ si Petrus consecraret corpus Christi tunc quando pendebat in cruce, similiter si consecraret etiam tunc in triduo, quando corpus erat in sepulchro, non esset idem corpus

Christi

53

Christi in duabus hostijs consecratis. nam in illa hostia consecrata quando pendebat corpus in cruce esset verum corpus Christi: quia tunc haberet veram formam.s.animam: & in hostia consecrata in triduo non esset verum corpus Christi: quia tunc non haberet veram formam.i. formam vicariam. Tertio sequeretur, ꝙ motus distincti specie possent ad inuicem cõtinuari: nam proijciatur de loco eminenti ouis, & moriatur in medio: vel illa ouis stabit & amplius non mouebitur: vel dicendum est, ꝙ cum mobilia distincta sint propter distinctas formas, ante mortem illius & post mortem, ꝙ & motus similiter distincti specie erunt: & tamen continuabuntur: quod est contra Arist.7.phy. Patet igitur, ꝙ non datur forma ista vicaria.

Sed hic insurgunt dubia plurima difficillima & scitu digna. quorum Primum erit istud: dictum est, ꝙ substantia non prædicatur quidditatiue de materia, & forma: contra hoc arguo sic, Arist.2.de Anima.tex.c.2.& 7.Meta.t.cõm.septimi.12.Metaphy.tex.cõ.12.distinguit substantiã in materiam, formam, & compositum: tunc arguo sic omne superius distinctum in inferiora, per se prædicatur de illis inferioribus: ergo substãtia prædicatur de materia & forma. Secundo Sco.3.dist.primi voluit, ꝙ ens quidditatiue & per se prædicatur de materia & forma: tũc arguo sic, si forma quidditatiue est ens, aut erit ens quantum, aut non quantum: non secundum, ergo primum. si quantum, aut finitum aut infinitum: non secundum, ergo finitum: si finitum, ergo substantia vel accidens: non secundum: ergo substantia, ergo erit quidditatiue substantia. Ad has rationes respondeo & primo ad primam: ꝙ materia & forma reductiue ponuntur in prædicamẽto substantiæ, & ad Arist. qui diuidit substantiam in materiam & formam, ergo prædicatur de eis quidditatiue: dico, ꝙ non valet consequentia, sed tunc valeret, qñ diuideretur substantia sic, ꝙ descenderet in inferiora directe: modo non directe & per se descendit in materiam & formam, sed indirecte & lateraliter. Ad secundum argumentum vbi est nodosa difficultas: dico, ꝙ ens descendit in substantiam analogam: & per finitatem, & non substantiam, quæ est genus generalissimum. & voco substantiam analogam, substantiam cõmunem omnibus, quæ ponuntur in prædicamento substãtiæ tam proprie q̃ reductiue, vt forma & materia: substantia postea analoga descendit in substãtiam, quæ est genus per modos intrinsecos: vt dicẽdo sic, si est ens finitum, aut accidens, aut substantia analoga: non accidens, ergo substantia analoga: substãtia analoga, simplex aut composita, non composita: quia illa est genus, aut in genere directe, ergo substantia simplex & quæ est in prędicamento indirecte: simplex, ergo materia, aut forma. Et ad dicta Scoti respondeo, ꝙ ens prędicatur quidditatiue & per se de materia & forma, & sic in conceptu entis non sunt primo diuersa, sed bene sunt primo diuersa in realitate, i. in substantia & in inferioribus ad substantiam, sed non in conceptu entis: & secundum hunc modum loquebatur.12.dist. secundi quando dixit, ꝙ materia & forma non includunt substantiam, & sunt primo diuersa: & tu intelligas in realitate: & in primo dixit, quòd non sunt primo diuersa, & tu intelligas in conceptu quidditatiuo.

Secundum dubium principale est tale, vtrum partes quantitatiuæ substãtiæ, sint substantię quidditatiue? Quantum ad istud dico primo, ꝙ duplex est substantia, quædam animata, quædam inanimata. Secundo, duplices sunt partes: quædam homogeneæ, & quædam etherogeneæ. Tertio quædam habent habitudinem partium ipsis separatis à composito, & quædam habent modum & habitudinem totius ipsis separatis à composito. His notatis pono duas conclusiones. prima sit ista, in substantijs etherogeneis, non quælibet pars substantiæ est substantia: vt manus in casu non est substantia, & loquor de manu separata à corpore, quia nec genus, nec species, nec propriũ, nec differentia, ergo nullo modo reponitur in substantia, quæ est genus generalissimum. Secunda conclusio, in substantijs homogeneis quælibet pars substantiæ est substantia. & si quæras vel erit substantia, quæ est genus, vel spẽs, vel differentia, vel indiuiduum? Respondeo, ꝙ erit indiuiduum. & si replicabis, si pars aquæ, quæ est substantia homogenea, sit substãtia, quæ est indiuiduum, est ne ista pars aquę substantia quidditatiue, qñ est coniuncta, vel quando est separata à toto homogeneo? Si secundum, ergo per separationem aliquid constituitur inesse indiuiduali: hoc est falsum, quia tunc aliquid constituueretur inesse indiuiduali per relationem: si primum, idest quòd sit indiuiduum aquæ, quando est coniuncta, contra: illud est indiuiduum, quod est indiuisum à se & diuisum à quolibet alio: secundo indiuiduum est per se subsistens. talis aqua non erit sic, ergo non erit indiuiduum. Tertio sequeretur, quòd erunt indiuidua infinita substantiæ in quolibet homogeneo, sed hoc est falsum: ergo pars aquæ, cum est cõiuncta toti, non est indiuiduum. & per consequens de ipsa non prædicatur substantia quidditatiue, sicut dicebas. Respondeo, ꝙ dum est coniuncta, est indiuiduum, & per consequens de ista aqua prædicatur substantia quidditatiue: & ad instantias respondeo. Ad primam, ꝙ illa propositio est famosa, & multotiens falsa: ꝙ indiuiduum est quod est indiuisum à se, & diuisum & à quolibet alio, immo Sco. spernit hãc diffinitionem indiuiduum quid. Sed vera diffinitio indiuidui erit talis, indiuiduum est quod est incõicabile, vt quo, & vt quod. Ad secundam instantiam dico negando maiorem: quia humanitas assumpta à verbo est indiuiduum, & singularis, non tñ est per se subsistens, sed subsistit & supposita est per suppositum diuinum. patet igitur, ꝙ datur indiuiduum substantiale, & non subsistit. Ad tertiam dico, ꝙ indiuidua infinita per se existentia existunt in quolibet homogeneo, non tñ vt per se subsistentia. Tertium dubium est, cum dictum sit, ꝙ ista est prædicatio quidditatiua: hæc pars aquæ est aqua. Contra hoc arguo sic: ista prædicatio non est vera: ergo non est quidditatiua. ꝙ non sit vera, probo sic: nullum totum quantitatiuum prædicatur vere de partibus diuisim sumptis. probo, quia hęc pars aquæ sumpta diuisim ab alijs, non est tota aqua. sicut similiter patet, ꝙ totum etherogeneum non prędicatur de partibus diuisim sumptis. nam hæc est falsa, manus est homo & similes: ergo totum homogeneum non prædicatur de partibus diuisim sumptis. Secundo arguo sic, in prædicatione quidditatiua nunq̃ inferius potest esse sine superiori: patet, hæc est prædicatio quidditatiua, homo est animal, & homo nunq̃ potest esse sine animali: & tñ dicendo sic, hæc pars aquæ est aqua, inferius. i. hæc pars aquæ potest esse sine superiori, & sine tota aqua: ergo ista propositione vera nec quidditatiua est. Ad hoc respondeo, ꝙ in ista prædicatione, hęc pars aquę est aqua, concurrunt duo tota diuersarum rationum, & similiter duæ partes diuersarum rationum. nam hoc totum quod dr̃ esse quantum homogeneũ, non prędicatur de aliqua sua parte quantitatiua propter rationes prętactas: & s̃m hoc militant rationes: sicut nec totũ etherogeneum prædicat̃ vere aut quidditatiue de partibus suis etherogeneis. Sed quia idẽ totum quantum homogeneum est similiter totum vniuersale, sic etiã partes quantę homogeneę sunt partes subiectiue, pro-

pter concursum istorũ duorum totorũ in vno,& partium in vno,remanebit prędicatio vera & quidditatiua inquantum tota aqua est totum vniuersale: & partes sunt partes subiectiuæ: sed non est vera prædicatio secundum hoc,ꝙ tota aqua est totum quantitatiuũ homogeneum:quia tunc militant rationes in oppositum;& per hoc patet quid sit dicendum ad rationes.sed ista prolixius examinabuntur infra; hæc tamen sint dicta in tantum, & vt difficultati prælibatæ satis faciamus:&, Ad primum dicas, ꝙ nullum totum prædicatur de partibus diuisim sumptis.dico, ꝙ est verum quando esset solum totum homogeneũ,sed quando est simul totum homogeneum, & totum vniuersale, ideo istud bene potest prædicari. Ad secundum quando dicis, in prædicatione quidditatiua inferius non potest esse sine superiori: verum est quando totum vniuersale solum prædicatur: sed quando est simul vniuersale, & totum homogeneum,bene potest prædicari.

Textus.

COnsequenter dico, ꝙ res aliquando venit de ratus rata ratum: quod est firmus firma firmum: & ista est semper cum actuali existentia: aliquãdo à reor reris,quod est opinor opinaris:& sic omne quod est tam in esse obiectiuo, sicut omnes res mundi ab æterno fuerunt, quàm in esse imaginabili, potest dici res.

Declaratio Marginis.

Dixit Margo {pondera li semper: & tange instantiam ad hominem, infra arti.4.secundi principalis: & dic consequenter. Instantia est ista: quia hic dicitur, ꝙ res vt venit à ratus rata ratum, accipitur pro re, quæ semper est cum actuali existentia: totum oppositum dicit in 4.arti. secundi principalis: nam ibi distinguit, & dixit, ꝙ res, vt ad propositum spectat,sumitur à ratus rata ratum: & talis est triplex, quædam est essentiæ: sicut ipsa quidditas absolute considerata:quædam existentiæ,& talis est in omni prædicamento:quædam subsistentiæ,& talis est in prædicamento substantiæ solum:patet ex eius verbis, ꝙ res primo modo dicta,non habet existentiam: quia res essentiæ abstrahit ab existentia:& tamen ipse hic dicit,ꝙ res,vt venit à ratus rata ratum, semper est cum actuali existentia: ecce,ꝙ videtur manifesta contradictio.Ad contradictionem respondeo: ꝙ res, vt venit à ratus rata ratum, capitur dupliciter:vno modo pro re existentiæ,vel subsistentiæ,& ista est semper cum actuali existentia: & sic loquutus est auctor in isto primo articulo: & ista est cum hic & nunc non abstracta:alio modo accipitur res,vt venit à ratus rata ratum; & sic est res essentiæ,quæ abstracta est ab existentia,& subsistentia,ad propositum author in 4.arti. secundi, prin.loquutus est de omni re, vt venit à ratus rata ratum, tam de re, quæ est semper cum actuali existentia, quàm de re, quæ non habet existentiam actualem: sed abstracta est ab illa: hic vero solum de re, quæ habet semper actualem existentiam: & accipitur tantum pro re subsistentiæ & existentiæ.

Conforma.cum Arist.

Sed vbi ponitur ab Arist.ista distinctio de ente, vt venit à ratus rata,& vt venit à reor reris:quę sunt entia in esse obiectiuo,sicut omnes res fuerunt ab æterno. Dico, ꝙ Aristot.hanc distinctionem non ponit: quia ipse negauit ideas omnium rerum in mente diuina, sed tale esse obiectiuum & ideale, accepit Scotus à Platone & Augu.vt tenet 35.primi, sed Arist.non posuit mundum habere esse ab æterno in mente diuina, sed posuit mundum ab æterno esse & existere, licet Plato à theologis aliqualiter in ponendis ideis differat, sed à Platone habuere fundamentum theologi.

Annotatio in textu.

SEquitur in littera {consequenter dico, ꝙ ens diuiditur in ens simpliciter,& in ens secundum quid,siue in ens in potentia obiectiua,& in ens potentia subiectiua.& iste tres diuisiones sunt idem quasi: vt dixit author, dempto eo: quod addebatur in secundo membro primæ quàm in esse imaginabili. & non capio hic ens secundum quid, vt sub se continet entia, siue relationes rationis, & ficticia, sed vt continet sub se præcise illud, cui non repugnat verum esse existentiæ. Et, quia hic facta est mentio de existentia. Aduertas, ꝙ secundum Scotistas, est idem cum essentia,Thomistę tenent quòd existentia est res distincta & ab essentia.& probant isto modo,oppositũ existẽtiæ prædicatur de essentia:ergo ab inuicem distinguuntur.patet,quia Adam habet esse essentiæ: & tamen ista est vera,Adam non existit. Ad hoc respondeo,ꝙ oppositum existentiæ prædicatur non de esse,essentiæ vero,quod est idem cum existentia, sed de esse essentiæ in esse cognito. Secunda ratio est ista: illa, quæ ab inuicem separari possunt, realiter distinguuntur, sed essentia & existentia sunt huius modi: nam antixp̄us modo aut Cæsar habet esse essentiæ,non tamen existentiæ. Ad hoc respondeo,ꝙ quando Scotus dicit,ꝙ esse essentiæ, non separatur ab esse existentiæ,intelligit de vero esse essentiæ,quod est extra causam suam & intellectum & reponitur in re existente: modo antixp̄us & Cęsar non habent verum esse essentiæ,sed tantum esse essentiæ cognitum. Alio modo dicitur res,vt venit à reor reris, quod est opinor opinaris: & sic omne quod est tam in esse obiectiuo, sicut omnes res mundi ab æterno fuerunt, quàm in esse imaginabili, potest dici res & dicitur esse res in esse cognito ab intellectu diuino & non à quocũq; intellectu.i.humano aut angelico, & istud esse cognitum vocatur esse ideale, & est tantum in intellectu diuino & non est aliud nisi res cognita, & sic sortes & Plato habebant esse cognitum, & realiter distinguebãtur in mente diuina antequam fuissent, & tu intelligas realiter potentialiter non autem realiter actualiter.Sed hoc esse cognitum siue ideale dupliciter accipitur: vno modo formaliter,alio modo obiectiue : vnde idea Petri in mente diuina,formaliter est cognitio dei,qua cognoscitur Petrus: & sic idea est vna respectu omnium & est realissima & actualissima.Alio modo idea Petri est ipse Petrus cognitus & quolibet obiectũ in tali esse:& sic sunt plures ideæ, & sunt tot quot sunt obiecta,& hoc modo intelligitur dictum Aug.83.quæst.alia ratione conditus est homo, & alia ratione conditus est equus: vnde talia obiecta in tali esse non habuerunt aliquod esse essentiæ verum, vel existentiæ, sed solum esse essentiæ cognitum. Et nota, ꝙ in istis diuisionibus non loquimur de ente rationis, sed tantum de ente reali. Et, quando in secunda diuisione dicitur,ꝙ accipitur ens pro esse obiectiuo, & sic dicuntur secundæ intentiones & ficticia: hoc cõformiter fecit author ad dicta Arist.nam postq̃ Arist.diuisit ens in 5.Meta.te. cõm.14.in ens in anima,& ens verum, postmodum in 6. tex.cõm.vltimi abiecit à sua consideratione ens in anima, & post in 7.& 8.Meta.incæpit perscrutari de ente, quod est extra animam.i.de substantia & accidente, quæ sunt species entis: deinde de potentia & actu in nono: deinde de vno & multis in decimo,& ita patet, ꝙ omnes istæ diuisiones sunt entis extra animam: vnde figmenta & entia rationis nõ cadunt sub aliquo membro istarum trium diuisionum

uisionum directe. Et additur in prima diuisione tam pro esse obiectiuo, quàm pro esse imaginabili, hoc esse imaginabile consideratur per accidens & reductiue, & sic similiter omnia alia impossibilia.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo {ens ratum dupliciter accipi solet} vide 36. dist. primi: & hoc nos declarauimus, qa vno modo sumitur pro re essentiæ, existētiæ, vel subsistentiæ, alio modo pro illo, cui non repugnat existentia; & hoc in responsione ad primum argumentum principale. 36. prædictæ dist.

Dixit Margo {sed penes quid erit distinctio creabilium in esse obiectiuo? quòd si recurras ad ideas qualiter tunc plures ideæ repræsentant plura creabilia} hoc sic intelligitur, quia dictū est, ꝙ duo creabilia vt sortes, & Plato, creaturi in mente diuina, distinguūtur realiter. Margo arguit contra hoc: per quod distinctiua sortes & Plato distiguūtur in mente diuina? tu non potes dicere, ꝙ distinguētur per ideas diuersas, quia vna est idea in mente diuina respectu omnium creabilium, ergo nullo modo distinguentur. Ad hoc respondeo pro auct. Quod licet in mēte diuina sit vna idea formaliter, respectu omnium creabilium: quæ ab intellectu diuino cognoscuntur, tamen obiectiue tot ideę sunt, quot sunt obiecta creabilia, vnde alia est idea patri, & alia Francisci: & penes istas ideas secundo modo creabilia in mente diuina distinguuntur.

Dixit Margo {quia ens imaginabile, s. cum præcisione est impossibile. ideo non est in potentia obiectiua, nec subiectiua} Hoc sic declaratur, istud imaginabile est dictio distrahens, quod Margo vocat ens cū præcisione, ac, si diceremus, homo pictus li pictus distrahit ab homine, sic imaginabile distrahit ab ente. ideo tunc ens non potest capi pro aliqua re nec in potentia obiectiua, nec in potentia subiectiua.

Dixit Margo {tange multa circa hanc diuisionem, & an membra coincidant, & an sit distractiua, & an diuisum prædicetur de diuidentibus, & alia multa vt scis, & quid correspondeat conceptui entis} Hoc sic exponitur; ista diuisio est, quando ens diuiditur in ens simpliciter, & in ens secundum quid. & primo videndum est, an membra coincidant. & dicimus, ꝙ non: quia ens secundum quid in proposito est illud: quod non est, & potest esse. ens vero simpliciter est illud, quod vere est in rerum natura. secundo videndum est, an sit distractiua? i. per hoc ꝙ dico secūdum quid an fiat aliqua distractio. Et ad hoc dico, ꝙ non: quia distractio destruit significatum, & oppositum eius ponit. modo ens in potentia obiectiua li potentia obiectiua non totaliter destruit significatum entis, nec ponit eius oppositum, ita ꝙ nullo modo sit quia iam est suo modo: tamen diminuit li potentia obiectiua de esse essentiæ, quia omne esse cognitum aut in potentia obiectiua, est ens diminutum: sed si esset li potentia obiectiua dictio distrahens, sicut homo mortuus li mortuus destruit esse hominis, & ponit eius oppositum, idest ponit esse cadaueris: ꝙ est oppositum esse hominis. non sic ens in potentia obiectiua: quia li potentia non ponit oppositum entis, idest nō ens & impossibile.

Tertio dixit, an diuisum prædicetur de diuidentibus? & ad hoc dico, ꝙ sic secundum istum: quia ens prædicatur de ente secundum quid, & de ente simpliciter, & vniuoce, sed non secundum alios. Quarto dixit. Quid correspondeat conceptui entis in re? dico, quòd ens secundū quid habet in re non repugnantiam ad esse, vel potentiam ad esse: ideo non est fictitium, & ens simpliciter est aliquid in re vere, & propterea enti inquantum ens, vt prædicatur de ente secundum quid, & de ente simpliciter, in re aliquid sibi correspondet, à quibus abstrahetur, sed in re iste conceptus non est realiter.

Conformatio cum Arist.

DE ista distinctione enti simpliciter, & entis secundū quid, vbi loquitur Arist. non ponimus hic: quia est eadem cum illa, qua ens diuiditur in potentiam obiectiuā & subiectiuam, & quia non ponemus hic secundam distinctionem esse datam à philosopho, consequenter non ponetur prima, & sic non erunt de mente Arist. quia sortes ab æterno cognitus non ponitur ab eo.

Quæstio de potentia obiectiua.

ET, quia auctor meminit de potentia obiectiua: dicens, quòd ens diuiditur in ens in potentia obiectiua, & in ens in potentia subiectiua. Quæro primo, an detur talis potentia obiectiua? Secundo vbi ponitur a philosopho & theologo? Tertio an dicat relationem ad actum? Primo examinabo primum dictum; & probo, ꝙ non datur talis potentia obiectiua: quia ens in potentia obiectiua aut est ens creatū, aut increatū: nō potest esse ens creatū, quia omne qđ est ens creatū, siue terminus creationis, est ens in actu existēs: si est increatū, ergo est ens à se, ergo necesse esse: ergo deus, hoc argumentū facit aliquibus difficultatē. Secundo arguo, ꝙ nō datur talis potētia obiectiua: quia tale ens in potētia obiectiua aut est generatū, aut creatum: & tunc tale ens erit subiectū generationis aut creationis, & tunc erit ens in potētia subiectiua: quia illud, quod potest aliquid recipere, & esse subiectum alicuius est ens in potentia subiectiua: ergo istæ duæ potentiæ nō differunt. Ad primum respondeo, ꝙ ista potentia nec est creata, nec increata: tu dicis, omne ens aut est creatum, aut increatum: dico, ꝙ verum est de omni ente existente, sed non de ente non existente, sicuti est ens in potentia obiectiua. Replicabis & dices, ergo inter contradictoria datur medium, sed ens creatum & increatnm sunt contradictoria: & tu ponis ens in potentia obiectiua nec esse creatum, nec increatum. Respondeo, ꝙ ens in potentia obiectiua potest mediare inter ens creatum & increatum? tu dices, ista sunt contradictoria, nihil inter ea mediat: dico, ꝙ nullum ens in actu mediat inter ea verum est, cū hoc tamen stat, ꝙ mediat ens in potētia patet. nā Arist. in. 1. Phy. tex. c. 71. quęrit, illud, quod generatur aut ex ente generatur, aut ex non ente? Respōdet, ꝙ generatur ex vno tertio, qđ mediat inter ens, & non ens, quia ex ente non fit: quia tūc pręesset: nec ex non ente, quia ex nihilo siue non ente nihil fit, sed fit ex ente in potentia, quod mediat inter purum nihil & ens in actu: sic inter ens creatum & ens increatum mediatens in potentia obiectiua: vnde sicut Arist. inter ens & nihil posuit ens in potentia subiectiua, sic nos inter creatum & increatum ponimus ens in potentia obiectiua, quod nō est, & potest esse. Ad argumētum modo dico; ꝙ istud ens in potentia obiectiua, nec est ens creatum, nec increatum, sed, quando diuiditur ens per creatum & increatum, diuiditur ens in actuali existentia: & non ens indifferens ad illud quod existit, & ad illud quod nō existit: sed potest existere. Ad aliud, quando dicebatur, ꝙ potētia obiectiua est subiectiua, & ideo frustra ponitur: quia non differunt: quia omne quod potest fundare respectum, est ens in potētia subiectiua: Ad hoc dico, ꝙ ista potentia non fundat respectū generationis, nec creationis, sed tātum ens in actu fundat, & quando exemplificatur de respectu creationis & generationis:

rationis: dico ꝙ semp isti respectus presupponũt fundamẽtum actualiter existere: quod non est potentia obiectiua.

Conformatio cum Arist.

Vbi nam ponitur ab Arist. potentia obiectiua & subiectiua.

SEd vbi ponitur ab Aristotele potentia obiectiua, & subiectiua? Quantum ad secundum dictum dico, ꝙ talis potentia obiectiua ponitur ab Arist. 9. metaph. tex. c. 13. vbi dicitur, potentia & actus sunt eiusdem generis: quia illud idem genere, & specie, & numero, quod est in potentia, postea erit in actu. sortes. n. qui est in potentia non distinguitur à se ipso numeraliter, vt est in actu: & nõ loquitur de potentia subiectiua, quia potentia subiectiua & actus non sunt eiusdem generis, aut speciei, aut numeri. nam substantia, quę est subiectum respectu accidentiũ, non est eiusdem generis cum accidẽtibus. Sed clarius hoc habemus ex Arist. vt optime deducit Sco. 11. dist. quarti. Nam Arist. septimo meta. 56. ait, ꝙ ex actu & potentia fit vnum, ibi dare ponitur potentia subiectiua. i. illud, quod est & potest aliquid recipere: & tale est materia: simi liter 8. meta. tex. c. 15. vbi ex materia & forma ex actu, & potentia constituit compositum, clarum est, ꝙ in his locis ponitur potentia subiectiua. s. materia, quę est, & potest aliquid recipere. Sed potentia obiectiua distincta à subiectiua ponitur 9. meta. tex. c. 11. vbi dicitur. est aũt actus existere rem, non ita sicut dicimus potentia: & post explanando istam descriptionem, manifestat: in multis oppositis, vt vigilans ac dormiens, & videns ad claudens oculũ, & elaboratum ad illaboratum. Quæro, quæ potentia est ista, quando aliquis est videns, & habet potentiam ad claudendum oculum: est inlaboratum, & habet potentiam ad elaboratum esse? certum est, ꝙ est potentia, cum ipse in fine subdat, huiusmodi inquit, differẽtię alteri parti, est actus determinatus, alteri autem potentiale: ista non potest esse potentia subiectiua, quia subiectiua manet cum actu, quia ex actu & potentia fit vnum per se, vt dicebat Arist. Sed vigilans non stat simul cum dormiẽte, ita ꝙ ex eis fiat vnũ elaboratum non stat cum illaborato, quia implicant contradictionem: ergo est potentia obiectiua, quæ non stat cũ actu simul, & sic obiectiua distinguitur à subiectiua. Et nota, ꝙ Arist. non posuit ens in potentia obiectiua, i. esse cognitum sine ens secundum quid, quod est ab æterno cognitum ab intellectu diuino, quia supra diximus, quòd tale ens ideale non ponit ipse, sed posuit ens in potentia obiectiua, quæ potentia respicit agens naturale, vt rosa, quæ non est modo, & potest esse: tale esse potentiale, & talis potentia obiectiua ponitur ab Arist. Secundo probatur, ꝙ datur potentia obiectiua via theologica: nam August. 12. confessionum dixit, materia ipsa accepit à deo hoc imperfectum esse, quod habet. s. in potentia: & necesse est ipsum hoc ponere, quia materiam concedit à deo creari, sed antequam crearetur, erat in potentia & non nisi obiectiua: & si non habuisset ante creationem potẽtiam obiectiuam, deus creasset illud, quod fuisset impossibile: quod tamen deus nunquam facit: quia nõ creat nisi possibilia. Sed hic restat vna parua difficultas: quia dictum est, ꝙ sortes in potentia obiectiua, & sortes existens, est eiusdem speciei, & numeri, contra hoc arguo sic: esse in potentia cum vero esse existentiæ eiusdem generis non sunt. Ad hoc respõdeo, ꝙ ista sunt eiusdem generis, speciei, & numeri, ad hunc sensum, non ꝙ esse reale in actu cum esse in potẽtia, sint eiusdem numeri, sed intelligitur sic: quod illemet sortes numeraliter, & specifice, idem ꝙ erat in esse cognito ipsemet idẽ numero erit post in esse existentiæ. Ad tertium dictum respõdeo vbi quęritur an esse cognitum fundet aliquem respectum? quia dicit ordinem ad actum & melius quæreres, cum omnis respectus præsupponat terminum & fundamentum, quod erit fundamentum huius respectus? Respondeo, ꝙ fundamentum est ipsum esse cognitum: & pro hoc nota, ꝙ Scotus 36. primi ponit, ꝙ in secundo signo naturę, esse cognitum fundat respectum ad actum. nam in primo signo est ipsum esse cognitum, & in secundo signo fundat, & dicit respectum ad actum, & aduerte, ꝙ duplex est actus, vnus est actus inducendus, per potentiam super naturalem, alius inducendus per potentiam naturalem, sic esse cognitũ duplex, fundat duplicẽ respectum, aliquid est esse cognitum supernaturale, quod fundat respectũ ad voluntatem diuinam, potẽtem illud esse cognitum ponere in actu & producere, & sic dicimus, ꝙ cognitio infusa in anima nostra à deo, materia prima angeli, animę, habuerunt esse possibile, siue obiectiuum supernaturale, quia fundauerunt respectum ad voluntatem diuinam supernaturalẽ: Sed rosa in hyeme habet esse possibile naturale: quia fundat respectũ ad causas naturales potentes illam producere. Sed dicent aduersarij, antixp̄us in potentia obiectiua fundat respectũ ad antixp̄um in actu existentem, & tunc idẽ est fundamentum, & terminus, quod implicat. Secundo, omnis potentia aut est actiua, aut passiua: antixp̄us nec est in potentia actiua, nec passiua: ergo nullo modo datur ista potentia obiectiua. Ad primum dico, ꝙ duplex est relatio, actualis, & potentialis: actualis, requirit terminum distinctum à fundamento, & actu existere, sed potentialis non requirit terminum distinctum à fundamento, & actu existere. Ad secundum dico, ꝙ verum est, ꝙ est duplex potentia actiua, & passiua, in ente existente: de ente vero secundum quid, hoc non est verum, sicuti est antixp̄us. Vltimo quæres penes quid differunt istæ duæ potentię, subiectiua & obiectiua. Ad hoc respondeo, ꝙ potentia subiectiua est tunc, quando aliquid est actu: & potest aliquid recipere, obiectiua quando non est, & potest esse.

Tractatur hic de vniuocatione entis: vbi pulchra dubia soluuntur, & declaratur author.

De subiecto Metaphysices.

SEquitur in textu {& sic dico, ꝙ ens, vt est subiectum meta. & adæquatum obiectum intellectus nostri, dicitur vniuoce de ente simpliciter, & de ente secundum quid, saltem ad illa est vniuocum prædicatum.} Sed hic moueo aliquas difficultates. Primo in hoc, quod dicit, ꝙ ens est subiectum meta. & adequatum obiectum intellectus nostri: perfectus metaphysicus perfecte cognoscit subiectum metaphysicæ: ergo perfectè cognoscit ens inquantum ens, & istudmet ens quod est subiectum adæquatum meta. est obiectum adæquatum intellectus nostri, tunc vltra, si naturaliter potest intellectus pro isto statu cognoscere ens, inquantum ens, ergo naturaliter potest cognoscere quolibet contentum sub ente: & sic naturaliter potest cognoscere deum: quod est falsum. Secunda difficultas est in hoc, ꝙ ponit ens vniuoce prædicari de ente simpliciter, & de ente secundum quid: & iste est supremus conceptus super omnia, & ego probo, ꝙ supra ens datur alius conceptus superior, qui vniuoce prædicatur de ente simpliciter, & de ente secundum quid: & iste erit cõceptus tertius, quod est contra Scotum, & probo sic: plus cõueniunt ens & vnum, quàm ens & nihil: sed ens & vnum sunt extra intellectum, ergo possunt fundare, & esse fundamenta conuenientiæ: & tunc ista conuenientia erit realis, quia fundamenta realia sunt: & erit supra ens & vnum, & sic vniuoce prædicabitur

prædicabitur de quolibet, sicut ens: hęc ratio facit aliquibus difficultatem. Tertia difficultas est ista: videtur ꝙ nõ datur prædicatum vniuocum: quia prædicatum vniuocũ ponitur pro propriis passionibus & aliis, de quibus ens nõ vniuoce prædicatur: sed est vniuocum prædicatum. Sed ego probo, ꝙ vniuoce prædicatur: & arguo sic, ens & intelligibile conuertuntur: & propria passio est intelligibilis formaliter: ergo est ens formaliter cum conuertantur: sed ens formaliter est ens quidditatiue: ergo propria passio est ens quidditatiue: & sic nõ erit distinguere de ente formaliter, de ente realiter sicut Scotistæ dicunt. Quarta difficultas est ista, Scotus in expositione suę metaphysicæ, in quarto cõ. primo noluit, ꝙ Metaphysicus considerat ens inquantum ens reduplicatiue: ergo ens vt est subiectum in metaphysica, non tenetur cum li inquantum specificatiue, sed reduplicatiue: tunc sequeretur, ꝙ omne ens esset subiectum in meta. patet, homo inquantũ animal rationale est risibile, ergo omnis homo est risibilis. Ad primam difficultatem respondeo sic: quòd eo modo, quo quis est perfectus metaphysicus, eo modo cognoscit subiectum meta. & cum perfectus metaphysicus versetur præcipue in cognitione valde vniuersalium, ideo metaphysicus cognoscit ens inquantum ens, demonstrando de ipso passiones vniuersales. & quando dicitur, ꝙ metaphysicus cognoscit ens inquantum ens concedo, s. ꝙ cognoscit illud inquantum est subiectum in metaphysica: & quando dicis quod est adæquatum subiectum meta. est adæquatum obiectum intellectus nostri: dico, ꝙ hoc non est verum, quo ad omnia. est enim verum quo ad hoc, ꝙ sicut subiectum meta. est commune omni enti reali, & prædicatur de omni ente reali in quid, vel saltem est prædicatum vniuocum, sic similiter obiectũ intellectus. Sed nõ est verum quo ad hoc, ꝙ sicut quolibet ens inquantum ens, est obiectum intellectus, ꝙ similiter quolibet ens sit subiectum meta. & ideo, li inquantum, stat specificatiue, quando dicimus, ꝙ ens inquantum ens, est subiectum adæquatum meta. Sed stat reduplicatiue, quando dicimus, ꝙ ens inquantum ens est obiectum adæquatum intellectus. Ad secundam dico, ꝙ non datur conuenientia realis supra ens & vnum: quia ab vno & ente nihil reale abstrahitur, vnde ab istis conceptibus, cum sint simplices, non abstrahitur aliquid reale, quia abstractio cõceptus realis fit à duabus rebus existentibus, aut à duabus realitatibus, & non à simpliciter conceptibus, ideo talis conceptus, s. conuenientia, non est conceptus realis abstrahibilis ab aliquo: propterea supra ens & vnum non datur aliquis conceptus realis; quia non habet fundamenta, à quibus realiter possit abstrahi: & si à deo & creatura abstrahitur ens, bene potest abstrahi: quia deus est vera res, & similiter creatura: modo, cum nec ens, nec vnum sint vere realitates, aut res, immo simplicissimi conceptus, ideo nihil reale potest abstrahi ab istis, & quando dicis, plus conueniunt ens & vnũ quam ens & nihil, negatur hoc similiter, quia plus & minus præsupponunt positiuum, nihil autem non dicit aliqđ positiuum. Ad tertiam, quando probatur, ꝙ intelligibilitas & ens conuertuntur: quælibet passio est formaliter intelligibilis: ergo est formaliter ens, Ad hoc dico, ꝙ propria passio est realiter ens, sed non formaliter & quidditatiue: & cum dicis, est intelligibilis formaliter, concedo formaliter, i. per suam formam, & per suam conceptibilitatem propriam, sed non formaliter, i. quidditatiue. Ad vltimam, quæ est auctoritas Scoti. aliqui sunt, qui negant, ꝙ illa metaphysica, condita sit à Scoto, s. expositio: sed isti habent respondere dictis Scoti 11. dist. quarti dicentis, sicut diximus in expositione quam edidimus super 7. meta. ideo secundum hoc dictum videtur esse Scoti. Quicquid sit, aliter respondeo: ꝙ illa auctoritas non bene adducitur quia non dicit ibi Sco. ꝙ ens inquantum ens, est subiectum in metaphysica. accipiendo li inquantum reduplicatiue: sed dicit, ꝙ metaphysica speculatur entia inquantũ entia, & ꝙ li inquantũ tenetur reduplicatiue: & hoc est verum, quia metaphysicus considerat omnia entia particularia, sub ratione transcendenti & communi. non autem dicit, ꝙ ens inquantum ens reduplicatiue est subiectum in meta. vnde in fine illius textus dicit ꝙ metaphysicus cõsiderat oẽm speciẽ entis & oẽs partes entis: ergo verũ est, ꝙ meta. considerat oĩa entia inquantum entia reduplicatiue, i. sub ratione transcendenti, quia considerat sortem sub ratione transcendenti, & hominẽ, & sic de omnibus aliis.

Ibi cum dicit auth. {inter vniuocũ & æquiuocum non datur medium: ergo non datur prædicatum analogũ medium. & probat isto modo, inter contradictoria non datur medium: sed idem & diuersum sunt contradictoria, quia habere eandem rationem & non habere eandem rationem sunt contradictoria: ergo inter ipsa non datur medium: ergo non datur prædicatum analogũ, quod est medium inter vniuoce & vniuocum, & æquiuoce & æquiuocum prædicatum.

Sed circa hanc vniuocationem entis. Adhuc potest esse istud dubium, ista vniuocatio entis non est vera: quia fundamentum & achylles, per quem Scotiste tenent eam, est falsus: quem facit ipse Scotus, tertia dist. primi, & ponitur similiter primo metaphysicæ ab Antonio Andrea, & formatur isto modo: intellectus certus de vno & dubius de duobus, siue diuersis, habet conceptum alium de quo est certus, à conceptibus, de quibus est dubius: sed intellectus viatoris potest esse certus de aliquo, ꝙ est ens dubitando de ente finito vel infinito; ergo conceptus entis de aliquo, est alius à conceptu isto vel illo, & ita neuter ex se, sed in vtroque illorum includitur; ergo vniuocus, ista ratio & multæ aliæ, quæ idem sonãt, possunt infringi isto modo. Posset enim aduersarius dicere, ꝙ intellectus non habet conceptum alium de quo est certus, à conceptibus, de quibus est dubius, sed habet tãtum vocem. vnde philosophi disputantes de primo prĩcipio, nõ concedebant ens esse conceptum supra illa, quæ ponebant principia: qñ inquirebant, an deus esset principium, sed erant certi, ꝙ dabatur vox ista, s. ens, & de hoc tantum erãt certi, & non de conceptu, & postea disputabant, si hoc, quod vocabant ens secundum vocem, esset principium primũ. puta si ignis, aut aqua, de quibus cõcedebant verificari hanc vocẽ ens, an esset deus & primum principium? ergo istis est communis vox & non conceptus. Ad hoc dico, & ad multas alias rationes, quæ possent fieri contra rationes Scoti quòd vere conceptus est communis, & non tantum vox, & ratio ista Scoti & quælibet sibi similis, quia vanum est omnes adducere tenent præsupposito vno fundamento, qđ habet Scotus 8. primi vbi dicit, quòd hoc modo deuenimus ad cognitionem dei, i. ab inferiori ad superius, vt hoc, est sortes, ergo homo, ergo animal, ergo corpus animatum, ergo corpus, ergo substantia, ergo ens, & totus iste processus est cognitio confusa, postea regrederis, ens aut finitum, aut infinitum; si infinitum, deus, si finitum, creatura, neq; isti processus possunt negari: quia diffuse habetur ab Arist. in primo Phy. in principio quando docet nos procedere à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia: & à minus vniuersalibus ad magis vniuersalia: & isti duo processus positi sunt à secundo textu, vsque ad quartum inclusiue: & ista diui-

sio

sio entis per finitum & infinitum est vera secundú Arist. qui concedit, vt tenet Scotus septima quolib. infinitatem dei in vigore. Si igitur ens aliquod est finitum, aliquod infinitum, etiam secundum Arist. & quando fit diuisio entis, non diuiditur vox, sed vere conceptus: quia diuisio prę supponit diuisum esse ens positiuum, & vere aliquid: qñ igitur diuiditur ens per istam diuisionem descendimus in creaturam, & in deum, & si tu diceres, bene potest esse, ꝙ diuidatur aliquid, & non dicat conceptum aliquem, sed erit simpliciter vox sicut dicimus, ꝙ canis diuiditur in piscem marinum, canem latrabilem, & sidus cæleste, & ista diuisio est vocis in sua significata, & non conceptus. Ad hoc respondeo, ꝙ aliud est diuidi in aliqua, in quæ descen dit, & aliud diuidi per aliqua, modo vox diuiditur in aliqua, idest in sua significata, & nō per aliqua: quia canis vox non habet aliquas differentias, aut modos intrinsecos, per quos descenderet in sua significata, sicut ens per modos intrinsecos descendit in deum & creaturam. rationes igitur Scoti tenent præsupposito ordine confuse cognoscendi, & distincte cognoscendi, & præsupposita diuisione entis. Secundo tria hic debes notare primo, conceptus multipliciter accipitur: & hoc dico, vt clare pateat, quid sit cóceptus vniuocus: vno modo accipitur conceptus, pro potentia concipiente, vt intellectus. Alio modo pro ratione conceptibili, qua mediante intellectus concipit obiectú, vt species intelligibilis, in qua relucet obiectum cognitú: tertio modo accipitur pro actu concipiendi, idest pro conceptu formali, qui est notitia, qua aliquis concipit aliquam rem. Quarto pro conceptu obiectiuo, vt res cognita, quæ obiicitur potentiæ cócipienti. & istæ cóceptus est duplex, qualitatiuus, & est differentiarum, qui prędicatur in quale, quidditatiuus qui prædicatur in quid de pluribus: vt conceptus speciei, generis, & entis. Patet igitur, ꝙ isto quarto modo sumitur, quando dicitur, ꝙ ens habet conceptum vniuocum. Tertio debes notare, ꝙ duplex est æquiuocatio quædam est rei, & quædam est signi: æquiuocatio rei, sunt ipsa æquiuoca, idest res æque significatæ per ipsum terminum æquiuocum: & de ista non loquimur. Alia est æquiuocatio signi, & ista est duplex, vel naturaliter significatiui, vel ad placitum. Sed dices, quomodo potest esse æquiuocatio signi naturaliter significantis, cum in mente nulla sit æquiuocatio. Respondeo, ꝙ in mente, hoc signum lapidis significat rem naturaliter, propriæ, & seipsum naturaliter communiter: & hoc non nisi æquiuoce. Probo, quia non vniuoce: ergo æquiuoce: etiam notitia huius vocis: significat naturaliter proprie ipsam vocem, & ad placitum signat rem. æquiuocatio signi ad placitum duplex est: quædam à casu, & quædam à consilio, æquiuocatio signi à casu, est quæ significat plura, mediantibus pluribus nominibus naturaliter significantibus, totalibus, & non synonimis. dicitur notanter naturaliter significatiuis: quia conceptus canis latrabilis non significat canem latrabilem ad placitum, sed naturaliter, & sic de aliis. dicitur notanter totalibus, propter orationes, quæ plura significant conceptibus partialibus. dicitur notanter non synonimis: quia si profertur sortes in præsentia plurium, illa vox significat sortem mediantibus pluribus notitiis: quia extitit in métibus plurium. dicitur ergo non synonimis, quia notitia sortis in mente mea tua, & illius, est accepta synonime. Quædam est æquiuocatio signi ad placitum à consilio: & est tunc, quando vnum significatur per prius, & reliquú per posterius: ita, ꝙ non significat vnum nisi prius significat alterum, vt homo nó significaret hominem pictú, nisi prius significaret hominem verum. His stātibus pono duas có-

Notitia æqui uocis & analogi.

clusiones: prima sit ista. Propositio, in qua ponitur æquiuocum à casu semper est distinguēda. Secunda conclusio. Propositio, in qua ponitur æquiuocum à cōsilio, non semper est distinguenda: quia tunc sequeretur, ꝙ ista, homo currit, esset distinguenda: quia homo potest pingi, non oportet ergo ꝙ ista propositio distinguatur. immo propositio, in qua ponitur analogum, nó distnguitur, sed stat pro famosiori significato. Quod dixi de æquiuocatione, dicatur de vniuocatione: ꝙ est duplex, quædam rei, quædam signi: rei, vt sunt res vniuocatæ, signi, quando est identitas vel vnitas vocis & significati primi, vnde ad cognoscendum vtrum iste terminus lapis sit vniuocus, videas si primú eius significatú est vnum, tunc est vniuocú. Tertio notare debes, ꝙ Analogú túc est, vt Boetius dixit, qñ est inæqualitas significati. verbi gratia, natura animalis nobiliori modo participatur ab homine, quam ab asino: vnde aduertas maximam discordiá inter Scotum & cóm. Scotus negat dari analogiam mediam inter æquiuocationem, & vniuocationem. Cómen. in 4 metaphysicæ cómento secundo voluit dari mediam analogiam: & specialiter hoc concedit de te, vnde inquit, hoc nomé ens, non est æquiuocum. Si enim esse æquiuocum nón consideraret de eo vna ars: tamé dicitur multis modis, sed non ęquiuoce, vt canis, qui dicitur de latrabili marino, neque vniuoce vt animal de homine, & asino, sed est de nominibus, quæ dicútur de rebus attributis eidem: & sunt media inter vniuoca & æquiuoca. ex quibus verbis clare patet, ꝙ analogia mediat inter vniuocationem & ęquiuocationem. Scotus vero econtra hanc negauit, & cum habeant diuersa fundamenta circa æquiuocationem, hinc est ꝙ processerunt diuersæ conclusiones, ponentes alio & alio modo analogiam.

SEd est satis aduertendum, ꝙ de ista vniuocatione entis sunt multi modi & variæ positiones, quomodo ponatur. Primus est Antonij Andreæ in sua metaphysica: qui ponit distinctionem ꝙ triplex est vniuocatio: scilicet physica, logica, & metaphysica: physica est vnitas naturæ ex natura rei circunscripto omni opere intellectus, de illa vniuocatione loquiť philosophus 7. phy. t. c. 24. quādo dicit in specie specialissima est proprie cóparatio, & nó in genere, quatenus species dicit vnam naturam & vniuocam: non autem genus, sed latent æquiuocationes in genere: genus enim dicitur æquiuocum æquiuocatione opposita vniuocationi physicę, eo ꝙ non correspondet sibi vna natura, vel hypostasis extra, sed plures secundum ꝙ dicit cómen. & Themistius super primum de anima. Vniuocatio logica est vnitas alicuius realitatis vel intentionis primæ sub vna intentione logica conceptæ. verbi gratia, sub intentione generis, vel differentię, vel alicuius alterius secundæ intentionis. logicus enim considerat huiusmodi intentiones: ex quo concludo corollarium vnum, ꝙ aliquod transcendens, vt ens, est proprie vniuocum vniuocatione logica. quia enti, videlicet competit sibi ista secunda intentio, scilicet vniuersale & similes, quæ sunt intentiones logicæ, & secúdæ intentiones: & sic stat aliquid esse vniuocú logicæ & æquiuocum physicæ, vt ens. Vniuocatio metaphysica est vnitas alicuius primæ intentionis abstrahibilis per intellectum à pluribus ex natura rei circunscripta quacunque intentione secunda vel logica: & hoc modo transcendentibus non repugnat vniuocatio: ex quo infertur corollarium, ens est vniuocum metaphysicę, quod nó est vniuocum physico. Secundus modus est Francisci de Marchya super primum sentétiarum: quod, Quatuor sunt gradus vniuocationis: propter quorum diuersitatem diuersificantur opiniones de vniuocatione entis: vniuocum enim

De vniuocatione entis.

Genus non est vniuocum, ꝙ [illegible]

Vniuocationis quatuor sunt gradus.

enim descēdit in sua vniuocata quatrupliciter. Primus gradus est, quando aliquid descendit secundum eandem rationem: & secundum eundem essendi modum communē eis, & secundum eundem ordinem essentialem, & secundum eundem gradum perfectionis essentialem, & ille gradus, siue modus vniuocationis est perfectissimus gradus possibilis reperiri in creaturis: sed ista vniuocatio est tantum speciei specialissimæ. species enim specialissima descendit in sua indiuidua, vt albedo secundum eandem rationem & secundum eundem modum essendi communem, vt patet, & secundum eundem ordinem essentialē eis cōmunem: quia secūdum philosophum octauo metaphysicę, ordo essentialis est inter species, non autem inter indiuidua: & ideo species non descendit per prius in vno indiuiduo, quam in alio. accidit enim indiuiduo eiusdē speciei ꝙ sit prius alio accidit etiam indiuiduo eiusdem speciei, ꝙ sit pfectius alio: possunt.n. duo indiuidua eiusdē speciei esse æque perfecta, & ideo species descendit in ea secūdum eundem gradum æque perfectu m & hoc per se: & hinc est, quòd in specie specialissima est tantum perfectissima comparatio. Secundus gradus est minor isto: & est, quando aliquid descendit in sua vniuocata secundum eandem rationem, & secundum eundem modum, essendi, & secundum eundem ordinem essentialem: non autem descendit in ea secundum eundem gradum perfectionis, quomodo aliquod subalternum descendit, vt animal in suas species per rationale & in rationale: puta substantia animata sensibilis est in omnibus speciebus secundum eundem modum essendi, & secundum eundem ordinem essentialem, vt dicitur septimo metaphysicę, non tamen descendit in eas secundum eundem gradum perfectionis essentialem: alium enim gradum perfectionis animalis habet homo quàm brutum: & ideo in hoc, scilicet, in diuersitate graduum, genus recedit ab vniuocatione, & accedit ad æquiuocationē: propter quod dicitur 7. phy. ꝙ in genere latent æquiuocationes. in quibus verbis philosophus innuit duo. Primo enim innuit multiplicitatē & diuersitatem graduum generis, penes quod attenditur eius æquiuocatio: secundo innuit vnitatem rationis eius, penes quam est eius, vniuocatio & hoc cum dicit latent ęquiuocationes in generibus: sub aliquo enim huius habent æquiuocationes latere si latent: hoc autem, sub quo latent illæ æquiuocationes graduū generis, est vnitas rationis ipsius. latent etiam ibi propter diuersitates graduū qui gradus sunt eiusdem rationis formalis. Tertius gradus vniuocationis est minor prędictis duobus: & est quando aliquid descendit in sua inferiora, secundum eandem rationem, & secundum eundem modum essendi, non tamen s'm eundū gradum perfectionis essendi, & essentialē ordinem, sicut numerus descendit in suas species: descendit enim numerus secundum eundem rationem numeri in communi, & secundum eundem modum essendi, sed tamen secundum alium & alium gradum perfectionis: perfectiorem enim gradum numeri participat ternarius quā binarius. descendit etiam ordine quodā essentiali, non ordine superiorum & inferiorum, sed per prius descendit in vnam speciem, quàm in aliam, vt prius in binarium quàm in ternarium, & sic ascendendo, & Quātum ad talia vniuoca dicit philosophus 5. metaphysicę, quòd species rerum sunt sicut numeri. sicut enim species numeri habent essentialem ordinem, ita species rerum sunt inter se essentialiter ad inuicem ordinatæ. & iste gradus vniuocationis accidit ad analogiam: vnde numerus est vniuocum, inquantum secundum vnam rationem descendit in suas species, & prædicatur de eis: analogum autem vt non descendit secundum eundem ordinem, eius tamen species habent inter se ordinem essentialem, ex quo patet ꝙ ipsa analogia se tenet & potest stare cū vniuocatione. Quartus gradus est minor prædictis: & est quando aliquid descendit in sua inferiora secundum eandem rationē tantum, non sed secundum eundem modum essendi, nec secundum eundem gradum perfectionis, nec secundum eandem ordinem essentialem: & sic ens descendit in substantiam & accidens. ratio enim entis est in se eadem in substantia & accidente, habet tamen diuersum gradum perfectionis in eis: substantia enim perfectior est accidente, prius enim descendit ens in substantiam quàm in accidens substantia enim pręsupponitur accidenti. secundo habet alium modum essendi in substuntia, q̄ in accidente: in substantia enim existit in dependenter ab alio substantiue, in accidente autem habet oppositum modum essendi; iste autem est infimus gradus vniuocationis, habens multum de æquiuocatione, quia habent diuersitatem graduum, & modi essendi, & diuersitatem ordinis: ideo tale est simul vniuocum, æquiuocum, analogum: est vniuocum, quantum ad vnitatem rationis communis: æquiuocum autem quantum ad diuersitatem graduum, & modi essendi. Analogum autem quantum ad ordinem: & hinc est ꝙ aliqui aspicientes ad diuersitatem graduum perfectionis, & modorum essendi tantum, dicunt ꝙ est æquiuocum. Alij autē attendentes ordinem, ad quo ens descendit in substātiam & accidens, & ad ordinem, quem habēt sua inferiora inter se, dicunt ipsum analogum. Alij vero vniuocum ad eius vnitatem rationis attendentes, & sic diuersificantur opiniones de ente, quæ omnes opiniones certe verum dicunt in aliquo. Tertius est modus aliorum Scotizantium, qui assumentes maximā Scoti in prologo, Quanto magis aliquid recedit ab aliquo extremo, tanto magis denominatur ab eius opposito: & quia ens maxime recedit à specię, ideo denominatur partim æquiuocum, & partim vniuocum, vel minima vniuocatione vniuocum: quia species est maxime vniuoca, & sic ens erit vniuocū & æquiuocum, & hæc de mō ponendi vniuocationem.

Ens quomodo descendit in substantiā & accidens.

Pro declaratione cōmunitatis siue conceptus entis, est aduertendum, ꝙ in hoc apud Scotistas sunt varij modi. primus est Antonij Andreę in sua methaphysica. q. prima, qui voluit, ꝙ ens habeat communitatem & vnitatem realem, quam conclusionem probat multis rationibus, vt habent ibi videri: & vult, ꝙ vnitatis huius conceptus correspondeat aliqua vnitas ex natura rei, aliter dicit ipse, vniuersalitas entis esset fictitium quodam, & chymera. Secundus modus, qui magis sapit, est ꝙ conceptus entis non est cōmunis cōmunitate reali per inexistentiam, nec per indifferentiam: primo non per inexistentiam, vt essentia diuina, quæ in pluribus personis existit: nec est cōmunis conceptus entis per indifferentiam, vt sunt naturæ cōmunes, de quarum quidditate non sunt differentiæ vltimæ: sed cōceptui entis correspondet sibi aliqua cōmunitas per intellectum. & nota, quod intellectus intelligens distincte ens, non habet vniuocationem entis. ante pro hoc pono duas conclusiones. prima, Apud intellectum distincte concipiētem non datur vniuocatio entis: secunda conclusio, apud intellectum confuse concipientem datur vniuocatio entis: ex quo sequitur primum corollarium, ꝙ deus, qui distincte intelligit omnia, non habent conceptū entis vniuoci. Secundum corollarium, apud intellectum nostrum confuse concipientem datur vniuocatio entis. Et tunc est conceptus distinctus alicuius rei, quando intelle-

De conceptus entis communitate.

Cōceptus distinctus cuipiā rei quis nam sit.

ctus distinctę concipit aliquid adæquate & perfectæ: vt qñ intelligit realitatem cum suo modo, vel conceptum cum suo modo: exemplum primi, vt quando intelligit albedinem, vt octo exemplum secundi, vt quando intellectus intelligit ens finitum. Tunc vero est intellectus confusus & imperfectus siue inadæquatus, quando intelligitur ens nec finitum, nec infinitum: similiter quando intelligitur albedo confuso modo, & imperfecto. vt quando intelligitur albedo non vt octo, aut quatuor. Quæ omnia habes à Scoto 8. dist. primi dicamus sic, ꝙ communis iste conceptus entis, est communis tantum per intellectum abstractiuum, & non cõmunitate reali. & ꝙ non posit esse conceptus iste entis communis comunitate reali, probatur sic: quia dato hoc tunc sequeretur, quòd deus esset compositus compositione metaphysica, & actu & potentia: patet quia ens dicit conceptum realem, & modi contrahunt ipsum: ergo compositio quia ens esset in potentia, & modi determinarent ipsum. Præterea Scotus 8. primi voluit, ꝙ ens dicit conceptum rationis. Siquis tamen vellet tenere aliam viam, diceret cum auctore formalitatum, ꝙ non sequitur compositio in deo, sed tunc sequeretur, quando modus diceret actum, & veram formalitatem actuantẽ aut realitatem aliquam, sed modus intrinsecus non est huiusmodi: ideo non sequitur compositio. Ad Scotum dicas, ꝙ si ponit conceptum rationis, dicitur rationis, quia est per opus abstractiuum intellectus, sed non rationis ꝙ sit per opus collatiuum: & hoc non negaret Antonius Andreas, qui dicit esse conceptum realem, quia non ponit eũ realem sicuti est natura, aut realitas: sed dicitur realis, quia non est solum per opus intellectus. Et, si quæras, vtrum talis conceptus sit primę intentionis, vel secundæ? respondeo, ꝙ est primæ intentionis: quia non fit ab intellectu solum, sed est ab illis rebus, à quibus abstrahitur, ideo non est secunda intentio, quia non causatur per actum collatiuum nostri intellectus: vnde bene dicitur, quòd talis conceptus est realis, & rationis simul realis, quia non per opus collatiuum, rationis, quia per opus abstractiuum.

Sed quia dictum est, ꝙ ens dicit conceptum confusum. Contra hoc arguo sic, quomodo potest esse conceptus cõfusus, cum conceptus entis aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur? quia est simpliciter simplex in quibus non cadit error. Respondetur, quòd duplex est notitia: quædam adæquata, vt cognosco hominem, inquantum animal rationale: & ista erit distincta. Alia est cognitio inadæquata & confusa, & ista est, quãdo cognosco hominem inquantum ens, aut ens inquantum plura sub se continet. conceptus igitur entis dicitur esse in se simpliciter simplex, sed in comparatione ad aliud dicitur esse confusus. nam, si concipis ens in comparatione ad deum & creaturam, est confusus conceptus: quia potentialiter plura confundit, in se autem conceptus entis respectu entitatis est distinctus. *Conceptus entis est distinctus.*

Illud tamen debes aduertere, ꝙ Porphyrius non tantum vult, ꝙ vniuoce prædicentur illa, quæ sunt prædicata in primo modo dicendi per se, immo etiam se extendit modus prędicandi vniuoce vsque ad secundum modũ dicendi per se, ita ꝙ vtrunque prædicatum tam in primo modo, quam in secundo modo prædicatur vniuoce: sicut ipse dixit in cõmunitatibus generis, & proprij: inquit. n. ꝙ commune est vtrique vniuoce prædicari, vt genus de propriis speciebus: & proprium de his, quorum est proprium. vnde Arist. in primo Poster. in cap. de per se, omnes alias prædicationes per se, appellat per accidens prędicationes, exceptis prędicationibus primi & secundi modi: inquit enim quæcunque neutraliter insunt accidentia sunt.

Amplius est aduertẽdum, pro maiori declaratione vniuocationis, ꝙ quando dicitur, ꝙ conceptus entis est aliquid ex natura rei, distinctum à conceptu Dei & creaturæ, ꝙ hoc est valde difficile: quia data ista opinione sequeretur, ꝙ aliquid ex natura rei esset prius natura deo: & sine implicatione contradictionis posset intelligi esse ex natura rei prius natura deo: & ita deus non esset prima entitas simpliciter ex natura rei, quod est inconueniens maximum. probatur consequentia, quia cõceptus entis quidditatiue dicitur de deo & creatura, & vniuoce: ergo est habitudo superioris ad inferiora. sed superiora sunt natura priora inferioribus, quia ab eis non conuertitur subsistendi consequentia. vnde valet, Deus est: ergo ens est, sed non econtra, & tunc posset per istam diffinitionem prioris, esse ens & non esse deum. quia isto modo est prius natura. Ad hoc respondemus, ꝙ iste conceptus, non est prius supra deum & creaturam de se, sed est prius s᷑m modum nostrum intelligendi confuse: vnde apud intellectum diuinum, distincte concipientem non datur talis conceptus, & si tu dicas, Scotus 3. dist. primo dicit ꝙ ens prædicatur in primo modo, & sic est prius deo, similiter dicit ꝙ ista prędicatio est quidditatiua deus est ens. Ad hæc respondebis, ꝙ ens est prius deo s᷑m modum nostrum concipiendi, nõ autem in se. vel Aliter, ꝙ idem est ꝙ conceptus entis dicitur esse prior conceptu dei & creaturæ conceptibiliter: nõ autẽ de se & quidditatiue, i. ex deo & creatura potest abstrahi iste conceptus, per opus nostri intellectus abstractiuum, sed non de se est talis conceptus prior deo: & hæc de vniuocatione entis dicta sufficiant. *Conceptus ... prior D... & creatura...*

Conformatio cum Arist.

SEd vbi Arist. ponit istam distinctionem de prædicato vniuoco & vniuoce dicto? Dico, ꝙ prædicatũ vniuocum ponitur in Anteprædicamentis. nam prædicatum denominatiuum est vniuocum, quia non prædicatur essentialiter & vniuoce. prædicatum vniuoce dictum posuit primo Topic. vbi dixit, ꝙ vnumquodq; eorũ, s. prædicamentorum, siue idem de se ipso dicatur, siue genus de hoc, qd est significat. i. vniuoce prædicatur, & sequitur, qñ autem de alio non quid est significat, sed quantum, quale vel aliquod aliorum prædicamentorũ, i. tunc est prædicatum vniuocum, & sic ista dist. est Arist. de duplici prædicari. Vel clarius reperies istam diuisionem in prædicamentis, cap. de substantia: vbi dicit Arist. in aliquibus nomen nihil prohibet prædicari aliquando de subiecto, & ponit exemplum, vt album de corpore. Ecce prædicatum vniuocum, quia album est vniuocus cõceptus, & prædicatur de corpore. & subdit, rationem vero impossibile est prædicari, quia diffinitio & quidditas albi non potest prædicari de corpore vniuoce & quidditatiue: ecce prædicatũ vniuoce dictũ: & vnũ prædicatum concedit dici de corpore, & aliud nõ ergo distinguũtur: & vnũ est vniuocũ & aliud vniuoce dictum, & sic hanc diuisionẽ ab Arist. habemus. *Prædicatum vniuocum, & vniuoce d... apud Ar...*

Conformatio cum Arist.

SEd vbi Arist. posuit istam dist. de vniuocatione transcendenti & limitata? Dico, ꝙ primam posuit in 2. meta. tex. c. 4. quando arguit, principia sempiternorũ esse verissima: quia in aliis sunt causa vniuoca veritatis. & exemplificat de igne: sed comparatio non potest esse nisi in vniuoco, vt tenet ipse septimo phy. & illa sunt causa veritatis sempiternorũ. ipsa sunt verissima: ergo veritas dicitur vniuoce de sempiternis & de principiis sempiternorũ: qd᷑ principiũ est deus: ergo ens ꝙ est subiectũ veritatis dicitur vniuoce *Vniuocatio transcendens & limitata.*

vniuoce de deo & de sempiternis. vnde inquit Arist. probando, ꝙ principia sunt verissima, quia vnumquodq; est maxime tale, per quod aliis inest vniuocatio. & exemplum est de igne, & ex hoc concludit, ꝙ sempiternorum principia necessarium est esse verissima: ista consequentia non valet, nisi virtute istius minoris, ꝙ principia illa sempiterna sunt causa vniuoca veritatis in aliis: si enim accipiatur in minori, ꝙ illa principia sunt æquiuoca vel analoga, erunt quatuor termini in syllo. phy. quod non est verum, ergo datur vniuocatio transcendens. Sed vniuocationem limitatam ponit in libro prædicamentorũ: vbi dicit ꝙ vniuoca sunt quæ habent eandem diffinitionẽ, & rationem, & idẽ nomen. Vel si non est ad propositũ iste locus, dic ꝙ prædicatũ vniuoce limitatum ponitur ad Arist. primo poste. ca. de perseitatibus: quando dixit, ꝙ prædicatũ per se primi modi est, quando prædicatur tota diffinitio, vel pars de diffinito: ista est prędicatio vniuoce dicta limitata, quando est sic per se primo modo.

Declaratio textus.

IBi cum dicit auctor, prædicta ratio facit mihi fidem, licet Franciscus de Mayronis nitatur eam soluere: & iudicio meo non soluit. & nota, ꝙ Franciscus isto modo soluit in suo conflatu, quando arguitur isto modo, ens transcendentissimæ captum est æquiuocum quacunque æquiuocatione: quia, vt sic capitur, ens est commune ad ens reale & ens rationis: & clarum est, ꝙ vt sic, non dicit aliquem vnum conceptum, quia vel ille conceptus esset secluso opere intellectus, vel non: si sic, ergo aliquid, quod esset præter opus intellectus, includeretur quidditatiue in illo, quod non esset præter, opus intellectus: cuiusmodi est ens rationis. Si non esset præter opus intellectus, sed per opus intellectus, ergo aliquid, quod esset per opus intellectus, includeretur quidditatiue in illo, qđ esset præter, opus intellectus, qđ videtur falsum. dicit igitur Franciscus soluendo hanc rationem, ꝙ conceptus entis nec est realis, nec rationis formaliter, sed tãtum permissiue sicut animal, nec rationale est, nec irrationale formaliter, sed tantum potestatiue, siue permissiue: quando igitur argumentatur, ille conceptus vel est secluso opere intellectus, vel non est secluso opere intellectus: ipse dicit, ꝙ neutrum est de se, sed permittit se stare cum vtroque. Subdit auctor sed iudicio meo non soluit, iudicium auctoris certe sanũ est, quia bene potest esse, ꝙ animal sit aliquod vnum, vel res, vel realitas in se, & tamen neutrum sit formaliter, nec rationale nec irrationale: quia à duobus potest præscindi. & esse in rerum natura. Sed ens commune enti reali & enti rationis non est aliquid vnum in se ex natura rei sicut animal quod est indifferens ad vtrunque, & tamen est nõ sic ens potest esse indifferẽs ad reale & rationis, & esse quia aut erit per opus intellectus, aut non erit per opus intellectus. & non potest ab vtroq; præscindi, & esse in re: sicut animal: sed neutro modo se habet: ideo bene dixit auctor: quòd iuditio suo non soluit.

Conceptus entis nec est realis, nec rationis, nisi permissiue.

Declaratio textus.

Ens qua ratione sit primum obiectũ intellectus.

SEquitur in textu, ens vero transcendenter captum, est commune deo & creaturæ. & assignatur primum obiectum nostri intellectus, ex natura potentiæ. & nota, ꝙ est primum non primitate perfectionis: quia quanto cõmunis tanto imperfectius: non primitate originis, incognoscibilitate quia hoc erit indiuiduũ vagum, & inter vniuersalia erit species specialissima: non est igitur primum aliquo alio modo, nisi primitate adæquationis: quia intellectus & ens isto modo adæquantur. Et dixit ex natura potẽtiæ: quia ens non est obiectum adæquatum intellectus coniuncti: quia hoc dicitur esse quidditas rei sensibilis s'm istã viam, neq; ens est obiectum, intellectus naturaliter actu intelligentiis: quia hoc dr̃ esse ens finitum, cuius terminus non est deus, sed dicitur esse ens isto modo obiectum intellectus ex natura potentiæ, qui intellectus est omnia fieri: & istud est cõmune Deo & creaturę, siue finitũ siue infinitum: & istud est primum obiectum nostræ voluntatis.

Declaratio textus.

SEquitur in textu, ꝙ ens prędicatur vniuoce de his quę mediant inter ipsum, & decem prædicamenta, cuiusmodi sunt absolutum, & relatio: & nota ꝙ relatio & absolutum dupliciter capi possunt: vno modo primæ intentionaliter, & sic capiuntur hic. Alio modo secundæ intentionaliter, & isto modo hic non capimus.

Sequitur expositio & resolutio instantiarum, & dubiorum, quæ ponuntur in Margine.

Denominatiuum prædicatum qua ratione sit medium.

DIxit Margo {Quare ergo philosophus posuit denominatiua alia ab vniuocis, & ęquiuocis} Primo aduerte: ꝙ ista Margo ponitur super illud, quod dixit auctor: & sic inter vniuocum & æquiuocum non est medium, patet clare ex rationibus ipsorum. Vniuoca enim dicuntur, quorum nomen est cõmune, substantię ratio est eadem: æquiuoca vero quorum nomen est cõmune, & ratio substantiæ non est eadem: modo habere eãdem rationem, & non habere eandem rationem cum sint contradictoria, nullo modo possunt compati medium. Secũdo debes scire, ꝙ instantia contra istud dictũ auctoris isto modo formatur: potest enim ista ratio sua retorqueri contra auctorem sic, habere eandem rationem, & non habere eandem rationem sunt contradictoria, & nullo modo cõpatiuntur medium, & sic æquiuoce prædicari & vniuoce, cum sit contradictoria: quia habent diffinitiones contradictorias, vel ad ipsa sequuntur necessario contradictoria, nullo modo habebunt medium prædicatum denominatiuum. quod est expresse contra Arist. qui vltra ista duo prædicata, ponit prædicatum denominatiuum, vt habet videri in Antepædicamentis. Hanc instantiam soluit Scotus 8. primi. q. secunda: dicens, ꝙ inter vniuocum & vniuoce ex vno latere æquiuocum & æquiuoce ex alio latere, non mediat denominatiuum: quia non datur aliquod prædicatum, ꝙ non sit vniuoce prædicatum, vel vniuocum, æquiuoce vel æquiuocum, quia denominatiuum bene est vniuocum quia vniuocum est quando ratio prædicari est vna, & prædicatur de subiecto essentialiter vel denomatiue isto modo non mediat & isto modo loquutus est auctor & Scotus. Alio modo accipitur prædicari vniuoce ex vno latere, & prædicari æquiuoce ex alio latere, & sic mediat prædicatum denominatiuum, & sic accipit philosophus, quando vltra duo prædicata vniuoce, æquiuoce posuit denominatiuum medium. Mauritius vero distinguit de istis prædicatis, ꝙ possint dupliciter considerari vel logicæ, vel metaphysicæ, & per hoc soluit instantiam.

Enti reali & rationis nihil est vniuocum.

Dixit Margo {super illud dictum auctoris, ens dicitur vniuoce de ente simpliciter, & de ente secundum quid saltem ad illa est vniuocum prædicatum. Contra illi quod est secundũ quid tale, & illi quod est simpliciter tale nihil est vniocũ, ex 29. dist. 1. dic consequẽter. Ad hanc

instantiam respondeo assumendo dictum Scoti:quia ipsemet soluit eam in illa 29.primi:dicens, ꝙ relatio realis est simpliciter relatio, & relatio rationis est secundum quid relatio;quia sicut esse in ratione est secundum quid ita referri secundum rationem siue comparata ratione, s.ab intellectu est referri vel comparari ſm quid: ergo non est principium vniuocū istis, ex hoc igitur patet, ꝙ est æquiuocatio de li ſm quid:quia auctor accipit; pro illo, qđ habet esse in potentia obiectiua:& sic bene ens est vniuocum enti simpliciter, & enti ſm quid ſm istum virum:sed nō ſm aliquos alios, & isto modo loquitur auct. Alio modo accipitur ſm quid pro ente rationis, & sic accipit Scotus in illa 29.dist.1.vt patet per literam suam ibi positā:& isto modo enti reali & enti rationis,nihil est vniuocū dictum.

Dixit Margo {super illo verbo auctoris, differentia est est inter esse vniuocum prædicatum, & prędicari vniuoce tange instantiam. hic arguendo per locum à casibus,vt nostri,& dic consequēter plura addendo:instantia formatur isto modo, Arist.in secundo Topicorum ponit consequentias bonas esse per locum à casibus:vt iustum est bonum:ergo quod iuste fit,bene fit;isto modo tenet affirmatiue:stante hoc,non erit aliqua differentia, inter esse vniuocum prædicatum & vniuoce prædicari, quia vnum infert aliud. nam si lignum est album, est vniuocum prædicatum :sequitur ꝙ vniuoce prædicatur. Ad hoc respondeo, ꝙ consequentia per locum à casibus tenet affirmatiue solum in prædicatis essentialibus,ideo non sequitur,album est dulce, ergo quod albefit dulciter fit,quia est prędicatum accidentale li dulce respectu albi. ideo non sequitur postea: ergo quod albefit dulciter fit,similiter non valet hic,lignum est album.sit prædicatum vniuocum,ergo prædicatur vniuoce, & ratio: quia prædicata sunt accidentalia & non essentialia. sed consequentia tenet in prædicatis essentialibus.

Locus à casibus affirmatiue validus ē in prædicatis essentialibus.

Dixit Margo {tange instantiam ex primo elenchorum Scoti.9.q.soluendo primum principale,& dic consequenter bene ponderando instantia ista mouetur super illo verbo,quando dixit auctor,æquiuocata sunt quorū nomen est cōe, & ratio substantiæ non est eadem: formatur igitur sic instantia, Scotus in illa quæstione respondens ad primum principale, remittit se ad illa, quæ dixit in corpore quęstionis,vbi dixit,ꝙ nomē æquiuocum non significat hoc vel illud indeterminate, quia quælibet vox significatiua, aliquid determinate significat intellectui,qđ.n.vnū nō significat,nihil significat:ergo vult,ꝙ ęquiuocum significat aliquid vnū vnde fuddit, sed, si æquiuocū significaret hoc vel illud disiūctiue,determinate significaret, ergo æquiuocum determinate significat & sic vnum significat, ergo ratio & diffinitio est eadē & vna æquiuocorum, & sic cōtra auctorē. Ad hanc instantiam respondeo sic,ꝙ aliud est dicere significatū æquiuoci esse vnū,& aliud est dicere nomen esse vnum,dico, ꝙ significata vnum non sunt,sed plura,vnde dicitur æquiuocum multiplex,quasiplicans multa alio mō nomen potest accipi pro ipsa voce, & sic est vna & cōis omnibus significatis, & hoc vult dicere Scotus in il la quæstione,ꝙ nomē æquiuocum significat aliquid vnum s.vnitatem vocis, & non aliud: vnde Scotus respondens ad quæstionem septimam in primo elenchorum dixit, ꝙ nomen æquiuocū nec debet dici simpliciter vnū:nec plura nomina,sed nomē multiplex: quasi sub vno multaplicans, sub vno,ecce vnitas vocis multaplicās, ecce multitudo significatorum: patet igitur quid sit dicendū ad instantiam.

Aequiuocū quæ ratione vnum, vel plura significat.

Dixit Margo {Aduerte, ꝙ ſm hoc ipsum verum ex quo prædicatur de ente,vt propriū,erit vniuocū limitatū. hoc sic intelligitur,cum sit proprium entis verū prædicabitur secundum habitudinem alicuius vniuersalium assignatorum à Porphyrio:& sic inquantum est proprium:& ita erit vniuocum limitatū:sed nota,ꝙ hoc non dicit Margo simpliciter, ꝙ sit vniuocum limitatum; sed pro tanto, inquantum habet rationem,proprij, sed inquantum potest de multis generalissimis prædicari, sic est vniuocum transcendens.

Verū,est uniuocum transcendens.

Dixit Margo {super illo verbo auctoris: vniuocatio transcendens est vnitas alicuius conceptus ex natura rei, potentis de multis generibus generalissimis prædicari.extende vlterius hanc vniuocationem, vt nostri: nec requiritur hic essentialis inclusio conceptus vniuocantis} Hoc intelligitur sic extende vlterius hanc vniuocationem transcendētem,quia potest esse logica & metaphysica,de quibus superius dictum est: sed non extendit se ad vniuocationem physicam: quia illa non potest esse transcendēs:& quod dicit, nec requiritur hic essentialis inclusio conceptus vniuocantis, hoc declaratur sic: quia sunt multi conceptus vniuoci transcendentes, qui non includūtur essentialiter & quidditatiue in suis inferioribus, sicuti est bonū, verum, & similia: quæ non includuntur in inferioribus. nam substantia est vera,bona.tamen nec verum, nec bonum, quidditatiue & essentialiter includitur in substantia.

Dixit Margo {super illo verbo auctoris vniuocatio transcendens est vnitas alicuius conceptus ex natura rei, potentis de multis generibus generalissimis prędicari, vel de vno generalissimo,& de aliquo,quod non est in prædicamēto. & exemplificat de sapientia,quæ est vniuoca vniuocatione transcendenti: & prædicatur de sapientia, scilicet quæ est in prędicamento, & de sapientia,quæ est in diuinis. hoc vult dicere auctor: & sic de duabus sapientiis prędicatur.super hoc ponit Margo:pondera tamen instantias vbique instantiæ possunt esse istæ:quas Scotus ponit 8. dist.1.q.2. si sapientia transcendens prædicaretur vniuoce de sapientia diuina, & de sapientia, quæ est in genere qualitatis, tunc sequeretur,sicut dicit ibi Scotus, ꝙ idem contineretur sub diuersis prædicatis dictis in quid de eo non subalternis:quod Scotus habet pro inconueniēti.probat sic,quia sapientia transcendens & qualitas non subalterna sunt:ideo sapientia transcendens de vtraque prædicari non potest. Secunda instantia est ista, sapientia transcendens est passio entis:ergo ens nō dicitur de ea in quid nec econuerso:ex dist.tertia primi:igitur nec aliquid,in quod includitur sapientia transcēdens, includit ens in quid, quia tunc illud esset ens per accidens. includeret enim essentialiter rationem subiecti, & passionis. quæ non faciunt aliquid vnum per se,sed tantum per accidens. Ad primam respondeo,ꝙ bene sapientia transcendens potest prædicari de sapientia diuina,& de sapientia,quæ est in genere qualitatis,& ꝙ sapientia nostra est indiuiduum sapientiæ transcendentis & qualitatis simul: & ad illud, quod dicebatur, ꝙ tunc idem esset sub duobus prædicatis dictis in quid nō subaltęrnis. Respondeo, ꝙ duplex est subalternatio: vna est generica, & sic qualitas. siue sapientia in qualitate non subalternatur sapientiæ transcendenti. alia est subalternatio extra genus,& isto modo ista sapientia, quę est in qualitate, bene subalternatur sapientię transcēdenti, sicut supradiximus. Ad secundam instantiam respondeo: negando, quòd sapientia transcendens est passio entis: & sic postea ruit totus processus: nec sequitur postea, quòd ens non dicatur de sapientia in quid, & cætera, quę ibi ponuntur, non sequuntur.

Dixit Margo {super illo verbo,ens transcendentissimè captum

captum, eſt æquiuocum, quacunq; æquiuocatione, ſ. limitata, tranſcendẽti logica, vel phyſica, & metaphyſica: quia ens tranſcendentiſsime, clarum eſt, ꝙ eſt æquiuocum æquiuocatione trãſcendenti: quia non dicit vnum conceptum. ſimiliter eſt æquiuocum æquiuocatione logica, quia non dicit vnum conceptum, cui poſsit attribui aliqua ſecunda intentio. ſimiliter eſt æquiuocum æquiuocatione phyſica: quia ens trãſcendentiſsime captũ, non dicit vnam naturam, eſt etiam æquiuocum æquiuocatione metaphyſica: quia non dicit vnum conceptum abſtrahibilem à pluribus: & non excludit propter hoc analogiam, vt ſuperius dixit: quia iſtud ens tranſcendentiſsime eſt æquiuocum analogum.

Dixit Margo {ſuper illo verbo auctoris, ens tranſcendentiſsime eſt æquiuocum enti reali & enti rationis. & ſic non dicit aliquem vnum conceptum: quia vel ille eſſet ſecluſo opere intellectus, vel non: ſi eſſet ſecluſo opere intellectus: ergo aliquid quod eſſet ſecluſo opere intellectus, & reale includeretur quidditatiue in illo, quod eſſet ens rationis ſi non eſſet præter opus intellectus, ſed vere ens rationis, ergo ens rationis includeretur quidditatiue in illo, quod eſſet ens reale. vide Bonetum & alios imaginantes, ens eſſe vniuocum enti reali & rationis. Bonetus optimus formaliſta dicit, ens tranſcendentiſsime captum eſſe vniuocum: & ꝙ ratio iſta auctoris ad probandum eſſe æquiuocum, nihil valet. & quęrit à nobis, quando diuiditur animal per rationale & irrationale, tale animal diuiſum eſt rationale vel irrationale? Reſpondebimus, ꝙ nec rationale nec irrationale actu, ſed poteſt ſtare cum rationali & irrationali permiſsiue, ſiue poteſtatiue, vt inquit Porphyrius, à pari, ego ponam dicit Bonetus, ꝙ talis conceptus non eſt extra opus intellectus, nec per opus intellectus: ſed permiſsiue eſt vtrunque ſiue poteſtatiue, non tamen actu. & ſic non ſequitur, ꝙ conceptus rationis includeretur quidditatiue in ente reali, nec ꝙ conceptus realis includeretur quidditatiue in ente rationis: quia talis conceptus entis nec eſt rationis, nec realis.

Sed ad hanc ſuam rationem reſpondeo, ꝙ non eſt ſimile de animali. quia, ſi aliquis conceptus genericus diuidatur inter membra diuidentia eſt dare medium per abſtractionem, i. poteſt abſtrahi aliquis conceptus cõmunis: ſed de ente tranſcendentiſsime capto non eſt ſic, quia ſuper ens reale & rationis non datur iſte conceptus: quia non datur conceptus in mundo, quin ſit vel præter opus intellectus, vel per opus intellectus: ergo non eſt ſimile. & ſic ſua ratio non valet: qa ſimilitudo non currit quatuor pedibus.

Sequitur in Margine: {Et pondera dicta Sco. 3. q. quolib. ar. primo} Hoc ſic declaratur, conſidera, an ens tranſcendentiſsime captum poſsit eſſe vniuocum? quia Scot. in loco præallegato voluit, ꝙ ens tranſcendentiſsime captum poſsit poni primum obiecti noſtri intellectus: ſiue ſit vniuocum ſiue analogum. ad hoc reſponſum eſt in principio quæſtionis principalis, reſpondendo ad primum articulum. Vna reſponſio poſſet eſſe, ꝙ Scotus hoc non dixit determinate, ſed dixit poſſet poni, vel aliter dicas ſicut prius dictum fuit ibi.

Dixit Margo ſuper illis verbis auctoris { ergo aliquid, quod eſſet per opus intellectus, includeretur quidditatiue in illo, quod eſſet præter opus intellectus: quod videtur falſum. Tange inſtantiam de actu intelligendi, & lapide in mente: & dic conſequẽter: diſpu. de opere intellectus. iſta inſtantia formatur iſto modo: auctor dicit, ꝙ falſum eſt: ꝙ illud quod eſt per opus intellectus, includatur in ente reale quidditatiue in illo, quod eſt ſine opere intellectus: ſed ego probo, ꝙ non eſt falſum, quia actus intelligendi eſt per opus intellectus. ſimiliter eſſe cognitum roſæ, & tamen ambo includuntur quidditatiue in ente reali, & in illo, quod eſt ſine opere intellectus. nam iſta eſt quidditatiua propoſitio, intellectio mea eſt actus intellectus: & ſimiliter, iſta eſſe ideale Petri eſt eſſe cognitũ: & tamen tam actus intellectus quàm eſſe cognitum, ſunt per opus intellectus: & includuntur in ente reali quidditatiue. Ad hoc reſpondeo, ꝙ actus intelligendi, & eſſe cognitum, habent eſſe per actum intellectus rectum, & non per actum intellectus collatiuum: ideo bene poſſunt includi quidditatiue in ente reali, & in illo quod habet eſſe præter opus intellectus collatiuum: ſed auctor non loquitur de iſto actu, ſed de actu collatiuo. nam dicit, ꝙ illud, quod habet eſſe per actum collatiuum intellectus, intellige tu: & eſt ſecunda intẽtio, falſum eſt, ꝙ includatur quidditatiue in ente reali.

Dixit Margo ſuper illo, quod dixit author: ens vero tranſcendenter captum, eſt commune ad Deum & creaturam: quod aſsignatur primum obiectum noſtri intellectus ex natura potentiæ. Tange plura de obiecto intellectus, & de æquiuocatione entis, hæc prius nos aliqualiter declarauimus & iterum declaro, vt tollatur omnis ambiguitas. dicas, ꝙ obiectũ intellectus eſt triplex, aut eſt obiectũ intellectus ex natura potẽtiæ, & ſic eſt ens inquantũ ens cõmune Deo & creaturæ, aut intellectus naturaliter intelligentis: & ſic obiectum ſuum eſt ens finitum: aut intellectus coniuncti, & ſic eſt quidditas rei ſenſibilis ſecundum Scotum, ſecundum Thomam eſt quidditas rei materialis, & ſic viſum eſt quotupliciter obiectum accipitur, & quomodo ens eſt obiectum.

Dixit Margo ſuper eiſdem verbis: non autem ens eſt primum obiectum poſsibilitate attingentiæ ex puris naturalibus, ſecundum theologos. i. ens ſic ſumptum commune deo & creaturæ, non poteſt à nobis naturaliter attingi: bilis quia deum non naturaliter attingimus: & diſtincte ex 14. q. quolibetorũ: quia ſi vult videtur, ſi nõ vult nõ videtur. Sequitur in Margine: nõ aũt ſecundũ philoſophos, vt patet 3. de anima. tex. cõm. 18. quia intellectus poſsibilis & agens adæquantur. hoc ſic expono, id eſt hoc quod dixi de impoſsibilitate noſtræ atingentiæ circa ens, ſecundũ theologos, nõ ſic eſt ſecundũ philoſophos: quia ipſi dignificantes noſtranm naturã, vt patet prima. q. prologi, dixerunt, ꝙ intellectus noſter poteſt cognoſcere Deum, & quæcunq; alia, & hoc ſecundum illud fundamentum: quia intellectus poſsibilis & agens adæquantur: & quia poſsibilis eſt omnia fieri, & omnia poteſt recipere & intelligere. ſimiliter agens poteſt cauſare intellectionem cuiuſcunque, aut ſaltem abſtrahere fantaſmata à quocunq; & ſic intelligere naturaliter poſſumus omnia ſecundum eos.

Dixit Margo ſuper illis verbis auctoris, ꝙ ens prædicatur vniuoce de materia & forma. Tange inſtantiam ex duodecima diſtinctione ſecundi, contra hoc, quod dicit de materia & forma, & dic conſequenter. Inſtantia eſt iſta, quia Scotus in illa 12. diſt. q. prima, vult, ꝙ materia & forma ſint primo diuerſa: quia actus non includit potentiam, & potentia non includit actum: modo quæ ſunt primo diuerſa, in nullo quidditatiue conueniunt: & ſic nihil de eis vniuoce prædicatur, & per conſequens ens de eis non prędicatur vniuoce de eis. Ad hoc reſpondeo, ꝙ materia & forma, ſicut diximus, ſunt primo diuerſa in realitate: quia nullam realitatem quidditatiue includunt, ſed non ſunt primo diuerſa in cõceptu, & in ente: & ſic ens de eis quidditatiue bene poteſt prædicari.

Dixit Margo ſuper dicto aucto. ꝙ ens prædicatur vniuoce

uoce de his, quæ mediant inter ipsum & decem prædicamenta: cuiusmodi sunt absolutum & relatio. Qualiter ergo valet argumentum eius contra alios de inhærentia? 7. Metaphy.q.1.vbi infert, ꝙ esset genus ad 9.generalissima si includeretur essentialiter in eis: ita dicam hic ad relationem si est medium. Hoc sic expono sicut Scotus arguit, ꝙ si inhęrentia accidentium includeretur in 9.prędicamẽtis, tunc inhærentia esset genus ad 9.prædicamenta. Similiter, si ens prædicatur vniuoce de absoluto & relatione, ꝙ illa similiter includerẽtur quidditatiue in inferioribus, & prædicaretur vniuoce de eis. v.g. absolutum prædicaretur vniuoce de substantia, qualitate, & relatio vniuoce de 7. prædicamentis, & tunc à simili absolutũ esset genus ad illa tria: & relatio esset genus ad septem, ꝙ falsum est, quia genera generalissima, sicut sunt illa septem, non habẽt genus supraueniens: nec illa tria habent genus supra se: quia sic Scotus arguit de inhærentia: ꝙ si vniuoce de 9.prædicamentis prædicatur, ꝙ esset genus ad illa 9.

Respondet Margo, ꝙ propter verba Scoti non põt hoc concludi, ꝙ relatio esset genus ad 7.& absolutum ad tria: quia Scotus ibi arguit ad hominem, & cum forte.

DIxit Margo super dicto authoris, ꝙ absolutum & respectiuum mediant inter ens & decem genera: tange plura, pro & contra: circa illa media, quæ ponit inter ens & decẽ genera vel deũ forte & ens.i.vel forte inter ens & deum, & creaturam: vide 8.dist.primi. Illa quæ tangi possunt cõtra hæc media, possunt esse ista: si ista mediarent inter ens & decẽ genera, sequeretur, ꝙ prædicamẽta nõ erunt genera generalissima: consequens est falsum: ergo antecedens, probatur consequentia: quia absolutum & respectiuum prædicantur in quid de differentibus specie: ergo quolibet prædicamentum habebit genus supraueniens. Ad hoc respondetur secundum Scotum.8. primi.q.tertia: ꝙ absolutum, quod est commune substantię, quantitati, & qualitati, non potest esse genus: quia est indifferens ad finitum & infinitum: & idem dicas de respectiuo, ꝙ est cõmune finito & infinito, vel formaliter, vel identice: & talia non possunt esse genera, quia illud quod est commune finito & infinito, nullo modo potest esse in genere, vt Scotus ibi dixit.

Conformationes cum Aristo.

Sed vbi ponit Arist. distinctionem de ente transcendẽter & trascendentissime accepto? hoc declaratum est superius: quia ista distinctio est eadem cum illa, qua diuiditur in ens reale & in ens rationis.

Sed vbi ponit Arist. ꝙ ens commune deo & creaturę est primum obiectum intellectus nostri? dico, ꝙ Auicẽna ponit primo meth.capitulo 5.naturaliter cognoscibile primum obiectum intellectus nostri esse ens.

Sed vbi ponit Arist. ens commune deo & creaturæ esse primum subiectum in metaphysica? Dico, ꝙ hoc posuit 4.metaphysice vbi dixit, est scientia, quæ speculatur ens inquantum ens: & illa non est aliqua particularis: vnde secundum Cõmen. ibidem loquitur de metaphysica: cuius ibi statuit subiectum.s.omne ens: præterea Auicẽ.primo meth.ca.secundo primũ subiectum huius scientię, est ens inquantum ens: ꝙ autem dicit, ꝙ ens sic cõmune sit obiectũ primum voluntatis, hoc non reperio apud Arist. formaliter dictum.

Annotationes circa textum.

Entis simplex conceptus & cõpositus.

NOtandum vlterius, ꝙ ens diuiditur in ens simplex & cõpositum, simplex dicitur multis modis: vno modo, quod non est compositum, nec componibile: & isto modo solus deus dicitur simplex, qui est summe simplex: & opposito modo, omne aliud à Deo dicitur esse compositum, saltem compositione & priuatiuo & positiuo. Secundo modo dicitur simplex, quod nõ habet cõceptum quidditatiuum & qualitatiuum: & isto modo dicitur simplex, quod habet conceptum simpliciter simplicem: sicut sunt ens, passiones entis, modi intrinseci, & oẽs differentiæ vltimæ: conceptus autem simpliciter simplex est, qui nõ est resolubilis in alios conceptus simplices, quorum quilibet possit actu simplici distincte cognosci.

Hic quæritur, an modus intrinsecus dicat conceptum? Ad hoc respondendo, pono duas opiniones: vna opinio est, ꝙ dicit formalem conceptum, sed hanc ego non teneo. Primo, quia tunc sequeretur compositio in deo ex actu & potentia. Secundo destrueretur vniuocatio entis: quia tunc ipsi enti corresponderet aliquid in re: & isto modo ego non posui, vt vidisti superius vniuocationem. Tertio ista opinio expresse est contra Scotum 8.primi: qui dicit, ꝙ modus intrinsecus nõ variat rationem illius, cui additur.i. qui de se nullam formalitatem dicit. Secunda opinio ponit, ꝙ est modus rei & non res, sed dicit modum cõcipiendi, sed non conceptum: vnde Scotus 8.primi dixit, ꝙ siquis conciperet albedinem solum, tantum haberet cõceptum albedinis per se: & esset tunc conceptus inadæquatus: sed quando habet conceptum adæquatum, tunc concipit albedinem vt octo, sed nullo modo octo per se concipere potest.

Sequitur in textu, & loquor semper de conceptu obiectiuo, & non qualitatiuo: hoc dixit propter differentias specificas, & subalternas: & quia non sunt simpliciter simplices, sed sunt resolubiles in plures conceptus. sed auctor loquitur de conceptu obiectiuo quia.s. vltimæ differentiæ dicunt conceptum obiectiuum, & passiones entis similiter: & ista dicunt conceptum simpliciter simplicem, & habent solum conceptum obiectiuum, & non obiectiuũ & qualitatiuũ simul: quia solum possunt obiici intellectui nostro: sed illa, quæ habẽt conceptũ obiectiuũ, & qualitatiuũ simul, sunt species, & genera, & quæ sunt in recta linea.

Conformatio cum Aristo.

Sed est hoc de mente Aristo.

DIco, ꝙ Arist.in 10.meth.cõceptũ quidditatiuum, & qualitatiuum ponit.t.c.12.vbi dicit, ꝙ distinguũtur diuersum, & differens. nam differentia sunt aliquid idem entia, i. habent aliquid per quod differunt.i. differentias: & aliquid per quod conueniunt.i. superiora, vt homo habet animal. in quo conuenit, & rationale, per quod differt. Exemplificat, quæ habent conceptum obiectiuum & qualitatiuũ simul: sicut sunt genera, & species: de habente conceptum obiectiuum solum ibidem loquitur: & dicit, ꝙ sunt diuersa, & non includunt conceptum obiectiuum & qualitatiuum simul: quia non habent per quod differant, & per quod conueniant: & istæ sunt differentiæ vltimæ, vnde dicit: diuersum.n.& à quo est diuersum, non necesse est aliquo esse diuersum, & non solũ vltimæ differentiæ sunt sic, sed etiã ens, quod patet 9.metha. t.c.vlt. circa quod non est deceptio, quia aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur, sic etiam sunt passiones entis, modi intrinseci, circa omnia ista non est deceptio, ideo dicunt solum conceptum obiectiuum.

Annotationes & dubia circa textum.

SEd hic est vna difficultas, an differẽtiæ specificæ sint ens quidditatiue vel denominatiue? vt an rationalitas sit ens quidditatiue an denominatiue? & videtur, ꝙ non sit ens quidditatiue, quia non est genus quidditatiue,

tiue, nec erit ens quidditatiue. Præterea Sco. dixit 3. dist. primi. q. 3. & 3. dist. secundi, ꝙ ens non prædicatur quidditatiue de vltimis differētijs etiam specificis. respondeo, ꝙ differentia specifica dupliciter consideratur: vno modo, vt est sumpta à forma vltima: quia in tali continentur plures realitates distinctæ: quia tales realitates saltem distinguentur formaliter, & tunc talis differentia, & forma, à qua sumitur talis differentia, potest concipi secundum aliquam realitatem, & perfectionem, & secūdum aliquam ignorari: ideo talis differentia non est simpliciter simplex, quia forma à qua sumitur, non est simpliciter simplex, vt ver. g. rationalitas sumitur ab anima, in qua sunt duæ realitates sicut anima non est simpliciter simplex, sic similiter nec rationalitas est simpliciter simplex: quia rationalitas non est sumpta ab vltima realitate ipsius animæ. Alio modo potest accipi differentia specifica, à realitate magis vltima: & tunc differentia non est ens quidditatiue: sed tantum denominatiue: & est prędicatio quasi per accidens: & per hoc patet quid dicendum est ad secundum, quæ omnia dicta habes à Scoto tertia primi & tertia secundi. Ad primum, quando dicitur genus non prædicatur in quid de differentia specifica, vt habet Sco. 8. primi & Arist. 3. Metaphysicę, concedo: ergo, ens non prædicatur: negatur consequentia, quia in superioribus est maior communitas, & ex consequenti maior prædicatior, & communior. ideo stat aliquid inferius quidditatiue non prædicari de aliquo tamen superius bene potest. Et si diceres, ergo in diffinitione erit nugatio, dicendo, homo est animal rationale: qa animal includit ens, & similiter rationale includit ens. Dic, ꝙ tollitur nugatio propter diuersam prędicationem: quia vnum denominat aliud. nam rationale essentialiter denominat animal: quia igitur est diuersa prædicatio, & per quid & per quale, hinc tollitur nugatio. Vltimo pro maiori declaratione pono. Quinque conclusiones. Prima, forma vltima, à qua sumitur differentia specifica, siue sit anima, vel aliquid aliud, est ens quidditatiue. Secunda, vltima realitas huius formæ est ens denominatiue. Tertia, vltima differentia specifica sumpta ab hac vltima realitate, est ens denominatiue. Quarta, rationalitas, quæ est sumpta non ab vltima realitate formę, sed ab vltima forma est ens quidditatiue. Quinta, rationale est ens denominatiue. Et si diceres contra, sicut ista est ens in quid, rationalitas est ens, ita rationale est ens in quid. Respondeo, ꝙ valde differunt rationale & rationalitas: nam rationale dicit formam connotando subiectum, modo nullus terminus connotatiuus includit ens in quid: ista vero forma est principium distinguendi essentialiter: quia vero sumptum est rōnale in concreto, ideo cōnotat hominem: ex hoc non est in qd ista, rationale est ens: sed qñ dico, rationalitas est ens cum sit quid abstractum, bene includit ens quidditatiue.

Qua ratione [illegible] prædicatur in diffinitione.

An angeli sint compositi ex materia & forma.

Sed hic quæritur, an Angeli sint compositi ex materia & forma? hic sunt multæ positiones: vna est theologorum, præsertim Dionysij Ariopagitæ: qui in libro de diuinis nominibus capitulo quarto, inquit, primæ creaturæ incorporales & immortales dici debent: nec te oportet sequi Boetium & Augustinum in hoc: quia imitati sunt Platonem: & dixerunt angelos includere materiam: vnde Boetius in libro de vnitate, & vno, angelus & anima sunt vnum coniunctione materiæ. & idem Augustinus super gene. ad litteram. Aliqui alij, sicut Ioannes de Gandauo dixerunt, ꝙ angeli cōpositi sunt ex materia & forma metaphysicæ, non autem physice. Scot. vero voluit, ꝙ angeli compositi sunt ex realitate & realitate, expositiuo & priuatiuo: ex positiuo, quia sunt talis naturæ: ex priuatiuo, qa inquantum entia sunt, priuantur perfectione diuina: idem sentit commentator, qui in hoc conformatur Scoto. nam tertio de Anima cōm. 5. & 14. voluit, ꝙ nulla intelligentia liberata est à potentia nisi tantum prima: quia omnes, videlicet sunt cōpositæ expositiuo & priuatiuo: nam inquantum entia sunt aliæ intelligentiæ à prima, deficit eis perfectio primæ intelligentiæ: & ista compositione compositi sunt angeli. Vnde animaduersione dignum est, ꝙ omne creatum est compositum, aut componibile. hoc sic declaro, compositum, quia habet entitatem cum priuatione alicuius gradus entitatis, sicut dixi de angelis: nulla. n. creatura habet entitatem secundum totam perfectionem, quæ nata est esse entitatis in se: quia videlicet non habet entitatem infinitam: & ideo caret aliqua perfectione, quæ nata est competere entitati in se, & propterea dicitur esse priuata. sicut talpa dicitur esse cæca, quæ nata est habere visum secundum rationem animalis, non secūdum rationem talpæ, vt tenet philosophus 5. Meta. tex. c. 27. sic creatura quælibet priuatur perfectione diuina, quæ nata est sibi competere non inquantum talis natura, sed in quantum est ens: & ideo priuatur tali perfectione. habet igitur quælibet creatura priuationem, & propriam naturā. Hinc est, quòd quælibet creatura ex priuatione & propria natura componitur. nec tamen ista compositio expositiuo & priuatiuo est in essentia rei: quia priuatio non est de essentia alicuius rei positiuæ. Ad istam accedit compositio actus & potentiæ obiectiuæ: quicquid. n. est ens, & caret aliqua perfectione entis, est simpliciter posibile, & terminus potentiæ simpliciter, cuius terminus non potest esse ens infinitū: quod est necesse esse, remanet igitur, ꝙ quodlibet creatum hac duplici compositione est compositum. Secundo probo sic, ꝙ quolibet creatum est componibile sua propria compositione: ꝙ patet de accidente, quod est componibile cum subiecto. in substantia etiam patet, tam de materia quàm de forma: quia sunt saltem componibiles. de composita substātia patet, s. generabili & corruptibili: quia omnis talis est receptiua accidentis. nulla igitur substātia esset non receptiua, nisi propter perfectioné sui, sed perfectisima est receptiua accidentis: quia perfectissima intelligentia est receptiua accidentis; quia capax est suæ intellectionis & volitionis, quę non est substantia sua: probo, quia tunc, si intellectio sua esset sua substantia, sequeretur, ꝙ esset beata formaliter se ipsa: sicut dicimus de deo, cuius oppositum probat Sco. dist. prima primi. Tum etiam quia quælibet intelligentia potest intelligere infinita: quia omne intelligibile: ergo, si intellectio sua esset sua essentia, & non esset accidens suæ essentiæ, tunc posset habere essentiam infinitam, quia haberet intellectionem infinitorum. Pręterea intellectio sua non dependeret ab aliquo obiecto, nisi à quo depēdet suum esse, cum idem sint: ergo nec se nec inferius se posset intelligere in genere proprio, sed tantum in obiecto superiore mouente, hęc autem falsa sunt: ergo intellectio intelligentiarum aliarum à prima est accidens. & sic omnis intelligentia subiectum est huius accidentis, s. suæ intellectionis, & sic compositio in omnibus intelligentijs, præter primā etiam in perfectisima intelligentia creata, & si perfectisima creatura est cōposita, ergo oē creatum compositum erit, aut cōponibile.

Quodcunque creatū, est compositum, uel componibile.

Sed contra hoc quod dicitur, ꝙ deus est summe simplex, arguo sic, Scotus in reportatis Parisiensibus dist. 33. primi. q. secunda, voluit: ꝙ ex quibuscunq; qualitercunq; distinctis, ex natura rei, est aliquod vnum, alterum eorum est actus, alterum potentia, si ergo essentia & relatio distinguuntur qualitercunq; ex natura rei, & ex eis est persona in diuinis,

in diuinis, vt pater est ex essentia & paternitate: & cum distinguantur ex natura rei, ergo alterum eorum est actus, alterum potẽtia: & sic compositio erit in personis diuinis: & sic deus erit cõpositus: ex consequenter ergo non summe simplex. omnia hæc ipse ponit loco præallegato.

Secundo nihil est ponendum in deo, nisi fuerit perfectio simpliciter: ergo simplicitas erit perfectio simpliciter. Cuius contrarium probo: nulla negatio est perfectio simpliciter: sed simplicitas est negatio formaliter: ergo nõ est perfectio simpliciter, ergo non ponitur in deo. probatur minor, quia nihil aliud est nisi negatio compositionis. Ad primum respondeo, ꝙ Scot. accipit rem, vt distinguitur contra modum rei: & sic relatio in diuinis non potest dici res, sed magis modus rei: de quo videas Sco. 3. q. quol. quia accidentia respectiua ipse vocat non rem, sed modos rei: & sic concedo, ꝙ ex quibuscunq; .s. rebus, & non modis rei, & qualitercũq; distinctis ex natura rei, est aliquod vnum, alterum est actus, & alterum potentia. sed post negatur, ꝙ relatio & essentia sint res huiusmodi: sed essentia est vere res, & relatio est modus rei, eo modo, quo Boetius loquitur in libro de tri. quia alia quidem. q. rem, alia. q. circunstantiam rei monstrant: & distinguit rem, contra circunstantiam rei. Ad secundum nego, ꝙ simplicitas sit tantum negatio compositionis. vnde sicut actualitas dicit gradum intrinsecum illius, cuius est positiuum, ita etiam simplicitas: & sicut vnitas ex consequenti dicit indiuisionem à se, & diuisionem à quolibet alio, tamen dicit aliquod positiuum respectu entitatis, cuius est terminus: sic simplicitas, licet ex consequenti dicat negationem compositionis tamen vltra illam, dicit aliquod positiuum, respectu entitatis cuius est. per quod positiuum competit negatio compositionis, & sibi repugnat affirmatio compositionis. Est tamen difficultas in hoc, quod diximus: quòd quodlibet creatum compositum est ex positiuo & priuatiuo: quia in compositis per se realibus, ambo componentia debent esse realia: vnde philosophus probat materiã & formam, quæ sunt principia substantiæ, esse substantias: quia non componitur substãtia ex non substantijs: sicut Cõm. tenet. 2. de Anima cõm. secundo: sed priuatio formaliter non est ens: vnde Cõm. 1. phy. cõ. 79. priuatio inquit, non est accidens: ne dum vt sit substantia, ergo cum priuatio nullo modo formaliter fuerit ens, non poterit componere aliquod positiuum reale. Secundo, cum forma & materia sint Creaturæ, ergo componerentur ista compositione, & tunc pars esset partis, & daretur processus in infinitum in partibus componentibus, & compositis. Tertio sequeretur, ꝙ relationes originis essent compositæ ex positiuo & priuatiuo: quia inquãtum entia sunt repugnat eis esse perfectiones simpliciter, & essentia diuina. Ad primum respondeo præmittendo duas distinctiones compositorum & causatorum quædã sunt generabilia & corruptibilia & causata, quædam sunt causata, sed ingenerabilia & incorruptibilia: vt cœli & intelligentię omnes, præter primam. Secunda distinctio sit ista. Duplex est compositio: quædam realis, quædam rationis, in primis. i. in generabilibus & corruptibilibus est compositio realis ex actu & potentia, & rationis ex positiuo & priuatio, in secundis. i. æternis: quæ ingenerabilia sunt, est compositio solum rationis. modo ad argumentum: in compositis vere realibus, ambo componentia debent esse realia, verum est loquendo de compositione reali, sed in cõpositis per se realibus, quæ non realiter componuntur, sed ratione, non debent ambo componentia esse realia, sed aut realia, aut rationis. vt patet in æternis, vt in cœlis, & in intelligentijs, vbi est compositio rationis, & non realis. Nam, cum dicimus, intelligentias esse compositas ex actu & potentia est compositio rationis iuxta viam Cõm. vnde 3. de anima cõm. 5. & 14. in omnibus intelligentijs citra primam, est potentia: quia tamen illa potẽtia in æternis non dicit aliquid reale, nihil vere est possibile in eis, vt cõmen. dicit, & Arist. 9. Meta. te. c. 17. est autem nihil potentia sempiternum possibile. n. in rebus æternis, est necessarium. & hoc est quod Scotus testatur, ꝙ compositio ista realis non est, accipiendo illam priuationem formaliter. vnde in 8. dist. 1. q. secunda dicit, ꝙ compositio ex priuatiuo & positiuo non est in essentia rei: quia nulla priuatio est in essentia alicuius. Et nota, ꝙ quando Cõm. dicit intelligentias esse compositas ex actu & potentia, non est illa potentia realis, sed ens rationis: vnde illa potentia, quæ ponitur in intelligentijs, non est illa, quæ cum actu diuidit ens: vnde actus & potentia, quæ condiuidunt ens, sunt differentiæ entis ad modum Auerrois, quod descendit in decem prædicamenta: & potentia reducitur ad materiã, & actus ad formam, vt vult Auerrois 12. Meta. cõm. 26. patet igitur, ꝙ illa potentia intelligentiarum non est realis, sed rationis, quæ secundum nos priuatio vocatur. hinc est, ꝙ faciunt priuatio & positiuum compositionem rationis, & non realem. Ad secundum respondeo, ꝙ materia & forma ista compositione sunt composita. s. rationis: quia pars realis non habet partem realem, sed super vno reali fundabitur quodam ens rationis, & sic negabitur processus infinitus. s. realis: & si poneretur rationis, hoc non esset inconueniens. Ad tertium multipliciter respondetur: primo, quia nos loquimur de creaturis, ꝙ istæ sunt compositæ ex positiuo & priuatiuo: modo relationes originis non sunt composita: quia non sunt creaturæ. Secundo dico, ꝙ loquimur definito: istæ autem relationes, & si formaliter non sunt infinitæ, sunt tamen formaliter aut identice. Tertio, quia loquimur de ente finito quanto: modo istæ relationes non sunt entia finita quanta.

Conformationes cum Arist.
Sed vbi ens summe simplex posuit Arist. & ens compositum?

Dico, ꝙ hoc simplex: posuit Arist. 12. Meta. t. c. 37. vbi vult, ꝙ deus est simplex: sed simplicitatem in summo cõm. posuit. 3. de anima cõm. 5. & 14. vbi voluit, ꝙ omnes intelligentiæ sunt compositæ præter primam. inquit. n. nulla intelligentia liberata est à potentia, nisi prima: sed summa simplicitas dei habetur forte ab Arist. 9. Meta. tex. c. 17. est autem nihil potentia sempiternum: & Cõmen. ibidem omnia mota reducuntur ad primum motorem, in quo non est potentia omnino: ens compositum ponitur ab Arist. 2. de anima. tex. c. secundi. 12. Meta. tex. c. 12. 7. meta. tex. cõ. 7. vbi substantiam diuidit in materiam, formam, & compositum: sed compositio, quæ opponitur simplicitati dei, ponitur à Cõmen. in 3. de Anima. cõm. 5. quando dicit, ꝙ nulla intelligentia est liberata à potentia nisi prima: ergo omnes habent potentiam: ergo possunt aliquid recipere, & sic ex ipsis recipientibus, & receptis fiet compositio.

Secundo modo dicitur simplex, quod habet conceptum simpliciter simplicem: vt sunt ens, & passiones entis, vtrum hoc Arist. posuit & vbi?

Dico, ꝙ Arist. posuit ens esse conceptum simpliciter simplicem 9. Meta. tex. cõm. vlt. vbi vult, ꝙ simplicia aut totaliter sciuntur, aut totaliter ignorantur: sed, Ens et passiones entis sunt simpliciter simplicia.

tur: sed, si ens aut totaliter scietur, aut totaliter ignorabitur, ergo est simpliciter simplex. Sed vbi posuit, ꝙ passiones entis sunt simpliciter simplices? dico primo, quòd passio per se secundo modo prædicatur de subiecto, primo posterio. ergo subiectum ponitur in diffinitione passionis vt additum. ex eodem primo & ex 7. Metaphysicę, ens igitur in diffinitione suæ passionis cadit vt additum: habet enim passiones proprias, vt patet per philosophum quarto Meta. cap. 3. vbi vult, ꝙ sicut linea, inquantum linea habet proprias passiones, & numerus inquantum numerus, ita sunt aliquæ passiones entis, inquantum ens: sed si ens cadit in diffinitione earum vt additum, ergo non est per se primo modo in ratione quidditatiua earum: ergo passiones entis non includunt ens, nec possunt includere aliquid superius: ergo nihil includunt, & sic sunt simpliciter simplices. Hoc etiam confirmatur per Arist. 1. Poste. cap. de statu principiorum & est tex. cõm. 35. vbi vult, ꝙ prædicationes per se non conuertuntur, ita, ꝙ si prædicatum dicatur de subiecto per se, non è conuerso dicetur subiectum de prædicato per se, sed per accidens. vnde, si ista est per se secundo modo, ens est vnum, hæc, vnum est ens non est per se secundo modo, sed per accidens: ergo vnum & similes passiones non includunt ens per se: ergo nihil superius includunt: ergo sunt simpliciter simplices.

Sed vbi est simplicitas tertio modo dicta, in Arist. sicut sunt accidentia, materia prima: & similia simplicia? Dico, ꝙ est in 8. Meta. tex. cõm. 15. vbi dicitur, ꝙ compositum est ex actu & potentia: sed accidentia non habent actum & potentiã: similiter materia prima: & sic de alijs. ergo sunt simplicia secundum Arist.

Sed vbi dixit Arist. quòd elementa sunt simplicia, idest non mixta? dico, ꝙ hoc posuit tertio de cœlo & mundo tex. cõ. 67. & verba sua sunt ista. Deinde videntur omnia quidem simplicia corpora figurata continente loco: maxime autem aqua & aer. ecce, ꝙ Arist. vocat elementa simplicia: & tu intellige non mixta, sed de cœlo Arist. non diceret esse compositum ex materia & forma: sicut dicit author, ꝙ cœlum est compositum ex materia & forma. Sed tu dicas, ꝙ auth. loquitur secundum theologos: ideo dicit secundum veritatem cœlum esse compositum. i. de mente theologorum: sed Arist. non diceret hoc: immo diceret in cœlis non esse materiam nisi ad vbi & quo, vt dicitur 12. Meta. t. c. 10. & à Cõm. in lib. de Substantia orbis: similiter ponitur sola materia ad vbi & quo, in cœlo.

Cœlum quomodo sit compositum.

Sed vbi Arist. posuit istam distinctionem compositionis ex his, & cum his? Dico, quòd composita ex his posuit 12. Meta. tex. cõm. 12. vbi distinguit substantiam in materiam, formam, & cõpositum: ecce compositio ex his, quando posuit compositum. idem habet cõm. primo physi. quæ sunt præter formam primam, & materiam primam, sunt formæ compositæ & materiæ compositæ: in hoc quod dicit, materiæ compositæ posuit compositionem ex his, & compositionem cum his, idest materiam & formam esse sic compositas, posuit primo physic. 67. vbi vult, ꝙ materia & forma sunt duo principia constituentia & per se, ex quibus cõpositum fit. idem habet ibi Commen. in eodem Cõmen. & in vltimo Cõm. 1. physi. ꝙ vero subiectum & accidẽs sint composita cum his. patet per Arist. in primo physi. tex. cõm. 62. vbi ponit generationem simpliciter, & generationem accidẽtium: & est tunc secundum eum, quando subiectum fit quale, aut quantum. idem Cõ. in eodem loco, & confirmatur per tex. 63. sicut tenet ibi Arist. ex quibus textibus patet, quòd subiectum & accidens faciunt compositionem accidentalem: & sic accidens & subiectum sunt composita cum his. sed aduerte, quòd author ponit angelum esse compositum cum his: quia scilicet cum intellectione potest facere cõpositum. si quæres, hoc vbi est in Arist.? dico, ꝙ Arist. hoc non ponit, sed est mere theologicum, immo Arist. dicit, ꝙ intellectio abstractorum est sua essentia.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo super illo verbo, quòd secundo modo dicitur simplex, quod non habet cõceptum quidditatiuum, & qualitatiuum. Considera, an deus sit simplex isto modo? hoc est vide', an deus sit simplex sic, quòd sit simpliciter simplex? & aliæ perfectiones simpliciter, duæ sunt in deo, vt est voluntas diuina, intellectus, spiritus, vtrum sint hæc omnia simpliciter simplicia. i. ꝙ nullum conceptum superiorem includunt in quid? Sequitur si sic, quare ergo potius prædicatur ens de deo in quid, quàm de vltimis differentijs? i. si deus est simpliciter simplex, & sic nihil includit quidditatiue, sicut differentiæ vltimæ, nihil includunt quidditatiue: ergo deus, cum sit sic simplex, non debet includere ens in suo conceptu & si ipse sic includit ens, ergo & differentiæ vltimæ similiter deberent includere: quare ipse potius includit ens, & non vltimæ differentiæ. Sequitur, {si non, videtur ergo aliquid aliud simplicius deo. i. si vltimę differentiæ non includunt ens, & deus includit, ergo vltimæ differentiæ erunt quid simplicius deo: quod absurdum est. Sequitur, {dic consequenter, plura bene masticando. Respondere consequenter est, quòd licet deus includat ens & infinitatem, non propter hoc amittit simplicitatem: quia vnum non se habet vt actus, & aliud vt potentia, sed omnia ibi sunt vt actus, & infinitas sua facit summam simplicitatem: differentiæ vero vltimæ sunt compositæ, & si non ex his, saltem cum his, & non sunt infinitæ: ideo in deo est maior simplicitas, quàm in differentijs vltimis. nam vltimæ differentiæ cum speciebus faciunt compositionem. v. g. sortes componitur ex ultima differentia, & humanitate, & vltima differentia est composita cum his, non sic deus.

Dixit Margo super hoc, quod ponit author de conceptu simpliciter simplici: hic sequitur, quòd deus erit ex natura rei constitutus, vel erit simpliciter simplex. primum probo: nam, si deus includit ens & infinitatem, constituitur ex istis aut componitur: & hoc absurdum est, ꝙ constituatur, quia bene persona potest constitui, sed non deus potest constitui ex natura rei, vel componi: si non est constitutus, neq; compositus, sequitur ergo quòd erit simpliciter simplex. Dico, quòd non est simpliciter simplex: quia includit ens & infinitatem, & secundum vnum posset scire, & secundum aliud ignorari: nec est constitutus, quia constituens dicit aut realitatem, aut saltem formalitatem: vt est paternitas, & filiatio. & possunt terminare actum nostri intellectus, sed infinitas, cum sit modus intrinsecus, non est formalitas, ideo non constituit cum ente ipsum deum. neq; compositus, quia infinitas non est forma, & essentia non est materia: & si persona sic constituta est, non sequitur, ergo composita: quia constituentia non se habent vt materia, & forma.

Dixit Margo, quære Scotum in theorematibus: & alibi, de multiplici acceptione conceptus. in theorematibus dixit Scotus, ꝙ conceptus simpliciter simplex est, qui non est resolubilis in conceptus. Conceptus simplex non simpliciter, qui per se est vnus, tamen resolubilis in conce-

ptus. Primo concipi dicitur, quod intellectui adæquatur: per se non primo concipitur, quicquid in primo intellectu includitur. Perfectæ cognoscitur ex parte obiecti, quando nihil obiecti latet. simplex itaque, si concipitur, perfectæ concipitur resolubile contingit imperfecte concipi. Conceptus aliquos esse resolubiles: conceptus aliquos non esse inclusos: & tu intellige, ꝙ conceptus non inclusi sunt solum cóceptus omnium singularium: confusa à nobis concipi prius distincte. Distincte concipitur quod secundum hoc concipitur, secundum quod ab alijs distinguitur confuse concipitur, quod indistincte. hæc & multa alia de conceptu à Scoto ibi ponuntur.

De accidentium compositione. Dixit Margo super illo dicto autho. simplex dicitur, quod non est compositum ex re & re, cuius modi sunt accidentia. instantia ex 7. & 8. Meta. in Scot. instantia posset esse ista: quia Sco. in 8. in 1. quæstione, probat, ꝙ accidens est realiter compositum; ex re & re: & arguit sic. Quod cum alio realiter conuenit, & ab alio realiter differt, est compositum ex duobus, in quorum altero conuenit, & per reliquum differt: nigredo & albedo realiter differunt, vt patet: & realiter conueniunt, quia in colore, quæ non est conuenientia rationis, ex quæstione de conceptu generis: ergo realiter albedo est cópositа: & sic ex re & re componitur: & sic accidentia non sunt simplicia: Instantia contra istam simplicitatem facta à Scoto in 7. meta. est in 10. quæst. vbi inducens quandam opinionem, probat accidentia esse cópositа. & arguit sic philosophus in 12. meta. c. 2. dicit, ꝙ causę & principia entium sunt quodam modo eadem, & quodam modo nó eadem: quia sunt proportionaliter eadem, proportionaliter altera. concludit ibi Scot. ex Arist. sicut igitur in genere substantiæ sunt propria principia, vt materia & forma, sic vt videtur, ſm philosophum in alijs generibus. ergo in genere accidentium est materia & forma: ergo compositio ex materia & forma, & ex re & re, sequitur. {Dic consequenter} Dicere consequenter est respondere, sicut ipse ibi respondet. vnde ad primum, quod est in octauo in eadem quæstione. sic respondet dicens, patet qualis compositio sufficit ad conuenientiam, & differentiam realem specierum: quia vel sunt composita secundum intentionem & rationem, vel ex rationibus realibus diuersis vnitiue contentis in eodem. i. licet sunt composita talia accidentia albedo & nigredo ex realitate & realitate, non autem ex re & re. i. non nego esse composita, sed talis cópositio est ex realitatibus, & non ex rebus: quia differre realiter ad inuicem, & conuenire realiter, non concludit, ista accidentia composita ex re & re diuersa, sed tantum ꝙ quodlibet tale accidens, vt albedo quàm nigredo est compositum ex diuersis realitatibus. Ad secundum respondet Scotus in septimo in eadem quæst. decima, vbi dicit, ꝙ verum est, ꝙ quodlibet positum in genere prædicamentali, est ex materia & forma. i. realitate potentiali & actuali: & dat exemplum de numeris, in numeris aliquod est vt potentia, & aliquod vt forma: non tamen forma & materia sunt res in proposito, sed realitates: sic dicas in quolibet accidente.

Anima qua ratione sit cõposita. Dixit Margo, diligenter considera nunquid anima sit hoc modo composita secundum realitates? quia non est in prædicamento per se. & hoc verum est, quia pars non ponitur per se in prædicamento: nec recurrendum est ad intellectum agentem & possibilem: sicut voluit Ioannes de Gandauo: quia est contra doctorem & veritatem. Respondeo, ꝙ anima est composita ex duabus realitatibus, quæ non sunt aliud nisi duæ formalitates. & quando dicis non est per se in prædicamento, ergo non componitur ex realitatibus: negatur consequentia: quia realitates, quæ sunt in anima, accipiuntur communiter non vt sunt genus & differentia, sed vt sunt duæ formalitates, quæ ab intellectu nostro possunt concipi: & istæ constituunt animam. si autem istæ realitates se haberent vt genus & differentia, tunc anima per se esset in prædicamento, & esset composita sicut accidentia: sed istæ realitates vocantur realitates large. i. formalitates, quę possunt intelligi à nobis: & sic animam constituunt isto modo, vt rationalitas est constituta, & habet duas formalitates: vt Scot. tenet. 3. dist. 1. immo vocat constituentia rationalitatis, realitates: & tamen rationalitas non est per se in prædicamento. sic similiter vult ꝙ illa forma, à qua sumitur rationale, sicut est anima, sit constituta ex duabus realitatibus & formalitatibus, quę non se habent vt genus & differentia: sicut formalitates & realitates differentiæ, non se habent vt genus & differentia & nullum istorum est in prędicamento per se, nec anima, nec rationale. Dixit Margo, tange quatruplicem differentiam harum compositionum vt nostri. vide Ioánem canonicum & alios, ponitur quadruplex differentia inter compositionem ex his & cum his. Prima, quoniam compositio ex his est posterior & præsupponens compositionem cum his. Secúda quia in compositione cum his idem est compositum & componens, in compositione autem ex his aliud est componens & aliud compositum. Tertia differentia est, quia in compositione cum his, quot sunt componentia, tot sunt composita, in compositione autem ex his plura sunt componentia quàm composita. Quarta, quia compositio cum his reperitur in quolibet genere cum alio genere, compositio vero ex his, non nisi in eodem genere.

Dixit Margo super illo dicto auth. licet constituentia possint dici composita compositione cum his, sicut materia & forma, subiectum & accidens. Tollitur instantia, quam infra notaui de constitutione personarum: & sic de alijs. vide 5. dist. 1. instantia esset ista, quia si pater est constitutus ex essentia & paternitate, ergo compositus. Dicitur à Scoto, ꝙ non valet: & ab auth. hic quia ista duo sic se habent, ꝙ vnum non est actus, & aliud potentia: propterea non est composita prima persona, neque deus. Dixit Margo super dicto auth. ꝙ omnia creata sunt constituta, & composita compositione cum his: quia constitutio limitata includit actum & potentiam. sed in deo non est actus, aut potentia: ideo deus & ea, quæ in deo sunt, non sunt sic constitutione limitata constituta, vt est pater & filius, creatus, sed illimitata. Dixit Margo, omnia creata sunt constituta & composita vel ex his, vel cum his: extendendo etiam compositionem accidentalem, quæ est accidentis cum subiecto, & essentialem, quæ est ex materia & forma: instantia de persona constituta ex essentia & proprietate, & tamen persona non est creata. Sequitur {dic consequenter, ꝙ loquitur de limitata constitutione. i. quando dicitur, ꝙ omne creatum est compositum vel constitutum, intelligitur, omne creatum est constitutum, vel compositum hoc modo, ex materia & forma, ex subiecto & accidente constitutione & compositione limitata. Dixit Margo super illo verbo auth. angelus est compositus compositione cum his, quia scilicet cum accidente potest facere vnum. Hoc est verum secundum theologos: quia theologi concedunt istam compositionem angeli & intellectionis suæ, quæ est accidens. Sed non secundum philosophos, quia secundum Arist. intellectio abstractorum: & intelligentiarum est sua essentia: & non est ibi aliqua compositio ex intelligentia & intellectione.

Declara-

Declaratio & Annotatio Textus.

RVrsus ens diuiditur in necessarium & contingens. Aduerte, quod in hoc non conueniunt theologi & phy. maxime in necessario incomplexo. nam theologi volunt solum deum esse necessarium incomplexum: quia à nullo habet esse, & non potest non esse: omnes creaturæ isto modo dicuntur entia contingentia: quia habent esse à deo, & possunt ex natura sui non esse. vnde duo sunt expresse necessaria ad hoc vt aliquid formaliter sit contingés vt opponitur necessario simpliciter in complexo, quod habeat esse ab alio, & quod ex sui natura possit non esse. Ideo, licet filius & S. S. sint ab alio, quia tamen non possunt non esse, ideo non sunt contingentes: quia sunt entitates respectiuę, & æternaliter in eadem essentia absoluta numero, cui realiter identificantur & necessario. Sed secundum philosophos sunt plura necesse esse formaliter, licet vnum sit independens, & alia dependeant ab illo vno: vt sunt intelligentiæ & cœli, quæ sunt necessaria, & non possunt non esse, licet ab alio dependeant, sed secundum theologos cœli, & intelligentiæ possunt non esse, & habent causam æternam, à qua dependent in genere causę efficientis, patet per casum positum à Cóm. in de Substantia orbis: vbi dicit, quod si orbis esset sine intelligentia, quid esset tunc de orbe sine intelligentia? respondet, quod esset tunc sicut de motu: manifestum est autem, quod motus non esset nisi intelligétia esset: & ita motus dependet ab intelligentia in genere causæ efficientis: ergo orbis dependet à causa mouente ipsum in genere causæ efficientis: & tamen æterni sunt orbes, & cœli, & non possunt non esse: & cum hoc sunt plures: ergo plura necessaria incomplexa. Sed theologi dicút, quod cœli omnes possunt non esse, ideo philosophi posuerunt necessarium à se, & est primum principium, & necessarium ab alio, & sunt orbes & intelligétiæ. Et si dicas in æternis non est tempus: ergo nec prioritas & posterioritas: quæ sunt differentiæ temporis. ergo prima intelligentia non potest esse causa aliarum intelligétiarum, quia causa semper præcedit effectum. Dicunt philosophi, quod duplex est prioritas: naturæ, & temporis prima intelligentia est prior alijs orbibus, & alijs intelligentijs natura, & non tépore. ista prioritas est in æternis. hæc ex Cóm. 1. Cœli tex. có. 105. vbi dicit, quod si Plato intendebat quod partes mundi natura præcedunt mundum Arist. non discrepat ab eo. Differunt theologi & philosophi quo ad aliud, quia istud necessarium incomplexum, ęternum ab alio dependens, posuerunt philosophi orbes, & intelligentias. Theologi necessarium secundum quid, æternum, dependens incomplexum, posuerunt creaturas: quæ secundum theologos ab æterno fuerunt productæ ab intellectu diuino: & cum tale esse præcedat determinationem diuinæ voluntatis dicitur esse necessarium, & quia talia ab eterno fuerunt producta, dicútur ęternum esse habere. Sed, quia secundú Sco. 36. dist. 1. cótra Henr. creaturæ in tali esse ideali non habuerunt aliquod esse essentiæ, vel ex natura rei, sed pręcisę esse cognitum, propter ea dicuntur habere esse secundum quid. Vbi aduerte, quod Arist. tales ideas hoc modo non posuit, sed bene Plato, vt dicitur 1. Cœli cóm. 92. Vlterius ad hoc est addendum dictum theologorum, dicentium quod creatura inesse cognito, quod habet in intellectu diuino, si præcedit actum diuinæ voluntatis, sic habet esse necessarium secundú quid, sed post determinationem actus diuinæ voluntatis, quæ est prima regula contingentium, tunc acquirit esse possibile & non necessarium secundum quid. vnde intellectus diuinus multa intelligit, quæ nunquam erunt. Et si quæres, quare nó datur necessarium secundum quid complexum sicut datur incomplexum? Respondetur quod talia complexa non intelliguntur ab intellectu diuino ante determinationem diuinæ voluntatis, propter hoc non sunt necessaria, sed post determinationem voluntatis diuinæ: & tunc ab ea habent esse.

Contingens distinctum contra necessarium.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit hanc distinctionem de duplici necessario?

Necessarium duplex apud Arist.

DIco, quod necessarium complexum posuit in primo Post. quando voluit, quod demonstratio debet esse ex necessarijs: & 5. Met. t. c. 6. vbi vult, quod quartus modus necessarij sit in demonstratione: & est quando non contingit rem aliter se habere, sicut ipse ibi dicit: & ponitur in demonstratione. & verba sua sunt hæc, insuper demonstratio necessarium est, propter ea quod res aliter se habere non potest, si modo sit simpliciter demóstrata. vt est ista propositio, omne animal est corruptibile. Sed vbi posuit necessarium incomplexum? dico quod hoc posuit in 5. meta. tex. có. 6. & verba sua sunt ista. Quare primum & proprie necessarium, id est quod est simplex: & exponunt, hoc necessarium est prima intelligentia, quæ simplex est: & necessarium incóplexum. idem habet Arist. 12. met. t. c. 38. vbi concludit primam intelligentiam esse necessariam: dicens, si est in transmutabilis, ergo necessario est ens. sed illud necessarium secundum quid in intellectu diuino ab æterno, quod est esse ideale Arist. non posuit.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit duplex contingens complexum & incomplexum?

DIco, quod contingens complexum posuit primo Prio. vt sunt propositiones de materia contingenti, c. 8. Contingens incomplexum ponit 3. de Anima có. 51. vbi assignat obiectum practicę bonum, non quodcunque, sed agibile & contingens. Item 6. eth. distinguit ratiocinatiuum à scientifico penes obiectum necessarium, & contingens.

Declaratio Marginis.

Dixit Margo super illo verbo: necessarium autem incomplexum est, quod non potest non esse. ista est causa, quare propositio de contingenti vero conuertitur in oppositam qualitatem, i. in cótingens falsum: & causa est ista, quia necessarium est quod non potest non esse. ideo nunquam continget quod non sit. ideo propositio de necessario, aut in qua ponitur necessarium, nunquam conuertetur in contingentem: quia necessarium est quod non potest non esse, & contingens est quod potest non esse: sed contingés verum potest esse contingens falsum: propter ea propositio de contingenti vero, conuertitur in oppositam qualitatem, i. in propositionem de contingenti falso. Dixit Margo super illo verbo auth. nec aliquid dicitur contingens, vt opponitur isti necessitati, id est esse cognito. Contra, quo modis dicitur vnum oppositorum, tot modis dicitur reliquum. & est regula topicalis, & tu addas: sed necessarium & contingens sunt opposita: ergo sicut datur necessarium incomplexum, scilicet esse cognitum, ita contingens incomplexum. {Dic consequenter} Respondetur secundum dicta Scoti, in vniuersalibus: quòd ista regula vera est, si necessarium & contingés secundum omnem modum opponantur: & sic non est in proposito: vnde contra-

cōtradictoria sunt opposita & datur vnum oppositorum; sed reliquum non datur, quia est non ens; sic potest dari necessarium sic sumptum, tamen contingens non datur. Dixit Margo super verbo auth. ꝙ duplex est necessarium incōplexum: vno modo simpliciter, & sic est solus deus: alio modo secundum quid, & sic est illud, quod non potest non esse, quantum ad esse secundum quid: sicut omnes res mundi, quæ sunt possibiles, habuerunt.n.esse cognitum in aliquo priori, ante determinationem diuinæ voluntatis; & per consequens necessario sunt in tali esse: Margo dicebat, Aduerte nunquid ista diuisio sit æque communis, s. ista, quę est in ens necessarium simpliciter, & necessarium secundum quid, cum illa, quæ est entis in actum, & potentiam obiectiuam. Ad hoc dico, ꝙ non est æque communis: nam licet necessarium secundum quid, & ens in potentia obiectiua sint æque cōmunia, tamen illud, quod est necessarium simpliciter, i. deus, & ens in actu non sunt æque communia: quia ens in actu de pluribus dicitur ꝗ deus. dicitur.n.de omnibus illis, quæ sunt in esse reali: & habent actum formalem, aut entitatiuum: ecce igitur, ꝙ ens necessarium simpliciter, & actus non sunt æque communia. Sequitur {& considera diligenter, vtrum quidditas cadat sub hac diuisione? i. vtrum quidditas contineatur sub isto membro, quod est necessarium secundum quid: sicut illa, quæ ab ęterno habuerunt esse cognitum. ad hoc dico cum Scoto. 35. dist. pri. ꝙ non; quia creaturæ ab æterno habuerunt esse cognitum, & non quidditatiuum & essentiæ: licet Franci. aliter dicat 42. dist. confla. qui voluit quidditates æternas inesse quidditatiuo.

Textus, Annotatio & Declaratio.

Dependentia duplex. ENs diuiditur per dependens & independens. Hic notabis, ꝙ duplex est dependentia: quædam essentialis, quædam accidentalis; essentialis est illa, qua aliquid sic dependet, ꝙ non potest esse, eo, à quo dependet: & sic omnis creatura essentialiter depēdet à deo: quia nulla talis potest esse sine deo. Dependentia accidentalis est, qua tale dependens potest esse sine eo, à quo dependet, ex quo habetur corollarium, nulla creatura dependet essentialiter à causa secunda secundum theologos, qui non ponunt ordinem causarum: & hoc intelligas de causa finali, & efficiente; quia istas duas supplere potest deus, sed philosophi dicunt, ꝙ nullam potest supplere. Secundum corollarium, secundum theologos & philosophos, dependentia essentialis non solum est ad deum, sed etiam ad materiam, & formam, quarum vices deus supplere non potest. nam homo ita essentialiter dependet à deo, sicut à materia & forma, sed non tanta necessitate, quanta à deo dependet. Independens dupliciter dicitur: vno modo illud quod nullo modo depēdet ab aliquo in aliquo genere causæ & sic solus deus est independens. Et si dicas filius habet esse à patre, ergo dependet ab eo. Respondet Sco. ꝙ dependentia debet esse cum alteritate naturæ: modo filius non habet aliam naturam à patre, quare ab eo non dependet. Alio modo dicitur independens secundū quid; quod non dependet ab alio in aliquo determinato genere causæ. sicut sunt intelligentiæ, quæ non dependent ab alio in solo genere causæ materialis. ideo Sco. 7. q. quol. & 8. dist. 1. voluit, ꝙ intelligentiæ dependerent à prima de mente Arist.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit ens dependens & independens.

Ens diuiditur per dependens, & independens. DIco, ꝙ ens dependens posuit 12. Meta. tex. c. 38. ex hoc igitur principio dependet cœlum & natura: ecce, ꝙ datur ens dependens, quando dicit ꝙ cœlum & natura dependet: datur independens, quando dicit ex primo siue principio. nam non esset primum siue principium si dependeret. & in 2. Meta. tenet ꝙ est prima causa: quia si prima est, à nulla alia dependet. & Scotus in 2. dist. primi probat, ꝙ deus secundum Arist. à nulla causa cuiuscunq; generis habet esse: ergo prima causa: ergo independens. idem testatur Arist. in 12. Meta. tex. c. 52. nam ibi ponit ex intentione sua omnia habere ordinem essentialem inter se, & magis ordinem essentialē ad vnum primum. ex quo vult habere, ꝙ, quum iste ordo essentialis sit ordo dependentiæ, omnia essentialiter dependent à primo ente: & quum nihil sit essentialiter dependens ab aliquo in essendo, à quo nō habeat esse in aliquo genere causæ, vult ꝙ omnia dependeant à deo, saltem tanquam à causa finali. & cum ipse deus sit primus omni primitate, à nullo dependet per Arist. ergo datur dependens & independens secundum Arist.

Textus, Annotatio & Declaratio.

IBi cum dicit: {Si omnia à deo dependent, cum dependentia sit relatio, ergo omnia essent relatiua. Respondetur ab auth. ꝙ omnia sunt ad aliquid denominatiue. *An omnia sint ad aliquid.* hoc concedit philosophus, & verum est isto modo accipiendo esse ad aliquid: sed non est verum, ꝙ omnia sunt ad aliquid quidditatiue, i. ꝙ omnia includunt quidditatiue respectum: hoc negaret philosophus. Pro intelligentia huius nota: ꝙ 4. meta. tex. c. 26. philosophus adducit argumentum Heracliti, & Cratilli sui discipuli: quæ omnia notanter posuit Scot. 3. dist. 1. q. 5. isti phy, dicebant, ꝙ omnia erant apparentia, & nihil verum dabatur, & sic omnia erant ad aliquid. Philosophus arguit contra eos dicens, si omnia consistunt in apparere, sequitur ꝙ omnia erunt respectiua, & non dabitur aliquod absolutū. Si philosophus vult habere intentum contra eos, oportet ꝙ concludat, ꝙ omnia sunt respectiua essentialiter: & non denominatiue: quia Heraclitus hoc non negaret: & ipse distingueret eo modo sicut Arist. videtur distinguere: & diceret, Concedo ꝙ omnia sunt ad aliquid denominatiue, sed non quidditatiue: propter ea philosophus concludit contra eum, ꝙ omnia sunt ad aliquid quidditatiue, aliter non haberet intentum contra Heraclitum: & hoc voluit dicere auth. quando dixit, nec hoc negaret philosophus, sed non probat, ꝙ omnia sunt ad aliquid formaliter, & quidditatiue: sic negaret philosophus omnia esse ad aliquid.

Sed contra istud dictum auth. tenuit Henricus. q. alludens ad opinionem Heracliti, quolib. 3. q. 9, & quolibeto. 5, q. 2, & quol. 4. q, 7. & 8, & quolib. 2. q. 3, vbi voluit, creaturam omnem quidditatiue & essentialiter includere respectū ad deum: qui dicitur respectus vestigialis, & participantis ad ens in participatum. Et licet multæ rationes fiant contra eum à Scoto, tamen videtur, quòd rationes Scoti contra istam opinionem Hērici nihil valeant. Nam Scotus arguit sic contra eum. Nullum posterius est de essentia prioris: relatio est posterior fundamento, i. re creata, ergo non est de essentia rei creatæ. Secunda posset esse ista. Nullum absolutum constituitur per respectiuum: substantia, quantitas, & qualitas sunt absoluta; ergo non constituūtur per respectiuum, & redit hæc ratio in idem. Henricus responderet ad omnia ista, quòd duplex est relatio; vna adueniens fundamento, alia constituens fundamentum. Rationes Scoti concludunt de relatione adueniente fundamento, non autem de relatione constituente fundamentum: & sic per istam distinctionem, omnes istas & similes rationes Scoti posset Henricus soluere: & tunc haberem, ꝙ omnia essent ad aliquid essentialiter & quidditatiue:

ditatiue: quod est contra Scotum, & auct. hic, Sed respondebis pro Sco. & auth. ꝙ Relatio non potest esse de essentia absoluti: & quando Hen. distinguit de relatione constituente fundamentum, & ad veniente fundamento, ꝙ prima est de essentia fundamenti, non autem secunda, Hoc falsum est. nam nullus respectus potest constituere absolutum, & contra eum arguo. primo supponendo vnum, qđ ponitur à Scoto prima dist. 2. q. 2. & dist. 35. 30. 43. primi, ꝙ prius est absolutum in causa, secundo est absolutū in effectu. tertio est respectus aliquis in effectu realis, vt creationis, aut aliquis alius. quarto est respectus in Deo aut rationis, aut nullus.

Omnia sunt ad aliquid nō quidditatiue, sed denominatiue.

Stante hoc, arguo sic contra distinctionem Henri. Nullū posterius est de essentia prioris nec pōt cōstituere prius: sed relatio omnis tam aduenieus quàm constituens, est posterior: quolibet fundamēto, siue absoluto. ergo nō pōt cōstituere absolutum. Respondebit ipse, ꝙ verum est de relatione adueniente, ꝙ est posterior absoluto, non autē constituente. contra quem dicam, ꝙ nulla relatio quomodocunque consideretur, potelt prior esse, aut considerari absoluto: ideo falsa est distinctio sua, & contra Arist. qui posuit absoluta omnem relationem præcedere. & sic patet, ꝙ non omnia sunt ad aliquid quidditatiue, sed bene denominatiue.

Ad probandum, ꝙ dependentia creaturæ ad deum est eadem realiter cum creatura, auct. assumpsit vnam regulā, quam habet Sco. 1. dist. secundi, quæ talis est. omnis relatio est eadem fundamento, sine cuius termino fundamentum non potest esse: & sic non tantū dependentia est eadem cum re dependente, sed etiam omnis alia relatio, sine cuius termino relationis, fundamentum talis relationis non potest esse. Ista regula patitur tres instantias. Prima est de respectu aptitudinali: quia fundamentum, i. homo est idem realiter cum isto respectu aptitudinali, idest cum risibilitate, & tamen homo potest esse sine termino, idest sine ridere. Secunda instantia est de vnione humanitatis ad verbum. vnio est relatio, vel eadē realiter cū humanitate, vel distincta: si eadem realiter, ergo humanitas non potest esse sine verbo: quod est falsum. quia contingenter est vnita, si distincta: contra, omnis illa relatio est eadem fundamento, quando fundamentum non potest esse sine termino modo humanitas non potest esse sine verbo. Tertia instantia est de voluntate & volitione: voluit Sco. tertia dist. primi. q. septima, quòd voluntas æquiuoce producit volitionem, & similiter intellectus intellectionem: & dicit, ꝙ voluntas in se ipsa producit talem volitionem ista volitio est relatio: qua voluntas vult. ergo voluntas per istam regulam non potest esse sine volitione. probo, omnis relatio est eadem fundamento, sine cuius termino fundamentum non potest esse. volūtas est fundamentum, & ipsamet est terminus volitionis: ergo & voluntas non potest esse sine voluntate: tunc sic, si fundamentum non potest esse sine termino, i. voluntas sine voluntate. ergo ista volitio est eadem realiter voluntati. & sic voluntas necessario est cum volitione, & sic necessario vellet. Ad primum dico, ꝙ homo nō potest esse sine ridere in aptitudine, quod est terminus risibilitatis; vnde terminus per se primus risibilitatis non est ridere in actu: sed ridere in aptitudine. nam ratio aptitudinalis non est ratio absoluta, nec esse aptitudinis est ratio entis in actu, vnde qđ necessario non præexigit ens in actu non est ens in actu: modo primus terminus, ad quem terminatur respectus aptitudinalis, est in aptitudine, & non in actu. vnde omnis relatio habet necessario duas habitudines: vnam includit in primo modo, & est illa, quæ est ad terminum ad quem: aliam realiter, & est illa, quam habet ad fundamentum. in proposito risibilitas includit habitudinem ad terminum necessario: qui terminus primus non est in actu, sed est in aptitudine: & potest intelligi sine implicatione contradictionis ista habitudo ad terminum aptitudinalem sine termino actuali. ergo ille est primus terminus. s. aptitudinalis, non autem ridere est terminus risibilitatis. Ad alias duas instantias dico ad ambas, ꝙ omnis relatio est eadem fundamento, quando fundamentum non potest esse sine termino, inquantum terminus est, vnde humanitas absolute potest esse sine verbo & termino, & sic sine ista vnione, sed non potest esse humanitas sine termino vnionis, inquātum ipsa est fundamentum vnionis, & verbum est terminus vnionis: & similiter de voluntate, voluntas absolute potest esse sine volitione, sed voluntas inquantum est fundamētum, & terminus volitionis, non potest esse sine volitione, & sic de intellectu & intellectione dicatur. Et si diceres, si voluntas vult seipsam, & intellectus intelligit seipsum, ergo idem est in actu & in potentia, quod est contra Arist, quia tunc opposita essent in eodem. Secundo etiam sequeretur, ꝙ intellectus distingueretur à seipso, nam mouens & motum sunt relatiua realia, & intelligens & intellectum similiter, vt tenet Scotus 35, dist, 2. & 3, dist, 1. q. 7. sed relatiua realia præsupponunt aut sunt inter extrema realiter distincta: ergo voluntas à seipsa distingueretur. Et confirmatur, quia Scotus laudat opinionem Magistri contra Ioachyn, & vult, quòd essentia diuina nec simul generet, nec generetur, i. quòd recipiat ista duo relatiua quia cum sint realia, idem ad se referretur, & sic idem à se ipso distingueretur, Ad primum respondeo, ꝙ non est inconueniens ꝙ idem sit in actu & in potentia: nec propter hoc opposita essent in eodem: quia potest idem esse in actu virtuali, & in potentia formali, ista non opponuntur, tu dicis hoc est contra Arist, dico, ꝙ Arist, negat idem esse in actu virtuali & in potentia virtuali: quia tunc essent opposita: sed non negaret, ꝙ idem esset in actu virtuali & in potentia formali. Ad aliud, quando dicis ꝙ relatiua realia præsupponunt extrema realiter distincta, dico, ꝙ hoc non est verum de omnibus relatiuis. nam relationes originis sunt relatiua realia, vt paternitas in diuinis: & tamē nō præsupponit extrema realiter distincta, sed facit extrema realiter distincta paternitas facit patrem esse realiter distinctum à filio. Secundo dico aliter, ꝙ ista propositio relatio realis debet esse inter extrema realiter distincta, est vera solum de relatiuis primi, & secundi modi, non autē de relatiuis tertij modi: sicut est intelligens & intellectū, volens & volitum: ista enim relatiua non sunt inter extrema realiter distincta: ideo voluntas potest velle seipsam & intellectus intelligere seipsum: & non est distinctus à seipso. & per hoc respondetur ad duas vltimas rationes, & ad confirmationē. Tertio modo respondeo sic, ꝙ relatiua realia, siue relatio realis debet esse inter extrema realiter distincta: vel ꝙ extrema, si non sunt realiter distincta, debēt exigere vnum realiter distinctum ab eis. modo ista relatiua realia mouens & motum, vel intelligens & intellectum, licet non sint extrema realiter distincta, tamen exigunt vnum realiter distinctum ab eis, i. voluntas vt est volens & vt volita: quę sunt extrema realia exigunt volitionem, quæ est realiter distincta à voluntate & volūtate: quæ sunt extrema relationis,

Ibi, cum dicit Auct. ex hoc infero, ꝙ capiendo hoc modo dependentiam, nulla creatura dependet ab alia: cū in genere causæ efficientis creaturam absolutā possit deus se ip-

se ipso conseruare & creare. Notanter dixit absolutã quia deus non potest facere respectum sine extremis. Sed contra si extrema sunt causæ efficientes respectus, & deus potest supplere vicem causæ efficientis, ergo potest facere respectum sine extremis. Respondetur, ꝙ deus potest facere respectum sine extremis, inquantum extrema sunt causæ respectus, sed non potest facere respectum sine extremis, inquantum vnum extremum est fundamentum, & aliud terminus: vel saltem vt vnum extremum est terminus, & quia habitudo ad terminum conuenit respectui in primo modo dicẽdi per se, deus non potest supplere istud: ergo non potest facere relationem sine extremis.

Declaratio Marginis.

SVper illo verbo auct. ens independens est deus, qui à nullo est, nec in genere causæ efficientis, nec materialis, nec formalis, nec finalis. Margo dixit aduertendũ est, ꝙ licet deus à nulla sit causa, non tamen principio: qm̃ personæ, vt filius & spiritus sanctus. licet à nulla sint causa, sunt tamen ab aliquo principio, vt à patre: quia, s. pater est principium originatiuum duarum personarum: non autẽ causa vt tenet Sco. 2 o. dist. primi. nomen principij transfertur ad diuina, quia significat perfectionem, non autem nomen alterius, i. causa: quia hoc significat imperfectionẽ in suo correlatiuo, i. in causato. Sequitur ideo causa & principiũ non conuertuntur, & tu intellige Theologicæ loquẽdo. Sed loquendo secundum Arist. bene conuertuntur, vt ipse voluit in 5. meta. t. c. primi. quia ipse non imaginatur deum esse principiatum, sicut dicimus non de filio & S. S. super illo verbo auct. ꝙ omnia sunt ad aliquid denominatiue, sed non quidditatiue. Dixit Margo, aduerte, ꝙ clarius potest responderi ad argumẽtum, concedendo, ꝙ eo modo, quo dependentia identificatur fundamẽto, vel rei dependenti, illud est relatiuum & ad aliquid: si realiter realiter, & si formaliter formaliter. i. concedo, ꝙ omnia sunt ad aliquid realiter, i. ꝙ dependentia ad deum est vna res cum re dependente, sed non formaliter. i. non omnia sunt ad aliquid quidditatiue, sed bene aliqua, vt paternitas & filiatio, quę de quidditate includunt relationem: sed non omnia sic sunt, sed bene omnia ad aliquid sunt realiter, i. sunt idem cum dependentia, qua à Deo dependent. Super illo verbo auct. Clarum est, ꝙ creatura non potest esse nisi dependeat, & nisi Deus sit: ergo creatura est realiter sua dependentia.

Principium & causa distincta sunt.

Dixit Margo {notandum est, ꝙ imposibilitas separationis relationis à fundamento non ponitur solum per causam naturalem, sed etiam super naturalem} vult dicere ꝙ nec creatura, nec Deus potest separare relationem à fundamento. v. g. nec deus, nec natura potest separare dependentiam à creatura. Sequitur aliter non esset realis identitas: idest, si adinuicem separari possent, dependentia cum dependente non essent idem realiter. Sequitur quamuis Ioãnes canonicus oppositum senserit 1. phy. & est in quæst. quarta art. tertio: vbi vult, ꝙ deus de potentia sua potest separare relationem à fundamento, & probat hoc isto modo. Quæcunque sunt diuersorum generum, & essentialiter distincta, separari possunt abinuicem: sed fundamentũ absolutum & relatio sunt essentialiter distincta, & diuersorum generum: ergo deus illa potest separare: & sic relationem à fundamento disiungere potest. Et si diceres, tũc Deus posset ista separare, qñ essent ambo absoluta modo vnũ istorum est respectiuũ, & dependet ab absoluto: propter igitur eius dependentiam, non potest deus illud separare ab absoluto. Ad hoc ipse respõdet, ꝙ deus potest supplere vicem huius termini, s. absoluti, ergo non necessario relatio dependet ab absoluto, sed ab illo separari potest. Tu vero teneas quacunque viam volueris, & dic consequenter. Super illo verbo auct. Nulla creatura absoluta dependet ab alia Margo dixit, scilicet pro dependentia à causis extrinsecis: vult dicere, ꝙ nulla creatura absoluta dependet ab alia tãquam à sua causa extrinseca: quia deus potest supplere vicem causæ efficientis, & finalis: sed non est verum hoc de causis intrinsecis, quia deus non potest supplere vicem materiæ & formæ, ideo creatura absoluta dependet ab alia, idest à causis suis intrinsecis. Super verbo auct. cum etiam in genere causæ efficientis creaturam absoluta possit deus seipso conseruare & creare. Margo dixit, Pondera, li, absolutam: vult dicere de creatura absoluta solum hoc verum est, ꝙ deus potest seipso conseruare, & creare, & supplere suam causam efficientem, sed non relatiuam: quia deus se solo non potest conseruare & creare respectum sine fundamento & termino.

Annotatio textus.

SEquitur in textu {deinde notandum, ꝙ secũdum Bonetum in prædicamentis, ens diuiditur per vnum & multa. Sed vnum dicitur quinque modis. Tu tamen aduerte, ꝙ si intelligas esse quinque vnitates reales, est falsum: quia hic ponitur vnitas transcendens, quę non est realis, sed rationis: si autem accipis, ꝙ sunt quinque vnitates, siue rationis, siue reales, sic est verum: vnde sicut est duplex ens, reale scilicet & rationis: ita duplex est vnitas realis, & rationis. Realis est multiplex, quædã est vnitas indiuidui, siue numeralis: quædã vnitas naturæ, quæ est minor vnitate numerali. Et si diceres, si indiuiduum habet talem passionem, scilicet vnitatem aliam ab vnitate naturę: ergo poterit diffiniri alia diffinitione ab ista speciei: & poterit de illo haberi scientia alia, à scientia speciei: nam sortes poterit per humanitatem & differentiam suam indiuidualẽ diffiniri, sicut homo per animal rationale. Respondetur, ꝙ nõ potest diffiniri alia diffinitione ab illa speciei. Quia ad hoc, ꝙ aliquid sit diffinibile oportet ꝙ sit quidditas communicabilis: modo sorteitas nõ est communicabilis. Alia vnitas realis est vnitas generis generalissimi. Alia speciei subalternæ: & quanto vnitas est superior, tanto minor secundum hanc viam: vnde maior vnitas per bonam consequentiam infert minorem. patet igitur, ꝙ quatuor sunt vnitates reales, & non quinque. Alia est vnitas rationis, & ista est duplex: quædam per actum collatiuum, & sic est vnitas indiuidui speciei specialissimæ, & subalternæ: generis generalissimi, & transcendentis: accipiendo ista secunde intentionaliter, & iste bene erunt quinque. Alia est vnitas rationis per opus abstractiuum: & ista est vnitas entis & cum aliis quatuor, realibus antedictis bene sunt quinq; & sic locutus est auct. Et bene dicitur, ꝙ ista vnitas entis est vnitas rationis per opus abstractiuum. Nam, vt diximus, ens non importat aliquam realitatem communem realem per existentiam: sicut est essentia diuina, vel per indifferentiam Deo & creaturæ, sed tantum per intellectũ abstrahentem: & sic vniuocatio entis fit per actum abstractiuum intellectus, confuso modo concipientis, vt supra narrauimus. Vltimo debes aduertere, ꝙ in quocunq; prędicato per se, vt est ens substantia, & similia reperitur vnitas indiuidualis: vt hoc ens, hæc substantia? hoc animal, hic homo, vt bene notat Sco. 8. dist. primi.

Conformatio supra dictorum cum Arist.

SEd vbi Arist. posuit hanc diuisionem entis in vnum & multa? Dico, ꝙ in 10. meta t. c. 9. ponit Arist. ꝙ vnum & multa opponuntur: & ibi vult in eodem textu, ꝙ

tu, ꝙ opponuntur contraria: ergo entia sunt: ergo ens in ista diuidetur. idem habet in quinto meta.t.c. 12. vbi dicit, ꝙ multa oppositæ dicunt vni; & vnum & multa entis aut entia sunt: ergo, cum ens aliud vnum, aliud multa dicatur, ens in vnum & multa diuiditur.

Conformatio cum Arist.

SEd vbi Arist. posuit vnitatem transcendentem, idest vnitatem entis. Dico ꝙ posuit eam 5. meta. t.c. 12. vbi voluit, ꝙ aliqua sunt vnum proportione: ista est vnitas entis transcendens, vnde ipse in eodem textu vult ꝙ illa, quæ sunt vnum genere, sint vnum proportione, sed non econtra. & exponit ipse quæ sunt vnum genere, & dicit, ꝙ sunt illa vnum genere, quæ habent eandem figuram prędicationis: & Sco. ibi ex ponit, i. quęcunque sunt in eodem prædicamento: ergo genus accipitur pro prædicamento: ergo illa, quæ sunt in eodem prædicamento, sunt vnum proportione, & analogicæ, i. vnum ens, & non econtra: quia non valet, sunt vnum proportione: ergo vnũ prędicamẽto, nec potest dari aliqua alia vnitas supra vnitatem prædicamenti: & bene dicitur vnitas analogiæ illa vnitas entis: quia ens per prius dicitur de deo, & substantia, quàm de aliis. idem habet Arist. 4. meta. t.c. 2. vbi vult, ꝙ ens dicitur de entibus, sicut sanum de sanis non æquiuoce: sed sicut sanum de sanis. i. ens habet vnitatem non vniuocam solam, sed vniuocam analogam. & ponit, ꝙ meta. est vna scientia, nõ quia omnia illa, de quibus est. dicãtur secundum vnum, sed ad vnum. i. non vniuoce solum, sed analogice vniuoce: ergo subiectum meta. quod est ens est vniuocum analogum: ergo ens habet vnitatem transcendentem, quæ est vnitas analogię, & proportionis.

Sed vbi Arist. posuit alias vnitates, s. generis generalissimi, speciei subalternæ, specialissimæ, & indiuidui? Dico, ꝙ oẽs istas vnitates posuit 5. meta. t.c. 12. Amplius, alia sunt numero, alia s̃m speciem, alia secundum genus: numero quidem, quorum materia est vna: specie quorum ratio est vna: genere, quorum est eadem figura prædicamenti: & hic loquitur de genere generalissimo. Et si diceres, vbi est posita vnitas speciei subalternæ, & generis subalterni. dico, ꝙ quãdo dixit, ꝙ illa sunt vnum specie, quorum ratio est vna, i. diffinitio. & quia diffinitio est per se primo speciei specialissimæ, & per se non primo subalternæ, & generis subalterni. nam ista pro tanto habent diffinitionem, pro quanto habent aliqualiter rationem speciei. & quia tam genus subalternum quàm species subalterna possunt diffiniri large. ideo sunt vnum diffinitione: & sic quolibet habet vnitatem, idẽ habet Arist. 10. meta. t.c. 10.

Sed vbi posuit Arist. ꝙ vnitas maior infert minorem, vt si sunt vnũ numero, ergo & specie, & nõ econtra: & sic de oĩbus aliis vnitatibus. Dico, ꝙ hoc clare posuit 5. meta. t.c. 12. vbi dixit semper igitur posteriora anteriora sequũtur: quæcunque enim numero sunt vnum, ea sunt & specie vnum: sed quæ specie sunt vnum, ea non omnia numero sunt vnum: sed omnia genere sunt vnum, quæ sunt specie vnum: quę vero genere sunt vnum, ea non omnia sunt specię vnum, cuncta tamen sunt vnum similitudine rationis: sed quæ sunt vnum similitudine rationis, i. proportione, ea non omnia sunt vnum genere. patet igitur, quòd per bonam consequentiam maior vnitas infert minorem in istis quinque, sed non econtra similiter quarto metaph. tex.cõm. 3. vbi vult, quòd ens & vnum sunt vna natura, ecce vnitas entis: & non potest esse limitata, quia de omnibus prædicatur, idem dixit 4. Topic. cap. primo.

Sed vbi Arist. dicit, ꝙ sicut vnum dicitur multipliciter sic & multa, dico ꝙ in 5. meta. t.c. 12. & in 10. t.c. 10.

Declaratio Marginis.

SVper illo dicto auct. vnum dicitur quinque modis, vnum vnitate transcendenti, secundo modo vnitate generica, & sic de aliis, dixit Margo{tange hic de fundamento vel subiecto radicali harum vnitatum. Dico, ꝙ subiectum & fundamentum radicale est conuenientia. vt illa sunt vnum numero, quæ conueniunt in materia totius: illa sunt vnum specie, quæ conueniunt in eadem specie, siue habent eandem speciem: & sic de vnitate generica sequitur, & de varietate earum ab identitatibus: dico ꝙ vnitates variæ sunt ab identitatibus. nam identitates habent pro fundamento non posse recipere duo prædicata contradictoria, vel in separabilitas adinuicem: vt illa sunt idem formaliter, de quibus nõ possunt verificari duo prędicata contradictoria secluso opere collatiuo intellectus: illa sunt idem ex natura rei, de quibus non verificantur duo prædicata contradictoria secluso opere collatiuo intellectus: sed vnitates habent pro fundamento conuenientiam & sic vnitates, & identitates sunt variæ: sequitur & an sint reales, an rationis? Dico ꝙ vnitates istę omnes sunt reales, præter illam proportionis: hæc enim potest esse realis, si fundamentum est reale: rationis, si fundamentum est rationis. nam, si reperitur in ente cõmuni deo & creaturæ, tunc est rationis. i. per opus abstractiuum, licet non rationis, idest per opus collatiuum: si. vero vnitas proportionis sit in ente communi enti reali & rationis, tunc est rationis per opus collatiuum intellectus.

Dixit Margo super verbo{maior vnitas infert minorẽ} notandum est, ꝙ consequẽtia ponitur in vnitatibus & diuisionibus modo contrario, ita maior vnitas infert minorem: vt sunt vnum numero: ergo vnum specie: sic in identitate sunt idem ratione: ergo idem ex natura rei: sequitur modo contrario, & declarat se: quia semper distinctio erit minor, cuius vnitas est maior. v.g. si sortes & suus modus intrinsecus sunt vnum numero, ista sunt vnum maxima vnitate, & sunt distincta minori distinctione: sequitur & ecõuerso. i. vbi est minima vnitas, sicuti est vnitas proportionis, illa, quæ sic sunt vnum, sunt distincta maxima distinctione, vt prima & secunda intentio. Super illo dicto aucto. maior vnitas infert minorem, & non econtra. Dixit Mauri. instantia de modis identitatis. Instantia erit ista sicut maior vnitas infert minorem, & omnes alias, sic maior identitas debet inferre minorem, & omnes alias: & tamen aucto. dicet infra, non video quomodo per bonam consequentiam vna identitas posset inferre omnes. sicut igitur per aucto. identitas non infert identitatem formali consequentia, sic vnitas non infert vnitatem: & tamen hic aucto. dicit, ꝙ sic: hoc vult dicere. & aduerte, ꝙ in impressione noua non bene assignatus est locus proprius huius instantiæ. Respondeo, ꝙ si vnitas maior inferat alias, non est necesse ꝙ identitas inserat alias: quia habent diuersa fundamenta. nã vnitas fundatur super conuenientia, identitas super exclusione contradictoriorum: quia illa sunt vnum specie. v.g. quæ conueniunt in vna diffinitione, & illa sunt idem formaliter, de quibus non verificantur duo contradictoria secluso opere collatiuo intellectus. Vel si uis tenere, ꝙ identitas maior infert omnes per bonam cõsequentiam, Tunc, instantia nulla erit in se, sicut tenent aliqui. & solus instantiam de materia & forma & toto, quia materia & forma sunt idem formaliter cum toto, quia totum

tum includit illas in primo modo:& sic sunt idem formaliter.& si dices, ꝙ totum ab illis distinguitur realiter, verũ est, ꝙ distinguitur realiter à materia & forma abstracte sumptis, nõ autem à materia & forma concretiue sumptis. alia instantia est de potentiis animæ, quæ sunt idem realiter,& tamen non idem obiectiue. dic, quòd iste potentiæ, si quidditatiue sumuntur, non sunt idẽ obiectiue, sed sunt idem idẽtice obiectiue:& sic patet, ꝙ omnis identitas maior infert minorem, sic de passionibus entis dicas. esset tamen instantia contra auct. qui hoc negat.& tu solus pro eo accipiendo primam meam responsionem. & hoc est, qđ dicit Margo, dic consequenter, vt infra notabo:quia in illo articulo, q est inuestigatiuus vnius identitatis ex alia, ponitur Margo modum, quomodo semper maior identitas infert minorem.

Secundus articulus.
Textus.

Vantum ad secundum articulum principalem. Hic sunt septem articuli partiales declarandi: & in primo partiali videbitur, quid est identitas rationis, & eius distincto, iuxta istum primũ articulum. Auct. notat aliqua. Primo, quòd intellectus est duplex, agens, & possibilis:agens, cuius est omnia facere:possibilis, cuius est omnia fieri, vt ait Arist. 3. de Anima t.c. 18. & dico, ꝙ isti duo intellectus sunt duæ formalitates in anima, quæ ex natura rei distinguuntur, licet cum anima sint idem realiter. Hæc Auct. & non tantum cum anima sunt idem realiter, sed etiam inter se.

Dubium.

Intellectus possibilis, & intellectus agens, qua ratione sint idẽ inter se, & cũ anima.

Hic insurgit difficultas, quomodo sunt idem realiter istæ potentiæ inter se, & cum anima? Nam si hoc esset, sequeretur, ꝙ in anima nostra non esset imago trinitatis: cuius oppositum tenet Sco. tertia dist. primi. q. vltima. Secundo, si potentiæ essent idem essentialiter animæ,& inter se, tunc possent de se inuicem prædicari in abstracto per identitatem, sed hoc est falsum. non. n. ista est vera intellectus est voluntas, nec anima est intellectus, nec intellectus est anima. Quę sunt illa, quæ in hac via sunt essentialiter idem,& de se inuicem prædicari nõ possunt in abstracto? certe nulla. Ad primum respondeo, non est necesse in primis actibus animæ ponere distinctionem realem siue essentialem, propter imaginem repertam in eis.& tu dicis, ꝙ personæ trinitatis sunt distinctę realiter,& istæ sunt idem realiter: hoc non est inconueniens. quia non requiritur omnimoda similitudo. nam in diuinis notitia genita, quę est vna pars imaginis, est substantia,& in nobis est accidens: similiter in nobis non potest esse eadem fecunditas, in duabus primis partibus imaginis. s. in memoria & in intelligentia, respectu tertiæ partis imaginis, sed potest esse, immo est eadem fecunditas in duabus personis diuinis respectu tertiæ personæ productæ. non igitur oportet, ꝙ si personæ diuinæ sunt distinctæ realiter, ꝙ similiter potentiæ animæ nostræ sint distinctæ, realiter. quia imago repræsentantium ad repræsentata hoc non exposcit. Ad secundum dico, ꝙ non concludit, si non prædicantur aliqua in abstracto, ergo non sunt idem realiter. nam, si risibilitas & homo in abstracto non prędicentur, quia ista est falsa humanitas est risibilitas, tamen eadem realiter sunt, & vera est ista, homo est risibilis in concreto: licet ista sit falsa, humanitas est risibilitas. Sed hic insurgunt quinque doctores probãtes oppositum: tenentes, ꝙ istæ potentiæ animæ sunt distinctæ realiter à se inuicem, & ab anima. Et primus est Thomas in prima parte summę. q. 77. qui voluit, ꝙ istæ potentiæ sint qualitates. & Ratio sua formatur isto modo, actus & potentia sunt eisdem generis: sed intelligere & velle sunt in prędicamento qualitatis, quæ sunt actus: ergo intellectus & voluntas, quæ sunt potentiæ, erunt in prædicamento qualitais,& sic ab anima realiter sunt distinctæ,& à se inuicẽ. Herueus natalis quolibeto primo. q. 9. Alio modo probauit, ꝙ istæ potentiæ sunt distinctæ realiter. Nullum simplex creatum potest esse in mediatum,& totale principiũ diuersarum operationum, vt patet in materia prima, quæ est vna & simplex,& non potest esse secundum se principium receptiuum diuersarum formarum alterius rationis nisi mediantibus dispositionibus determinantibus ipsam ad diuersas formas, aliter quolibet fieret ex quolibet cuius oppositum sentit Arist. 1. phy. t.c. 37. & multo minus in potentiis actiuis, ergo vna essentia simplex non potest esse principium immediatũ diuersarum operationum: cuius modi sunt intelligere & velle. ergo erit per potẽtias realiter distinctas. Egidius alio modo probat conclusionem eandem, accidens variabile non inest substantiæ, nisi mediante accidente inuariabili intelligere & velle sunt accidentia variabilia: ergo non poterunt esse animæ nisi mediante accidente inuariabili:& sic potentiæ animæ accidẽtia sunt inuariabilia. ergo distinguuntur realiter intellectus & voluntas. Quarto, Simplicius idem sentit super prædicamẽta, in capitulo de Qualitate, qui ponit potentias naturales in secunda specie qualitatis. Vltimo cum hoc concordat Cõmen. primo de anima cõmento. 92. qui dicit, ꝙ anima diuiditur in has potentias, sicut pomum in colorẽ, odorem,& saporem: talis est diuisio in accidentia. sed ista accidentia sunt distincta realiter: ergo potentiæ sunt distinctæ realiter.

In oppositum est Sco. 16. dist. 2. q. 1: tertia dist. 1. q. vltima, Quod potentiæ animæ eadem sunt realiter. & cum hoc videtur consentire August. 14. de Trinitate. c. 16. in eo quęrenda est imago, quo in anima nostra nihil est melius: sed essentia animę nihil est melius: ergo potentiæ, in quibus est imago, non differunt ab essentia realiter: quia, si sic tunc essentia animæ, quæ est substantia simplex & indiuisibilis, esset melior ipsis.& Ad Thomam respondeo, ꝙ potẽtia & actus sunt eiusdẽ generis: verum est de potentia obiectiua, non autem subiectiua: & prima potentia & actus non tantum sunt eiusdem generis, sed etiam speciei indiuidui. nam sortes in potentia obiectiua est idem numero cum sorte existente & actuali: sed potentiæ animæ non sunt idem obiectiue, sed subiectiue: & istæ nunquam sunt eiusdẽ generis cum actu. Ad Herueum dico, ꝙ maior sua est falsa. hæc scilicet idem simplex non potest esse principium ĩmediatum diuersarum operationum: tunc. n. substantia animæ non posset esse immediate receptiuum trium potentiarum. Dices verum est æque primo, sed quodam ordine, bene potest esse ꝙ vna recipiatur mediante alia vel prius naturaliter. Hoc non valet, quia vna forma in corporalibus, non est principium recipiendi aliam, vt raritas non est principium recipiendi calorem. etiam si prius acquiratur, & ꝙ dicit de materia, ꝙ non recipit diuersas formas, nisi diuersimode determinata, hoc posito habetur propositũ: quia saltem immediate recipit ista absoluta.& quod dicit, ꝙ mediãtibus illis recipit, falsum est: quia quod est per se receptiuum, vel est per se ratio recipiendi formam substantialem, est substantia compositi igitur illud absolutum, quod determinat materiam, vel est forma

forma substantialis: & tunc plures formæ substantiales in eodem composito: quod ipse negat: vel si est simpliciter accidens, hoc est impossibile: quia tunc de ratione compositi, quod est in genere substantiæ esset accidens. Ad Egidium dico, ꝙ maior sua est falsa, ista videlicet, nullum accidens fluxibile inest substantiæ, nisi mediante accidente permanente. Calefactio enim potest esse in aqua non mediante alio accidente in subiecto: quia planum est, ꝙ non mediante humiditate ac frigiditate. dices, quòd mediante quantitate: contrà saltem de generatione & corruptione. oportet dicere, ꝙ fit in mediate in materia: quia in istis fit resolutio vsq; ad materiam primam nudam: & licet hoc verum sit de aliquibus, sicut de motu locali incorporalibus, qui in est mediante quantitate, tamen non est vniuersaliter vera, sed arguere vniuersaliter est fallacia consequētis, sic videlicet, ita est in aliquibus, ergo ita in omnibus.

Ad Simplicium dico, quòd potentia naturalis absolute non est in secunda specie qualitatis: sed facilitas ad vtendum illa potentia: vnde potentia prædicandi non est in secunda specie qualitatis, sed facilitas prædicandi: vnde huiusmodi agilitas dicitur hic potentia naturalis. Vltimo Ad Cōm. dico, ꝙ similitudo sua est pro tanto, ꝙ sicut calor non est tota perfectio pomi, nec similiter sapor, sic vna potentia non continet totam perfectionem animæ: ex hoc igitur apparet, ꝙ nulla istarum opinionum potuit probare potentias animæ esse accidentia. sequitur ergo ꝙ non est ponendum illas esse distinctas ab anima realiter, nec inter se distinctæ sunt realiter, aut essentialiter.

Conditiones intellectus agentis & possibilis.

PRima conditio intellectus agentis est, ꝙ est semper actiuus. Sed de sua actiuitate Scotus est problematicus: aliquando tenet, ꝙ solum causat speciem intelligibilem: & ꝙ habet tantum actiuitatem abstrahendi. aliquando dixit, quod non solum potest causare abstractionem materialium, sed etiam causat intellectionem: videas ambas opiniones in 15. quolibetorum: & multi etiam dixerunt hanc fuisse mentem Cōm. scilicet, ꝙ intellectus agens causat intellectionem. vide in 3. de anima cō. 19. vbi dicit, ꝙ intellectus agens est actio tātum, sed possibilis vtrunq;. s. actio & passio. Secunda conditio, intellectus agens, est nobilior intellectu possibili secundum quid. quia agens in quantum agens est præstantius passo, & producit notitiam in alio & non in se. Tertia conditio intellectus agentis, est transferre de ordine in ordinem. i. facere de materialibus immaterialia. Quarta cōditio, facit vniuersalitatem in rebus. i. producit speciem in qua relucet obiectum abstractum ab hic & nunc. Quinta conditio digna scitu, in actione, qua intellectus agēs abstrahit, & causat vniuersale, concurrit mere naturaliter, & agit sine cognitione. vnde Themi. 3. de anima & Cōm. in eodem libro cōmen. 19. intellectus agens non cognoscit aliquid eorum, quæ sunt hic. vnde sicut ignis comburit sine cognitione, ita dicendum est de intellectu agente, quantum ad istam operationem, ꝙ abstrahit sine cognitione. ex hoc elicias conclusionem, ꝙ intellectus in sua operatione non cognoscit. Sed conditiones intellectus possibilis sunt istæ: prima, intellectus possibilis est actiuus, & passiuus: actiuus, inquantum causat intellectionem: passiuus, inquātum recipit eam: vide Scotum. 3. dist. 1. & 15. quolib. & cōm. vbi supra: vbi dicit, ꝙ intellectus possibilis est vtrunq;. i. actiuus & passiuus. Secunda conditio est, ꝙ per intellectum possibilem nos iudicamus, & iudicium est perfectio iudicis, sicut dicit cō. 3. de anima commen. 19. vnde secundum eum, licet intellectus possibilis quo ad primā operationem, per quam recipit speciem intelligibilē, dicatur esse passiuus (sic. n. intelligere est sicut sentire) tamen quo ad aliam operationem, quæ est intelligere, concurrit actiue: quia intellectus possibilis informatus per speciem intelligibilem, fit productiuus intellectionis: tamen secundum alios forte aliter diceretur. Tertia conditio, intellectus possibilis est absolute præstantior agente: quia producit notitiam in se. Quarta conditio, intellectus possibilis primo recipit speciē productam ab intellectu agente: secundo producit actum intelligendi: tertio recipit actum intelligendi: quarto est operatiuus, quia operatur per illum actum attingendo obiectum. Si quæras quæ fuit necessitas ponendi intellectum agentem, nonne sufficiebat intellectus possibilis? Dico cum Arist. tertio de Anima. tex. c. 17. & 18. ꝙ, cum in omni natura sit vnum, quod est omnia fieri: necesse est esse alterum, quod est omnia facere: & anima rationalis vt dicit ibi Comen. est vnum entium naturalium, ita, ꝙ consideratio de anima est naturalis. cum ergo in anima sit intellectus possibilis qui est omnia fieri, vt dictum fuit, ibi. tex. c. 4. & 5. ideo oportet ponere intellectum agentem, qui est omnia facere. Secunda ratio ad probandum suam necessitatem, est ista: quia obiecta materialia, cum sint potentia intellecta, non possunt mouere intellectum possibilem, qui non est corpus, nec virtus in corpore, nisi fiant actu intellecta: ideo fuit necessarium ponere hunc intellectum agentem, qui faceret de potentia intellectis actu intellecta. nam obiectum relucens in phantasmate, dicitur potentia intellectū, non passiua, sed actiua: quia non potest de se mouere intellectum. vnde Cōm. 3. de anima intentiones imaginatæ non possunt mouere intellectum, nisi postquam fuerint actu intellecta. sicut ponit 3. de anima cōmen. 4. & 5. ideo opus est ponere intellectum agentem, qui abstrahit speciem intelligibilem à phantasmate, in qua causatur in esse obiectiuo ipsa quidditas absq; rationibus materialibus, & tale obiectum dicitur apud Auer. intentio actu intellecta, & ꝙ necesse fuit eum ponere, vt obiecta materialia possent mouere intellectū possibilem. patet ex Auer. 7. meta. cōm. 31. in calce: vbi sic inquit, Sed mouit Aristotelem ad ponendum mouens separatum à materia in factione virtutum intelligentium, quia virtutes intellectuales, apud ipsum, sunt non mixtæ cum materia: vnde necesse est, vt illud, quod est non mixtum cum materia, generetur quoquo modo à non mixto cum materia simpliciter. Ecce, quia vult ꝙ illud, quod est non mixtū cum materia, quoquo modo generetur à non mixto cum materia simpliciter, i. ab intellectu agente, quia omne non mixtum cum materia, i. vniuersale, fit à nō mixto cum materia. i. ab intellectu, & sequitur, quemadmodum est necesse, vt omne mixtum cum materia, erit à mixto cum materia. i. omne corruptibile erit à corruptibili: vnde in 3. de anima, inquit Cōm. si essent vniuersalia separata vt posuit Plato, non esset opus ponere intellectum agētem: ergo positus fuit intellectus agens propter vniuersalia, vt possent mouere intellectum nostrum: quia ante operationem intellectus agentis, cum fuissent materialia non poterant.

Necessitas intellectus agentis.

Textus annotatio.

POnit consequenter auth. Secundum documentum, quòd duplex est actus intellectus: rectus, & est tunc quando intellectus noster directe fertur in obiectū. Collatiuus est tunc, quando intellectus comparat vnam rem ad se ipsam: vt quando comparat albedinem intensam ad se ipsam remissam, aut vnam rem ad aliam: vt

quando comparat colorem ad albedinem. Et actus rectus duplex est, abstractiuus, & intuitiuus: intuitiuus, quãdo potẽtia attingit obiectum in se præsens. & Scotus probat, ꝙ intellectus noster habeat talem actum: quia quicquid perfectionis est in inferiori est in superiori: ergo, si potentia vi sua potest videre obiectum, vt in se præsens est: potest etiam hoc à fortiori intellectus. Abstractiuus quando cognoscit rem non sub ista conditione vt præsens est, sed potest per speciem intelligibilem cognoscere quando obiectum est ab sens.

Et notare debes, quòd ista notitia intuitiua est duplex apud Scot. vna perfecta, qua cognoscitur aliquid in propria existẽtia, aut in aliquo continẽte eminentur. Alia imperfecta, qualis est opinio de futuro, vel memoria de pręterito: quę distinctio clare ponitur à Sco. 14. dist. tertij. Ex hoc elicias corollarium, ꝙ notitia intuitiua est rei, quæ non existit. nam præteritum & futurum non existunt.

Conformatio cum Arist.

Isti duo actus intellectus. s. rectus, & collatiuus positi sunt, vt diximus, ab Arist. 3. de Anima. tex. c. 21. sed tertius, s. discursus, habetur formaliter à Ioanne Grãmatico.

Declaratio Marginis.

IN isto articulo posita sunt plura in Margine, quæ clara sunt: vnum tamen est dignum maxima annotatione. nã super illo verbo auth. actus rectus est, quo intellectus fertur super aliquam rem absolute. Margo dicit. Sed instantiam tange ex dictis Scoti 5. Meta. instantia est ista: quia Scot. in 5. Meta. q. 11. vult, ꝙ potest esse relatio per actum rectum intellectus: ergo falsum est quod Auctor hic dicit, ꝙ actus rectus intellectus fertur super aliquod obiectum absolute, nullam habendo relationem: & ꝙ possit esse relatio per actum rectum, patet intelligibile & intellectus relatiua sunt, & inter ea est relatio. & talis relatio est per actum intellectus rectum, patet. nam Scot. in illo 5. quæst. 11. dicit, ꝙ intelligibilis ad intellectum est relatio in vtroq; realis, ergo est per actum intellectus rectum: omne ens reale, quod habet esse reale per intellectũ, habet esse per actum rectum: ergo actus intellectus rectus est super rem relatiuam, & non super rem absolutam: quod est contra aucto. Sequitur Margo {Dic consequenter logicæ, & metaphysicæ, hoc sic intelligas: ꝙ, Ad instantiam possumus sic respondere: verum est, ꝙ relatio realis & metaphysica habet esse per actum rectũ intellectus, patet. nam intelligens & obiectum intellectum, siue intelligibile, sunt relatiua, & habent esse per actum rectum intellectus: sed non relatio logica. nam illa habet esse per actum intellectus collatiuum: & sic intelligitur auctor, ꝙ hic loquutus est de relatione logica, & non reali. nam, si de relatione reali loqueretur, dixisset, ꝙ actus rectus est qui fertur super rem absolutam & relatiuam realem. vnde Scotus in loco allegato dicit. Relatio intelligibilis & intellectus est realis; relatio particularis & vniuersalis est rationis.

Conformatio cum Arist.

POnit author, quòd ratio multipliciter dicitur: primo modo pro diffinitione, & hoc habetur ab Arist. in diffinitione vniuocorum, sicut dicit auctor: licet aliqui ex Scotistis velint, ꝙ ratio accipitur ibi in diffinitione vniuocorum pro conceptu: tu tamen conciliando istum cum alijs dicas, ꝙ quando diffinibile siue descriptibile non habet realitatem, tunc accipitur pro conceptu: quando vero habet naturam, aut realitatem, tunc pro diffinitione. & vltra hoc vide Arist. 2. Poste. tex. cõm. 8. vbi dicit, medium demonstrationis est ratio primi termini: ratio, i. diffinitio. idem habet Arist. 4. meta. tex. c. 28. ratio, quam significat nomen, est diffinitio. idem. 7. meta. tex. c. 33. ꝙ sicut ratio ad rem, sic partes rationis ad partes rei. Secundo modo accipitur ratio, pro potentia ratiocinatiua, vt pro intellectu, vel voluntate: vel pro imaginatiua, quæ discurrit: & tales potentiæ discurrunt, & ꝙ intellectus, & voluntas, possunt dici ratio: habetur ab Arist. 9. meta. tex. cõm. 10. vbi ponit duas potentias rationales: & vna, quæ est ad oppositum, s. intellectum: ponit aliam potentiam rationalem determinatiuam: & hæc est voluntas. patet igitur, ꝙ secundum Arist. tam intellectus, quàm voluntas sunt rationales, siue rationes, & sic habetur ratio secundo modo supra ab Arist. Tertio modo ratio accipitur pro discursu rationis à præmissis ad conclusionem: vt sicut communiter dicimus feci fortissimam rationem contra Scotum, i. feci efficacem discursum, qui dicitur esse per actum collatiuũ: & istę modus tertius rationis, s. actus collatiuus, licet in illo 21. tex. 3. de anima non habeatur formaliter, tamen potest inferri ex secundo actu. Quarto modo accipitur pro forma, quæ est ratio cognoscendi compositum & materiam, & ratio isto modo sumpta est ex Arist. 5. Meta. tex. cõm. 2. vbi Arist. dicit, Alio vero modo species, & exemplar: hæc autem est ratio ipsius quod quid erat esse. Ibi loquitur Arist. de modo accipiendi causam: & dicit, ꝙ forma, quæ est species & exemplar, est ratio. idem habet 2. phy. tex. c. 28. vbi recitat eadem verba dicens: alio autem modo species, & exemplar: hæc autem ratio est ipsius quod quid erat esse: & loquitur de causa formali, quam rationem appellat.

Declaratio & annotatio in Textu.

POnit author duas conclusiones. Vna est de identitate rationis secunda est de distinctione rationis: & pro intelligentia harum tu debes scire, quòd conceptus indistinctus potest esse duplex: vel in re, vel in intellectu: primo modo illa dicuntur habere conceptum indistinctum in re, quę sic se habẽt, ꝙ vnum non potest concipi seorsum ab altero, vt sortes, v. g. non potest concipi seorsum à se ipso, sic sortes habebit conceptum indistinctum ex parte rei. Qñ autem sic se habent, ꝙ vnum potest concipi seorsum ab alio, tunc habent conceptum distinctum ex parte rei: vt quia albedo potest concipi seorsum à nigredine; ideo albedo & nigredo habent conceptũ distinctum à parte rei. Illa autem habent conceptum indistinctum ex parte intellectus, quæ sic se habent, quorum vni vt sic conçepto, non potest attribui aliqua secunda intentio, quin alteri etiam attribuatur: & sic sortes ante copulam: habet conceptum indistinctum ex parte intellectus. Quando vero sic se habent, ꝙ aliqua secunda intentio attribuitur vni, quæ non attribuitur alteri, vt sortes ante copulam est subiectum, quia attribuitur sibi ista secunda intentio, quæ dicitur subiectum, quæ non potest attribui post copulam: sed attribuitur altera, quæ vocatur prædicatum, ideo dicendo sic in ista propositione, sortes est sortes: sortes à parte prædicati habet conceptum distinctum per intellectum, à sorte vt ponitur in subiecto: & sic sortes in subiecto, & sortes in prędicato sunt distincti per intellectum. Hoc prænotato faciles sunt conclusiones. Quarum prima est ista, illa sunt idem ratione, quæ habent eundem conceptum omnino indistinctum ex parte rei, & etiam indistinctum

De identitate & distinctione rationis, & ad illam requisitis.

indistinctum ex parte intellectus: vt homo est idem sibi ipsi, & omnia entia tertij modi perseitatis, & sic de alijs. Secunda conclusio, Si habebunt distinctum conceptum in ratione, erunt distincta ratione: vt sortes à se ipso distinguitur à parte subiecti, & à parte prædicati. Ex quo sequitur, quòd in omni propositione mūdi, in qua etiam idem prædicatur de se ipso, subiectum & prædicatum distinguūtur ratione: quia sicut contradictio fundata in entibus ex natura rei concludit distinctionem ex natura rei, ita contradictio fundata in entibus rationis, concludit distinctionem rationis: quia nullus est potior modus ad probandum distinctionem, quam via contradictionis & hoc habetur à philosopho, in primo physi. de materia & forma: & in quarto phy. de loco & locato. Sed tu instabis hic, & dices, quare ad identitatem rationis requiritur identitas tam ex parte rei, quam intellectus, sicut diximus: & in distinctione rationis sufficit tantum distinctio rationis, & non requiritur distinctio rationis & rei, cum tot debent requiri ad identitatem, quot ad distinctionem: & ad identitatem requiruntur duo, & ad distinctionem vnum. Ad hoc respondeo cum Scot. 1. dist. secundi. q. vltima: vbi dicit, ꝙ quæcunque differentia sufficit ad distinctionem, sed non quæcunq; identitas sufficit ad perfectam identitatem aliquorum. Nam ad hoc, ꝙ sortes conueniat cum Platone, oportet ꝙ conueniant in omnibus, incipiendo ab ente vsq; ad hominem, sed ad distinctionem eorum sufficit solum diuersitas hæcheytatum. sic dicas de identitate rationis, ꝙ plura exposcit quàm distinctio rationis. Ratio est quia facilius est destruere quam cōstruere. sic similiter est in moralibus: plures actus requiruntur ad amicitiam, sed vnus solus sufficit ad inimicitiam.

Declaratio Marginis.

SVper secundam conclusionem, quæ est de distinctione rationis, dixit Margo. {Caute hic procedat lector, ne videatur secunda conclusio repugnare primę} est difficilis passus. Secunda conclusio repugnat primæ penes hoc: quia in secunda dicitur, ꝙ illa distinguūtur ratione, quæ distinguūtur per actum collatiuum intellectus pręcisæ: hoc repugnat primæ conclusioni: quia in prima dicitur, ꝙ illa sunt idem ratione, quæ habent eundem conceptum indistinctum ex parte rei & rationis, cum identitas rationis sit relatio: & relatio est inter extrema, quæ sunt fundamentum & terminus. Identitas rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se, nisi sit per actum collatiuum intellectus. ex hoc igitur habemus, ꝙ secunda repugnat primę: nam secunda est per actum collatiuum. s. distinctio. similiter iam vides, ꝙ identitas rationis est per actum collatiuum: & distinctio rationis est per actum collatiuum: cum igitur distinctio rationis, & identitas rationis sint opposita, si distinctio est per actum collatiuū, sequitur, ꝙ identitas rationis non debet esse per actum collatiuum: & tamen hoc est necessarium identitati rationis, ꝙ sit per actū collatiuum: sed distinctio rationis destruit hoc, ratione oppositionis, ergo secunda repugnat primæ, quia si distincto est per actum collatiuum, identitas non debet sic esse. Ad hoc respondeo, ꝙ duplex est identitas rationis, vna actualis, & ista semper est per actū collatiuum intellectus: alia est identitas rationis fundamentalis, & ista non est per actum collatiuum intellectus, sed bene potest esse. auctor loquitur de identitate rationis fundamentali, quæ est sine actu collatiuo: & sic distinctio rationis, quæ necessario est per actum collatiuum, posita in secūda conclusione, non repugnat identitati rationis, quæ ponitur in prima conclusione, & est sine actu collatiuo.

Super conclusionem, quæ est de identitate, dixit Margo {hic plura de vnitate & identitate, an dicantur positiue, an negatiue: si identitas præcise dicat non alietatem, facilius euades.} Hoc sic intelligo: quia in diuinis ponitur identitas, quæ est relatio communis. Si ista dicit non alietatem, facilius euades dubia. Plurimæ instātiæ possunt fieri contra identitatem, quæ in diuinis ponitur. nam, si positiuum dicit, cum sit quodam commune, & plurificabile in infinitum potest multiplicari, & sic plura immo infinita entia positiua essent in diuinis: patet antecedens, quia Scot. 2. q. quo, voluit, ꝙ multiplicabile eiusdem rationis est plurificabile in infinitum: sed identitas est quoddam cōmune: quia pater est idem filio & S. S. & omnia attributa similiter: & sic est cōmune identitas in vniuersali, ad omnes istas identitates, & sic in infinitū potest multiplicari. Secunda instantia est ista, si identitas in diuinis dicit ens positiuum, tunc poneretur in diuinis aliquod potentiale: patet, quia illud, quod non est ex se hoc, est in potentia ad illud, quod est ex se hoc: ergo identitas in cōmuni est in potentia ad hanc & hanc identitatem, & sic ponimus potentiam in diuinis, istæ & multæ alię instantiæ sequerentur, si identitas diceret aliquid positiuum. Melius & securius est, quod dicat præcise non alietatem, quia tūc non sequuntur istæ instantiæ: quia negatio nihil multiplicabile ponit. Tamen, quia Scotus 31. primi tenet, ꝙ in deo est ex natura rei identitas. Posses soluere istas instantias sic, ꝙ tunc identitas esset multiplicabilis in infinitum: & tunc esset aliquid potentiale in diuinis, quando identitas non esset idem realiter infinito formaliter: quod infinitum formaliter non est multiplicabile in infinitum: nec est potentiale ad aliquod: sed, cum ita sit de idētitate, idest quia cum infinito formaliter identificatur, hinc non erit potētialis, nec multiplicabilis in infinitum. Super illis verbis auth. forte dicet aliquis negando istam distinctionem, esse aliam à distinctione ex natura rei, contra hoc arguitur sic, si hoc esset verum, sequeretur tunc, ꝙ illa, quæ essent eadem ex natura rei, essent distincta ex natura rei: & formo istam propositionem, eadem & natura rei, sunt eadem ex natura rei: ibi est distinctio rationis, vt prius dictum est: quia idem positum in subiecto, distinguitur ratione a se ipso posito in prædicato. Sed sequitur per te, ꝙ ista distinguūtur ex natura rei: ergo illa, quæ sunt eadē ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quod claudit contradictionem. Margo arguit contra auth. reflectendo rationem contra ipsum, quia similiter ego possem dicere, ꝙ distincta ratione sunt eadem ratione, formando consimilem propositionem: & dicendo sic, eadem ratione sunt eadem ratione: ista est vera, quia est prædicatio eiusdē de se ipso. & vlterius hæc est, vera, ꝙ eadē ex natura rei sunt eadem ex natura rei, similiter ista est vera, ꝙ eadē ratione sunt eadem ratione. & tamen tu dicis, ꝙ in prima est distinctio rationis, s. in ista, eadem ex natura rei sunt eadem ex natura rei: similiter in ista erit distinctio rationis: eadē ratione sunt eadem ratione: quia subiectum positum ante copulam distinguitur ratione à prædicato posito post copulam. Respondet margo, ꝙ aliud est loqui in primis intentionibus, quæ si sunt oppositæ alijs primis, non possunt denominare illas. nam ista est falsa, albedo est nigredo, homo est asinus, & similes aliud est loqui in secundis intentionibus, quæ habent priuilegium amplum, ꝙ oppositum potest denominare oppositum. nam ista est vera, genus est species, differentia est species. quæ tamen opposita sunt. sic dicimus ad propositum, quòd ista propositio potest esse vera, eadem ratione sunt eadem ratione: & ꝙ

hic similiter est distinctio, quia illa, quæ sunt eadem ratione sunt distincta ratione, quia oppositum bene potest prædicari de opposito in istis secundis intentionibus. vnde in ista, eadem ratione sunt eadem ratione est distinctio, & identitas, & illa, quæ sunt eadem ratione possunt bene denominari, & esse distincta ratione, quia in his contingit oppositum denominare oppositum. Sed in his, quę sunt ex natura rei, si est identitas ex natura rei, non potest esse distinctio ex natura rei, neq; denominari possunt esse distincta ex natura rei. Et hinc est, ꝙ in ista propositione, eadem ex natura rei sunt eadem ex natura rei est identitas ex natura rei, & distinctio rationis: in ista vero, eadem ratione sunt eadem ratione, est distinctio rationis, & denominantur esse eadem ratione.

Conformatio cum Arist.

SEd vbi reperiemus identitatem & distinctionem rationis apud Arist. identitas rationis ponitur 1. Poste. quando aßignauit tertium modum perseitatis, in quo ponuntur entia solitarie sumpta: sine propositione & relatione reali, & rationis. Distinctio vero rationis ponitur quinto Meta. tex. non habente commentum. identitas est vno modo, quando intellectus vtitur vno vt duobus, i. vt ponendo sortem in subiecto, & prædicato, ante copulam & post copulam: vt dicendo, sortes est sortes, & sic identitatem & distinctionem rationis ab Arist. habemus.

Secundus articulus minus principalis.

Dubia annotanda circa textum.

IN secundo artic. minus principali, qui est de identitate ex natura rei & eius distinctione. vult auctor, ꝙ ens secundo modo præcisæ includitur quidditatiue in absoluto, & respectiuo in decem generibus, in materia & forma, in deo & creatura: & in illis, quæ sunt in recta linea predicamentali, & isto modo nec paßiones entis, nec modi intrinseci, nec differentiæ vltimæ, dicuntur ens & res, sed solum dicuntur aliquid rei. Hic insurgit prima difficultas in textu, quia hoc dictū suum videtur esse aperte contra Sco. in 1. sen. dist. 3. q. 3. vbi dixit, ens sufficienter diuiditur tanq̃ in illa quæ includunt ipsum quidditatiue, in ens increatum, & in decem genera. & in partes essentiales decem generum: saltem non videtur habere plura diuidentia quidditatiue, quin sint in istis. auctor vult, ꝙ ens quidditatiue includatur in absoluto & respectiuo, & Scotus loquens de sufficienti diuisione entis quidditatiua non meminit de absoluto & respectiuo: & addidit, ꝙ non videtur habere ens plura diuidentia quidditatiue, quin sint in istis, vbi nullo modo nominantur absolutum & respectiuum. Præterea Sco. 8. dist. q. 2. vult, ꝙ prima diuisio entis finiti in quidditates, est in decem prædicamenta. Cum hoc concordat Antonius Andreas in 5. suæ met. q. 7. ꝙ diuisio entis in decem prædicamēta, est prima: nec est alia bimembris, aut trimembris, prior ea & si bene alias diuisiones tu reperies, semper dantur per posteriora, & nō per quidditates, sed per posteriora quidditatibus: sicuti est per finitum & infinitum, creatum & increatum, à se & ab alio: semper quæcunq; dabitur post illam, qua diuiditur per deum & decem genera, erit posterior: nunc autem si daretur ꝙ diuiditur quidditatiue per absolutum & respectiuum, non ergo erit illa prima qua diuiditur, per deum & decem generalißima, tanquam per suas quidditates. ergo istud non est tenendum de mente Scot. ꝙ descendat in absolutum & respectiuum: quia certum est, ꝙ prius descendit in ista, quàm in decem genera. Nec posses dicere, ꝙ prius descendit in decem genera, & post in absolutum & respectiuum: quia absolutum & respectiuum est prius decem generibus. Nec potes dicere, ꝙ absolutum & respectiuum sunt modi intrinseci, sicut aliqui dixerunt & male: quia hoc est expresse contra auth. Ad hoc respondeo, ꝙ vera sunt quæ dixit auctor, ꝙ ens quidditatiue descendit in absolutum & respectiuum. & Ad Scotum, qui de hoc non meminit tertia p. dico, ꝙ Scotus sufficienter aßignauit diuisionem entis, in deum, & in illa, quæ sunt limitata: quæ est diuisio quidditatiua, per deum præcisæ, & per illa, quæ sunt limitata præcisæ; auctor vero loquitur ampliori diuisione entis in suas quidditates: & cōplexus est diuisionem entis quidditatiuam in deum in decem genera: & in illa, quæ sunt illimitata, sicut est absolutū, quod conuenit deo & tribus prædicamentis, & in respectiuum, quod conuenit creaturæ, & deo. Ad aliud, quando dicis, ꝙ prima diuisio entis finiti per quidditates est per decem genera: dico, ꝙ verum est, ꝙ prima diuisio entis quando descendit in limitata, est per decem genera: sed quādo descendit in illimitata, & limitata, est per absolutum & respectiuum, & in decem genera. Et si dices, ꝙ Scot. in 1. q. 7. Meta. vult, ꝙ non est conceptus inferior conceptu entis in quid dictus de ipsis generalißimis. Responde, ꝙ non datur inter ens & decem genera, conceptus in quid: qui. s. sit præcisæ limitatus, aut præcisæ illimitatus, sed bene potest dari commune & transcendens ad limitatum & illimitatum, sicut absolutum & respectiuum.

Quia auctor hic dicit, quòd materia & forma sunt ens quidditatiue, & similiter Scot. 3. dist. 1. q. 3. sed in secundo sententiarum dist. 12. Scotus voluit oppositum, ꝙ materia & forma sunt primo diuersa: Antonius Trombeta voluit conciliare ista loca: & dixit, ꝙ materia & forma capiuntur dupliciter: vno modo pro suis essentijs simplicibus, s. materia pura & nuda, & nullo modo composita ex aliqua forma sibi eueniente: similiter forma pro sua simplici actualitate, vt non est aliquo modo forma composita. Secundo modo possunt capi ista duo pro essentijs compositis ex vtriusque realitate: primo modo sunt primo diuersa, & ens non prædicatur de eis quidditatiue. secundo modo non sunt primo diuersa, & bene possunt includere ens quidditatiue: & isto secundo modo loquebatur Scot. in 1. sentent. Sed hoc, pace tanti viri, stare non potest, quia Sco. 3. dist. 1. non loquitur de compositis, sed de partibus essentialibus. vnde verba sua sunt ista, ens sufficienter diuiditur tanquam in illa, quæ includunt quidditatiue ipsum, in ens increatum, & in decem genera, & in partes essentiales decem generum. ecce, ꝙ in isto loco non loquitur de materia & forma, vt sunt composite, sicut est homo aut animal, sed loquitur de materia & forma, vt sunt partes essentiales decem generum. modo partes essentiales decem generum, sicuti est actus & potentia, nullo modo sunt compositæ, sed solum simplicia: maxime cum dicat, quòd sunt principia decem generum: quæ. n. sunt principia substantiæ, substantiæ compositæ non sunt: & quæ sunt principia qualitatis, non sunt qualitates compositæ. Sed tu dices, quomodo conciliabimus dicta Scoti. Dico, ꝙ quando in primo dicit, ꝙ includunt materia & forma ens quidditatiue, & sic non sunt primo diuersa in cōceptu entis: quando vero dicit in secundo, ꝙ sunt primo diuersa, intelligas primo diuersa in realitate; q̃a realitas vnius, & modus

& modus principiandi vnius repugnat alteri, & contra: vel dic, ꝙ sunt primo diuersa in causando, quia materia materiat, & forma informat: non in conceptu. prædictam distinctionem de prima diuersitate in realitate, & in conceptu, posuit Scot. 8. dist. primi quęst. secunda.

Textus.

Patri potentia, Filio sapientia, Spiritui sancto bonitas attribuitur in diuinis.

ALia differentia non identitatis est inter attributa, sicuti est sapientia, iustitia. Hic dubitabis, cum sapientia sit communis tribus personis, similiter potentia, & bonitas, quare magis sapientia appropriatur filio, & potētia patri, & nō filio, & bonitas S. S. & non aliis? Ad hoc datur duplex ratio: vna, quia filius ex natura suæ productionis est notitia declaratiua: quia producitur per memoriā, ex qua exprimitur talis notitia, similiter Spiritus sanctus, quia procedit à patre & filio per actum voluntatis, cuius obiectum est summum bonum: ideo Spiritui sancto appropriatur bonitas, Pater vero qui est principiū totius Trinitatis appropriat sibi potentiam: licet omnia prædicta sint in tribus personis. Assignari potest alia ratio sicut Theologi dixerūt: quia hoc factū est ad excludendas hereses, & errores hominum. Aliqui credebant, ꝙ filius non esset æque sapiens, sicut pater; quia iuuenes imprudentiores sunt senibus, vnde Iob in antiquis est prudentia, & in longo tempore sapientia: vnde iuuenes excluduntur à regimine reipublicę, propter inexperientiam: & ideo sapiētia appropriatur filio, ne crederetur à simplicibus: ꝙ esset sine sapientia. similiter quia patres sunt seniores, & magis imbecilles quàm filij ad excludendū hūc errorem, potētia patri appropriata est: spiritui autē communiter attribuitur impetus, & malignitas: vt abigeretur istę error appropriata est sibi bonitas, & clemētia. Ista distinctio eorum, quæ sunt in diuinis, non debet conformari cum Arist. quia est Theologica.

Conformatio cum Arist.

SEd vbi Arist. ponit hanc diuisionem? ꝙ ens non prædicatur quidditatiue de vltimis differentiis, & propriis passionibus, sed de deo, & de his, quæ sunt in recta linea prædicamentali, prædicatur quidditatiue? Dico, ꝙ primam prædicationem denominatiuam entis de vltimis differentiis ponit 5. & 10. meta. vbi vult, ꝙ differentia sunt aliquid idem entia, vnde, si vltimæ differentiæ includerent ens quidditatiue, cum non sint omnino idē, essent diuersa aliquid idem entia: & sic aliis differentiis differrent, & sic erit processus in infinitum, ꝙ falsum est, ergo non includunt ens quidditatiue. Similiter patet, ꝙ ens denominatiue prædicatur de propriis passionibus. nam ens habet suas passiones, vt patet per philosophum 4. meta. c. tertio, & passio prædicatur per se secundo modo de subiecto, per Arist. 1. Post. si igitur ista est per se secundo mō ens est vnum, subiectum ponitur in diffinitione passionis, vt additum, & non vt inclusum essentialiter in sua passione: ergo ens non essentialiter & quidditatiue includitur in sua passione, & sic de ea non prædicatur quidditatiue. Sed prædicationem entis de deo & creatura, potest haberi penes hoc, quia in secundo meta. t. c. 4. voluit veritatem dici de deo & creatura: si igitur veritas de deo & creatura dicitur vniuoce, ergo & subiectum scilicet ens vniuoce dicitur de deo & creatura, vnde subdidit ibi in illo secūdo, vnumquodque sicut se habet ad esse sic ad veritatem.

Annotatio in textu.

POnit Auctor, ꝙ omnis substantia est natura, & non è contra: quia qualitas est natura, & tamē nō est substantia. Contra hoc potest fieri vna instantia, quia ex secūdo Phy. substantia dicitur de materia, & forma, & de substantia composita, cum triplex sit substātia, forma, materia, & substantia composita, sicut patet 7. meta. t. c. 7. dicitur substantia de materia, & forma, & substantia composita: materia vt es: forma, vt figura speciei, & de composito vt est tota statua. Idē habet Arist. 12. meta. t. c. 12. secundo de anima. t. c. 2. & Natura secundum Arist. secundo Physic. dicitur de materia, & forma, & nō de substantia composita, sed substantia composita vocatur naturatū, aut habens naturam, vt loquitur cōm. ibi in 1. cōmento, falsum est igitur secūdum hoc quod dicit auct. quòd omnis substantia sit natura. nā substantia composita bene est substantia, vt patuit & non natura, sed naturatū, vt Arist. describit. t. c. 4. Sed hæc instantia faciliter soluitur. Nam natura capitur dupliciter, aut strictè sumpta, & sic præcise de materia & forma dicitur. Aut largè, & sic de materia forma, & de substantia composita dicitur. Primo modo loquutus est Arist. & Cōmen. Secūdo modo loquutus est auct. Vel aliter, ꝙ alio modo diffinitur natura à philosopho, dicente, ꝙ est principium motus & quietis. Alio modo à Sco. in 1. sen. ꝙ est vis insita rebus ex similibus similia procreans: & isto modo bene compositum essentiale est natura: quia sibi simile potest generare, & sic loquutus est auct. Hęc, quàm dixi de essentia & de quidditate, & natura non conformatur, quia essentia est terminus spectans ad Theologum. Quia vero auct. meminit de mouere intellectum, & terminare actum eiusdem, Notabis, ꝙ quando notitia abstractiua vniuersalium causatur aut per mouere, aut per terminare actum intellectus, non causatur ab obiecto vniuersali, vt habet esse cognitum, ratio autem est, quia nullum imperfectiuum potest esse causa perfectioris, notitia actualis est ens reale realiter existens: & obiectum vt habet esse cognitum non habet esse realiter existens: & hinc est, ꝙ non potest esse causa notitiæ. vnde cognitio abstractiua est verum ens reale absolutum de prædicamento qualitatis, & positum in prima specie qualitatis, vt patet à doctore in 13. q. quo modo verū ens reale non potest causari, nec totaliter, nec partialiter ab aliquo ente tantum secundum quid: quod est tantum esse repræsentatū, ex hoc cōcludimus, ꝙ notitia abstractiua nullo modo causari potest ab obiecto, vt habet esse cognitū, & notitia: alio modo haberi non potest ab obiecto, nisi vt habet esse cognitum. Dicimus ad hoc, ꝙ notitia abstractiua est possibilis nobis, & causatur ab intellectu, & specie intelligibili, & ista species est, quæ realiter existit, & bene pōt esse causa cognitionis abstractiuę: quę similiter realiter existit. Et hoc probat Sco. contra Henricum tertia dist. 1. q. 7. vnde dicit Scot. cōtra eū, qm̄ ipsum quod quid est secundum esse repræsentatum, & non secūdum esse existentiæ, non potest esse ratio formalis agendi aliquam actionem realem: sic non potest agere intellectionem. patet igitur, ꝙ à specie causatur notitia abstractiua, & non ab obiecto vt cognito.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit obiectum mouere intellectum, & terminare. dico, ꝙ tertio de Anima, t. c. 54 obiectum se habet ad potentiam vt motiuum ad mobile, vel terminatiuum ad terminabile. ecce igitur ambo: & quòd obiectum potest mouere, & ꝙ obiectum potest terminare.

Annotatio textu.

POnit auct. ꝙ formalitas dicitur tripliciter: vno modo pro aliquo reperto in re ex natura rei: quod potest saltem terminare actū nostri intellectus: & isto

modo

modo omne, quod est extra nihil, formalitas dicitur, & hoc est nimis large accipiendo formalitatem. Secundo modo accipitur formalitas pro omni illo, de quo ens dicitur quidditatiue, vel denominatiue: præterquam de modis intrinsecis: & iste modus est proprius formalitatibus. Tertio modo accipitur strictissime: pro omni illo, quod prędicatur de aliquo quidditatiue: vel de quo aliquid quidditatiue prædicatur: & isto modo formalitas conuertitur cum quidditate. Sed tu instabis sic, ens prædicatur quidditatiue de aliquo, quia de deo & de creatura: & tamē non est quidditas, nec conuertitur cum quidditate: facilis est responsio, dicendo, ꝙ hic ponitur vna disiunctiua, cui potest sufficere alteram partem esse verā vnde dixit, quod prædicatur quidditatiue de aliquo, vel de quo aliquid prædicatur quidditatiue. modo ens sic se habet, ꝙ licet non prædicetur aliquid quidditatiue de eo, ipsum tñ bene potest prædicari quidditatiue de aliquo.

Conformatio cum Arist.

FOrmalitas primo modo dicta, quæ se extendit vsq; ad modū intrinsecum. potest haberi ex Arist. quia modus intrinsecus habetur per Arist. secūdo Phy si. t.c.32. dicentem, modi autem causarum numero quidē sunt multi, vt prius & posterius: sed isti sunt modi intrinseci, vt videbitur in isto articulo. ergo modus intrinsecus est in re cum alio saltem: ergo est extra nihil: ergo est formalitas isto primo modo, cum formalitas sit quando aliquid est extra nihil. & quia si modum intrinsecum concedit esse extra nihil, & alia concedet esse extra nihil, vt quidditates, & naturas, & similia: & sic secundum eum dabitur formalitas primo modo. Formalitas secundo modo, quæ se extendit vsque ad differentias vltimas, habetur per hoc: quia Arist. tertio phy. voluit, ꝙ omne quod intelligitur intelligitur vt actus, qui idem est quod forma: & quia omnia ista posita in isto secundo membro, possunt intelligi: ergo, cum oīa possunt intelligi, omnia actus & formæ sunt: & sic sunt formalitates, quæ sunt dictæ à forma. Formalitas tertio modo, quæ se extendit ad quidditates & realitates, habetur ab Arist. 9. meta. t.c.20. vbi volt, quod vnumquodque agens agit inquantum forma; & quidditas est forma & ratio, sub qua aliquid concipitur, quoquo modo agit in intellectum, ergo quidditas, quę forma est, bene potest dici formalitas, quæ in intellectum agit, & ab intellectu concipitur.

Textus.

VLterius est notandum, ꝙ quidditatiuum capitur sex modis. Et quartus modus accipiendi quidditatiuum est tunc, quando repræsentat aliquam essentiam, sicut actus intelligēdi, & species intelligibilis, nā ista in hoc differunt, ꝙ actus intelligendi repræsentat obiectum vt cognitum: & species intelligibiles repræsentant obiectum vt est intelligibile, aut cognoscibile.

Conformatio cum Arist.

QVidditatiuū dicitur vno modo entitatiue, vt dicit totam essentiam indiuiduorum: & sic est species, specialissima, vt Porphyrius dicit. Sed quod species dicat quidditatem, habetur ab Arist. 7. meta. t.c.35. materia est pars speciei: speciem autem dico quod quid erat esse. ecce igitur clare habes, ꝙ species est quidditas. Secundo modo dicitur quidditatiuum constitutiue: & sic genus & differentia meta. materia & forma physicaliter sunt entia quidditatiua: hoc cōfirmatur p Arist. qui in 7. meta. t.c.21. voluit, ꝙ quidditas est principium per se cognoscendi ꝛ illud, cuius est. sed per eum secundo meta. t.c.11. res non potest cognosci nisi cognitis causis per se sed materia & forma sunt causæ per se compositi, similiter genus & differentia, ergo pertinent ad quidditatem. Tertio modo dicitur quidditatiuum specificatiue, & sic illud dicitur quidditatiuum, quod vltimō ponit rem in esse specifico, & in vltima differentia. Confirmatur hoc per Arist. 7. meta. tex. cōm. 9. vbi cōmendat diffinitionē & quidditatem architę dicentis diffinitionem & quidditatem esse ex materia & forma, ex genere & differentia. Quidditatiuum quarto modo nō reperio apud Arist. Quinto modo dicitᵣ quidditatiuū indicatiue, & sic est diffinitio quidditatiua. Cōfirmatur per Arist. 7. meta. t.c.55. in habentibus quidditatem, quidditas est idem cum eo cuius est: exponunt, ꝙ quidditas est idem. i. diffinitio est idem cum eo cuius est.

Annotationes in textu & declarationes.

HIs notatis Auctor ponit duas conclusiones. Prima est, Illa sunt idem ex natura rei de quibus duo prædicata opposita sine opere collatiuo intellectus verificari non pñt vt homo est homo, sortes est sortes. scđa cōclusio est ista. Illa distinguūtur ex natura rei, siue modaliter de quibus, seu īter quorū extrema duo cōtradictoria secluso opere intellectꝰ verificari possunt: sic se habent diffinitio & diffinitum: quia secluso opere intellectus diffinitio est saltem constitutiua, diffinitum vero nō. & aduerte, quia hic non accipiuntur diffinitio vel diffinitum formaliter, & pro secundis intentionibus: quia tunc non distinguerentur ex natura rei, sed solum ratione: sed hic accipiuntur diffinitio & diffinitū fundamentaliter, & pro primis intentionibus, vt homo, quod est diffinitum: & animal rationale, quod est diffinitio. Sed contra hoc potest argui, cum prædicata quidditatiua non sint in actu completo, nisi habeant esse per intellectum. Quomodo igitur diffinitio, & diffinitum seclusa omni operatione intellectus, possunt ex natura rei ita se habere, ꝙ prædicata contradictoria de eis verificari possunt? Ad hoc respondeo, ꝙ de diffinitione & diffinito verificantur prædicata contradictoria, siue de actu collatiuo intellectus: sed non sine collatiuo & abstractiuo: habent igitur diffinitio & diffinitum esse per intellectum completum inquantum quidditates sunt, ed nō per intellectum collatiuum, sed per intellectum abstractiuum. Vltimo pro declaratione diffinitionis debes aduertere, ꝙ Scot. in 2. dist. 1. q. 2. voluit diffinitionem ex natura rei distingui à diffinito. Et si quæras à me, quæ est ratio? Respondeo, ꝙ si diffinitio & diffinitum non distinguerētur aliquo modo, in syllogismo ponerentur duo termini tantum; & non plures. nā omnes concedunt non esse distinctionē realem inter diffinitum & diffinitionem. & aliquo modo distinguuntur: nec potest dici, ꝙ est distinctio rationis tantum: quia tunc semper in demonstratione committeretur fallacia petitionis principij. nam sic idem per idem probatur: inferens & illatum ratione sola distinguerentur; ergo dabitur hæc distinctio non rationis tantum, quia tunc bene potest stare, ꝙ idem sit inferens & illatum. illatum ponitur in conclusione; & inferens supponitur in præmisis, nec realis: quia omnes eam excludunt, ergo datur distinctio media: & ista erit distinctio ex natura rei: patet igitur, ꝙ diffinitio & diffinitum ex natura rei distinguuntur. Et hinc dixit auctor, ꝙ illa distinguuntur ex natura rei, siue modaliter, de quibus verificantur duo prædicata contradictoria

dictoria. Et nota pro isto termino modaliter, quod ista distinctio ex natura rei media vocatur modalis, & qdditatiue: & est tunc, quando est inter quidditatem & modum: & fundamentaliter est quidditatiua & terminatiue est modalis. Sequitur in textu, similiter superius præter opus intellectus est multiplicabile in plura. inferius vero non: multiplicabile, & non multiplicabile contradicunt: & sic distinguuntur ex natura rei. hic insurgũt mihi duæ optimæ difficultates. Prima est ista, in qua probabo, quod superius & inferius nõ sunt distincta ax natura rei. Et hoc probo sic, superius per istum auctorem est multiplicabile, & non nisi per se, & similiter inferius, vt ego probabo: ergo non distinguitur ex natura rei: quia per istum doctorem pro tanto distinguuntur ex natura rei, pro quanto vnum est multiplicabile, & aliud non est multiplicabile: & ego probabo, quòd inferius est bene multiplicabile: & arguo sic, quicquid per se & ex natura rei competit superiori, competit inferiori: sed multiplicabile per se & ex natura rei competit superiori: ergo & inferiori, quod multiplicabile per se competit, superiori, patet ex tertia secundi. vnde, si homini competit substãtia & animal per se: similiter competunt ista inferiori, scilicet sorti: ergo superius, & inferius ambo sunt per se multiplicabilia: ergo vnum non distinguitur ex natura rei ab alio. Secundo probo, quod superius non est multiplicabile: cuius oppositum tenet auctor in littera. & pro hoc suppono mihi duo, vnum quod est dictum Scoti in prologo primi sententiarum. q. vltima, quod quando erunt duo opposita, & vnum illorum per se competit alicui, reliquum neque per se neque per accidens potest eidem competere. Secundum præsuppositum est Scoti tertia dist. secundi: quod natura communis est per se multiplicabilis, per accidens autem vt est in inferiori est immultiplicabilis. Tunc arguo sic ex primo præsupposito, si multiplicabile competit superiori per se, oppositum suum, scilicet immultiplicabile, neque per se neque per accidẽs potest sibi competere: & tamen hoc dicitur esse falsum, & contra præsuppositum secundum: quia in secundo præsupponimus, quod immultiplicabile potest competere superiori per accidens. ex hoc igitur patet, quod superius nullo modo est multiplicabile. nam, si esset multiplicabile per se nunquam per accidẽs esset immultiplicabile: cuius contrarium tenet Scot. in loco præallegato. Ad primum respondeo, quod superius solum est multiplicabile, & nullo modo inferius: & quando tu arguis, quod quicquid competit superiori competit inferiori, verum est in suppositione personali, non autem in suppositione simplici: quia in suppositione personali verum est dicere, quod si homini competit substantia per se? quod similiter competit sorti. sed hoc non est verum in suppositione simplici. Nam superiori multa possunt competere, quæ tamen non competunt inferiori per se, vt homini competit per se conuerti cum risibili, aut de eo prædicari per se primo risibile: nõ autem cõpetit sorti. similiter homini competit esse speciem, sed nõ competit sorti. Ad secundum dicas, quod superius per se est multiplicabile: & ei non potest aliquo modo competere oppositum, scilicet immultiplicabile per se, neq; per se, neque accidens: tamen immultiplicabile bene potest sibi competere per accidens, s. in inferioribus. & ad regulam Scoti cui competit aliquod oppositum, vt superiori cui competit multiplicabile, eidẽ non potest competere aliud per se, neque per se, neque per accidens. Modo immultiplicabile per se superiori nullo modo competit, licet bene posset sibi competere immultiplicabile per accidens: sicut alterum oppositum potest sibi competere per accidens.

Et vt omnia clara fiant multiplicabile per se est natura abstracta, vt homo abstractus ab inferioribus: multiplicabile per accidens, est natura in indiuiduo: cui naturæ, accidit vt sit immultiplicabile: sicut accidit sibi, vt sit in sorte. immultiplicabile per se, est differentia indiuidualis vt sorteitas, aut platonicas: his tribus terminis declaratis, dicimus, quod regula Scoti est vera, quod cui competit multiplicabile per se, sicut naturæ competit multiplicabilitas per se: eidem naturæ per se sumptæ immultiplicabile per se, idest differentia indiuidualis, neque per se competit, neque per accidens: tamen multiplicabili per se, s. naturæ bene potest competere aut per se: aut per accidens. immultiplicabile, s. indiuiduum, quod est immultiplicabile per accidens: sed non per se immultiplicabile: quia per se immultiplicabile est solum differẽtia indiuidualis. hoc igitur immultiplicabile per accidens potest competere naturæ per se, vt est prædicatio per accidens, vt homo est sortes: sed nullo modo immultiplicabile per se. i. differentia indiuidualis neque in prędicatione per se, neque per accidens naturæ potest competere, sicut dicimus, quod genus est species: & genus, vt quid potest esse species vt modus: & per accidens potest sibi competere: sed genus vt quid, & species vt quid nunquam vnum alteri potest competere: sic multiplicabili per se nunquam immultiplicabile per se potest sibi competere, sed bene immultiplicabile per accidens, vt sortes & homo contractus per accidẽs potest cõpetere superiori, idest homini per se, quia homo vt in sorte quod est immultiplicabile per accidens superiori, idest homini per se potest cõpetere in prædicatione per accidens.

Conformatio cum Arist.

HAnc distinctionem ex natura rei inuenimus apud Arist. in pluribus locis. primo Arist. 1. Phys. t. c. 5. inquit, substinent autem quodammodo hoc, & nomina ad rationem. totum enim quodammodo, & indistincta significat, vt puta circulus. diffinitio autem ipsius diuidit in singularia, totũ hic accipitur pro diffinito, & vult quod diffinitum indistinctæ significat & confuse illud, quod diffinitio diuidit in singularia: idest illud, quod diffinitio distinctæ significat: modo inter significare distinctæ, & significare confuse, est aliqua distinctio, & non rationis: non realis, vt patet: ergo media, & diffinitum includit diffinitionem in primo modo: ergo non formalis distinctio nec aliqua aliarum, vt patet: sequitur, quod diffinitum & diffinitio distinguentur ex natura rei: & sic distinctio ex natura rei est ex Arist. Secundo Arist. secundo Post. voluit quod medium in demonstratione potissima sit ratio alterius extremorum: ratio, idest diffinitio: alterius extremorum, idest minoris extremitatis, vt in ista dęmonstratione: omne animal rationale est risibile. omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis. medium erit animal rationale, quod est diffinitio hominis: modo ne fiat fallacia petitionis principij, oportet quod aliquo modo dicatur esse distinctum, animal rationale ab homine, & non realiter, aut ratione, nec formaliter: quia diffinitum includit diffinitionem in primo modo: nec aliqua aliarum distinctionum, vt patet: ergo erunt distincta ex natura rei, diffinitum & diffinitio: & sic concluditur per Arist. distinctio natura rei. Tertio probatur per illud, quod habet Arist. 7. meta. t. c. 41. in conceptus cũ materia, non idẽ est qđ quid est cũ eo cuius est: in cõceptis cũ materia, idest sortes, qui habet materiam, s. totius, quæ est hæcheytas: non est idem quod quid est, scilicet sua diffinitio: cum eo cuius est, idest cum sorte: ergo diffinitio sortis, quæ est quid-

quidditas per se non primo: sicut sortes per se non primo habet quidditatem, non est idem cum ipso sorte, ergo sua diffinitio distinguitur ab ipso, & non ratione, nec realiter nec formaliter, nec aliqua alia: ergo sortes & sua diffinitio distinguuntur ex natura rei: ergo datur distinctio ex natura rei per eum. Quarto Arist. tertio de anima.t.c.9. aliud est magnitudo, & magnitudinis esse, caro & carnis esse: & vult, ꝙ magnitudo apprehendatur sensu, & esse magnitudinis per intellectum: & sic distinguuntur sicut diffinitio & diffinitum: & tunc per antedicta distinguuntur ex natura rei. Quinto Arist. 7. meta. t.c. secūdi, singulum enim non aliud videtur esse à suimet substantia, sed substantia diffinitio dicitur, & quod quid est: ergo diffinitio, si non est aliud à diffinito, nullam habebit distinctionem diffinitio à diffinito, nec realem, nec rationis nec formalem, nec aliquam aliarum: ne igitur fieret fallatia petitionis, sequitur, ꝙ habebunt aliquam distinctionem, non aliquam prędictarum, ergo habebunt distinctionem ex natura rei, & sic patet per ista loca quòd Arist. posuit distinctionem ex natura rei.

Annotationes in textu.

Est autem modus intrinsecus, qui additus alteri non variat rationem formalē constituti per ipsum, nec remotus ab illo, & ista sunt dicta Scoti 8.1.q.3. idest qui de se nullam formalitatem dicit. Sed ego probo, & variat rationem formalem: quia, si non, sequitur ꝙ substantia non distinguitur à nouem prædicamentis formaliter. consequens est falsum, ergo & antecedens, quod est conclusio auctoris: & Scoti in loco præ allegato. probatur consequentia, quia ens descendit in decem prædicamenta per decem modos, scilicet per ens in se, & per ens in alio. Et istud ens in alio, diuiditur per quale quantum, & sic de aliis: ergo non distinguuntur nisi per modos prædicamēta: sed distinctio per modos non variat rationem formalem. ergo prædicamenta non sunt distincta formaliter: & sic substantia non formaliter distinguitur à nouem prædicamentis. Secundo, si modus intrinsecus non variaret rationem formalem, Deus non esset distinctus formaliter à creatura. quia diuiditur ens per finitum, & infinitum: & infinitum est deus, & finitum est creatura. modo, si deus & creatura per modos differunt, & modi non dicuntur formalitatem. ergo deus & creatura nō distinguuntur formaliter. Tertio, sic quando prædicatur concretum de abstracto, propositio non est vera nisi in primo modo dicendi per se: sed in ista propositione, essentia diuina est infinita, prædicatur concretum de abstracto: ergo erit propositio in primo modo dicendi per se, ergo modus variat rationem formalem: quia illud, quod prædicatur in primo modo dicendi per se, bene dicit formalitatem, & potest variare rationem formalem. Sed istæ rationes licet bone sint, tamen sequendo viam Scoti & consequēter auctoris qui hoc expresse ponit in littera. licet alij Scotistę oppositum teneant, sicuti est Landulfus in suo primo in prologo, cui multi Scotistæ adhærent: auctor vero magis ad aliam partem declinat, sicuti vides in littera. ideo ad rationes istas. Respondeo, tenendo, ꝙ modus intrinsecus, nec de quidditate est illius cuius est, nec variat rationem formalem: quia formalitatem per se non dicit, & si dicit, dicit cum alio. ideo, Ad primam dico, ꝙ decem prædicamenta non tantum per modos distinguuntur, sed per proprias quidditates: tamen quantum ad modum nostrum confuse concipiendi, distinguuntur per decem modos ista decem prędicamenta: & istę est melior modus, qui possit teneri in Scoto: & tunc non sequitur, ꝙ substantia non distinguitur formaliter à nouem prædicamentis, nec ꝙ alia prædicamenta inter se formaliter non distinguantur: sed tunc sequeretur, qn̄ tantum decem prædicamenta per modos distinguerentur, & non per quidditates. Ad secundum dico, ꝙ deus non tantum formaliter à creatura distinguitur, sed etiam essentialiter: & quidditatiue & quando dicis ꝙ distinguuntur per finitum & infinitum. Dico, ꝙ hoc est verum quantum ad nostrum modum confuse concipiendi. Ad tertium quando dicitur, ꝙ ista propositio est in primo modo: essentia diuina est infinita, ergo est prædicatio quidditatiua. Dico pro nunc, ꝙ tunc esset vera, quando esset in primo modo, & in primo gradu: sed ista non est huiusmodi, quia non est in primo gradu.

Præterea arguo ex auctoritatibus, ꝙ modus ītrinsecus dicat formalitatem. Et prima auctoritas est Augustini 15. de Trinitate. c.5. vel 8. si dixero æternus, immortalis, iustus, bonus, beatus, spiritus, horum omnium nouissimum quod posuit substantiam significare videtur, cætera vero huius substantiæ qualitatem. ergo ęternitas, quæ secundū istum auctorem, est modus intrinsecus significabit secundum verbum Augustini, non substantiam, sed proprietatem dei: sed quod est proprietas, non dicitur esse modus intrinsecus eius: & omnis proprietas dicit formalitatem distinctam ab ea, cuius est. Ad hoc accedit auctoritas Damasceni. c.4. si bonum, inquit, si iustum, si sapiens, non naturam dices dei, sed quæ circa naturam. Vltimo Anselmus in Monalogion. c.15. inquit, non est corpus, nec aliquid eorum, quod corporei sensus discernunt: sed necesse est esse ipsum viuentem, sapientem, omnipotentem, verū iustum, æternum, & quicquid absolute melius est ipsum quam, non ipsum. vbi patet, ꝙ ęternitas enumeratur inter perfectiones attributales, quę sunt perfectiones simpliciter. modo ꝙ est perfectio simpliciter, & secundaria, siue attributalis, non dicit modum intrinsecum, sed proprietatem rei: & sic sequitur contra authorem, qui tenuit ęternitatem dicere modum, & non distinctam formalitatem alicuius: cuius contrarium dicunt istæ authoritates. Pro solutione omnium authoritatum est notandum, ꝙ æternitas, & quęcunque istorum nominū dicunt circunstantiam rei, non quidditatem primariam ponunt: quam dicimus habere hoc nomen substantia, vel spiritus: sed dicunt perfectionem secundariā. Ad illud vero, ꝙ dicis de æternitate, dic, ꝙ non dicit quidditatem rei, siue proprietatē: sed consecutiue dicit quidditatem, aut proprietatem rei, sed non per se formalitatem. vnde primo ad Augustinū dicas, ꝙ æternitas dicit qualitatem substantiæ præexigitiue, siue consecutiue. similiter ad Anselmum ꝙ æternitas dicit quidditatem & perfectionem attributalem pręexigitiue, siue consecutiue, siue ostensiue, non autem quidditatiue: quia ens non est, sed est entis: sicut in simili dicit Scotus de perfectione simpliciter distinguendo, ꝙ multa sunt quæ dicunt perfectionem quidditatiue, & multa quæ dicunt perfectionem simpliciter pręexigitiue siue denominatiue. vnde in prima quolibeti concedit respectus ad extra, qui sunt in deo, sicuti est respectus omnipotentiæ, creationis, conseruationis: ꝙ sunt perfectiones simpliciter denominatiue, non autem quidditatiue: quia perfectio simpliciter quidditatiue dicitur esse voluntas, aut essentia, aut intellectus, & similia. Illa vero, quæ dicunt respectum ad extra non sunt perfectiones simpliciter quidditatiue, sed sunt perfectiones simpliciter denominatiue, præexigitiue, ostensiue, aut consecutiue. sic dicas, ꝙ æternitas est proprietas dei attributalis, non quidditatiue, sed consecutiue.

consecutiue,& præexigitiue. Est tamen aduertendum, ꝙ qñ dicimus,ꝙ modus intrinsecus non variat rationem formalem, non debet intelligi, ratio formalis illius, cui additur, sed debet intelligi ratio formalis constituti per ipsum gradum: & per illud, cui aduenit talis modus. ꝙ probatur:quia, si intelligeretur tantum de ratione formali illius, cui aduenit, sequeretur, ꝙ gradus intrinsecus, & differentia essentialis, non differrent.quia certum est,ꝙ differentia essentialis adueniens generi, non variat rationem formalem eius, sicut rationalitas non variat rationem formalem animalis:ex quo sequitur,ꝙ cum differentia essentialis variat rationem formalē eius,ꝙ constituitur ex ipsa:& ex eo cui aduenit, vt patet inductiue in omnibus:& gradus non sic variat tale constitutum per ipsum,ꝙ differentia essentialis est alia ab ipso modo intrinseco.

Quæstio de existentia Dei.

Hic mouetur quæstio, an existentia Dei sit modus intrinsecus eius, vel sit de quidditate Dei? Aliqui sunt, qui tenent esse modum intrinsecum, & arguunt istis rationibus. Si existentia esset de quidditate Dei,tunc sequeretur ꝙ tot essent personę,in Deo,quot essent existentiæ: quia multiplicato aliquo, multiplicantur quæcunque sunt de intellectu eius quidditatiue: quod est falsum,quia vna existentia est omnium personarum.Præterea Scot.12.quarti.q.2. in vltimo dicit, ꝙ infinitas est medium ad essendum existentiam in diuinis, vt in relationibus diuinis: ergo prius inest infinitas in diuinis, & post existentia: sed infinitas est modus intrinsecus, ergo & existentia. Tertio voluit Scot.in prima dist.primi, ꝙ non possumus frui, nec; cognoscere aliquam personam, nisi cognoscamus essentiam, quæ est de quidditate personarum:& loquitur de quacunque fruitione, etiam viatoris. vnde bene contingit frui essentia, & illam scire sine personis: quia prius sine posteriori bene potest terminare actum nostrum. Et similiter vna persona prior potest terminare actum nostrum, dato quod non terminat posterior: sed non persona sine essentia. à pari dicamus, ꝙ nos non possumus aliquid cognoscere de Deo non cognita sua quidditate:ergo, si de essentia Dei est existentia, quodcunque prædicatum scimus de deo,semper sciemus existentiam, quod tamen est falsum. Et similiter non possemus cognoscere vnam personam non cognita existentia quod similiter falsum est. Vltimo volo probare,ꝙ existētia est modus intrinsecus. Et præsuppono mihi duo. Primum ꝙ scientia abstrahit ab existentia.patet, quia habeo scientiam nunc de rosa, & tamen rosa non existit.secundo quòd de deo possumus habere scientiam. patet ex 2. q.2.dist.primi senten.tunc sic ad impossibile. Existentia per te est prædicatum primi modi: ergo de deo non potest haberi scientia: quod est contra secundum præsuppositum. ergo existentia non est prædicatum primi modi. Probatur consequentia, quia per primum præsuppositum scientia abstrahit ab existentia: sed à prædicatis primi modi non fit abstractio,ergo existentia non erit prædicatum primi modi. Vnde,quando nos habemus scientiam de Deo hic, non cognoscimus deum existere, sed deum esse. modo, si tu vis quòd ista existentia sit de sua quidditate, cum abstrahat sciētia,quam habemus de deo, ab existentia.sequeretur, ꝙ non haberemus scientiam de deo. quia nos non cognoscimus suam quidditatem. & sic eum non cognosceremus,quod est contra secundum præsuppositum. Ratio ista facit mihi maximam difficultatem. Cum istis rationibus adduntur duæ aliæ excellētissimi magistri Antonii Trombetæ,qui tenuit hic in sua expositione, ꝙ existentia est modus intrinsecus. Et arguit sic illa quæ sunt communia deo & creaturæ, sunt eiusdē rationis secundum doctorem subtilem, in primo dist.3. & 8.& alibi:sed ita est, ꝙ existentia est in creaturis, & in deo,ergo sunt eiusdem rationis.& tunc vltra,existentia in creaturis est modus intrinsecus ipsarum,& non est de conceptu formali earum,vt patet in suis dictis:ergo & in Deo existentia erit modus intrinsecus. Secunda ratio sua fuit ista, quæcunq; duo in suis conceptibus simplicissimis & abstractissimis non se formaliter includunt,sic quod vnū non sit de essentia alterius, in nullo vno sic vniuntur formaliter: sed ita est ꝙ ens & existentia in suis conceptibus simplicissimis & abstractissimis non se formaliter includunt,ergo in nullo erunt formaliter idem. Maior est manifesta:quia, si conceptus non includit formaliter conceptum, vbicunque isti conceptus manent secundum proprias rationes, vnus non includit formaliter alium: quia manente propria ratione formali alicuius, manet eadem identitas, vel diuersitas ad alium conceptum. Minor autē probatur per Boetium super prædicamenta. qui vult, ꝙ in tm̄ differt essentia ab existentia ꝙ prędicamenta fiunt de esse essentiæ, & non de esse existentiæ,alioquin rosa nō esset in hyeme per se in prædicamento.

Alia est opinio auctoris, qui tenuit de mente Scoti existentiam esse de quidditate Dei, vt patet in secunda dist. primi.q.prima. vbi Scot.dixit quod esse, existere,siue existētia immediatissime cōuenit essentiæ diuinæ:& ꝙ propositio,in qua prędicatur esse de deo,non est per se secundi modi: & ꝙ est mediatissima, ad quā omnes aliæ propositiones resoluuntur, enuntiantes aliquid de Deo. Hic reuera nimis aperte loquitur Scotus, nec opē extorquere verba.Præterea Scot.6.q.quolib.vult,ꝙ sicut infinitas est modus intrinsecus essentiæ,vt essentia est, ita æternitas est modus intrinsecus existentiæ,vt existentia est.& concludit ibi se resoluendo,dicens:verum est igitur, ꝙ existentia habet modum sibi intrinsecum,sicut essentia:sed illud non est nisi infinitas intensiua:æternitas autem vt æternitas,non est infinitas: modo,si existentia sic habet modum sicut essentia, & vtraque habet infinitatem modum sibi intrinsecum.sicut igitur essentia est de quidditate Dei sic existentia:& vltra,si ipsa habet modum intrinsecum quomodo vis quòd sit ipsa modus intrinsecus?

Ad hoc accedit dictum Dionysij de diuinis nominibus cap.5.partis 3. Deus non quodam modo est existens,sed simpliciter & incircunscriptiue: totū esse accipit in se ipso,& præaccipit,propter quod dicitur rex seculorū: & sequitur ipse est esse existentibus, & ipsum esse existentiū:& existens aūt ante secula:ipse est euū euorum,qui est ante secula. Quā aucto. pertractans Sco.6.q.quol.inquit. Dico concedēdo,ꝙ deus est existētia ex natura rei, incircunscripta:hoc est infinita intēsiue,ita ꝙ magnitudo propria existentiæ est magnitudo.Si ergo Scotus concedit ꝙ existentia est infinita intensiue, sequitur igitur,ꝙ habet infinitatem pro suo mō. nam dixit,ꝙ magnitudo proprie existentiæ est infinitas: ex quibus habetur, ꝙ existentia nullatenus est modus intrinsecus. Dicamus ꝙ existētia cū auctore formalitatum & Scoto est de essentia Dei:&, Ad primam rationem respondeamus sic, quando dicitur,qđ si existentia esset de intrinseca ratione Dei, tot essent existentiæ: quot sunt personæ, hoc nos negamus,sed bene concedimus ꝙ quot sunt personæ, tot sunt subsistētia, non autē existētiæ. Tu dicis,multiplicato posteriori multiplicantur omnia; quæ sunt de intrinseca ratione illius,

ergo multiplicatis personis multiplicabuntur existentiæ. Dico, ꝙ tantum hoc est verum in creaturis, vbi cuilibet supposito correspondet sua propria existentia, essentia, & indiuiduatio: non sic autem in diuinis, vbi est tantum vna existentia numero, & vna essentia numero in omnibus tribus, plures autem subsistentiæ. Ad secundum, quando dicitur ꝙ infinitas est medium ad essendum existentiam, in diuinis: dico, ꝙ istud male adducitur: se d Scot. vult ibi probare per infinitatem, non existentiam Dei, sed ꝙ relationes per se sunt, idest non in alio, si concederetur, ꝙ essent infinitæ consequentia valeret: si infinitę sunt, per se sunt, i. non in alio, licet antecedens est falsum: quia infinitæ non sunt admisso antecedēte: sequeretur quòd non sunt in alio. Ad tertium dico, ꝙ bene verum est ꝙ non possumus cognoscere aliquam personam, nisi cognosceremus existentiam, quia est de intrinseca ratione sua. Dicas, ꝙ hoc est verum de intellectu distincte concipiente: & verum est hoc in se, non autem respectu nostri, qui confuse cognoscimus. Tu dicis, iste est modus viatorum in fruitione, quia non possunt frui vna persona nisi fruantur essentia. Dicas, ꝙ hoc verum est, quia eo modo quo fruimur nos, non possumus posteriori frui, nisi fruamur priori: qđ est posibile nobis cognosci: quia vero existentia, & essentia vt hæc, non est posibilis à nobis cognosci, non fruimur essentia vt existentia, sed essentia vt essentia est. Ad aliud dico concedendo, ꝙ de Deo non habemus scientiam pro statu isto, quantum ad existere, possumus tamen habere scientiam de deo quantum ad alia prædicata, vt ꝙ est intellectus, sapiens, necesse esse, & similia, sed existentia tantum est nota intellectui distincte concipienti. Tu replicabis, scientia abstrahit ab existentia, ergo possumus cognoscere deum non cognita existentia. Dicas, ꝙ hoc est verum in nobis. Tu dices, à prædicatis primi modi nō fit abstractio: & existentia est huiusmodi per te: ergo de deo non habemus scientiam inquantum scientia abstrahit ab existentia. Dicas concedendo, ꝙ non habemus scientiam de eo: vt existentiam habet, sed inquantum ab existentia abstrahit. Replicabis, ergo non cognoscimus deum secundum prædicata quidditatiua: dic, ꝙ verum est secundum hoc prędicatum quidditatiuum nisi cōfuse: quia existentiam & essentiam vt hæc, hic non possumus cognoscere. Ad rationes Antonij Trō. dico, ꝙ quęcunque sunt cōmunia deo & creaturis sunt eiusdem rationis, sed existentia est huiusmodi: dico, ꝙ aliqua esse eiusdē rationis stat dupliciter: aut eiusdem rationis transcendentis, aut eiusdem rationis specificę: propter hoc, si in creaturis existentia est modus intrinsecus, non erit in deo: quia non est eiusdem rationis specificæ, sed transcendentis. Ad secundum licet concederetur maior, tñ ad minorem dico: ꝙ duplex est existentia, aut creata, aut increata. de creata verum est, ꝙ quidditas non includit existentiam, sed nō est verū de increata ꝙ illud, cuius est existentia. i. deus aut essentia bene includit existentiam: & cū ipse probat minorē per Boetium, ꝙ prædicamenta fiunt de esse essentiæ, non autem existentię: & sic essentia non includit existentiā, est verum hoc de existentia creata: ꝙ, s. essentia creata nō includit existentiam creatam: & non loquitur Boetius nisi in creaturis: nam deus nullo modo est in genere nec aliquid dictum de Deo, vt probat Scotus. 8. primi.

Conformatio cum Arist.

HIc quæritᷣ, an modi isti ītrinseci positi sint ab Arist. & vbi? Respondebis, ꝙ vtiq; positi sunt. nā Arist. secundo phy. t. c. 28. ponit modos, siue diuisiones ꝑ modos causarum per se, qui diuersi modi causandi per se non sunt nisi modi intrinseci. vnde dicitur ibi, vno quidē modo causa dicitur, ex quo fit aliquid cum insit: sicut æs statuæ, & iste est modus causandi materiæ. Alio autem modo species, & exemplum. Et istę est modus causandi formæ: ibi Cōmentator dicit, causa dicitur multis modis. Dicitur. n. causa materialis, & dicitur alio modo causa secūdum formam. Deinde subdit Arist. in 29. amplius, vnde principium mutationis: principium aūt quietis est, & exemplificat, vt pater filij, propter quod dat nobis intelligere causam efficiētem. Addidit post pauca verba: adhuc autem, quemadmodum finis. Et in 30. t. dixit causæ igitur fere tot modis dicuntur, i. secundum quatuor modos causarum. ibi subdit cōmētator: cū cōnumerauit modos quatuor causarum: & tu intelligas per se, incępit dicere dispositiones eorum. s. modorum. De hinc in 32. t. Arist. posuit modos causandi per accidens. Expeditis modis causarum per se, & dixit, causæ quidem igitur hæ, & tot sunt specie. Modi autem causarum numero quidem sunt multi vt prius & posterius. Et ibi cōmentator, intendit per modos: causas, qui diuiduntur per accidentia & in. 33. & in 34. diuisit causas per modos causandi per se, & causandi per accidens, & per modos causandi vniuersaliter, & causandi singulariter. Istæ autem diuisiones per modos causandi, vt innuit commentator 32. eiusdem libri: diuiduntur per accidentia, vbi appellat modos istos esse accidentia, quia vtrunque membrum potest aduenire cuilibet generi quatuor causarum: nec propter hoc variatur illud genus causæ, verbi gratia, causa materialis potest causare per se, vel per accidens. Singulariter, aut vniuersaliter: & tamen semper materia causabit per se secundum esse materiæ, & non variatur esse materiæ. Hoc similiter nos dicimus, ꝙ modi intrinseci non variant quidditatem, aut esse illius cuius sunt, siue rationē formalem illius, cui adduntur. Isto modo etiam intentio & remisio ponuntur modi intrinseci apud Scotistas, & de intentionibus & remissionibus benę Arist. meminit, vt patet vbique frequenter in dictis suis. Similiter Arist. voluit in libro metaphy. 8. cōm. 10. vbi dixit, ꝙ species sunt sicut numeri, i. species habent modum numerorum. vbi Arist. ponit modo, secundumquos species & numeri cōueniunt: & modos ſm quos differunt. Ex hoc patet, quòd male senciunt aliqui, vt Antonius Trōbeta, qui dixit quòd Arist. nullam fecit mentionem de istis modis. iam nos enumerauimus plura loca antedicta. Et vltra hoc dicemus, quòd prædicabuntur in primo modo dicēdi per se de illo, cuius sunt, sed nō in primo gradu, quod declarabitur in sequenti articulo.

Declaratio Marginis totius pręsentis articuli.

NOta, ꝙ in principio Marginis ponuntur quædam, quæ non sunt vera, nec de mēte Mauritij, nec Sco. & in antiqua impresione non ponuntur. vnde ista Margo noua dicit, ꝙ res est propria pasio entis. hoc est falsum: & cōtra Sco. aut forte littera est corrupta: & vbi ponitur, quia est pasio entis, debet stare: quæ est pasio entis: ego vero pertranseo, cū non sint vera, nec dicta Mauritij: quæ in Margine prosequutus sum. Super illo dicto auctoris, ꝙ qñ vnū est ens vere, & aliud est aliquid entis eius pręcise, nō sunt omnibus modis idē. Margo dicit: patet, ꝙ est alia via inuestigandi hāc distinctionē, q̄ per opposita: vult dicere, quia ens siue res & modus rei non sunt opposita, & tñ sūt distincta ex natura rei: ergo nō datur talis distinctio per opposita. tu vero dicas, ꝙ sunt aliquo modo opposita:

quia de re proprie verificatur vnum oppositum, & aliud de suo modo. nam de quidditate dicitur, ꝙ est res quidditatiue de modo suo, quòd non est res quidditatiue: ergo aliqualiter opponuntur. Super illo dicto auctoris, ꝙ omnis natura est essentia, & non econtra. Margo dicit, tange instantiam hic ex dictis doctoris: in 16. quolib. quia vult, quòd omnis essentia est natura, & sic contra aucto. sed Scotus ibi soluit hãc instantiã, distinguendo de natura large sumpta: & sic omne, quod est natura & voluntas isto modo vocatur agens naturale: etiam negationes sunt natura: vnde dicitur natura negationis: & sic est verum, quòd omnis natura est essentia & econtra. alio modo accipitur natura strictæ, vt distinguitur contra agens secundum libertatem: & natura magis strictæ potest etiam accipi vt est principium motus & quietis: & sic non omnis essentia est natura. nam voluntas isto modo, est essentia & tamen non est natura: & sic isto secundo modo loquitur auctor de natura stricte sumpta, quando dicit quòd non omnis essentia est natura. Super illo dicto aucto. quidditas sumpta cum modo dicitur proprie essentia, denudata à modo, dicitur quidditas. Dicit Mauri. considera, an loquitur præcise de existentia, an indifferenter de omni modo intrinseco? si primo modo, videtur instantia illa in articulo quarto minus principali. Tu respondebis, quòd loquitur auctor indifferenter de omni modo intrinseco: ꝙ quidditas sumpta cum omni modo intrinseco indifferenter dicitur propriæ essentia. sed, si loqueretur auctor præcise de existentia, quę est modus saltem in creaturis, tunc sequeretur instantiã quarto articuli minus principalis. instantia esset tunc, quia ibi dixit auctor, quòd quidditas vt quidditas non habet existentiam per se. & sic auctor contradiceret sibi: quia ibi vult, quòd quidditas non habet existentiam, hic vult, quòd quidditas cum existentia esset essentia: ergo quidditas haberet existentiam. ideo debemus dicere, ne sequatur ista instantia contra auctorem, quòd quando loquitur, quod quidditas cum modo est proprie essentia, loquitur de omni modo intrinseco indifferenter, & non de existentia. Super illo dicto auctoris qualitas est natura, & tamen non est substantia. dixit Mauri. diligenter considera, qualiter qualitas est natura? quia videtur esse contra Arist. secundo Physi. facit nos hic cautos Mauritius, quia hic posset fieri vna ratio contra aucto. sic Arist. non vult qualitates esse naturam: sed vocat entia secundum naturam in illo secundo Physi. quomodo ergo auctor dicit qualitates esse naturas? Dic, quòd qualitas est natura non proprie, vt est principium motus & quietis per se, quia non est naturatum nec materia, nec forma. ideo propriè non est natura, sed vocatur naturà large, quia est ens secundum naturam, aut natura secundum Theologos: quæ est vis insita rebus ex similibus similia procreans. Super illo dicto auctor, quòd diffinitum & diffinitio, quando ex natura rei distinguuntur, de eis verificantur duo contradictoria secluso opere collatiuo intellectus, dicit Margo, hic non est sermo de istis diffinitione & diffinito formaliter sumptis, & vt sunt secundę intentiones logicę: quia tunc non verificarentur de eis duo cõtradictoria secluso opere intellectus, sed diffinitio & diffinitum hic accipiuntur fundamentaliter & pro primis intentionibus.

Non omnis essentia est natura.

Dixit Margo super illo verbo, modus intrinsecus nõ debet proprie concedi, quod distinguatur formaliter à re cuius est modus. nota, li: proprie, idest nota quòd modus non habet propriam formalitatem. Sed tange instantiam ex 6. q. quol. instantia est talis: quia Sco. in illa quæ concedit, quod magnitudo, quæ idem est quod infinitas, transit in essentiam: & manet distincta secundum propriam rationem. sic etiam in creaturis magnitudo, perfectionis realiter non est aliud ab eo cuius est: & tamen manet secundum propriam rationem magnitudinis. sequitur igitur, ꝙ magnitudo habet propriam formalitatem. si manet secundum propriam rationem magnitudinis. & sic modus intrinsecus habet propriam formalitatem, & distinctam formalitatem: ab eo cuius est modus. Ad hoc dico, quòd non habeo pro inconuenienti, ꝙ si infinitas dicit propriam rationem distinctam ab eo cuius est, ꝙ talis sua propria ratio sit distincta ab eo, cuius est ex natura rei non autem realiter, aut formaliter. Super illo verbo, omnes isti modi intrinseci nõ intrãt quidditatem: Margo dixit, Aduerte, nunquid modus constituat: quia tunc modus, sicut infinitas, erit prior deitate ex natura rei: & gradus formæ ipsa forma. contra doctorem 17. primi: & tu dicas cum via communi Scotistarum, ꝙ nõ est modus de intrinseca ratione quidditatis: & sic non sequuntur ista inconuenientia. ideo alia via, quòd sit de quidditate, saluatur. cũ maxima difficultate.

Dixit Margo super illo verbo: existẽtia videtur esse de conceptu formali Dei. Tange instantiam de existentia. si in diuinis est de essentiali conceptu, adducendo ea, quæ notaui 1. q. quol. ex illis regulis. Hic vult Mauritius probare, quod existentia non est de quidditate Dei per istam regulam Scoti, positam 1. q. quol. qualis est ordo per se inter aliqua, quæ sunt distincta realiter, talis est ordo per se inter aliqua: si sunt distincta ratione: ergo sicut existentia habet ordinem ad quidditatem in creaturis: sic in deo, sed in creaturis existentia est modus intrinsecus: ergo & in Deo existentia erit modus intrinsecus. Ad hoc respondet, quòd existentia in Deo & in creaturis non est eiusdem rationis specificæ: quia. s. in realitate sunt primo diuersa deus & creatura: sic existentia diuina & creata, licet sint eiusdem conceptus: propterea, si existentia creata est modus intrinsecus, increata non est modus intrinsecus, sed erit de quidditate dei. Adducit Margo secundam regulam positam in illa prima quæstione: & est talis, Cuicũque non repugnat esse idem alicui substantiæ essentialiter, illud non conuenit verissime illi substantiæ, nisi conueniat sibi essentialiter. & suddit, ꝙ intellectualitas & rationale conuenit creaturis essentialiter: sic etiam in deo intellectualitas sibi conueniet: tunc arguitur sic, sicut intellectualitas in creaturis conuenit essentialiter, & etiam in deo essentialiter: ergo si existentia in creaturis est modus intrinsecus, in deo erit modus intrinsecus: ista est instantia, quam ponit Margo: & respondet, ꝙ tantum in diuinis vere inest. vult dicere, solum in diuinis vere inest existentia, idest ibi solum dicit quidditatem, & formalitatem, sed non in creaturis: quia in creaturis est modus. & tunc ad regulam Scoti, sicut intellectualitas in creaturis est de essentia, sicut in deo. dico, quod verum est si vtrobique vere inest. & dicit quidditatẽ, sed nõ possumus sic applicare de existentia creata & increata, dicendo, ꝙ vtrobiq; est modus, aut vtrobique est de essentia. quia non vtrobique vere inest, sed in deo solum est de essentia & nõ in creaturis: sed intellectualitas vtrobique est de essentia: ideo, si in creaturis est modus, non propterea erit in deo modus. Sequitur, vel dicas aliter cogitando, scilicet tunc posita hypotesi, idest, ꝙ posita ista hypotesi, scilicet ꝙ in deo si est de quidditate, & in creaturis modus intrinsecus: qa nõ omnes sic tenent, immo aliqui volunt, ꝙ vtrobiq; sit mo-

dus intrinsecus. ideo dicit posita hypotesi, dic aliter respõdendo illis regulis. Dixit Mauritius super illo verbo, ꝙ infinitas secundum Landulphũ est de quidditate dei. Sed, an resultat conceptus per se vnus ex vtroque? Considera, .i. vtrum infinitas & essentia faciunt vnum conceptum per se? si infinitas modus est de quidditate dei & dicit formalitatem. Sequitur {considera sicut in simili de persona & proprietate .i. dicas, ꝙ sicut proprietas & essentia non sunt eiusdem rationis de se, sed distinctarum rationum: & secundum hoc non faciunt per se vnum, paternitas & essentia, qñ constituunt patrem, tñ sunt vnum numero propter essentiam: quia pater ab essentia habet vnitatem, quia illa est infinita, & sic identificat sibi omnia: similiter infinitas & essentia, licet sint diuersarum rationum in se: faciunt tamen vnum & sunt vnum numero propter essentiam, quæ habet infinitatem radicaliter. Dixit Mauritius, super illo dicto aucto. vbicunque est differentia proprie accipiendo ibi est compositio. Propter hoc destruitur Achylles Thomistarum contra vniuocationem entis. Achylles & ratio Thomistarum formatur isto modo, si ens est vniuocum deo & creaturæ, ergo deus erit compositus ex ente & infinitate, quæ est modus intrinsecus. Respondet auctor huic rationi & Achylli, ꝙ non sequitur compositio in deo, si bene ens est vniuocum: quia ens non est realitas potentialis, neque infinitas est realitas actualis, quia non est differentia, propterea non possunt facere compositionẽ in deo, sed tunc facerent, quando essent realitates, quarum vna esset potentialis, & altera actualis, ꝙ negatur in proposito: hinc sequitur, ꝙ deus non est compositus. Dixit Mauri. super verbo auctor, ꝙ modus intrinsecus nullam facit cõpositionem. Contra hoc est argumentum difficile, quia si modus nullam facit cõpositionem cum illo cuius est modus, sequitur ꝙ tantæ simplicitatis erit creatura in conceptu entis, quantæ est deus: qđ est impossibile, & dixit, responsionẽ quære 8. primi. Ad hoc in illa distinctione respondet Scot. ꝙ nõ sequitur, quia creatura in quocunq; esse ponatur, siue concipiatur, semper cõcipitur limitata: & propter hoc semper cõcipitur cõposita, saltem cõpositione, quę est expositiuo & priuatiuo, de qua dictum est supra: non sic autem deus, quia in quocunq; conceptu concipiatur, semper concipitur simplex, & summe simplex.

Dixit Margo super verbo auctoris, ꝙ modus intrinsecus non habet conceptum. contra. modus est formalitas primo modo dicta: igitur ex hoc sequitur, ꝙ habet conceptum, si habet formalitatem. Sequitur, dic cõsequenter põderando .i. distingue de formalitate: quia videlicet formalitas primo modo dicta non est conceptus per se, neq; primarius, sed est conceptus cum alio siue secundarius: quia est extra nihil: intantum, quòd non potest per se terminare actum intellectus.

Dixit Margo. Nota, ꝙ hic doctor non soluit primam partem instantiæ de potentialitate. instantia est ista. & si dicas, saltem cõceptus cõmunis est indeterminatus, & potentialis ad specialem cõceptum, vt realitas ad realitatem: vel saltem conceptus entis cõmunis non erit infinitus. prima pars instantiæ est ista: si tu concessisti, ꝙ istæ conceptus entis est cõmunis & indeterminatus, ergo sequitur, ꝙ est potentialis ad specialem conceptum: & sic includitur in deo. ergo in deo erit aliquid potentiale. secundã partem instantiæ bene soluit auctor in littera: quæ erit ista: vel saltẽ conceptus entis cõmunis nõ erit infinitus, sed nõ primam. Sequitur, sed dic vt supra notaui: Hic posset addi responsio Antonij Trõbetæ, qui respondet huic consequẽtię. qñ dicitur, si ens est indeterminatus cõceptus, ergo potentialis ad istos modos: ipse distinguit de triplici potentia .s. physica, metaph. & logica: & dicit, ꝙ ens non dicitur in potentia physica ad modos, sed solum in potentia metaphysica: & vult, ꝙ potentia metaphysica nihil aliud est nisi ꝙ ens non includit ipsum cõtrahens tanquam aliquid de essentia sua. Tunc arguo sic cõtra eũ, in deo per Scot. 5. dist. primi. q. 2. non est potentia, nec quasi potentia: sed si ens esset in potẽtia metaphysica ad suos modos, & ens includitur in deo, & per te est potẽtiale: ergo potentiale vel quasi potentiale est in deo: quod est contra Scotum.

Ideo aliter respondeo, ꝙ nullo modo ens est potentiale respectu modorum. Sed tunc est potentiale, quando modi dicerent actum, & per se formalitatem: & secundum hoc soluitur instantia, quam auctor noluit soluere, s. est cõmunis & indeterminatus: ergo potentialis. nõ valet: quia ens bene est indeterminatus conceptus, non tamen potentialis respectu modorum: quia omne potentiale est respectu actus dicentis realitatem: modi autem intrinseci nec realitatem, nec formalitatem dicunt per se.

Dixit Margo super illo verbo: secundo differunt modus intrinsecus, & differentia. Diligenter intellige hanc secundam differentiam, non vt verba sonant, & hoc verum est, quia si sic intelligis, tunc modus & differentia non differrent inter se, vult dicere, ꝙ si finitas non distingueret creaturam à deo, nec similiter differentia sua posset illam distinguere à deo, si modus non distinguit: & tu dicas, ꝙ auctor non vult dicere, ꝙ modi nullo modo variant: sed dicit, ꝙ non faciunt distinctionem essentialem, & quidditatiuam modi: cum deus & creatura, antequam aduenirẽt modi intrinseci sint distincti per quidditates: & sic modi non distinguunt, sed bene modi distinguunt deum & creaturam modaliter .i. ad quidditatiuam distinctionem dei & creaturæ, sequitur distinctio modalis eorum: & sic modus non se habet vt differentia: & Sequitur. & ideo speculare nunquid considerata sub illis rationibus quidditatiuis variatis, i. deus & creatura quę intelligũtur per istas rationes quidditatiuas variatas formaliter distinguuntur: & tu dicas, ꝙ formaliter & essentialiter distinguuntur per suas quidditates. sed per modos, qui sequuntur ad eorum quidditates solum modaliter. Dixit Margo super illo verbo, ratio vero quidditatiua potest conuenire habentibus conceptum cõmunem quidditatiuum & proprium qualitatiuum: sed ratio formalis, & quidditatiua conuenit siue speciei specialissimæ, siue subalternæ. Hic apparet contradictio doctoris: quia, si ratio quidditatiua potest cõuenire omnibus habentibus conceptum quidditatiuum, & proprium qualitatiuum, tunc ens non habebit rationẽ quidditatiuam, neq; deus, neq; substantia, vt est genus generalissimum: quia nullum istorum habet cõceptum cõmunem quidditatiuum, & proprium qualitatiuum: quia tunc deus non esset summe simplex: soluenda est contradictio quia li, & sumitur diuisiue, & non copulatiue .i. ista antedicta. & alia non habẽt simul conceptũ quidditatiuum, & qualitatiuũ: quia tunc deus esset compositus, & ens tunc nõ esset simpliciter simplex. & substãtia haberet conceptum quidditatiuum: qui esset ens & per se, & per se, esset aliusconceptus: & sic modus diceret conceptũ, qđ est falsum. Sed est hoc dictum intelligendum diuisiue, i. ratio quidditatiua põt conuenire omnibus habentibus conceptum quidditatiuum: vt est ens, & deus, & substãtia: aut qualitatiuum proprium, vt est qualitas, quantitas, ad aliquid: & differentia vt rationale: & similia, quæ habent conceptum qualitatiuũ, & in quale prædicantur de subiecto. Dixit Mauritius, pondera hic per totum, an detur processus

cessus in infinitum, in his distinctionibus ex natura rei? Quia, si diffinitio & diffinitū distinguuntur ex natura rei: ista est distinctio ex natura rei, tunc quæro de ista distinctione: qua ista duo distinguūtur. vtrum ista distinctio ex natura rei: qua mediante diffinitum & diffinitio distinguuntur est idem cum diffinitione & diffinito, aut distincta? non eadē, ergo distincta ex natura rei, ergo per aliam distinctionem distinguitur, & sic est processus in infinitum: in istis distinctionibus ex natura rei. Ad hoc respondeo, ꝙ nō datur processus in infinitum in istis distinctionibus ex natura rei, per regulam Scoti in 2. dist. 1. q. 5. & ratio est, quia vna distinctio est eadē realiter alteri. probatur omnis illa relatio est eadem realiter fundamento, cuius fundamentum non potest esse sine termino, & quia prima distinctio non potest esse sine secunda quæ est terminus, & est idem realiter per se: sicut diffinitum est idem realiter diffinientibus. Hinc est, ꝙ tertia est eadem realiter primæ & non distinguitur à prima: & sic non datur processus infinitus in istis distinctionibus realiter distinctis. nam prima est fundamentum, secunda est terminus, tertia qua prima distinguitur à secunda idētificatur realiter cum prima, quæ est fundamentum: & sic non datur processus infinitus in istis distinctionibus. Dixit Margo super illo verbo: & sic dico, ꝙ distinctio ex natura rei est realis: vide, an ista distinctio sit relatio realis? quia extrema non sunt distincta realiter, quod videtur contra Scot. dist. 3. primi. Dico, ꝙ ista distinctio est relatio realis, & tamen extrema non sunt distincta realiter, sed nota, ꝙ duplex est relatio realis, aut completa, & tunc habet extrema realia realiter distincta, & consurgit ex natura rei: & isto modo hæc distinctio non est relatio realis: sed ista est relatio realis incompleta: quia videlicet habet extrema realia, & consurgit ex natura rei. vel dicas, ꝙ Scot. in 31. primi. non dicit, ꝙ relatio realis hoc requirit, ꝙ habeat extrema realia: sed dicit sufficit habere extrema realiter distincta. nam dantur relationes, & tamen extrema non sunt realiter distincta, sicut quando idem mouet se ipsum, aut voluntas vult se ipsam: & tamē extrema non sunt distincta realiter.

Annotatio in textu.

QVantum ad tertium articulum, notat author formam multifariam dici. tamen nos dicamus sic, ꝙ forma vno modo potest accipi pro forma partis, & dicitur forma partis, quia non prædicatur in recto de composito ex materia & forma: vnde ista constructio est intransitiua, forma partis. i. forma, quæ est pars, secundo modo accipitur pro forma totius: & ista est tertia entitas, & per istam nihil informatur, sed est illud mediante quo aliqd quidditatiue est tale: & de hac loquitur Scot. 5. dist. 1. q. vltima. vbi vult, ꝙ essentia diuina non est forma informans, sed est forma, mediante qua aliquid est tale. vnde sicut datur forma totius, ita datur materia totius, quæ est principium indiuiduationis: & ista non est materia, sed vocatur materia propter similitudinem: quia sicut materia, quæ contrahit totum, vocatur materia partis, ita materia totius. s. differentia indiuidualis, quæ contrahit totum, vocatur materia totius: vnde materia totius est primo diuersa à forma totius, qa materia totius nec de aliquo prędicatur quidditatiue, nec includit prædicatum quidditatiuum. Quidditas vero & prædicatur quidditatiue, & includit prædicatum quidditatiuum. Alio modo accipitur forma pro deo, & intelligentijs. Alio modo accipitur pro forma accidentali. Alio modo pro quacunq; ratione, sub qua ex natura rei aliquid concipitur: & ab ista dicitur formalitas. Alio modo accipitur pro ideis, quæ sunt formæ & rationes, secundum quas aliquid est formabile ad extra, eo modo, quo loquitur Augu. in libro 83. quæst. Alio modo accipitur forma pro specie intelligibili. Alio modo accipitur forma pro partibus diffinitionis: maxime cum Scotus dicat 22. dist. tertij, ꝙ omnes partes diffinitionis sunt formæ de mente Arist.

Conformatio cum Arist.

Forma primo modo dicta, quæ est pars compositi, habetur ab Arist. in vltimo 1. physi. & 7. & 8. meta. Forma, quæ est quidditas & forma totius habetur ab Arist. tertio phy. tex. cō. 17. semper existimabitur aliqua species mouens, i. agens: quia illa forma totius est mediante qua agēs agit: & qua, agens assimilat sibi passum: & tale in quo assimilat est ipsa natura: & forma totius. Forma pro intelligentijs habetur ab Arist. 12. meta. tex. c. 51. in his, quæ materiam non habent, id quod intelligit, intellectusq; ipse non diuersum erit. & loquitur de intelligentijs. has igitur appellat materiam non habere: & sic sunt formæ. idem habet cōm. 1. phy. vltimo cōm. formæ aliæ in materia, aliæ non in materia: & hæ sunt, de quibus considerat scientia, quæ loquitur de ente simpliciter. idem 12. meta. tex. c. 25. & 2. phy. tex. c. 26. Quod vero deus sit forma, vide Arist. 12. meta. tex. cō. 30. vbi vult, ꝙ oportet vt principium sit tale, cuius substantia est actus. Forma accidentalis habetur ab Arist. 5. phy. tex. c. 12. Alius vero modus, vt sit aliud subiectū, cui accidit transmutatio, & transferatur ad aliam formam: ecce forma accidentalis. & dat exemplum, vt homo de ægritudine in sanitatem. idem habet Cōm. 2. phy. tex. c. 13. formæ artificiales, licet sint accidentia, in corporibus naturalibus tamen constituunt res artificiales, secundum ꝙ sunt artificiales. Idem secundo de anima cōm. 8. Forma vltimo modo accepta, sub qua ex natura rei aliquid concipitur, à qua accipitur formalitas, habetur ex 9. meta. tex. c. 20. vbi vult, vnumquodq; agens agit inquantum forma: & quia illud, quod intelligitur, agit intentionaliter, hic est, ꝙ ratio, sub qua aliqd intelligitur, est forma.

Conformatio cum Arist.

NOtat Auctor ꝙ formaliter dicitur quinque modis: primis tribus modis sumitur, vt dicit determinationem copulæ propositionum primi modi per se. Hoc sumptum est ex Arist. 7. meta. tex. c. 35. vbi dixit, ꝙ partes diffinitionis & rationis sunt formæ: ergo animal & rationale, quæ sunt partes diffinitionis, iure formales determinationes possunt dici: vel formaliter determinare copulam. Tota diffinitio forma appellatur, & quod quid est apud Arist. 7. meta. tex. c. 20. quod quid est idem cum eo cuius est quod quid est. i. diffinitio, quidditas, & forma est idem cum diffinito. hoc tenet 7. meta. tex. c. 21. & 3. meta. tex. c. 3. ergo tota diffinitio potest esse dictio terminans formaliter copulam. Idem tenet 7. meta. tex. cō. 35. quælibet pars diffinitionis est forma, tota vero totius. i. tota diffinitio est forma totius, i. diffiniti. Quarto modo formaliter accipitur, vt est determinatio formalis accidentis proprij, vel communis. Hoc habetur ab Arist. 9. met. tex. cōm. 11. & 7. tex. c. 49. forma distinguit: sed risibile distinguit nos ab omni alio: ergo est forma: & à Porphyrio ponitur, ꝙ prædicatur in quale: ergo vt forma, & sic est determinatio formalis: Vel accidentis communis, vt homo formaliter est albus. patet 5. meta. tex. c. 19. vbi dicit, actus & qualitas idem sunt. ergo qualitas, i. albedo est forma: & sic potest esse determinatio formalis. Quinto modo formaliter accipitur vt notat actum, vel operationem, qua quis agit:

agit, vel patitur, vel operatur, & hoc clarum est. nam omnis operatio & actus sunt formæ vel à forma: quia operatio facit nos conoscere formam, vt dicitur in libro Phy. & qui tollit operationem à rebus tollit formas, per cōmen. actus similiter & forma apud Arist. confunduntur, vt patet septimo Meta. ergo optime dici potest determinatio formalis, quando notatur actus vel operatio. Idem habetur in lib. Post. in capitulo de per se, vbi loquitur de quarto modo perseitatis.

Conformatio cum Arist.

NOtat auctor, ꝙ in prædicatione quidditatiua, & formali sunt plures gradus. & primus est, quando ens prædicatur de Deo, & creatura, Auctor voluit hãc esse quidditatiuam prædicationem: sed nunquid hoc dixisset Arist? Respondeo, ꝙ Arist. nunquam dixisset ens prædicari de deo, vt genus, vt patet per eum 8. meta. tex. cōm. 9. ex quo textu habetur, ꝙ si idea poneretur propter simplicitatem non potest diffiniri: multo magis deus non posset diffiniri propter simplicitatem eius: sequitur igitur ex auctoritate eius, ꝙ nihil est dictum in quid de deo: & vltra, ꝙ nihil dicitur de deo vt genus: quia quicquid habet genus, habet diffinitionem. Et tamen docuit 2. meta. tex. c. 4. veritatem dici de deo & creatura vniuoce: sicut supra in 1. artic. diximus, principia sempiternorum esse verissima. & in hoc docuit ens dici vniuoce de deo & creatura: quia subdit ibi in secundo, sicut vnumquodq; se habet ad esse, ita ad veritatem. patet etiam secundum eum, ꝙ si ens dicatur de deo, ꝙ hoc erit in quid: ergo in istis docuit implicite aliquod prædicatum trãscendens dici in quid: & non est genus, neq; diffinitio: ergo ens, & sic ens prædicatur in quid. Docuit etiam idem aliquo modo 4. Topi. in fine: si sequitur aliquid semper & non conuertitur, difficile est separare, ꝙ non sit genus: & subdit, potest vti eo vt genere: quod semper est consequens, cum non conuertatur: quasi dicat, hoc expedit opponenti: & subdit deinde: alio autem protendente non in omnibus obedire. q. d. hoc expedit respondenti, non concedere omne consequens non conuertibile, esse prædicatum, vt genus, & si non loquitur de prædicato dicto in quid, non haberet apparentiam illud, quod ipse docet opponentem vti tali vt genere: ergo innuit ibi, ꝙ aliquod est prædicatum in quid, non vt genus. Et ꝙ loquitur de prædicatione in quid patet per exempla sua: tranquillitas est quies, prædicatio. n. in abstractis non est in quale: vel de nominatiua, sed in quid: ergo ens in quid prædicatur: & sic primus gradus prædicationis quidditatiuæ est, quando ens prædicatur in quid de inferioribus.

Hic ponuntur aliqua dubia. Primum sit istud,

QVia dictum est, ꝙ vnus inter gradus primi modi dicendi per se est, quando species prædicatur de suo proprio indiuiduo: Quæro, an ista est per se, sortes est homo? & arguitur ꝙ non: &, Prima ratio est, si est per se: ergo de omni, sed non est de omni, ergo non est de per se: tenet prima consequentia per Arist. per se infert de omni. Secundo arguitur sic, propositiones per se sunt æternæ: sed ista non est æterna: sortes est homo, ergo non est per se. Tertio Arist. in 1. Poste. vult, ꝙ primus modus dicendi per se, est quando tota diffinitio, vel partes diffinitionis prædicant ur de diffinito: & exemplificat, vt lineæ inest punctus. punctus est de essentia lineæ. linea est de essentia trianguli, omnia ista sunt partes diffinitionis. sed, cū homo non sit tota diffinitio, nec pars diffinitionis respectu sortis, quia nec genus, nec differentia, sequitur, ꝙ ista non est in primo modo dicendi per se, sortes est homo, & similes. Quarto de singularibus non est scientia: vnde Porphy. dixit ꝙ derelinquenda sunt ab arte, in capit. de specie. neq; eorum posse fieri disciplinam. Propterea Arist. non meminit de propositione singulari in libro Priorum, vt dicunt expositores Græci: ideo in Prædicamentis non ponitur indiuiduum signatum, sed vagum, vt aliquis homo. Alia est opinio Scoti in libro Perihermenias, ꝙ de ista propositione potest haberi scientia, sortes est, Cæsar est: esto, ꝙ non existant: & possunt sciri, & diffiniri, & sortes & Cæsar possunt esse subiecta propositionum modorum dicendi per se: vnde vult in 7. quæst. illius libri, ꝙ sortes & hic homo non existunt. quia ponere, ꝙ ratio communis attribuitur alicui existenti, est ponere ideas Platonis. i. ponere ꝙ sortes existens includit hominem, est ponere ideas, sed accipitur sortes, & hic homo, vt suppositum hominis: & non vt existens est: quia vt de eo fiunt demonstrationes, & in prędicamento ponitur: & vt diffinitur abstrahit ab existentia, & accipitur vt habet esse cognitum, & vt ab intellectu concipitur: & tunc dicit, ꝙ suppositum est natura concepta apud intellectum, non dicibilis de pluribus, & ꝙ res existens vt habet esse cognitum, concipitur eodē modo, sicut quando non est existens: patet ex Arist. primo Poste. tex. c. 20. vbi tenet, ꝙ de his, quæ frequenter fiunt, & quando non existunt, possunt fieri demonstrationes. Præterea Porphy. in communitatibus prædicabilium semper sortes est homo: & semper est rationalis. Tunc ad argumenta. ad primum, sortes est homo, est per se ita propositio: ergo de omni, negatur consequentia: sed tunc valet, est de omni: ergo de per se, quando subiectum est capax confusionis, modo non est sic in proposito. Ad secundum dico, ꝙ est æterna, accipiendo sortem vt habet esse cognitum & non esse existentiæ, quia ad hoc, ꝙ propositio sit vera, non requiritur, ꝙ subiectum pro aliquo supponat, sed sufficit, ꝙ habeat esse cognitum, & sic erit æterna ista propositio, sortes est homo. Et si dices, contra intellectus creatus potest deficere, ergo non erit æterna: Dico licet creatus deficeret, sed non increatus deficiet. i. intellectus dei: & sic ista propositio habet esse cognitum, quod est in mente diuina, & tale nunquam corrumpitur: vnde res cognita participatiue & obiectiue habet tale esse, quale habet cognitio, propter quam cognoscitur, sed cognitio dei est æterna, ideo talia scibilia sunt æterna. Ad tertium dico, ꝙ quādo tota diffinitio complexa ex genere & differentia, vel pars diffinitionis, vt est genus solum, aut differentia solum, prædicatur de diffinito, est primus modus in aliquo gradu. Sed, quando superius prædicatur de per se inferiori, est prædicatio in primo modo, sed non in illo eodem gradu. Ad quartum concedo, ꝙ singularia sunt relinquenda ab arte: & de eis non habetur scientia, & in prędicamentis non ponuntur, s. vt existentia sunt talia singularia. Alio modo considerantur non vt existentia, sed vt habent esse cognitum, sic de eis habetur scientia & pertinent ad artem: & ponuntur in prædicamento, & habent conditiones scibilis per se non primo.

Dubium secundum.

QVartus gradus primi modi dicendi per se, est quā prędicatur idem de se ipso, vt homo est homo. & capitur hic prædicatio quidditatiua, vt distinguitur contra prædicationem, in qua prædicatum est extraneum, subiecto. quia, vt dicit Boetius, large est quidditatiua, quia nihil idem est de quidditate sui ipsius. Hic moueo quæsitum, an ista sit prædicatio homo est homo? & videtur

videtur ꝙ non. Primo, quia ſi iſta eſſet prædicatio, homo eſt homo, ſequeretur, quòd ſyllogiſmus poſſet conſtare ex duobus terminis: ꝙ eſt contra Ariſt. 1. Prio. Secundo Ariſtot. 2. Topic. cap. 19. habet pro inconuenienti, ꝙ idem de ſe ipſo prædicetur. & verba ſua ſunt iſta, ſiquis gaudere ei, quod eſt lætari, ponet accidere, idem ſibi ipſi dicet accidere. i. ſiquis dicet gaudere eſt lætari, dicet ꝙ idem prædicatur de eodem: ergo ipſe habet pro inconuenienti, ꝙ idem de eodem prædicetur. Tertio, Ariſt. 7. meta. t. c. 59. dixit, ꝙ quærere propter quid muſicus homo muſicus homo eſt nihil eſt quærere. nam quod quid eſt propter quid ipſum eſt ipſum, nihil eſt quærere: ex hoc patet, ꝙ non vult ꝙ idem prædicetur de ſe ipſo. Quarto, iſta propoſitio aut eſt accidentalis, aut eſſentialis, ſed nec ſic nec ſic: ergo non eſt propoſitio, ꝙ non ſit accidentalis patet. quia idem ſibi ipſi non accidit, ꝙ non ſit eſſentialis probo: quia non eſt in aliquo modo dicẽdi per ſe. Quinto, propoſitio eſt pro alio poſitio: ſed hic non eſt aliud quod prædicetur de alio, ſed idem de ſe ipſo: ergo non eſt propoſitio. Sexto Ariſt. 5. Meta. tex. c. 23. hominis multæ ſunt cauſæ: quare homo eſt homo, nulla eſt cauſa: ergo homo eſt homo, non eſt propoſitio. In oppoſitum arguitur, quòd qñ prædicatur idem de ſe ipſo, eſt propoſitio. & primo, Boetius nulla eſt verior propoſitio, ꝗ̃ illa, in qua idem prædicatur de ſe ipſo. Præterea Ariſt. 1. Top. cap. 7. idem teſtatur, & verba ſunt, vnumquodque. n. talium ſiue idem de eodem dicatur, ſiue genus de hoc eodem, quid eſt ſignificat: ecce aperte, ꝙ idem de ſe ipſo prædicari poteſt. Sed hic debes plures diſtinctiones de ꝓpoſitione notare. Quartum prima ſit iſta, ſecundum autorem duplex eſt propoſitio: vno modo quidditatiua & eſſentialis proprie, & ſic iſta non eſt quidditatiua. quia nihil idem eſt de quidditate ſui ipſius. alio modo propoſitio capitur fuſo nomine: & ſic iſta erit quidditatiua, in qua idem de ſe ipſo prædicatur. Secunda diſtinctio duplex eſt propoſitio: vno modo habens extrema diſtincta ratione: alio modo habens extrema diſtincta realiter: aut ſaltem aliqua alia diſtinctione ſecluſo opere collatiuo intellectus. Tertia diſtinctio, duplex eſt propoſitio: vno modo vt deſeruit demonſtrationi & ſyllogiſmo & vt eſt vtilis. Alio modo vt non deſeruit demonſtrationi, ſiue ſyllogiſmo, & eſt iutilis. Quarta diſtinctio, propoſitio poteſt capi dupliciter, ſecundum ꝙ notat nimis aperte Cõm. 7. meta. tex. c. 59. ꝙ duplex eſt prædicatio, vna eſt naturalis, alia innaturalis: naturalis vt homo eſt animal, innaturalis vt homo eſt homo. His habitis potes applicare ad argumenta in oppoſitum quancunq; ſolutionem & diſtinctionem volueris. Et tunc ordinate ad primum dicas, ꝙ homo eſt homo, non eſt propoſito, nec prędicatio deſeruiens ſyllogiſmo ſiue demonſtrationi, ſed eſt propoſitio abſolute ſumpta, & in ſe, ſiue inutilis, quæ non deſeruit ſyllogiſmis. Ad ſecundum dicas, ꝙ bene verum eſt, ꝙ idem de ſe ipſo prædicari non poteſt prædicatione reali, ſed bene prędicatione rationis. Aut non poteſt idem de ſe ipſo prędicari prædicatione naturali, vt dicebat Cõ. ſed bene prædicatione innaturali. Ad tertium dicas ſicut Cõ. ibi reſpondit, ꝙ muſicus homo eſt muſicus homo eſt prædicatio innaturalis, non aũt naturalis. Ad quartum dicas, ꝙ eſt propoſitio quidditatiua large ſumpta, prout diſtinguitur cõtra denominatiuã, ſed non eſt propoſitio accidentalis. Ad quintum dicas, per idem reſpondẽdo: diſtinguẽdo de ꝓpoſitione. Ad ſextum dicas, ꝙ Ariſt. loquitur de propoſitione naturali, ſiue de quæſito naturali, propter hoc negat, ꝙ iſta ſit propoſitio, homo eſt homo. Et ſi argues Cõ. in 1. Prio. in materia de quarta figura, in digreſſione, quam ibi facit: dixit, ꝙ eſt in fine abhominationis, vt idem de ſe ipſo prædicetur: & ratio eſt, vt dixit in 2. de anima cõm. 67. prædicata primi modi, ſunt cauſa ſubiectorum: & prædicata ſecundi modi ſunt cauſata à ſubiectis. Modo, homo non poteſt eſſe cauſa ſui ipſius, vt habet Ariſt. 5. meta. tex. c. 23. ergo dicendo ſic, homo eſt homo, nec ſubiectum nec prædicatum adinuicem poteſt eſſe cauſa, aut cauſatum, nec diuiſiue nec complexiue. quare relinquitur, ꝙ iſta, homo eſt homo, non eſt in aliquo modo dicendi per ſe, nec eſt accidentalis propoſitio, ergo nullo modo propoſitio eſt. Ad hoc dicas, ꝙ non eſt in ſecundo modo dicendi per ſe, nec in primo inquantum prędicatum poſsit eſſe cauſa ſubiecti: quia prædicatum nec eſt tota diffinitio, nec pars diffinitionis ſubiecti: & ſic concedo, ꝙ non eſt in primo modo in iſtis gradibus, ſed bene eſt in primo modo in vltimo gradu, vt hic dixit auctor.

Dubium tertium.

TErtio quæro an iſta ſit per ſe in primo modo, animal eſt rationale? reſpondeo ꝙ non: quia nulla differentia diuiſiua generis prædicatur in primo modo dicẽdi per ſe de genere: quia, cum per ſe inferat de omni, tunc omne animal eſſet rationale. Præterea omne contrahens eſt extra intellectum contracti: vnde inquit Porphy. peremptis differentijs diuiſiuis alijs, ad huc ſubintelligi poteſt, ſubſtãtia corporea animata ſenſibilis. ſed quod eſt extra intellectum alicuius, non prædicatur per ſe de illo, & rationale, vt patet eſt extra intellectum. ergo non eſt prædicatio per ſe iſta, animal eſt rationale. Probatur per Porphy. ſpecies abundat à genere per differentiam, quia ſcilicet ſpecies includit illam, ſed genus nõ includit in ſuo intellectu differentia: ergo, ſi non includit eam, iſta non erit per ſe, animal eſt rationale?

Quartum dubium.

Quarto quæro, an iſta ſit per ſe, rationale eſt animal? & aduerte, ꝙ iſta eſt de omni. Reſpondetur ꝙ nullo modo eſt per ſe. & pro hoc eſt Ariſt. 3. meta. genus non prædicatur per ſe de differentijs diuiſiuis, quam vis ille liber non ſit multæ auctoritatis. tamen quicquid ſit non poſſumus dicere, ꝙ ſit per ſe, ſicut tenet Scot. in 1. diſt. 3. q. 3. Secundo, ſi eſſet per ſe tunc in diffinitione eſſet nugatio. quia ponendo rationem pro nominibus. & dicẽdo ſic, homo eſt animal rationale, homo includit animal. & ſimiliter rationale per ſe includit animal. quia prædicatur in primo modo, ergo homo eſt animal rationale. Tertio genus ſe habet vt potentiale & materia. vnde ſecundum Scot. 8. primi & vbiq; frequenter, genus eſt in potentia reſpectu differentiæ, & differentia eſt vt actus, quod ſimiliter patet per Porphy. Confirmatur etiam, quia genus eſt proportionale materiæ, & differentia formæ, ſed forma & materia ſunt primo diuerſa, vt tenet Sco. 12. diſt. 2. id eſt nunquam forma includit materiam nec è contra, ergo differentia non includit genus: & ſic genus non prædicatur de differentia in primo modo.

Quintum dubium.

Quinto quæro, an iſta ſit per ſe, animal eſt riſibile? & ſic de omnibus talibus, Reſpondetur ꝙ non. Primo, quia eſſet de omni, & tunc omne animal eſſet riſibile. Secundo, quia animal non includit in ſuo cõceptu riſibilitatem. Vltimo notare debes pro primo modo, Quod antiqui voluere prędicationem primi modi non eſſe prędicationem rectam, ſed tantum in obliquo: vnde non eſt prædicatio dicens hoc

cēs hoc est hoc: sed hoc est ex his. quia semper fit prædicatio partis constituentis & principij intrinseci per se inclusi, de constituto & includente. vt dicendo, homo est animal rationale, i. homo ex animali rationali constituitur, sicut homo ex anima & corpore: ergo prædicatio ista est in obliquo, non in recto.

Conformatio cum Arist.

SEd hic videmus alias sectas clamare contra nos: dicentes, q; primus modus dicēdi per se non habet gradus. Preterea quero, an isti gradus sint de mēte Arist? vt, an ista sit in primo modo secundum eum, homo est homo: & similiter ista, fortes est homo? quia si ipse fatetur has esse per se in primo modo vtiq; primus modus plures gradus habebit. Ad primum respondeo, q; ista est per se primo modo secundum eum, homo est homo vide Arist. Primo Topi. cap. 7. prius. n. in illo eodem cap. dixit, q; accidens prædicatur in quale postea addidit: vnumquodque enim talium, s. prædicatorum, siue idem de eodē dicatur, siue genus de eodem, quid est significat. i. genus prædicatur in quid, & essentialiter: & idem de eodem: similiter in quid & essentialiter prædicatur. nam ipse dicit, q; quando idem de eodem prædicatur, quid est significat: sed non potest significare quid est, nisi essentialiter prædicaretur: sed omnis predicatio in quid & essentialis est in primo modo: tunc arguo sic, quando idem de eodem prædicatur, non prædicatur vt tota diffinitio, nec vt pars diffinitionis, & tamen prædicatur quidditatiue, secūdum Arist. quia quid est significat, & sic in primo modo. Sequitur ergo, q; vel erunt ponendi plures modi dicendi per se, vel erunt ponendi in vno modo primo plures gradus: sed non sunt plures primi modi dicendi per se: nec ab Arist. positi: ergo sunt plures gradus in primo modo dicendi per se, s'm Arist. Ad secundum respondeo, q; ista est per se secundū Arist. fortes est homo, patet per eum in libro prædicamentorū, cap. 2. dicens, eorum quæ sunt, alia de subiecto quodā'm dicuntur, in subiecto vero nullo sunt: vt homo de subiecto quidē dicitur, s. de aliquo homine: quia non potest de alio prædicari, quia predicatum oportet q; sit superius, nec est aliquid sub homine nisi aliquis homo: & in subiecto nullo sunt: quia homo non est accidens. si igitur Arist. concedit, q; homo prædicatur de aliquo homine, & non potest prædicari nisi essentialiter. ergo in primo modo: & non prædicatur vt diffinitio, quia diffinitio est aliud prædicatum q̄ species, vt patet in lib. Topic. nec prædicatur vt genus, aut vt differētia, vt clare patet, ergo aut non prædicabitur in primo modo dicendi per se, aut prædicabitur in aliquo gradu primi modi dicendi per se: quia non est assignabilis aliquis alius modus prædicandi ipsius speciei de indiuiduo. Et quod sit essentialis & quidditatiua prædicatio vide Cōm. in eodem loco: & verba sua sunt. eorum quę sunt, quædam prædicātur de subiecto, & sunt in subiecto. s. quę denotant de omni quo prædicantur substantiam & quidditatem eius, & non denotant, omnino aliquid q̄ substantiam eius. & hæc est substantia vniuersalis, vt animal, & homo, quoniam cum prædicantur de aliquo, notificant substantiam & quidditatem eius hęc ille. ecce clare habes, q; est prædicatio quidditatiua: ergo in primo modo, & non vt tota diffinitio: nec vt genus, aut differentia: ergo, cūm sit in primo modo, erit in alio gradu q̄ in istis: quos assignat in lib. Post. Arist. Præterea Arist. in 3. cap. prædicamentorum, ponēdo primā regulam ante prędicamentalem. quando alterum de altero prædicatur, vt de subiecto, quæcunq; de eo qđ prędicatur dicuntur, omnia etiam & de subiecto dicuntur. vt homo prædicatur de quodam homine, animal vero de homine: igitur & de quodam homine animal prædicatur, vt aliquis homo est homo & animal, istæ sunt prędicationes essentiales, & in primo modo: quia superius essentialiter ordinatum in primo modo prædicatur. ergo homo de aliquo homine in primo modo prædicatur, idem tenet ibidem Cōm. & dicit, q; quando homo prædicatur de forte, denotat substantiam eius: & tunc arguatur vt prius, & sequitur, q; dabuntur plures gradus in primo modo dicendi per se de mēte Arist. & q; istę duæ prædicationes erunt in primo modo. s. homo est homo, & fortes est homo: s'm Arist. aliter dabuntur plures primi modi dicendi per se, si negabuntur gradus.

Conformatio cum Arist.

AVctor ponit, q; rationale capitur dupliciter: vno modo vt constituit tanquam pars, nec isto modo dicit aptitudinem: sed est differētia vel tenens modum differentiæ. Alio modo vt dicit aptitudinem ratiocinandi, & sic est propria passio. simile huic distinctioni ponit Arist. 5. meta. t. c. 23. vbi distinguit, secundum quod, vel in eo q; per plures modos. & dicit, q; prius modus est vt species & substantiā cuiusq; rei. Alio modo dicitur secundum quod: id, in quo primo aptum est quippiam fieri. sic per simile, rationale dupliciter capitur: vno modo vt dicitur differentia, secundo modo vt notat aptitudinem ratiocinandi. & nota, q; dixi q; est simile: quia in aliquod non conuenit, secundum quod cum rationali. modos per se non oportet conformare, quia ab Arist. sumpti sunt.

Secundus modus dicendi per se est, quando prædicatur propria passio de suo subiecto, & istæ habet duos gradus, vt patet in textu. Sed pro intelligentia secundi modi debes aduertere, q; secundus differt à primo quintuplici differentia. Primo, quia prædicatum primi modi est prius subiecto: prædicatum vero secundi modi est posterius subiecto, quia risibile est posterius homine. Secundo differunt, quia prædicatum primi modi est causa subiecti intrinseca, vt notat Cōm. 2. de anima: prædicatum vero secundi modi est causatū à subiecto intrinsece. Tertio differunt, quia prædicatum primi modi est reperibile sine subiecto, saltem genus sine specie reperiri potest: prędicatum vero secundi modi non est reperibilę sine subiecto. Quarto differunt. quia prædicatum secundi modi conuertitur cum subiecto: prædicatum vero primi modi non conuertitur cum subiecto, saltem genus non conuertitur cum specie. Quinto differunt, quia prædicatum primi modi non est scibile, quia non est demonstrabile, tum sit quod quid est. nam nullum quod quid est est demonstrabile: prædicatum vero secundi modi est demonstrabile de subiecto per quod quid est. Sed in hoc conueniunt prius & secundus modus, quia prædicatum vtriusq; est idem subiecto.

Tertius modus non est modus prædicandi, sed est modus essendi: & isto modo omnia sunt per se: quæ per se & non in alio existunt: sicut deus, & omnes primo substantiæ: quæ nullo modo sunt in alio. Et pro intelligentia huius debes notare, q; tertius modus est, ęsse solitarium, & ab alio præcisum: & hoc est esse per se, sicut dicimus fortes est per se, vel solitarie. & pars contenti separata ab alio, dicitur esse per se. coniuncta autem alteri, ammittit perseitatem tertij modi, quia ammittit esse solitarium. Etsi quæras quando pars contenti acquirit perseitatem tertij modi: & quando ammittit eam. Dico q; tunc pars contenti ammittit perseitatem tertij modi, quando ammittit istam actualem diuisionem, & separationem: q; tunc fit quando pars

pars vnitur parti: sed non ammittitur tunc realitas partis: quia pars semper est: & tunc acquirit perseitatem tertij modi: qñ acquirit actualem separationem: quæ est relatio noua, nouiter fundata super partem per se solitarie acceptã.

Quartus modus per se est tunc, quando effectus formalis prædicatur de aliquo mediãte sua causa formali: vel qñ actus perfluens .i. progrediens de causa formali, dicitur de effectu formali, mediante causa formali: vel quando effectus prædicatur de suo immediato principio productiuo: exẽplum primi, vt homo albedine est albus: secundi, vt album albedine disgregat: tertij, vt intellectus intelligit, voluntas vult. Sed hic quæritur, an istæ ꝓpositiones, quę sunt in quarto modo, sint necessariæ? Respondet Sco. 7. dist. 3. q. 1. ꝙ bene sunt per se, sed non semper necessarię, & exemplificat de ista, voluntas vult, calidum calefacit: quia voluntas non necessario vult, sed contingenter. ex hoc elicias corollarium, ꝙ dantur propositiones per se, quæ non sunt necessariæ: & ad illud quod posses dicere, per se infert necessarium. Dico, ꝙ hoc est verum in primo, & secũdo modo, tunc per se infert necesse, sed non in quarto valet.

Pro declaratione huius, quod dixit auctor, ꝙ propositiones per se non conuertuntur, ipse exposuit propositiones per se non conuertuntur .s. in per se propositiones. Sed contra hoc arguitur sic, ista propositio est per se, homo est rõnalis, & tamen conuertitur. ꝙ cõuertatur patet, quia homo est rõnalis, & rationalis est homo. Præterea Scot. in de vniuersalibus in quæstione, ante sint tm̃ quinque vniuersalia dixit, ꝙ aliqua est vltima differentia, & specifica, quæ conuertitur cum spẽ; & conuersim prædicatur de specie: ergo falsum est, ꝙ propositiones per se non conuertunť in per se propositiones. Ad hoc rñdeo, ꝙ triplex est conuertibilitas: quædam est diffinitionis cum diffinito. Alia est propriæ passionis cum subiecto. Alia est vltimæ differentiæ cum spẽ. Prima est ex completa identitate formali & totali: secunda ex necessaria inhærentia & idẽtitate reali: tertia ex vltimata actualitate, & specifica forma. Non.n. differentia dicit totam essentiã rei comprehensiue, sed pene vltimate & cõplectiue. Vltima est ista, quarta cõuersio, sicut auctor dicit, ꝙ sicut vna ꝓpositio est per se, quæ est conuersa: sic secunda est per se, quæ est conuertens. modo ad argumentũ, concedo hanc propositionẽ esse conuertibilem, homo est rõnalis, & rationalis est homo: & dicimus ꝙ habet conuertibilitatem, sed non conuersionẽ ad hunc sensum .i. ꝙ sicut prima est per se, sic secunda est per se, similiter ista est cõuertibilis, homo est animal rõnale: & animal rationale est homo: tñ non habet conuersionem .i. ꝙ sicut prima est per se, sic secunda sit per se, quæ est conuertens: nam ista non est in aliquo modo dicendi per se, aĩal rationale est homo. Sed hic est vna difficultas, in hoc, ꝙ dr̃ differentiam prædicari conuertibiliter de eo, cuius est differentia. Et probo, ꝙ nulla differentia etiam vltima põt conuertibiliter, siue per conuersionẽ prædicari aliquo modo de eo, cuius est differentia, & arguo sic Ari. 2. Post. t. c. 17. voluit, ꝙ si differentia vltima accipitur simul cum genere adæquatur conuertibiliter cum diffinito: si vero accipitur sola differentia vltima non conuertetur cum illo, cuius est differentia, & exẽplificat de diffinitione ternarij: dicens, ꝙ ternarius est numerus impar primus. & dixit, ꝙ ista vltima differẽtia, primus in plus se habet q̃ ternarius: quia conuenit etiã dualitati, quæ est prima in numeris æqualibus. sed ternarius est, primus in numeris imparibus. hoc autẽ videtur etiam contra determinata: quia isto modo sequeretur, ꝙ vltima differentia non conuerteretur cum illo cuius est, & sequeretur etiam contra dicta sua 7. & 8. meta.

Ad hoc respondeo, ꝙ differentia vltima conuertibiliter prædicatur de diffinito. tamen notare debes, ꝙ differẽtia vltima bifariam sumitur: vno modo pro vltima forma: & hæc semper conuertitur, siue ponatur cum genere, siue ponatur sine genere. Alia est differentia, quæ non est vltima forma, sed est aliquid cõe prædicatũ. quod circumloquitur nobis differentiam vltimã sumptam ab accidente communi, & non proprio: & quia talem semper pluribus conuenit, ideo semper in plus se habet q̃ illud, de quo prædicatur. ideo differẽtia circumloquuta per ipsum, non conuertitur cum diffinito. tunc ad rationem dico, ꝙ differentia sumpta ab vltima forma conuertitur cum diffinito: illa vero sumpta ab vltima forma, & circumloquuta per accidẽs commune, non conuertitur cum diffinito: & de ista ibi loquitur, vt patet de primo, diffiniente ternarium, quod est est accidens commune conueniens ternario & binario.

Ponit auctor tres optimas regulas, quarum prima est de ratione in se falsa, nihil veræ & affirmatiuę prædicatur. vnde istæ, homo irrationalis est homo, homo est homo irrationalis: homo irrationalis est homo irrationali: omnes sunt falsæ per regulam: quia non tm̃ ratio in se falsa de nullo verę prædicatur, sed nec de ipsa aliquid vere dici potest, nec eadem de se ipsa veræ prędicari potest. Et si quęras, quid est ratio in se falsa? Respondeo ꝙ ratio in se falsa est tunc, qñ si inter extrema posueris copulam, vnum non prædicatur de alio nisi falso, & incompossibiliter. vt homo irrationalis. ista vocatur ratio falsa. quia si ponis copulam inter ista duo extrema, vnum non potest verę prædicari de alio. Sed scire debes, ꝙ si dicimus ꝙ de rõne in se falsa nihil veræ prædicatur, hoc debet intelligi in suppositione personali, & non in suppositione simplici: quia, si in simplici intelligeretur, tunc de ratione in se falsa posset aliquid verę prædicari. nam ista est vera, homo irrationalis est subiectum. similiter dicas, ꝙ non debet intelligi in suppositione materiali: quia ista est vera, homo irrationalis est dictio bis syllaba.

Ratio in se falsa, quæ nã ic.

Conformatio cum Arist.

Ratio in se falsa per Arist. 5. meta. t. c. 34. est, cuius partes ad se inuicem repugnant. sed quod in se repugnat nulli cõuenire potest, ergo ratio falsa nulli potest vere & affirmatiue cõpetere. & sic de nullo potest prędicari. Secunda regula de ente per accidẽs nihil per se prędicatur: comprobatur per Arist. vide eum 7. met. t. c. 35. in dictis secundum accidens: non est idem quod quid est cum eo cuius est propter duplex significare: sed quod prędicatur in primo modo est quod quid est, & illud est idẽ cum illo de quo prædicatur: ergo non potest ens per se & quod quid est prædicari de ente per accidens. Tertia regula, in qua dicitur, ꝙ necessarium non sequitur ex contingenti: probatur per Arist. qui vult in primo Priorum & in primo Posteriorum, ꝙ per se & necessarium non sequitur ex ente per accidens, & ex contingenti, si ponerentur in syllogismo.

Declaratio Marginis.

Dixit Mauritius super illo verbo, ꝙ formalitas est ratio obiectiualis, sub qua ex natura rei aliquid potest cõcipi: ergo modus intrinsecus est formalitas. considera, dicas, ꝙ modus est formalitas primo modo, quia est extra nihil: sed non secundo, vel ꝙ est ratio secundaria, modo aũt primaria. Dixit Margo, cõsidera etiam, an maior in demõstratione potissima sit in quarto modo? & si sic, qualiter infert secundum? si est maior perseitas in secundo q̃ in quarto: vult dicere, videtur ꝙ maior in demonstratione potissima fit in quarto modo, patet: quia ibi

ponitur effectus prædicatus de suo immediato principio productiuo. nam risibilitas est effectus, & animal rõnale est principium immediatũ productiuum.& tunc ex quarto modo sequitur illud, quod ponitur in secundo modo.s. ergo omnis homo est risibilis, quod falsum est. Respondetur ꝙ maior propositio est in secundo modo, qñ dicitur, omne animal rationale est risibile, & non in quarto.& ad illud, quod tu dicis, ꝙ prædicatur effectus de suo principio immediato productiuo, hoc est falsum: quia aut istæ effectus accipitur in actu,& sic est in quarto modo prædicatus de suo immediato principio: vt dicẽdo sic voluntas vult, intellectus intelligit, & sic non ponitur in demonstratione potissima: aut accipitur in aptitudine istæ effectus, vt omne animal rationale est risibile:& sic est in secundo modo,& sic ex minore perseitate non sequitur maior. Dixit Margo, tange instantiam hic: quia hęc est per se, sortes est homo, quæ tñ non infert de omni. Solutionem huius instantiæ reperies in primo dubio, qđ feci in præsenti art.

Super illo, quod dicit auctor, ꝙ propria passio inferioris non prædicatur per se de superiori, dixit Margo: tange instantiam ex Sco.2.dist.1.q.2. vbi vult, ꝙ passio inferioris demonstratur de superiori: dicendo sic, omne animal rationale est risibile, aliqua substantia est animal rationale, ergo aliqua substantia est risibilis, ibi concedit doctor hanc esse per se: & similiter in prologo contra Henr.& auctor dicit, ꝙ propria passio inferioris non demonstratur de superiori. Ad hoc respondet Margo dicens, ꝙ duplex est demonstratio, vna particularis, & per illam bene potest demonstrari, vt apparet in exemplo adducto.& sic loquitur Scotus in illo loco. Alia est demonstratio vniuersalis, & de ista loquitur auctor, ꝙ passio inferioris non demonstratur de superiori.

Super illa regula tertia dixit Mauritius: nota ꝙ doctor in 2.dist.1.non habet hoc tertium.s.ꝙ ex contingenti non sequitur necessarium: immo scias ꝙ non recte probatur illa tertia regula, quia ex contingenti sequitur necessarium, ver.g. ex hoc contingenti, s.animal prædicatur de homine: sequitur necessarium.s.istud, ergo homo est animal. nam antecedens est contingens: quia accidit homini habere esse cognitum:& animali habere esse cognitũ,& vnum fundere subiectum, & aliud fundare prędicatum:& tamẽ ista est necessaria, homo est animal. Sed, si tu velles saluare auctorem, diceres pro eo, ꝙ licet necessarium sequatur ex contingenti, hoc est per consequentiam materialem: quia per istam consequentiam necessarium sequitur ex quolibet: tamen loquendo de consequentia formali, nunq̃ necessarium sequitur ex contingenti: quia verius non sequitur ex minus vero, nec per se sequitur ex per accidens, vt vult Arist. in lib. Prio.& sic loquutus est auctor, ꝙ non sequitur necessarium ex contingenti.s.per consequentiam formalem. Dixit Mauritius posset argui cõtra hoc, quod dicit auctor, ꝙ ista propositio est per accidẽs, homo quantus est homo: similiter ista, sortes est homo quantus:& similiter ista, homo quantus est homo quantus: quia hoc videtur esse cõtra Scot.3.dist.2.q.6. vbi dicit, ꝙ hæc est per se primo modo, superficies alba est supficies alba. Ad hoc Margo dicit, ꝙ propositio per se hẽt duas conditiones: vnam, ꝙ subiectum includat prędicatum,& isto modo ista est per se, superficies alba est superficies alba: alia cõditio est, ꝙ extrema sint ens per se: & quia talia extrema non faciunt vnum per se, ꝓpterea hęc non est ꝓpositio per se,& sic loquutus est auctor respiciendo ad scđam conditionẽ.

Ponit auctor consequenter prædicationem denominatiuam formalem.s.ed Primo notandum est, quid est prædicatio denominatiua formalis? & de hoc dico, ꝙ est illa, in qua prædicatum dicitur inesse subiecto in quadam adiacentia,& ex hoc sequitur, ꝙ ipsum denominat: & ſm illud nomen habet appellationem. sicut albedo qñ denominat in esse subiecto, est in quadam adiacentia & inhærentia formali: tunc subiectum denominat,& ſm appellationem sui nominis subiectum dicitur album.denominãs.n. & denominatum eodem nomine nominantur, nisi ꝙ denominatũ habet nomen effectus formalis, & denominãs habet nomen formæ. Secundo est notandum, ꝙ denominatio quædam est intrinseca, in qua denominans intrinsice adiacet subiecto, sicut albedo adiacet parieti: alia est denominatio, in qua prædicatum, non intrinsece adiacet subiecto: vt lapis est visus: visio non intrinsice adiacet lapidi, immo magis inhæret oculo. Tertio est notãdum, ꝙ prædicatum denominatiuum aliqñ est prædicatum per accidens, vt homo est albus: Aliqñ est prædicatũ per se in omnibus tribus modis per se. vnde ista est per se in primo modo, homo est rationalis: & tñ est prædicatio demonstratiua, vt tenet Sco.3.q.quoli. similiter ista, homo est animatus est denominatiua: & tñ est per se. similiter in secundo modo per se, ista est per se, homo est risibilis:& tñ est denominatiua: similiter ista est per se in quarto modo, volũtas vult,& intellectus intelligit:& tñ est denominatiua. Quarto notandum est, ꝙ duplex est prædicatio denominatiua: vno modo propria,& est tunc, qñ prædicatum est distinctum à subiecto, & subiectum recipit formam: & sic ista est prædicatio propria, corpus est animatũ: Alia est prædicatio denominatiua impropria, & est tunc qñ subiectum non est distinctum à prædicato, nec subiectum recipit formam, quæ de eo prædicatur:& sic istæ sunt prædicationes denominatiuæ improprie: homo est rõnalis, homo est animatus. Et si quęras, quare ista est denominatiua homo est rationalis:& ista, homo est animal non est deminatiua, cũ ambæ sint per se? Respondeo, quia prædicatum primæ est forma per modum formæ, prædicatum secundæ non est per modum formæ, sed per modum materiæ: hinc est, ꝙ prima est denominatiua, secunda vero non. Quinto est notandum, ꝙ in prædicatione propria denominatiua, prædicatum debet semper prædicari de composito, siue constituto, aut susceptiuo, respectu cuius ista non est denominatiua vera, essentia generat: quia subiectum non est compositum, neq; cõstituum, neq; susceptiuum:& si dicis, omnis forma denominat subiectũ, in quo est: generare & generari sunt in essentia, ergo denominant essentiam, ergo ista erit vera, essentia generat. Dico, ꝙ non sufficit ad hoc ꝙ sit prædicatio denominatiua, ꝙ forma sit in subiecto: sed ꝙ illud subiectum sit constitutum, vel compositum: aut susceptiuum formæ, cuius modi non est essentia diuina.

Primus igitur gradus prædicationis denominatiuæ & formalis est, qñ prædicatur differenťia de genere contrahibili per eam, vt rationale de animali, aut modus intrinsecus de suo contrahibili, vt ens est infinitum. Secundus gradus, quãdo propria passio prædicatur de eo, cuius est passio propria. Sed dicet aduersarius, vnde habetis à Scoto, ꝙ propria passio est idem realiter cum subiecto? nullibi apud eum reperietis. Dico, ꝙ in Scoto reperies hoc, omnis appetitus naturalis est idem realiter cum natura. Item oĩs inclinatio est idem realiter cum illo, cuius est. Item omnis respectus aptitudinalis est idem realiter cum illo cuius est vel idem fundamento. sed propria passio est ista tria, ergo est idẽ realiter cum subiecto & isto modo reperiř in Sco. Preterea scire debes, ꝙ si in Scoto reperies, ꝙ propria passio causatur à subiecto. Dicas sic, ꝙ causaret nisi esset impedimentum:

pedimentum:

pedimentum: quia sunt idem realiter subiectum & proprietas: vel ꝙ intelligitur de accidente communi, & sic sequitur, ꝙ non distinguitur à subiecto proprietas. Et si diceres subiectum est prius natura propria passione, & omne prius natura est prius duratione, per Sco. in 2. dist. 3. q. ergo, si subiectum est prius duratione, & tempore propria passione, potest ab ea separari: & sic realiter ab ea distinguitur. Dicas, ꝙ hoc est verum quantum est ex parte subiecti: & de se posset esse sine propria passione, non autem de facto subiectum separatur à passione: quia est impedimentum, vt non possit separari, & hoc est, quia propria passio est idem realiter subiecto: hinc non potest esse subiectum sine passione propria. Vel dicas, ꝙ subiectũ quantum ad prędicata primi modi potest esse sine propria passione, non autem quantum ad alia prædicata. Thomistæ vero aliter senserunt, voluerunt solum passiones illimitatas esse easdem realiter cum subiecto propter verba: Aristo. in 4. met. ens & vnum dicunt vnam naturam: sed passiones limitatas, vt est risibilitas, dixerunt esse distinctas realiter à subiecto. Tertius gradus prædicationis denominatiuæ & formalis est quartus modus dicendi per se. Quartus, quando accidens prędicatur de subiecto: & hoc fit nouem modis.

Conformatio cum Arist.

Quatuor sunt denominatiuæ prædicationis gradus.

PRimus gradus prędicationis denominatiuę est, quando differentia prædicatur de contrahibili. s. de genere. comprobatur hoc per Arist. 4. Topic. vbi vult, ꝙ differentia non participat genus, nec è contra: si igitur differentia genus non participat, erit prædicatio solum denominatiua, & non quidditatiua: quia vnum non erit de quidditate alterius, nec è cõtra: in hoc gradu ponit, ꝙ modus intrinsecus prædicatur denominatiuæ de eo, cuius est modus. Hoc comprobatur per Arist. 2. Phy. te. c. 32. vbi ponit modos causandi per accidens, expeditis modis causandi per se, dicens, causæ quidem igitur hæ, & tot sunt specie: modi autem causarum numero quidem sunt multi, vt prius & posterius. &, ibi cõm. intendit per modos, causas, quæ diuiduntur per accidentia: & in 34. diuisit causas per modos causandi per se & per accidens, & Cõ. in 32. appellat modos istos causandi accidentia: quia vtrunq; membrum, per se, & per accidens potest aduenire cuilibet generi quatuor causarum: nec per hoc variatur illud genus causæ. v. g. causa materialis potest causare per se, & per accidens: & tamen materia semper causabit per se secundum esse materiæ, & non variatur esse materiæ: ergo habemus, ꝙ causare per se, & per accidens sunt modi, & accidentia: ergo denominatiue prędicantur de causis. Secũdus gradus prædicationis denominatiuæ comprobatur per philosophum. 1. Post. tex. c. 9. vbi vult, ꝙ illa, quæ per se in secundo modo prædicantur, insunt, & inhærent subiecto: ergo accidentia sunt propria. Similiter Porphy. appellat proprias passiones accidentia propria: igitur vt accidẽtia prędicantur, & sic denominatiue. Tertius gradus propositionis denominatiuæ, qui est quartus modus dicendi per se, comprobatur per Arist. 1. Poste. t. c. 9. vbi vult, ꝙ tunc est quartus modus, quando subiectum dicit causam prædicati, vt interemptus interijt: & quod ponitur imprædicato est effectus, & quod ponitur in subiecto est causa: modo accidit causæ, producere effectum, & sic prædicatum non est de essentia subiecti: ergo denominatiuæ prædicatur, & hoc magis exprimit Arist. in illo textu. nam dicit ibi, ꝙ prædicatum inest subiecto. item alio modo quod quid est propter ipsum inest vnicuiq; per se, si prædicatum inest subiecto: ergo accidit sibi, & sic denominatiue prædicatur. Quartus gradus probatur esse prædicationem denominatiuam, per ea, quæ Arist. dixit in prædicamentis, ca. 1. vbi describit prædicatũ denominatiuum, denominatiua dicuntur quæcunq; ab aliquo solo casu differunt: talia igitur sunt ista, quæ prædicantur in quarto gradu: differunt solo casu ab aliquo, vt albedo & albus: paternitas & pater, quãtitas & quantus: & secundum illud nomen habent appellationem. & sic per Aristo. habemus comprobatos omnes quatuor gradus denominatiuæ prædicationis.

Annotatio textus.

TErtia prædicatio est idẽtice identica: & hæc potest esse duplex, vna in creaturis, alia in diuinis, prædicatio idẽtica in creaturis est, qñ aliqua duo sunt idem inter se, propter identitatem quam habent in tertio. sicut est genus cum differentia: quæ sunt idem inter se, propter identitatem quã habent cum tertio. i. cum homine: & ista semper est formalis, quia prædicatum informatur subiectum. nam rationale informat animal, & ista potest esse multipliciter: aut in prædicatis primi modi sicut est de animali & rationali, quæ habent identitatem identicam: aut in prædicatis secũdi modi, sicut est bonitas & veritas sunt idem propter idẽtitatem eorum ad tertium. s. subiectum, quod est ens cui sunt idem: & sic bonum & verum sunt identica identice: aut in prædicatis per accidens, album & dulce sunt idem ꝓpter identitatẽ eorum ad subiectum. s. ad lac, & habent identitatem identicam. Secundo est notandum, ꝙ duo sunt gradus huius idẽtitatis, quia ista extrema aut habent identitatem solum ad tertium, & tunc illa identitas vocatur solum identica: aut cõsideratur identitas extremorum inter se, quæ est propter identitatem, quam habent cum tertio, & tunc illa vocatur idẽtice identica. Et ex hoc sequitur, ꝙ prædicatio identice identica, est illa, quæ presupponit ante se aliam, & de ista aliquo modo loquuntur naturales quando dicitur, ꝙ omnis forma syllogistica tenet per illam regulam, quæcunq; sunt eadem vni & eidem inter se sunt eadem: & talis est identitas conclusionis in syllogismo, quæ est identitas idẽtice identica. quæ præsupponit identitatem maioris & minoris ad medium in præmissis: & si illæ præmissæ sunt immediatę, tũc est propositio identica. Si autem sunt demõstrabiles, tunc earum identitas est identice identica. Ex hoc sequitur corollarium, quia dictum est prædicationem identice identicam esse illam, quæ habet duas identitates, ꝙ multæ prædicationes sunt vere in concreto, quæ falsæ sunt in abstracto qualis est ista, album est dulce, vere est in concreto, & falsa in abstracto, vt albedo est dulcedo: & hoc est, quia in concreto habent duas identitates: extrema propositionis, & inter se, & cum tertio: in abstracto autem ammittunt identitatem in tertio, ideo propositio redditur falsa. Alia est prædicatio identice identica in diuinis, & ista semper est per substantiua nomina, & si fit per nomina abstracta nullo modo est formalis, sicut illa, quæ est in creaturis, & hæc habet plures gradus. Primus gradus est, qñ vtrunque extremum est formaliter, & positiue infinitum, vt essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia. Secundus gradus est, quando alterum tantum est formaliter infinitum, vt essentia diuina est filiatio. Addit iste Auctor alium gradum, qñ alterum extremum est infinitum permissiue, vt humanitas est entitas, sed hoc ego non teneo, vt videbis in isto articulo: & contra eum arguetur. Et dicitur, ꝙ istæ prædicationes sunt veræ, quando concretum de concreto prædicatur, aut abstractum de abstracto: & concretum de abstracto non prædicatur, propter modum incompossibilem, maxime, si talia concreta sint adiectiua & verba.

quidditatiue, & identice, patet, ꝙ sint falsæ quidditatiue, quia nó sunt propositiones in primo modo, falsæ sunt idéntice, quia non sunt extrema ambo substantiua, sed adiectiua, & verba, & participia, tamen realiter sunt veræ. nam Scot. prima. dist. primi concedit istam, essentia diuina est obiectum fruitionis.

Tertio, omnes istæ rationales propositiones sunt falsæ, de rigore, essentia diuina est abstracta, essentia diuina prædicatur: essentia diuina est nominatiui casus, feminini generis: quia non sunt veræ in primo modo, tamen in se & in re sunt veræ, quia Theogi concedunt omnes istas.

Quarto, istæ propositiones, essentia generat, essentia generatur, falsæ sunt identice: falsę in primo modo dicendi per se siue formaliter, falsæ de rigore logicæ falsæ realiter & in se, nec aliquomodo possunt concedi ꝙ falsæ sint in primo modo & identice, & de rigore logicæ patet. sed probo, quòd sint falsæ realiter: & arguo sic, generare est operatio alicuius generantis realiter distincti à genito. similiter generari est alicuius realiter distincti à generante. sed essentia vt hęc essentia, siue vt hæc forma, est simpliciter idé realiter omnibus tribus personis: ergo nó est operatio essentiæ, & si tale generare esset propria, operatio essentię, tunc essentia realiter distingueretur à persona genita, & hoc tenuit Scot. 5. dist. primi, ꝙ essentia diuina non generatur, neque generat, & aliter dicere est hęresis.

Quinto, istæ sunt falsæ, humanitas est entitas, asineitas est entitas: & similes, falsæ sunt formaliter: & in primo modo, falsæ sunt identice, quod est contra omnes quasi Scotistas, qui conuenere in vnum dicentes ꝙ istæ sunt veræ identicę: propter infinitatem permissiuam entitatis. Sed cótra eos arguo sic, cum entitas sit abstracta à finitate & infinitate permissiua, & formali: & ipsi saluant eam propter infinitatem permissiuam & non alio modo, cum hic non sit infinitas, sequitur, ꝙ falsæ sunt, ꝙ sint abstractę à finitate & infinitate patet. nam omne prius potest abstrahi à posteriori: sed entitas est prius, & modi sunt posteriores: ergo abstrahitur entitas à modis, qui sunt finitas & infinitas: & est sine finitate & infinitate in tali abstractione: & sic propositio non potest esse vera. Nec imaginandum est, ꝙ entitas adhuc possit abstrahi facta abstractione à modis, quia ens prædicatur in quid & non per modū qualis, & in his est tantum vna abstractio, sicut in substātiis. nec Scot. qui adeo diffuse loquutus est de his abstractionibus, vsquam dixit, ꝙ ista infinitas permissiua faciat propositionem identicam, bene tamen. 8. primi. q. tertia dixit, ꝙ infinitas formalis facit propositionem identicam sicut ista est vera, essentia est iustitia.

De propositionibus in abstracto in creaturis, pro quibus primo est notanda regula: valde singularis ad cognoscendum omnes propositiones mundi, quæ sunt veræ & quę sunt falsæ.

Regula est talis, omnis propositio affirmatatiua vniuersalis semper est vera, quádo extrema habet infinitatem formalem, aut permissiuam aut quando concernunt tertium, cui sunt idem, aut cui vniuntur. Primo dicitur, quando extrema habent infinitatem, aut ambo, aut vnum. propter hoc istæ sunt verę, essentia est iustitia, essentia est paternitas: & per oppositum istæ sunt falsę, paternitas est inascibilitas, generatio est filiatio, quia nec ambo, nec alterum extremum est infinitum, Secundo dicitur aut quando extrema concernunt tertium, cui sunt idem, propterea omnes istæ sunt veræ, homo est animal, homo est albus, homo est quantus, animal est ens, & omnes propositiones mundi, quartum extrema tertiū concernūt. nam homo & animal, concernunt sortem, cui identificātur, propterea est vera ista, homo est animal: similiter homo est albus, homo est pater extrema concernunt sortem: & sic omnes sunt veræ, accipiendo propositiones in quocunque prædicamento: & ꝑ oppositum omnes istæ sunt falsæ, humanitas est animalitas, humanitas est albedo, humanitas est paternitas, albedineitas est quanta: quia extrema non concernunt tertium, & posterius, à quo sunt abstractæ, & in hoc facias combinationes cuiuscunque prædicamenti in quocunque modo. Tertio, dicitur propositio affirmauatiua, quia propositio negatiua non est vera per hoc, immo quia non conueniunt extrema in tertio. Quarto, dicitur vniuersalis quia istæ particulares sunt veræ, sortes est homo, sortes est animal: sed non propter concernentiam ad tertium, s. ad inferius: quia sortes non habet inferius post se, sed per aliam causam sunt veræ, scilicet propter in clusionem: quia sortes includit hominem & animal. Quinto, debet addi, quòd subiectū propositiones superponat pro aliquo, defectu cuius istæ non sunt veræ, chymera est homo, & similes. Sexto, dicitur, cui extrema sunt idem, aut vniuntur: propter istā propositionem, deus est homo: & similes, quia extrema non sunt idem alicui, sed bene sunt vnita tertio, s. verbo: hæc regula probatur per illud Arist. Quæcunque sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se 17. t. primi Phy.

Incipiendo modo à propositionibus abstractis in creaturis, dico primo insubstantiis loquendo, ꝙ hæc est falsa, humanitas est animal: quamuis aliqui eam concedant. ratio, quia extrema non sunt infinita, neque ambo concernunt tertiū: & ad hoc, ꝙ propositio sit vera, Sco. 8. primi dixit, ꝙ extrema debentꝫ habere vnitatem cum tertio, & non extremum. vlterius ipsæ nunquam concedit propositiones in abstracto veras, nisi quando idem de se ipso prædicatur.

Secundo, ista est verba, humanitas est ens: non propter concernentiam ad tertium, sed propter infinitatem permissiuam. nam modo ens bene habet infinitatem permissiuam, & ꝙ ista sit vera probatur per Scot. 3. dist. primi. q. 3. vbi concessit rationalitatem esse ens.

Tertio, ista est falsa humanitas est animalittas: patet per regulā, qa extrema nec infinita sunt, nec tertiū cócernunt.

Quarto, istæ sunt falsæ, veritas est entitas, veritas est vnitas: patet per regulam, quia extrema non concernunt tertium, nec infinitatem habēt formalem, aut permissiuā.

Quinto, istæ sunt falsæ, humanitas est rationalitas, asineitas est irrationalitas: propter causas ante dictas, vlterius, quia pars per modum partis, s. rationalitas non prædicatur de toto, idest de humanitate.

Sexto, istæ sunt falsæ, humanitas est risibilitas: asineitas est rudibilitas, & similes patet per regulam, quia extrema non concernunt tertium, nec sunt infinita.

Septimo, istæ sunt falsæ, humanitas est albedo, quanta: pater agit, patitur, habituata, est in hac hora: & similes, omnes sunt falsæ propter regulam antedictam.

Octauo, istæ sunt falsæ, hæc albedo est quidditas albedinis: hæc nigredo est quidditas nigredinis: calor aut ignis, est causalitas: quia extrema non concernunt tertium.

Nono, istæ sunt veræ, albedo est color: calor est potētia causandi calorem: & similes propter regulam antedictam, quia extrema concernunt tertium.

Decimo, istæ sunt falsę: humanitas includit humanitatem

tatem & rationalitatem, humanitas identificat sibi animalitatem, propter regulam: falsæ in quam sunt de rigore logices, tamen realiter sunt veræ.

Vndecimo, istę propositiones secundarum intentionũ, humanitas est abstracta, humanitas est vniuersale, humanitas est species, sunt falsæ de rigore logices, tamen in se sunt veræ.

Duodecimo, istæ sunt falsę, humanitas est assumpta à verbo, intemerata virginitas edidit Saluatorem mundi, vt dicit in Canone, Humanitas Christi in triduo fuit corrupta, & similes, sunt falsæ in quam de rigore logices: per regulam, sed realiter sunt veræ, & Theologi illas concedunt. Et breuiter dico, ꝙ multæ aliæ propositiones in abstracto veræ sunt realiter, quæ de rigore sunt falsæ, & vt omnia concludã: nulla propositio potest esse vera in abstracto, nisi illa, in qua prædicatur idem de seipso, nec oportet adducere tot glosulas, sicut fecit Franciscus de Mayronis, loquẽs de propositionibus in abstracto: volens saluare regulã Scoti, adduxit vndecim exceptiones. sic.n. faciliter possumus saluare quancunque propositionẽ, etiam falsam.

Quænam sit vera propositio in abstracto.

Tertiodecimo istæ, humanitas est animalitas & rationalitas: asineitas est animalitas & irrationalitas, & similes, sunt falsæ, per regulam: cum non sint infinita extrema, neque tertium concernunt, & vltra hoc subiectum nõ est idem cum prædicato, quia vltra animalitatem & rationalitatem subiectum includit tertiam entitatem.

Conformatio cum Arist.

PRędicationem identicam in diuinis in Arist. non inueniemus, eo modo, quo auctor ponit, tamen possemus comprobare eam per ea, quæ habet Arist. 1. Phy. t.c. 17. quæcunque sunt eadem vni. tertio, sunt eadẽ inter se: quia vero essentia, & iustitia sunt eadem infinitati formali, erũt inter se eadem. & si Arist. posuisset idẽtitatem, & trinitatem, non repugnaret dictis suis propositio identica, vt essentia est paternitas, essentia est filiatio.

Conformatio cum Arist. de propositionibus in abstracto.

ARistotelem posuisse propositionẽ in abstracto inueniies, vt habet videri tertio de Anima. t.c. 35. Abstractione autem dicta intelligit, sicut simum secundum ꝙ simum: non separate, i. licet intelligas simitatem, separatam à naso, non tamẽ simitas est separata à naso, & sequitur: inquantum autem concauum si aliquod intellexerit actu sine carne, vtique intellexerit in qua concauum: sicut mathematica, i. tu potes intelligere concauũ per abstractionem sine carne: sicut mathematicus facit, non tamen, ꝙ concauum sit sine carne. ex Arist. igitur habemus, ꝙ dantur propositiones in abstracto, similiter patet per eum 2. Phy. t.c. 18. de his quidem igitur negotiatur mathematicus, idest de quantitatibus, sed non inquantum physici corporis terminus est vnumquodque. i. mathematicus considerat quantitates, sed non vt sunt terminus corporis physici, sed abstrahuntur à corpore: & sequitur, neque accidentiã speculatur, s. mathematicus inquantum talibus existentibus accidentium vnde abstrahit. i. mathematicus non speculatur quantitates, inquantum sunt existentes cum aliis accidentibus. i. cum motu, & quiete, & cum aliis accidentibus: sed abstrahit ab istis, propterea dixit. abstracta. n. à motu sunt neque fit mendacium abstrahentium. i. bene possumus abstrahere à posteriori per considerationem: & tunc non est mẽdacium. i. non sunt falsæ propositiones. Habemus duo per Arist. ꝙ dantur propositiones in abstracto, & abstractio est à posteriori: quę ambo ponuntur ab aucto. Hoc confirmat Cõmen. in eodem loco mathematicus abstrahit à materia sensibili. Idem habet 6. meta. t.c. 11. & tertio meta. t.c. 3. & in septimo meta. t.c. 35. & primo. de anima. t.c. 17. & primo cœli 92. & septimo meta. 34. Sed vltra hoc aliud nos quærimus in Arist. s. ꝙ prædicatio in abstracto sit in primo modo: & hoc habemus ab Arist. in libro 4. Topic. in fine.: vbi voluit, ꝙ tranquillitas est quies: ista est prædicatio in abstracto, & vera in primo modo, sicut Scotus. 8. primi declarat. Sed ad sufficientiã regulæ aliud nos quęrimus, s. ꝙ de vltimato abstracto non sit vera propositio nisi in primo modo: & ꝙ nihil possit prædicari de vltimate abstracto nisi idem de se ipso. hoc vltimum apud Arist. non inuenio, sed bene Auicen. ponit 5. meta. cap. primo, æquinitas est tantum æquinitas. Quod verò detur vna abstractio in substantiis, patet per antedicta, quia Auicen. dicit, ꝙ æquinitas est tantum ipsa, neque vna, neque plures: si plures non est neque vna, ergo nihil est nisi ipsamet, ergo nihil concernit, ergo à nullo potest abstrahi, & est substantia: igitur vna abstractio in substantiis. Quod verò in accidentibus absolutis dentur duæ abstractiones: patet, quia concedit istam, tranquillitas est quies: & non est prędicatio eiusdem de se ipso, igitur tranquillitas non est tantum ipsa, ergo aliquid aliud includit: saltem indiuidua propriæ naturæ, & ista sunt accidentia absoluta in prædicamento qualitatis, vt patet. Sed tres abstractiones in prædicamentis respectiuis apud Arist. ego non inueni: possunt bene deduci ex dictis suis per multas consequentias, sed formaliter ab eo non sunt positæ.

Declaratio Marginis.

SVper illo verbo aucto. secunda prædicatio est formalis prædicatio. Dixit Margo posset argui, ꝙ nulla prædicatio est formalis nisi primi modi, quia in omni prædicatione formali, prædicatum includitur formaliter in subiecto: sed hoc conuenit tantum in primo modo, vt tenet Scot. 8. dist. primi. Sequitur dic consequenter. i. potes respondere sic, ꝙ duplex est prædicatio. vna formalis & quidditatiua, & sic est verum, ꝙ nulla est formalis nisi illa, quæ est primi modi: & de ista loquitur Scotus 8. primi, ꝙ prædicatum includitur in subiecto: alia est formalis non quidditatiua, & sic plures sunt prædicationes formales, quæ tamen non sunt primi modi. Vel respondeas aliter vt Margo dicit. Super verbis aucto. secunda prędicatio est denominatiua. Dixit Margo considera diligenter, quare doctor posuit istos quatuor gradus ordinatos prædicationis denominatiuę? quia potius gradus quartus deberet esse. primus, quia accidens per accidens est magis denominatiuum, & magis distinctum ab ipso subiecto: & tamen auctor fecit oppositum, & posuit primum gradum, quando differentia prædicatur de genere. Ad hoc respondeo, ꝙ auctor hoc fecit, vt continuaret per ordinẽ illa, quæ dixerat de modis dicendi per se: quia post prædicationes per se, sequitur magis prædicatio, in qua prædicatur differentiã de genere, quàm prædicatio, in qua accidens per accidens prædicatur de subiecto: ideo merito voluit secundam prædicationem esse, in qua prædicatur differentia de genere, & non illam, in qua prædicatur accidens de subiecto. Super prędicationẽ formali dixit Margo, considera etiam, an ista deus est homo vel verbum

est homo sit formalis? & qualiter, i. vel est formalis quidditatiua, an formalis denominatiua? Respondet Scotus ad hoc, ꝙ Theologice loquendo, hæc propositio nec est formalis denominatiua, nec quidditatiua: quidditatiua nõ est, quia subiectum non includit prædicatum: accidentalis non, quia neutrum extremum realiter accidit alteri, sed vocatur secundum Scot. propositio substantialis. Et si diceres, ergo datᷣ propositio, quæ dicitur esse distincta cõtra quidditatiuam & accidentalem. Dico, ꝙ Theologice datur: quamuis naturales eam non posuerint. Super prædicationē idētice identicā, dixit Mauritius. Pondera quare congrue dicitur identice identica: & hoc erit, quia prædicationes istæ, habent duas identitates: vna est extremorum inter se, & alia est extremorum propter tertium: vt in ista essentia est voluntas, extrema sunt idem inter se: & alia identitas est, quia extrema sunt idem propter infinitatem formalem, & propterea vocatur identica identice. Sequitur, tange differentiam identitatis in diuinis, & in creaturis: ista est vna inter alias differentias, quia in diuinis est identice identica, propter infinitatem formalē: in creaturis propter concernentiam ad tertium, vt in ista, animal est rationale est identica: quia extrema tertium concernunt, s. hominem, & abstracta ab his propositio est falsa. Super illo verbo auctoris, humanitas est entitas. Dixit Margo, pōdera argumentū per locum à minori: si ista est vera humanitas est entitas ratione infinitatis permissiuæ, multo magis ista debet esse vera, lapideitas est deitas: probatur, quia in prima ponitur solum infinitas, permissiua, in secunda ponitur infinitas formalis: ista ratio contra illos qui tenent hanc esse falsam, humanitas est entitas: non valet, sed bene valet contra auctorem. Sed Margo respondet sic pro auctore: ꝙ ista non est vera, lapideitas est deitas, quia extrema non sunt compossibilia naturaliter, & formaliter: quia tam in concreto, quam in abstracto extrema sunt incompossibilia formaliter & naturaliter. nā ista est falsa, lapis est deus similiter: ista est falsa, lapideitas est deitas: sed ista extrema humanitas est entitas, non sunt incompossibilia naturaliter, & in ipsa re: immo secundū eos ista bene naturaliter sunt compossibilia: quia entitas non repugnat humanitati. Sequitur, vel considera altius. i. vnius rationis: in qua dantur gradus secundum aliquos, i. ista erit vera humanitas est entitas, quia vnum includit aliud: & sunt eiusdē rationis. i. sunt idē formaliter & realiter: sed ista lapis est deitas, nō sunt eiusdē rationis. i. eiusdē formalitatis, aut realitatis: quia vnum non includit aliud. Sequitur, in qua dantur gradus, i. in ista ratione dantur gradus, & potest bene esse, ꝙ lapideitas & deitas esset eiusdē rationis, i. eiusdem conceptus, sed non eiusdem rationis. i. eiusdem formalitatis, aut realitatis. Dixit Margo super regula Scoti: qñ subiectum est vltima abstractione abstractum, & prædicatum non potest prędicari nisi formaliter, oppositio non est vera nisi in primo modo: hæc regula Scoti impugnatur & limitatur à diuersis, & Franciscus ponit duas limitationes. sed tu dic breuiter, ꝙ tenet tribus conditionibus. prima est ista, valet in prædicatis positiuis: propterea ista non est formalis in primo modo, essentia distinguitur: essentia non est eadem, quæ non sunt prædicata positiua. Secunda tenet in prædicatis aliam formalitatem ex natura rei importantibus: ideo ista non est vera formalis in primo modo, essentia est infinita: quia infinitum non importat formalitatem per se distinctam formaliter ex natura rei à subiecto, cum sit modus intrinsecus essentiæ. Tertia conditio tenet in suppositis primo verificabilibus, s. tenet in istis humanitas est humanitas: quia ista & similes sunt veræ, quia in eorum suppositis large sumendo supposita, possunt primo verificari. nam ista est vera, humanitas est humanitas: quia in suppositis suis primo verificatur, i. in istis hæc humanitas est humanitas: sequitur igitur, ꝙ solum regula est vera, in abstractis, quādo idem de se ipso prædicatur. aut intellige primo verificabilibus, i. adæquate & præcise, quia hæc humanitas est adæquate & præcise eadem sibi ipsi: ergo & de humanitate in communi vltimate abstracta nihil prædicatur nisi ipsamet: quia equinitas est tantum ipsa, nec vna nec plures: & per li tantum, intelligas omnia prædicata passionalia, denominatiua, & quidditatiua. i. nullum prædicatū de vltimate abstracto potest verificari, sed tantum ipsa. i. equinitas est equinitas: & nullo alio modo est vera propositio. Et si dicas vna conditio est, ꝙ prædicatum debet habere distinctum esse ex natura rei à subiecto: sed qñ prędicatur idem de se ipso, non distinguitur prædicatum à subiecto. Respondeo, quòd Margo non vult dicere per hoc, ꝙ idem distinguatur ex natura rei à se ipso: quia clarum est, ꝙ distinguitur, sed vult dicere in secunda conditione, ꝙ non est vera regula in prædicatis, quę sunt modi intrinseci: qui non sunt distincti ex natura rei à subiecto & quidditate eorum.

Dixit Margo super illo aucto. tertia abstractio est quidditatis à supposito. & istæ abstractiones sic se habent, ꝙ licet abstractio fiat à posteriori & extrinseco, non tñ à priori & intrinseco. Pondera plura hic de abstractionibus relationem, & maxime à fundamento & quid sit propinquius relationi, an subiectum, an certe fundamentum? & dicas, ꝙ propinquius est relationi fundamentum. Sequitur, & an possit abstrahi à termino, sicut à fundamento? dico, ꝙ non potest abstrahi à termino, i. ab habitudine ad terminum, quia illam includit in primo modo per se, sicut patet per Scot. 5. dist. primi q. 1. propterea ipse dicebat cōtra Henr. quodam includitur essentialiter in conceptu relatiui non potest excludi ab eo. sed habitudo ad terminum essentialiter includitur in relatiuo, propterea non potest ab eo excludi. ideo non potest abstrahi relatio ab habitudine ad terminum. Confirmatur per ea, quæ habet Arist. in diffinitione relatiuorum in prædicamentis, quia diffinit relatiuum per habitudinem ad terminum, ergo ab habitudine ad terminum non potest abstrahi. Sequitur, sicut à fundamento, quia à fundamentū bene abstrahi potest, quia est posterius relatione. Sequitur, & si non, quomodo igitur à fundamento, cum sit habitudo vnius ad aliud? i. si non ita abstrahitur à termino, sicut à fundamento, quia videlicet à fundamento bene abstrahitur, sed nō à termino, quomodo est habitudo vnius ad aliud? vult dicere, sicut relatio non abstrahitur à termino, ita nec à fundamento: quia relatio est habitudo vnius ad aliud & si non potest stare sine termino, neque sine fundamento. Ad hoc dicas, ꝙ à termino relatio actualis non abstrahitur, Sed bene à fundamēto, & qñ dicis, est habitudo vnius ad aliud. Respondeo, ꝙ fundamentum capitur dupliciter: aut vt extremum relationis, & sic ab eo non abstrahitur relatio, quia tunc sic considerare relationem sine duobus extremis, esset consideratio & abstractio mendax: qa non pōt sic esse, nec sic considerari potest relatio sine implicatione contradictionis. Alio modo potest capi fundamentum pro illo, quod fundat respectum, quod non est de quidditate relationis: ab isto per intellectum potest cōsiderari esse abstractam relationem, sicut potest considerari causalitas sine calore. Et sic relatio abstrahitur à fundamento, & non à termino, & nullum sequitur inconueniens

niens. Sequitur, ad quem artificem spectat consideratio relationis in vltimata abstractione? Respondet, quod si ista relatio accipitur incomplexe, ad nullum artificem spectat, sed bene tantum ab intellectu cognoscitur, & pertinet ad simplicium intelligentiam. Si vero accipitur complexe: i. si ponitur relatio in propositione hoc dupliciter, aut respectu passionum transcendentium: & entis, sic potest abstrahi à fundamento talis relatio accepta, vt respicit ens & alia transcendentia: & sic de ea considerat metaph. Sequitur, si vero respectu propriarum passionum & omnium, non potest considerari relatio præscindendo ab habitudine ad fundamentum. i. si relatio secundum proprias passiones considera̅tur vt est inhærentia actualis, vel aptitudinalis, non potest præscindi à fundamento. & ratio est, quia actualis vel aptitudinalis relatio non est prior natura fundamento, immo ista inhære̅tia vocatur fundame̅talis, sicut iste Mauritius vult alibi super vniuersalia Scoti. q. 30. & ibi reperies, qualiter aptitudo non est prior fundamento: ideo à fundamento non potest abstrahi. Sequitur, vbi aduerte, quod propter illam inhære̅tiam actualis relationis, quę forte est formaliter illa dicitur eadem accidente respectiuo. i. relatio inhærentiæ aptitudinalis & actualis idem sunt: hoc habet iste doctor in illa expositione vniuersalium: dicens, quod in respectiuis non separatur inhærentia aptitudinalis ab actuali. Sequitur, & non propter subiectum inquantum tale, i. actualis relatio & aptitudinalis. forte sunt ide̅ formaliter propter fundamentum: quia dixi, quod talis relatio non præcedit fundamentum natura, sed no̅ sunt idem propter subiectum: & idem relatio aptitudinalis abstrahit à subiecto, sed non à fundamento: & in ista Margine sunt posita aliqua, quæ forte non sunt totaliter conformia Scoto. Super illis verbis, in relationibus etiam, quę plura concerne̅t adhuc possunt fieri plures abstractiones. Mauritius dixit, aduerte̅dum est quod hic ponuntur abstractionum modi ab includentibus, sed non ab inhærentibus, i. qn̄ dicitur, quod fiunt abstractiones à relationibus. intellige semper tu, de relationibus actualibus, quæ includunt siue concerne̅t subiectum fundamentum tanquam posteriora. in his. n. bene possunt fieri abstractiones, sed non ab inhærentibus. i. quando dicitur, quod relatio abstrahit à fundamento, non intelligas hoc in relatione aptitudinali: quia iam diximus supra, quod illa non abstrahit à fundamento quod diligenter considera, quia plures hic decipiuntur. Super illis verbis, qualis est in substantiis: & est per hoc quod dicimus quidditas & causalitatis. Dixit Mauritius, Tange instantiam ex declaratione Scoti in Auicenna vbi supra. instantia est ista, quia supra hic ab auctore & à Scot. in declaratione Auicennæ dictum est, quod in substantiis est vna abstractio tantum. s. quidditatis à supposito propriæ naturę: quia substantiæ non concernunt aliquid alterius naturæ, & ideo istud vt sic conceptum, est præcise ipsummet. & sic equinitas est tantum ipsa: contra hoc fit talis instantia: si bene equinitas est vltimę abstracta, adhuc ista est vera, hęc equinitas est equinitas: & sic equinitas vltimatę abstracta concernit supposita proprię naturæ. Respondet Margo, dic consequenter, quod in illo priori stando, adhuc dantur signa naturæ. vult dicere, quod licet equinitas sit vltimate abstracta, & in isto priori, & esse suo abstracto stando, dantur adhuc signa naturæ: & sic in primo signo naturæ ipsa in communi prædicatur de ipsa se sola: in secundo signo naturæ habet hanc & hanc humanitatem, & sic ab ipsa vltimate abstracta possunt fieri abstractiones. & si tu dices, equinitas est tantum ipsa, & nihil aliud concernit: dicas, verum est in primo signo naturæ, tn̄ in secundo signo naturæ concernit hanc & hanc equinitatem. Super illis verbis, quod de vltimate abstracto non prædicantur illa, quæ se habent per modum inhærentis & informantis, vt verba participia, & adiectiua. Dixit Margo, Aduerte quod hęc expositio videtur falsa: quia sic erit falsum, quod essentia mouet intellectum, sicut est falsa ista essentia generat: & sic sequitur contra Sco. 14. q. quol. qui acceptat illam propositionem: dicens, quod essentia quæ mouet intellectum diuinu̅, ideo dicit Maur. considera causam subtiliorem. Respondeo quod licet sit falsa ista, essentia mouet de rigore logicæ, tame̅ realiter est vera: sed ista essentia generat neutro modo potest esse vera: logice non, vt patet: realiter non, quia generare est operatio alicuius generantis realiter distincti à genito: sed essentia non est realiter distincta à genito: ergo non potest sibi competere generare. no̅ sic est de quasi mouere: quia, si mouet intellectum, non est distincta ab intellectu: quia mouere est relatiuum accidentale, & non requirit distinctionem realem extremorum, sicut generare, vt patet à Scoto in primo dist. 3. q. septima. Super illis verbis, & si fiat syllogismi expositorij. Dicit Margo quod istę potest esse syllogismus expositorius. Hic pater generat, hęc essentia est pater, igitur hæc essentia generat: posset ergo aliquis dicere, ergo conclusum est ratione, quod ista propositio est vera, quod essentia generat: quod tamen nos negauimus. Auctor respondet, quod syllogismus non valet: quia si regularetur per dici de omni, minor est falsa: hæc videlicet, omne quod est hæc essentia generat: quia essentia est terminus singularis, & non potest sibi addi signum vniuersale. Mauritius alio modo soluit, dice̅s, quod syllogismus non valet: quia conclusio formalis, quæ erit ista, essentia generat, non sequitur ex identica præmissa. i. ex ista ex minore, hæc essentia est pater. Sequitur Margo, Notandum hic, quod licet soluatur argumentum co̅muniter, recurrendo ad distributionem illam extra terminum, & distributio extra terminum est, qua̅do fit per alios terminos: vt si deberet dici sic omnis essentia, tunc est distributio in termino. dicitur sic omne, quod est essentia: istud, omne quod, vocatur extra terminum: & est solutum argumentum, quod syllogismus non valet: & minor est falsa, quia essentia no̅ potest distribui. Sequitur, tamen si fiat argumentum sic. Nulla essentia generat pater est essentia, ergo pater non generat, non facile soluitur argumentum. & ratio est, quia licet essentia diuina non distribuatur, tame̅ essentia in co̅muni bene distribuitur: & sic ambæ propositiones & maior & minor erunt veræ, & consequentia bona & conclusio falsa, hæc videlicet, pater no̅ generat. sequitur, & sic ille modus respondendi est fuga, speculare quæ Margo non capit. Ad hoc dico, quod modus ille est bonus, & istæ syllogismus non concludit, quod pater non generat: quia licet maior sit vera, scilicet nulla essentia est pater, tamen minor est vera solum identice, s. hæc, pater est essentia: sed, si poneretur ista pater est deus, esset vera formalis: vnde ista, pater est essentia est vera solum propter infinitatem, sed non est vera formalis: quia pater in subiecto, & essentia in prædicato, habent modos repugnantes adinuicem: & essentia formaliter non prædicatur de parte, vnde si non esset infinitas in prædicato, ratione cuius identificat sibi subiectum, propositio esset falsa: postea ponitur in conclusione, ergo pater non generat, sed ista est formalis, & co̅clusio formalis non sequitur ex minore identica.

Declaratio & annotatio textus.

Quarta predicatio est tantum essentialis, & illa est tantum in diuinis quam ponit Hylarius, & habet duas conditiones: primo, quia notat consubstantialitatem,

tialitatem: secundo, quia dicit originationẽ, vt est ista: filius est de essentia patris. per li essentia vel substãtia, quod est ablatiuus, notatur consubstantialitas. i. pater & filius sunt eiusdem substantiæ. per li patris, in genitiuo notatur originatio, quia pater est originans filium. Et nota, ꝙ ponitur in ista prædicatione, tantum: hoc dixit, quia duplex est prædicatio essentialis, vna essentialis & formalis, & de ista loquuntur naturales: & est propositio primi modi, vt homo est animal, homo est rationalis, quia prædicatum non tantum est de essentia subiecti, sed etiam se habet, vt forma respectu subiecti, & per modum concreti. Alia est propositio, in qua prædicatum tantum est de essentia subiecti, & nullo modo est forma informans: vt dicendo, filius est de essentia, essentia, vt vult Sco. ex quinta primi nõ est forma informans filium, sed est forma, qua subsistit. iõ non est formalis prædicatio, sed bene est essentialis tantũ. Et aduerte, ꝙ ista prædicatio essentialis est distincta cõtra prædicationem substantialem, in essentiali notatur consubstantialitas, & origo in substantiali nullum istorum ponitur, sed tantum ponitur vnio inter extrema, vt est ista: Deus est homo, verbum est homo, de qua Sco. 7. dist. 3. quæst. 1, & Damascen. 49. c. consubstantialem inquimus vnionem. s. veram & non ſm fantasiam. Ibi cum dicit Auctor, si autem quæras, an ista sit essentialis, filius est essentiæ patris? Respondet, ꝙ licet Aug. concedat eam, & doctor quidam dicat eam esse propriam: iste doctor est Bonauentura in 5. dist. 1. sent. tamen probabilius dicendum est, ꝙ non est propria, sed opinio Bonauenturæ non totaliter improbatur: sed dixit probabilius dicendum, ꝙ non est propria propositio: & proprius sermo. & assignat Scot. rationem. 5. dist. primi, quam Auctor hic ponit. Quandocunque relatiuum construitur cum aliquo in tali habitudine causali, in qua natum est aliquid terminare illam relationem, vt correlatiuum, tunc construitur cũ illo præcise, vt correlatiuum: vult dicere, quando relatiuum construitur cum alio, verbi gratia, cum genitiuo, & illud relatiuum est talis naturæ, ꝙ non potest construi nisi cum genitiuo, tunc dicas semper, ꝙ ille genitiuus constructus cum vno relatiuo, se habet vt correlatiuum suũ: vt dicendo sic, pater filij: pater est relatiuum, quia construitur cum genitiuo, scilicet cum li filij: & necessario li filij, est correlatiuum suum: modo dicamus in proposito, quia dicendo sic filius est essentiæ, hic ponitur vnum relatiuum, & est filius, & quia similiter ponitur essentiæ in propositione: cum li essentiæ sit genitiuus, necessario erit suum correlatiuum. & tunc sequeretur, ꝙ si essentia esset correlatiuum, quòd essẽtia generaret filium: quia omne correlatiuum filij generat filium, quod improbatum est à Scoto quinta primi & est hęresis. Et probat per hoc, quia ista propositio non est propria: dicendo sic, istæ canis est filius hominis. tamen, si habet sensum verum sic est intelligenda: iste canis est filius hominis, idest istæ canis est filius alterius canis, & est hominis. i. possidetur ab homine. Sed accipiendo sic, vt absolute impropria est, quia filius quod est relatiuum construitur cum li hominis, quod est genitiuus: & tunc videtur, ꝙ hominis sit correlatiuum suum: & se habeat vt pater, respectu: de li filius, quia omnis genitiuus constructus cum relatiuo ponitur pro alio relatiuo, & tunc sequeretur, ꝙ canis esset genitus ab homine; quod falsum est. sic dicatis de ista, filius est essentiæ. Tamen pro Bonauentura possemus nos sic respondere, dicendo, ꝙ non bene arguitur, quando dicitur, omne relatiuum constructum cum alio in tali dispositione & natura casus, secundum quam casus positus post relatiuum, potest terminare illam relationem vt correlatiuum, i. omne relatiuum constructum cum aliquo in tali casu, ꝙ potest esse correlatiuum suum, semper erit relatiuum suum. Dico, ꝙ ista maior est vera, si illud correlatiuum correspondens suo relatiuo, erit suppositum siue indiuiduum: modo licet filius sit relatiuum, & li essentiæ sit genitus. tamen non potest esse correlatiuum de li filius, quia li essentiæ non est suppositum, aut indiuiduum: quia abstractum non est suppositum, & propter hoc August. concesit eam: & debet intelligi, ꝙ sit constructio intransitiua. i. filius est de essentia, similiter Scot. & auctor dicũt. Videtur probabilius dicendum, sed non damnant eã: quia bene potest defendi & habere verum sensum, tamen non est ita propria, sicut ista, filius est de essentia patris.

Conformatio cum Arist.

Ponit auctor multos gradus vnitatis, primus est vnitas aggregationis: hanc in Arist. inueni 8. meta. t. c. 15. vbi vult, ꝙ totum non est vnum: sicut aceruum est vnum, sed aceruus est vnum aggregatione, ergo datur vnitas aggregationis per eum. in secundo est vnitas ordinis, quæ addit aliquid vltra aggregationem. Hanc vnitatẽ reperies in Arist 12. meta. t. c. 52. vbi dicit, ꝙ vniuersum habet vnitatem ordinis, in tertio gradu est vnitas per accidens: hanc posuit Arist. 5. meta. t. c. 7. vnum dicitur secundum accidens, vt coriscus musicus: vbi per exemplum docet vnitatem per accidens, & modos vnitatis per accidens in quarto gradu est vnitas per se: & ista est ex per se actu & ex per se potentia, & ponitur ab Arist. quinto meta. t. c. 11. amplius dicuntur vnum, quorum ratio, quæ quod quid erat esse dicit, indiuisibilis est. & Arist. collocat hunc modum vnitatis inter modos vnitatis per se: & incipit ab 8. textu vsque ad 13. enumerando modos vnitatis per se: & in 7. meta. t. c. 35. posuit diffinitionem habere huiusmodi partes per se, s. genus & differentiam, materiam, & formam: ergo ſm Arist. quæ habent eandem diffinitionem, habent vnitatem per se, quæ est ex per se materia, & ex per se actu. in 5. est vnitas simplicitatis quæ est in diuinis. quicquid. n. est ibi, est realiter idem cuilibet. Hanc vnitatẽ posuit Arist. 12. meta. t. c. 39. dicẽs, quare idem est intellectus & intelligibile. sic vult, intellectum diuinum idem esse cũ ipso Deo intellecto. Cõfirmatur per cõm. ibidem, vbi inquit, vita sempiterna & c. dicuntur proprie de Deo quia deus dicitur proprie & vere viuens, & sapiens: talia autem & consimilia in materialibus reducuntur ad vnum inesse, & à duo in consideratione: sed in rebus immaterialibus reducuntur ad vnam intentionem in omnibus modis, & nullus modus erit quo distinguatur prædicatum à subiecto extra intellectũ inesse rei: sed nullã differentiam intelligit intellectus inter ea in essendo: patet igiẽ per eũ, ꝙ quicquid est ibi est realiter idẽ cuilibet, & omnia vnum sunt vnitate simplicitatis. In sexto gradu est vnitas formalis, hęc habetur ab Arist. 7. meta. t. c. 20. vbi habet singulum quod quid est non est aliud à suimet substantia, ergo diffinitum non est aliud à diffinitione, vel à partibus diffinitionis: sed diffinitum est idem formaliter diffinitioni & partibus diffinitionis, vt dicit auctor, & qa Arist. dicit, ꝙ diffinitum non est aliud à diffinitione, sed idem & non potest intelligi esse idẽ ex natura rei, quia homo & animal nõ habent identitatẽ præcisam, nec idẽ ratione vt probauimus, nec idẽ realiter: qa tunc scd'us modus per se nõ differret à primo: & subiectũ secũdi modi est idẽ realiter ꝓdicato, sed subiectũ primi modi habet maiorẽ idẽtitatẽ cũ prædicato. si aũt Arist. dicit, ꝙ subiectũ primi est

idem cum sua essentia & sua quidditate, sequitur ꝙ habet identitatē cum prædicato non realem, sed formalē quę est maior: & sic per Arist. datur idētitas formalis. & si diceres vbi habemus, ꝙ subiectū est idē formaliter prædicato? vt probare nititur auct. contra alios. pōt dici propter ante dicta verba Arist. vbi vult, ꝙ singulum quodq; nō est aliud à substantia, & à sua quidditate: & loquitur de identitate formali vt probauimus: & dicit ꝙ singulum, i. diffinitum & inferius non est aliud à sua essentia & quidditate, quæ sunt superiora ad ipsum, ergo habemus ex Arist. quòd inferius est idem formaliter superiori.

Annotatio in textu.

HIs notatis, dixit auct. pono duas conclusiones quarum prima accipitur à Sco. 2. dist. 1. q. 4. quę est, diffinitio identitatis formalis, ait Scot. voco idētitatem formalem: vbi illud, qđ dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem: in ratione sua formali & per se primo modo. vide bene hāc diffinitionem: & videbis, ꝙ inferius est idem formaliter superiori de intētione doctoris & nō ecōtra. Hic Antonius Trōbeta dissentit ab auct. & vult, ꝙ superius est idem formaliter inferiori, & nō ecōtra. Sed contra Trōbetam formo duas rationes. quarū prima est ista, illa sunt idē formaliter sicut patuit per diffinitionē formalitatis, qñ vnū non potest concipi seorsum ab alio: & illa sunt distincta formaliter, quæ si intellectui repræsentantur, & habēt distinctas formalitates, vnū pōt cōcipi seorsum ab alio. Tunc arguo sic, inferius non pōt concipi sine superiori, vt patet per Scot. 3. dist. tertij, ergo est idem formaliter superiori? superius pōt concipi seorsum ab inferiori & sine inferiori: quia habet distinctā cōceptibilitatē ab inferiori: ergo superius distinguitur formaliter ab inferiori, & ꝙ superius possit cōcipi sine superiori, hoc patet vbique per Scot. & Arist. 1. Post. in quo dicitur contingit scire omnē dualitatem esse parem, & ignorare hāc esse parē, ergo concipimus superius sine inferiori seorsum: ergo superius habet distinctam formalitatē ab inferiori: ergo superius formaliter distinguitur ab inferiori, non aūt inferius distinguitur formaliter à superiori: immo est idē formaliter superiori, quia non possumus inferius concipere non concepto superiori. Secundo arguo sic, homo est formaliter animal, ergo homo est idem formaliter animali. ista tñ est falsa: aīal est formalr hō, ergo ista non est vera, animal est idē formaliter homini. Et, quia ipse ponit aliquas auctoritates Scoti, quæ videntur sonare, ꝙ illud est idē formaliter alicui qđ est de essentia eius, sicut patet in 4. sen. dist. 12. q. 1. & in 7. meta. q. 1. esse idē formaliter alicui est esse de essentia eius. Ad hoc respondeo, ꝙ ipsæ æquiuocat de formalit. quia Scot. accipit, ꝙ superius est formaliter in inferiori. i. superius est de intrinseca ratione inferioris & non ecōtra, & sic intelliguntur auctoritates Scoti. Alio modo accipit esse formaliter. i. habere eandē cōceptibilitatē & formalitatē: & sic dico, ꝙ inferius est idē superiori & nō econtra. Et qñ arguit, ꝙ inferius accidit suo superiori: & illud qđ accidit alteri extraniat à sua rōne formali: & non est idē formaliter illi: & sic inferius nō est idē formaliter superiori. Ad hoc respōdeo, ꝙ verū est, ꝙ inferius accidit superiori: & qa extraniat à sua rōne formali. i. inferius nō est de ītrinseca rōne formali, & quidditatiua sui superioris, & hoc cōcedo. Sed inferius non extraniatur sic à superiori, & à ratione sua formali, ꝙ possit concipi sine superiori: quia hoc est falsum, & sic patet, ꝙ rationes suę contra auctorem non concludunt. Sed Trōbeta posset respondere rationibus prætactis contra eum: & dicere sic concedo, ꝙ inferius est idem formaliter superiori terminatiue: nō autē est idē formaliter & inexistēter. i. idētitas formalis non inexistit & subiectatur in inferiori, sed tñ inferius est terminus huius identitatis. Sed arguo sic contra eū: ergo tunc sequeretur ꝙ inferius nō haberet idētitatē formalem, sed tñ extrinsece denominatiue appellaretur habere identitatē formalē: sicut dicit Scot. 3. dist. 1. ꝙ deus nō habet creationem de nouo vere: sed terminatiue habet, i. denominatur habere, sed non habet. Tunc arguo sic, hoc est contra Scot. qui in pręallegato loco voluit expresse inferius esse idē superiori: & clarius in primo reportationum dist. 33. q. 2. si esset vt Anto. dicit, nō ita clare posuisset Sco. primus inuētor formalitatum, sed vocasset superius esse idē formaliter inferiori. Et Maur. dicit, ꝙ qñ vidit locū primi reportationū ita clarū, tunc credidit inferius esse idem formaliter superiori & non ecōtra. Secunda conclusio est, illa sunt distincta formaliter, quæ habent aliam & aliam formalitatē, quarū neutra includit aliam in sua rōe formali, & per se primo mō: & sic dicimus ꝙ subiectū & propria passio distinguūtur formaliter. Sed contra istā conclusionē arguo sic, volo probare ꝙ hō & risibilitas subiectū & propria passio nō distinguūtur formaliter, imo sunt idē formaliter. & arguo sic, quę cōueniūt in inferiori conueniunt in superiori: probo hō & asinus cōueniunt in animali: ergo conueniūt in substātia, & in ente. Sed homo & risibilitas conueniunt in inferiori, s. in realitate: quia dicunt vnā naturā, ergo cōueniunt & in formalitate, s. in eadē ratione conceptibili: & quia realitas est inferior, & formalitas est superior sicut auct. dixit in præcedēti articulo: vbi voluit, ꝙ omnis realitas est formalitas & non ecōtra: ergo hō & risibilitas subiectū & passio sunt idē formaliter. Ad hoc respōdeo, ꝙ aliud est conuenire in formalitate: &, Aliud est cōuenire formaliter, cōuenire in formalitate est habere eandē rationibus cōceptibilem, & vnum includere aliud in primo mō dicendi per se: & sic homo & risibile, non conueniunt in formalitate: quia homo non includit risibile in primo modo nec econtra: & isto mō non sunt idem formaliter. Sed conuenire formaliter, est qñ aliqua duo habēt cōceptū, siue sunt extrema nihil ex natura rei: & isto modo hō & risibile cōueniunt formaliter. i. vtrūq; est extra nihil ex natura rei. Sed hoc non est esse idē formaliter, quia nihil aliud est nisi sicut vnū reperitur in re: & habet esse extra nihil, ita & reliquum: sed conceptibilitas vnius non includit conceptibilitatem alterius in primo modo, propterea nō sunt idem formaliter.

Conformatio cum Arist.

SEd dices in quo loco posuit Arist. distinctionem formalē? respondeo, ꝙ Arist. posuit eam vt patuit per auctorem ante in opponendo pro parte affirmatiua, & hoc probauit quintuplici auctoritate Arist. vbi ponunt oēs loci & verba Arist. formaliter. Confirmat ista distinctio per Cōm. 3. cœli. cō. 28, vbi voluit, ꝙ forma elementi mouet & mouetur: mouet inquantum forma, mouetur inquantum in materia: arguitur ergo sic de eadē forma simplici verificantur prędicata cōtradictoria sine opere nostro intellectus, ergo eadem distinguitur à se ipsa non ratione quia sine opere intellectus mouet & mouetur: non realiter, quia est eadem forma realiter, ergo formaliter, scilicet vt mouet & vt mouetur.

In textu declaratio.

IBi cum dicit. Item Hylarius dixit, quod nō efficit creaturam voluntas, sed potestas, ergo in diuinis est distinctio formalis inter potestatem & voluntatem. Pro hoc

hoc nota, ꝙ potestas & omnipotentia idē sunt: quę dicunt respectum dei ad creaturas: qui respectus īmediate fundatur in omnipotentia: postea mediate in volitione, postea in voluntate, vltimo in essentia radicaliter. Hinc Hylarius volens explicare fundamentum propinquum istius respectus, dixit non efficit creaturam voluntas, sed potestas: vnde omnes istæ sunt veræ, omnipotētia dei efficit aīam, volitio dei efficit animam, voluntas facit animā, essentia facit animam, omnipotentia seu potestas tanq̄ principium īmediatum, voluntas tanquam principium mediatū, essentia vero radicaliter & hoc voluit dicere Hylarius ibi cū dicit, genus & differētia genere destinguuntur: & plusquā genere: quia ſm philosophum 4. Topic. differentia non participat genus, nec econtra: & tñ non realiter distinguuntur. Pro hoc tu debes notare, ꝙ primo diuersa sunt duobus modis. aliqua sunt primo diuersa ex oī parte, quæ in nullo quidditatiue cōueniunt ex parte vtriusq; extremi: vt sunt duæ differentiæ. Aliqua sunt primo diuersa ex parte vnius vt animal & rationale: & animal non est primo diuersum: quia conuenit in corpore & substantia & ente. sed rationale in nullo conuenit quidditatiue, licet rationalitas includat ens quidditatiue: sed non rationale: cuius differentiam superius notauimus, & à Scoto 3. dist. primi ponitur qualiter rationalitas est ens quidditatiue: & rationale est ens denominatiue: quia vero differentia & genus non sunt primo diuersa ex parte vtriusq;, hinc est ꝙ erunt idem realiter, & distincta formaliter: & propter hoc auctor dixit, ꝙ formaliter distinguuntur, tñ realiter non separatur. Sequitus in litera, & si arguatur in tertia figura sic omnis homo formaliter est animal. omnis homo formaliter est rationalis, ergo rationale formaliter est animal. Auct. respondet, ꝙ licet ex necessarius non sequiẽ nisi necessariū: tñ ex propositionibus per se nō sequuntur propositiones per se: nec ex propositionibus formalibus & quidditatiuis sequūtur propositiones formales & quidditatiue, & rō est quia propositiones per se non conuertūtur: sicut dictū fuit supra, maxime. qa prædicatū est causa subiecti, in propositione primi modi: si vero cōuerteretur in propositiones per se, tūc subiectum esset cā prædicati: & sic daretur circulus in causis p se, & eodē modo sumptis. Et si tu dicas, non ne ex duabus præmisis p se sequitur cōclusio per se? ergo ex p se bene sequitur per se. v. g. ex istis præmisis hic positis, vt dicēdo sic, homo est per se animal, hō est per se rationalis, ergo rationale per se & formaliter est animal. Quare non sequitur ꝙ ista vltima propositio quæ est conclusio, sit per se: sicut oīs homo est risibilis: est per se quę sequitur ex duabus aliis ꝓpōnibus, quæ sunt per se. Ad hoc respondeo, ꝙ ex ꝓpōnibus per se non sequitur cōclusio per se in eodē genere causæ: & in eodem modo perseitatis: qa tūc daretur circulus in causis: qđ improbatum est apud Arist. 1. Post. Sed si ista quæ est per se: oīs homo est risibilis, sequitur ex duabus aliis quæ sunt per se: non sequitur in eodem modo perseitatis: immo conclusio nō est aliquo modo causa per se præmissarum, sed præmissæ sunt causa conclusionis per se, conclusio vero effectus.

Quęrit auct. vtrū quodlibet attributū habeat propriā infinitatē formaliter distinctā ab infinitate diuinæ essentiæ? & tenet ꝙ sic. Sed nota quia aliqui sunt qui dicūt attributa non habere propriam infinitatem, sed habent infinitatem ab essentia & cōtra istos arguitur sic ista est vera, sapiētia est bonitas & non propter concernentiam ad tertiū. quia ambo sunt abstracta, ergo vera propter infinitatem propriam istorum extremorum, ergo ista extrema habēt propriam infinitatem formaliter & ab essentia radicaliter.

Declaratio Marginis.

Dixit Margo super verbo aucto. non enim dicimus istæ canis est filius hominis, quia est filius, & est hominis. A diuisis ad coniūcta raro valet argumētū, vt inquit Arist. secundo Periher. nisi debite limitetur: & ista cōsequētia ad hoc vt valeat reqrit plures limitationes: inter alias est vna limitatio, ꝙ non debet variari appellatio: vnde in ꝓposito iste canis est filius, & est hominis: qa in antecedente appellat li hominis ex vi possessoris, i. possidetur ab homine in consequēte nō sic, sed appellat li hominis: tanquam genitum ab homine non valet. Dixit Margo considera, an coincidat cum sexta? & instantias fuge: ista consideratio est quia auct. ponit, ꝙ possumus inuenire multos gradus in vnitate: in primo est vnitas aggregationis: in secundo vnitas ordinis: in tertio vnitas per accidens: in quarto est per se vnitas ex principiis essentialibus, ex per se actu & per se potentia: in quinto vnitas simplicitatis, quæ est vera identitas: vltra omnes istas, est identitas formalis, & ista erit sexta: propter hoc dicitur in Margine considera, an coincidat cum sexta? idest vide an ista quarta vnitas, quæ vocatur per se vnitas ex principiis essentialibus, s. ex per se actu & ex per se potentia, coincidat cum sexta? i. sit eadem cum identitate formali. & dicendum est, ꝙ non est eadem quia identitas formalis, est quādo inferius includit superius. Sed per se vnitas in quarto gradu est, quando totum includit partes essentiales, quę realiter distinguūtur à toto, saltem inesse physico. Sed inferius non realiter distinguitur à partibus essentialibus saltem inesse metaphysico. quia inferius est idem formaliter superiori: sed compositum physicum ex partibus per se essentialibus, non est idem realiter cum partibus per se essentialibus: & propter hoc apparet quòd quartus modus vnitatis, & sextus qui est identitas formalis, non coincidunt. Dicitur in Margine, quòd facilius potest saluari hanc identitatem, scilicet formalem esse relationem realem, quàm præcedentem, idest quàm identitatem ex natura rei: & ratio est, quia relatio realis debet esse inter extrema realia realiter distincta, modo minor distinctio realis est inter hominem, & hominem, q̄ sit inter hominem & animal, & ideo difficilius saluatur. Et sequitur in margine {licet minus q̄ sequentes, vt patet speculanti} vbi plura considera. Ratio ꝙ ista relatio realis, i. identitati formalis, minus potest saluari, q̄ sequentes, est ista: quia diximus ꝙ relatio realis est inter extrema realia realiter distincta: & ꝙ consurgit ex natura rei, licet ista identitas formalis habeat extrema realia, non tamen sunt realiter distincta. Sed identitas realis est relatio realis, & extrema habēt maiorem distinctionem, licet non realem similiter aliæ identitates habent extrema magis distincta, vt patet de identitate obiectiua, vt homo & asinus, quæ sunt idem obiectiue, homo & risibilitas, quæ sunt idem realiter, extrema sunt magis distincta, quam homo & animal quæ sunt extrema identitatis formalis. ideo facilius saluantur aliæ identitates reales, esse relationes reales: quàm ista identitas formalis quia quanto extrema habent maiorem distinctionem, tanto erit illa relatio magis realis. Super diffinitionem identitatis formalis eo modo quo diffiniuit auctor. arguit sic Mauritius contra diffinitionem, omnis relatio primi modi denominat vtrunque extremum secundum eundum modum quinto Metaph. t. c. 20. Sed identitas formalis est relatio primi modi, ergo denominat vtrunque extremū eodē modo. ergo si inferius est idē formaliter superiori, similiter superius erit idē formaliter

A diuisis ad coniuncta vale locus, & quibus limitationibus.

inferiori.hoc vult dicere, licet ipse obscure loquat: & ,pbat hoc:quia omne quod sequitur ad aliud absolute, sequitur ad ipsum etiam eodem vtrique addito, quod nō distrahit, neque diminuit. vult dicere, si ad istam, homo est idē animali, sequitur, animal est idem homini: absolute sumēdo ista, sine li formaliter, similiter ad istam, homo est idē formaliter animali, sequitur animal est idem formaliter homini: & tunc est idem additum, i. formaliter vtrique, s. tam homini, quàm animali: & istud formaliter non distrahit neque diminuit identitatem: quia identitas formalis est perfectissima identitas. Sequitur, potest dici, ꝙ li, formaliter, est dictio distrahens, vel saltem impediens: & ratio est, quia si. inferius est idem formaliter superiori & econtra, non sunt idem adæquatę, quia bene inferius erit idem formaliter superiori, sed non econtra: ideo non habent identitatem adæquatam, sed inadæquatam: aut si habent identatem habent non mutuam, sed non habent mutuam: aut si habent identitatem incompletam, sed non habent identitatem completam: hinc est, ꝙ li formaliter distrahit. ideo potest responderi sic argumento, si homo est idem animali, & animal idem homini, nō tamen sunt idē adinuicē mutuo formaliter: quia li formaliter distrahit, & non ponit identitatem mutuam. i. ꝙ sicut homo est idem formaliter animali, sic animal sit idem formaliter homini: sed formaliter ponit tantum identitatem non mutuam. ista est responsio sua, propterea fecit tot distinctiones de mutua, & non mutua identitate, &c. sicut vides in litera. Sequitur, vel suis saluare consequentiam: consequentia est ista, homo est idem animali, ergo animal est idem homini. Sequitur, Dic ꝙ in antecedente identitas accipitur fundamentaliter in antecedēte. i. in homine, & in inferiori, ꝙ est antecedens: ad quod sequitur consequens, & superius, quia bene valet est homo: ergo est animal, propterea homo est antecedens. in antecedente igitur, i. in inferiori est identitas formalis fundamentaliter & inexistenter: & in consequente, i. in superiori est terminatiue & extrinsece quod est pro me & totum contra Trombetam. Ego vero aliter dicerem ad primum argumentum de identitate, qđ probabat inferius esse idem formaliter superiori & econtra, quando sic arguis oīs relatio primi modi denominat vtrunque extremum eodem modo, ergo si inferius est idē formaliter superiori & superius erit idem formaliter inferiori. Tunc responderem, ꝙ omnis relatio primi modi denominat vtrunque extremum eodem modo, ꝙ verum est, si in illis est eadē rō fundandi, sicut dicimus ꝙ similitudo denominat vtrunque extremum quia in vtroq; extremo est albedo. non sic identitas formalis, quia non habet eandem rationem fundandi ipsam: quia in vno extremo est inclusio, & propter hāc rationem inferius est idem formaliter superiori, & in alio extremo est alia ratio fundandi: & est ista secundum aliquos, s. esse de essentia, quia superius propter hoc est idem formaliter inferiori: quia est de essentia inferioris: & sic diuersificantur rationes fundandi. propterea non sequitur, ꝙ si inferius est idem formaliter superiori, ꝙ superius erit idem formaliter inferiori: & ista esset optima responsio, & euacuaret omnem difficultatē instantię adductæ, Mauritius aliter respondet vt vides in margine. Dixit Margo super distinitione identitatis formalis, ꝙ inferius est idem formaliter superiori. vide Scotum 1. q. quol. artic. primo parte secunda: vbi videtur velle, ꝙ constitutiuum sit idem constituto formaliter, vt patet de intellectualitate respectu essentiæ: & tunc sequeretur ꝙ superius esset idem formaliter. q. inferiori. Sequitur, dic consequenter. Dicas ꝙ litera dicit, ꝙ superius & intellectualitas, est idē essentialiter, & non formaliter inferiori & essentiæ, si autem diceret, ꝙ intellectualitas est idē formaliter essentiæ, intellige tu idem formaliter & idem essentialiter. i. superius est de essentia inferioris. Dixit Margo super illo verbo in quinto gradu est vnitas simplicitatis: quæ est vera identitas, tange hic plura de hac identitate, & ipsius perfectione: an sit perfectior formali, & dicendum est ꝙ identitas simplicitatis perfectior est formali, quia in diuinis ponitur illa identitas propter infinitatem quæ perfectiori modo identificat sibi omnia, quàm facit inferius quando includit superius, quia adhuc in ista inclusione non repugnat esse potentialitas, & compositio quæ diminuunt perfectionāidentitatis. Super istis vnitatibus, Dixit Margo, hic videtur de mente Scot. ꝙ identitas ex natura rei non sit alia ab ista formaliter, & hoc intelligitur sic, quia Scot. secunda dist. primi. q. quarta, loquens de oībus istis sex vnitatibus non meminit de identitate ex natura rei, & tamen ponit omnes istas identitates, quæ sunt hic etiam sextam, quæ est formalis. Ad hoc respondeo, quia Scot. loquitur ꝟm propositum suum ibi, volens ponere distinctionem formalem in diuinis, & non distinctionem ex natura rei: quia tenet ibi, ꝙ essentia formaliter distinguitur à proprietatibus hypostaticis, non tamen negat in diuinis esse distinctionem ex natura rei, quia hāc probat in 8. dist. 1. vnde in secunda dist. 1. dicit ex his concluditur differentia hic intenta, s. differentia formalis, propterea igitur non ponit identitatem ex natura rei ibi quia non debet ibi ponere distinctionem ex natura rei. Vel dicas, ꝙ ista Margo forte aliter potest intelligi, ꝙ quando Sco. ponitur diffinitionem identitatis formalis, quæ est ꝙ vnum includat aliud, ꝙ tunc ponit similiter identitatem ex natura rei pro nunc. nam ista homo est animal rationale, sunt idem ex natura rei, & similiter formaliter, quia vnum includit aliud, propterea Margo dicit hic videtur de mente Sco. ꝙ identitas ex natura rei non sit alia ab ista formali. & si sic intelligitur instantia, tunc dicas, ꝙ non sunt idem, quia identitas ex natura rei semper est æquata, vt homo est homo, homo est animal rationale: propterea istæ duæ identitates non sunt idem: ideo Scot. ponendo identitatem formalem, non ponit identitatem ex natura rei. Dixit Margo {tange qualiter identitas ex natura rei infert istam. & hoc verum est quia maior identitas infert minorē. Dixit Margo {instantia posset tangi ex his, quæ habentur infra articulo tertio parte secunda. instantia est ista, inferius est idem formaliter superiori, ergo totum ꝙ est inferius est idem formaliter & realiter partibus, ergo totum non distinguitur formaliter à partibus, quod est cōtra Sco. Ad hoc respondeo ꝙ partes & totum dupliciter sumuntur, aut secundum esse meta. & sic totum est idem formaliter & realiter partibus, aut secundum esse reale physicum & sic totum distinguitur realiter à partibus. Dixit Margo super distinctione formali, tange hic qualiter ista distinctio, scilicet formalis & præcedens, s. distinctio ex natura rei posset esse in diuinis: & arguit quòd ibi non potest esse, quia non est distinctio realis extremorum: & in diuinis reperitur distinctio quæ est inter extrema realia & ista formalis non est sic. Tunc quia omnis relatio quæ est in diuinis, aut est communis: vt est identitas, æqualitas, & similitudo, aut hypostatica vt est paternitas, quæ competit soli patri: & spiratio passiua quæ competit S.S. sed relatio ista, s. distīctio formalis, nec est sic nec sic, ergo nullo modo ponitur in diuinis ista relatio. s. distinctio formalis. Sequitur {dic consequenter bene ponderando. Ad hoc respondeo primo, ꝙ argumentum assumit falsum,

sum, qñ dicitur ꝙ omnis relatio in diuinis aut est hypostatica, aut communis: quia spiratio actiua nec est relatio cõmunis, nec hypostatica: & sic argumentum procedit ab insufficienti. Alio modo respondeo, ꝙ verum est ꝙ in diuinis non sunt istæ relationes fundamentaliter. s. distinctio formalis & ex natura rei, sed ibi sunt formaliter. Dixit Margo super illis verbis nõ sequitur istę homo habet plures scientias, vel qualitates: ergo est plures scientes, vel quales instantiam videtur habere in 3. dist. 1. q. 3. instantia est talis. Sco. in illa quęst. vult de mente Arist. 7. meta. t. c. 16. quotiens dicitur vnum, totiens dicitur ens per se. vnum autem diuiditur in quantitatem, qualitatem, & substantiam: & ens diuiditur in substantiam, qualitatem, & quantitatem: ergo quot sunt ista in numero, tot sunt entia per se: ergo bene sequitur à plurificatione inferiorum, plurificatio superiorum: quia ista sunt inferiora, & ens est superius: & tamen multiplicatis istis. s. substantia, quantitate, & qualitate, multiplicatur ens quod est superius: similiter per hoc sequitur à multiplicatione formarum abstractarum multiplicatio concreti. nam qualitas, quantitas, sunt formę abstractæ: & ad ipsarum plurificationem, sequitur plurificatio entis, quod est concretum & istud negãt auctor & Sco. Ad hanc instantiam respondeo sic, ꝙ quando Scotus dicit multiplicatio posterioris nõ infert multiplicationem superioris, non intelligit inferiora in linea prædicamẽtali essentialiter ordinata, quia in his valet consequentia: vt si sunt duo homines, bene sequitur, ergo duo animalia: & si sunt duo animalia, ergo duo entia. Sed intelligit posteriora non ordinata in eodem prædicamento, quæ dependet à priori: vt sunt accidentia respectu substantiæ, quæ sunt posteriora substantia, & dependent à substantia. sed non sunt inferiora substantia. in his bene non valet: vt istæ homo habet plures scientias, ergo est plures scientes: vel habet plures qualitates, ergo est plures quales. Ad aliud quando dicitur, ꝙ à multiplicatione formarum abstractarum sequitur multiplicatio concreti. & tñ auctor & Scot. dicunt ꝙ non valet consequentia. Ad hoc dico, ꝙ substantia, quantitas, & qualitas, sunt bene formæ abstractæ: sed ens non est suppositum. ideo ad multiplicationẽ istarum formarum bene sequitur multiplicatio entis, quod est concretum, sed non multiplicatio suppositi: quia ens non est suppositum. vnde non valet, habet plures paternitates, ergo est plures patres. quia hic pater est suppositum, & non multiplicatur, si bene formæ abstractę multiplicantur, sicut tenet Sco. 8. di. 3. & sic nihil contra auctorem & Scot.

Super eisdem verbis. Dixit Mauritius tenet gratia materiæ, aliqñ in creaturis, quando. s. consequẽs distinguitur in antecedẽtibus. vult dicere, ista concedẽtia, habet plures scientias, ergo est plures scientes, aliquando valet de materia, sed non de forma, & hoc erit quando consequẽs. i. illud quod ponitur pro consequẽte, v. g. qñ distribuitur homo qui ponitur in consequẽtiæ, vt videbis in exemplo, distribuitur in antecedentibus. i. in illo quod ponitur pro antecedente: vt dicendo. v. g. sic, sunt duo homines, & vnus sit logicus solum, & alter astrologus solum, tunc valebit consequẽtia in his, sunt in istis hominibus plures scientię, ergo sunt plures homines scientes, & tunc consequẽs siue homo qui ponitur in consequente distribuitur in antecedente. i. in ista propositione sunt plures scientiæ, in istis hominibus. Dixit Mauritius super distinctione formali, quæ distinguuntur in superiori, distinguuntur in inferiori. sed distinctio formalis est superior ad distinctionẽ essentialem & realem, ergo quę distinguuntur formaliter distinguuntur realiter & essentialiter: quod est ad falsum totaliter. Sequitur, aliqui capiunt antecedens per oppositũ. i aliqui dicunt ꝙ distinctio formalis est inferior, & realis superior. Tamen respondet ad argumentum sic, Margo dicens, ꝙ aliud est esse superius, & aliud est esse cõmunius, seu in plus se habens: concedit ꝙ distinctio formalis est quid cõmunius, seu in plus se habens, ꝗ realis aut essentialis, sed nõ est superior respectu distinctionis realis, seu essentialis, ideo argumentum non concludit. Sequitur Margo, aliud est esse quidditatem, & aliud est esse quidditatis, vult dicere quæ distinguuntur formaliter, & sunt quidditates, in his valet consequentia. distinguuntur formaliter, ergo distinguuntur realiter & essentialiter. vt homo & asinus sunt quidditates, & formaliter distinguuntur, ergo distinguuntur essentialiter & realiter. Sequitur, & aliud est esse quidditatis. i. in illis quę non sunt quidditates, sed qdditatis: vt homo & risibilitas, si homo est quidditas, risibilitas est quidditatis, in his non valet homo & risibilitas distinguuntur formaliter, ergo realiter & essentialiter. Dixit Margo, hinc argumentum pro potentia exequutiua. i. ex isto loco Hylarij, & ex verbis aucto. possemus inferre ꝙ datur potentia exequutiua. quia dixit Hylarius, ꝙ voluntas non efficit creaturam, sed potestas. ergo vltra voluntatem, datur alia potentia, & ista est potestas, siue potentia exequutiua. sed tu dices cum Scoto ꝙ non datur potentia exequutiua: quia ista potestas siue omni potẽtia nihil aliud est ꝗ voluntas, pro substracto. & sic non est necessaria potentia exequutiua si idem est potestas quod voluntas. Dixit Margo super illis verbis { verum est tamen ꝙ omnia sunt infinita radicaliter ab essentia diuina, licet nõ formaliter: contra istam responsionem vide instantiam vbi supra: ponendo distributionem in termino essentiæ in communi, non diuinæ: instantia est ista, quia siquis argueret sic, nulla essentia generat: pater est essentia, ergo pater generat. Huic argumento satisfactum est superius, in istomet artic. super verbis aucto. & si fiant syllogismi expositorij: quære ibi vbi diximus ꝙ ex propositione vna formali & altera identica, non sequitur conclusio formalis. Dixit Margo super verbo, omnia absoluta cõmunia tribus personis habent propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuinæ essentiæ: tange instantiam ex dictis Scoti 3. q. prologi & 2. q. quol. & 2. dist. 1. q. 1. & q. 3. instantia est ista, probo ꝙ non sit vnum tm̃ infinitum radicale: quia infinitũ vt dicitur in omnibus his locis, est quod continet in se omnem perfectionem & bonitatem: Tunc arguo sic, plura bona sunt meliora paucioribus bonis: sed quæcunq; meliora sunt ponenda in vniuerso. ergo melius est ꝙ dentur plura bona, ꝗ vnum solum: & si ista plura in vniuerso essent, non sunt nisi in infinito: quia ibi quicquid perfectionis potest esse de necessitate est, ergo dantur plura infinita radicaliter. Ad hoc respondet Sco. 3. q. 2. dist. 1. ꝙ bene verum est ꝙ plura sunt meliora paucioribus bonis, si ista plura esset possibilia, sed hoc est impossibile, ꝙ sint plura bona infinita: vnde tunc non esset meliora bona: quia ex positione incompossibilium, nec bona sequũtur, nec meliora. Sequitur in Margine, quare non ita est de existentia, & necessitate: subaudi tu, ꝙ habeant infinitatem propriam formaliter distinctam ab infinitate diuinæ essentiæ. Dicas ꝙ isti sunt modi intrinseci, & non dicunt formalitatem: hinc est ꝙ non possunt fundare infinitatem formaliter distinctam ab essentia, quia quod non est formalitas, qũo potest fundare aliquod formaliter distinctum? Super illis verbis pater & paternitas nõ distinguũtur nisi per modos. Dixit Margo, si informatio & prioritas informationis est ex natura rei, quare non est distin-

ctio ex natura rei? tu vero speculare qui intelligis altiora: speculatio est ista, cum forma in abstracto ex natura rei præcedat cócretum: quare est ꝙ abstractum ex natura rei non distinguitur à cócreto? & ꝙ forma in abstracto præcedat concretum: patet quia concretum dicitur à forma. Ad hoc respondeo cum Scoto in 1. dist. 26. respondendo ad argumenta præpositiui, ꝙ concretum est duplex: vno modo accipitur substantiue & sic distinguitur ab abstracto: quia concretum isto modo sumptum dat intelligere subsistens in natura vel forma: abstractum autem præcisę dat intelligere formam, & vt sic distinguuntur ex natura rei pater & paternitas concretum & abstractum. Alio modo accipitur concretum adiectiue, & isto modo non distinguuntur ex natura rei, concretum & abstractum: & sic loquutus est auctor, & hoc est valde necessariũ in ista via, & potest accõmodari exemplum de quolibet concreto, quod adiectiue & substantiue sumi potest. nam pater potest sumi adiectiue, & substantiue. Dixit Margo super illo verbo, ꝙ homo & humanitas distinguuntur tantum ratione: tange instantiam ad hominem: instantia est ista: ante concesit auth. ꝙ humanitas in subiecto, & humanitas in prędicato, distinguuntur ratione. Tunc arguo sic, magis distinguitur homo ab humanitate, q̃ humanitas ab humanitate: sed humanitas & humanitas in subiecto, & prædicato distinguuntur ratione, ergo homo in concreto & humanitas in abstracto distinguuntur plusquã ratione. Ad hoc respondeo, ꝙ non distinguuntur plus q̃ ratione. i. aliqua distinctione ex natura rei, sed distinguuntur sola distinctione rationis in maiori gradu: quia in distinctione rationis ponimus gradus: sicut in entibus realibus: & hæc de tertio articulo minus principali.

Vantum ad quartum articulum, in quo videbitur de identitate & distinctione reali: ponit auth. ꝙ multiplex est prioritas. Vno modo aliquid dicitur primũ, quod est perfectissimum: & hoc potest esse aut in genere, aut extra genus: si in genere substantiæ, erit. v. g. secundum Theologos lucifer, quãtum ad naturalia: si in genere animalis, erit homo: si extra genus, erit deus: qui est mensura extrinseca omnium, per cuius accessum & recessum omnia alia mensurantur. Alia est prioritas generationis: & aucto. dixit ꝙ illa quæ sunt priora generatione, sunt posteriora perfectione: saltem si prius cócurrat intrinsece ad esse posterioris: & hoc dictum fuit prius à Scot. 5. di. 1. q. 2. ꝙ priora generatione sunt posteriora perfectione. Et nota ꝙ ista regula vt ibi dicit Scot. non est vera in diuinis: quia ibi quæ sunt priora origine, sunt priora perfectione: quia totus ordo originis reducitur ad aliquod principium perfectionis: in diuinis igitur similiter debet intelligi concurrere ordo originis, & ordo perfectionis. si in creaturis concurrerent isti duo ordines semper vniformiter, non quæreremus primo materiam, quæ substaret formæ, & secundo formam. Sed primo quæremus formam, quæ nata esset dare actum materiæ: & secundo quæremus materiam, quæ nata esset recipere esse formale per illam formã. intelligitur, ergo regula, cum istis limitationibus: Primo ꝙ non est vera in diuinis: Secundo ꝙ est vera in eodem genere: vt animal est perfectius substantia, sed in diuersis generibus non valet. vnde licet albedo sit posterior homine, non est perfectior, quia non est in eodem genere. Et ista regula maxime habet veritatem ponendo plures formas in composito: tunc posteriora generatione sunt priora perfectione. vnde Sco. 12. dist. 4. tunc in composito est forma substantialis: quando forma posterior generatione est prior perfectione: postea qñ vides ꝙ forma posterior generatione, non est prior perfectione: tunc non est in prędicamento substantiæ illa forma, sed in alio prædicamento. Est igiť vera ista regula semper in prædicamento substantiæ, sed in alijs prędicamentis vt in prędicamẽto qualitatis. est vera gratia materiæ, sed non gratia formæ. vnde Arist. in prædicamento substantiæ exemplificauit. vt patet 9. meta. t. c. 25. dicens vir est perfectior puero, & homo spermate. Alia est prioritas naturæ, & ista est multipliciter: vno modo aliquid est prius natura priuatiue, aut negatiue, & de ista loquitur Scot. in 1. dist. 2. q. 2. & 3. & isto modo dicimus, ꝙ materia est prior natura forma, & hoc intelligas sic ꝙ non est aliquod signum positiuum, in quo sit materia, & non sit forma: & sic vnum positiue non præcedit aliud, sed bene priuatiue, vt materia priuatiue præcedit formam. i. quantum est de se posset esse sine forma, quia non ex se. habet formam, sed si habet, habet ab alio, vt à generante vel creante. & ipsa sola sine alia positiua causa sufficit vt sit priuata. esset igitur semper priuata, nisi esset alia causa positiua impediẽs eius priuationem continuam: & de tali prioritate dixit Sco, ꝙ prius natura priuatiue non est prius, tempore quantum est de se: & ratio est, quia causa positiua potest à principio. i. ab æterno impedire ipsius materiæ priuationem dando sibi esse. Secundo accipitur ordo naturæ qui est inter aliqua, quorum vnum dependet ab alio ſm mensuram perfectionalem: ita ꝙ posterius secundum perfectionem mẽsuratur à perfectiori, & sic omnia alicuius generis dependent à perfectissimo in illo genere, vt patet per philosophum 10. met. tex. có. 2. talis ordo semper connotat in perfectionem in posteriori natura: & de hoc dicimus ꝙ in vnoquoq; genere est vnum, quod est metrum & mensura omnium illorum, quæ sunt in eodem genere. Tertio modo accipitur ordo naturæ qui fundatur in vna natura & terminatur ad aliam: ita ꝙ inter illas naturas est ordo producẽtis & producti: & productum est simpliciter aliud à producente & hoc in natura: & sic productum semper est imperfectum & causatum: & isto modo loquitur auctor, quando dicit ꝙ prioritas naturæ dicit duo, primũ. i. progressum de non esse ad esse in altero: & sic dicit imperfectionem, quæ stat cum alietate naturarum. Quarto modo accipitur ordo naturę inter aliqua, quorum vnum nullo modo dependet ab alio in aliquo genere causati, vel mensurati, vel conseruati, sed vnum necessario præsupponit aliud. & sic est inter intellectum & voluntatem, & hoc modo ordo naturę non præexigit necessario imperfectionem in posteriori natura: immo multotiens posterius natura est perfectius: vt patet de voluntate & intellectu, intellectione & volitione: nam volitio est perfectior intellectione, vt tenet Sco. Vlti ma q. prologi aliquando prius natura erit perfectius vt de intellectu & volitione patet. Quinto ordo naturæ est inter aliqua, quorum vnum dependet ab alio non inesse aut conseruari, sed quia dependentia eius ad aliud terminatur: vel quia terminatur ad subiectum vel ad suppositum, si ad subiectum sic accidens dependet à substantia: quia in se stare non potest: & sic dicit imperfectionem in accidente, secundo modo natura assumpta à verbo dependet ad ipsum verbum: & hoc est imperfectionis in natura, quia in alio sustentatur, sed in verbo nulla est imperfectio, in subiecto vero quod sustentat accidens bene est imperfectio, quia informatur ab accidente. Sexto ordo naturæ est inter aliqua, quorum vnum est quasi ꝓductum vel quasi originatum & sic est inter subiectum & propriam passionem: &

nem:& de isto dixit Sco.in 2.ꝙ prius natura quantum est de se est prius duratione:istæ ordo naturæ istis sex modis reperitur in creaturis. Septimo ordo naturæ est inter aliqua,quæ infinita sunt: & vnum est quasi productum siue originatum,& aliud originans:& sic est inter essentiam & omnia attributa,quę formaliter sunt infinita:& sunt quasi originata à natura diuina,& formaliter infinita sunt,& talis ordo nullam dicit imperfectionem: etiam si quasi productum non sit formaliter infinitum,vt sunt relationes originis. Octauo prioritas & posterioritas naturæ, est inter aliqua, vbi vnum accipit totum esse suum ab alio: ita ꝙ tantum ab illo distinguũtur secundum proprietatem personalem præcisæ.& hoc modo personæ diuinæ si per absoluta constituantur sic persona prima est prior natura secunda, quia quicquid habet filius habet à patre & in nulla perfectione distinguitur filius à patre. Si etiam teneatur, ꝙ personæ diuinæ per relatiua constituantur, ad huc inter patrem & filium forte est ordo naturæ:quia omnem perfectionem, quam habet filius, habet à patre: & vterq; habet:& in relationibus tantum distinguuntur: & licet relatiua sint simul natura,loquendo de simultate ordinis naturæ,quæ opponiť ordini essentiali: ad huc pater est prior natura filio, non ꝙ filius dependeat à patre: quia sic sunt simul natura,sed vnum est prius natura reliquo:quia communicat sibi omnem perfectionem quam habet, hæc tamen quæ dixi hic in octauo modo prioritatis multis non placebunt,& si non ab omnibus acceptantur:tamen mihi videtur, quòd nullum sequatur inconueniens: tu sequere quod tibi placuerit.

Conformatio cum Arist.

POsuit auctor plures prioritates,prima est perfectionis, & sic dicimus, ꝙ in vno quoq; genere est vnum primum.i.perfectissimum: & hoc sumptum est ex Arist.10.meta.c.2.& idem:alia est prioritas generationis & sic illa,quę sunt priora generatione sunt posteriora perfectione in eodem genere.Hoc sumptum ex Arist.9.met. tex.c.15.vbi dicitur,quæ sunt posteriora generatione forma atq; substantia, priora sunt.i.perfectione priora sunt: quæ perfectio est in forma & substantia:vt vir puero,homo spermate, reddit rationem Arist.quare vnum est perfectius alio:quia alterum habet formã,alterum non: quia homo habet formam,quam non habet puer. Alia prioritas est naturæ, quando prius quantum est de se non habet repugnantiam ꝙ sit sine posteriori,licet aliquando sibi repugnat propter identitatem posterioris,vt homo quãtum est de se potest esse sine risibili: aliquando hoc sibi repugnat propter identitatem quam habet risibile cum homine Hoc habetur ab Arist.5.meta.t.c.48.vbi dicitur,priora secundum naturam sunt quæcunq; contingunt esse sine alijs: & alia non sine, his. i.homo potest esse sine risibili quantum est de se, sed risibile non potest esse sine homine: & hoc propter identitatem quam habet risibile cum homine:aut propter aliquod extrinsecum sicut est de cœlo & motu:quia cęlum de se potest esse sine motu:sed propter aliquod extrinsecum est ꝙ non potest esse sine motu: & hoc est propter intelligentiam, quæ necessario mouet. quod confirmatur per illud quod habet Arist.12.meta. te.c.48. Alia prioritas naturæ quæ est inter duas formalitates, quæ non est veræ prioritas, ita ꝙ prius sit in aliquo esse simpliciter in quo non sit posterius:sed est præsuppositio huius ab hoc, & est inter formalitatem & formalitatem in eadem natura. potest confirmari per Arist.9.met. tex.cõ.10.vbi loquens de intellectu & voluntate,voluit, ꝙ intellectus vt distinguitur à voluntate, est potentia mere naturalis & non potest exire in actum suum,sed est indeterminatus ad contraria & agit in opposita:quia est naturalis necessario præsupponit voluntatem & electionem ad hoc vt determinetur, aliter non agit intellectus, ergo prius est voluntas in determinãdo quàm intellectus agat: & tamen sunt in eadem natura intellectus & voluntas, & solum formaliter distinguuntur: vt tenet Sco.16.dist.2. & intellectus est posterior in agendo: & voluntas est prior,& non separantur: sed necessario intellectus in agendo præsupponit voluntatem. sic filius præsupponit patrem & notionalia præsupponunt essentialia.

Annotatio in textu.

ALia est prioritas durationis: & ista est triplex.s.æternitas,tempus,& æuum: & prima mensura vocatur æternitas: & hic notabis, ꝙ de ista æternitate Scot.est problematicus 6.q.quolib.aliquando dicit,ꝙ est modus intrinsecus essentiæ vel existentiæ dei:& sic nos dicendo consequenter ad dicta superius, dicemus ꝙ modo est extra primum modum.Aliquando dicit ibidem,ꝙ importat respectum ad duplicem negationem ad non esse præcedens, & ad non esse sequens.i.non habuit deus, nec habebit non esse,connotat tamen vitam,& possesionem. vnde, si est aliqua res, quæ non habuit esse post non esse, nec potest deficere,æternitate mensuratur & ista est deus. si fuerit permanens & habet esse defectibile,sic mensuratur æuo. & sic est angelus: aut secundum alium modum angelus & substantia ęuo mensurantur:aut habet esse successiuum & defectibile: & sicut est motus, & tunc mensuratur tempore.

Conformatio cum Arist.

ARist.ponit ęternitatem,quę est duratio dei,& hoc in 3.Phy.t.c.32.in æternis non differt esse à posse. ęuum quod est duratio angeli ab Arist.non ponitur,sed sub ęternitate secundum Arist.comprehenduntur angeli,& deus: prima intelligentia & omnes aliæ & cœli, materia prima.Nam ipse imaginatur deum & omnes alias intelligentias, & cœlos esse æternos. Ex hoc sequitur corollarium, ꝙ differt æternitas,quam ponit Arist.ab æternitate, quam ponunt Theologi.Alia duratio est tempus, & hæc duratio ponitur ab Arist.4.Phy.à tex.cõmen.87. vsque ad 134.& ibi ponit talem durationem esse successiuorum.

Annotatio textus.

ALia est prioritas originis, & hic Thomas & Egidius sunt contra nos:qui dixerunt,ꝙ non est ordo originis inter essentiam & filium, nec inter essentialia & notionalia. Sed contra eos dicitur esse Augustinus in libello de triplici habitaculo. Siquis intuitiue videret essentiam,videret eam prius origine filio,ecce quomodo ponendus est ordo originis inter essentiam & personas, quod tamen ipsi negauerunt.

ORDO ORIGINIS.

Et vt omnia ſint tibi clara, notare debes, quòd ordo originis eſt quatruplex: & per hoc conciliabis multa loca Scoti: in quibus Scotus videtur ſibi contradicere, ſed non ita eſt.

VNO modo ſumitur ordo originis improprie: & ſic eſt inter eſſentialia ſolum, vt inter eſſentiam & alia abſoluta. vt eſt intellectus & voluntas. & deſcribitur ſic, ordo originis eſt habitudo vnius abſoluti præſupponentis ad aliud abſolutum vt præſuppoſitum in eſſendo, vel obiiciendo. Et aduerte ꝙ recte dicitur ꝙ eſt ordo improprius: quia eſſentialia non originantur ab eſſentia: niſi capiatur originari pro fluere, & ſic Sco. concedit in quol. q. 1. ꝙ eſſentialia immediatius fluunt ab eſſentia, quàm notionalia: & dato, ꝙ omnia iſta fluant in inſtanti æternitatis, tamen vt cognoſcamus rerum ordinẽ: poſita ſunt iſta ſigna. vnde iſta ſigna non ſunt menſuræ, ſed ſunt ſynchategoremata. i. modi intelligendi eſſentiam, & eſſentialia, & notionalia: & modi intelligendi eſſe patris, & eſſe filij: & ordo originis iſto primo modo ſumptus, habet tria ſigna in eſſendo, & duo obiiciendo.

Ordo originis, ſumitur quatuor modis.

Primo modo ſumitur ordo originis in diuinis pro ordine vnius eſſentialis & ad aliud eſſentiale: prout loquitur Scotus. q. 1. quolib. art. 1. in primo diſt. 1. & in 1. diſt. 13. in fine & diſt. 2. parte 2. q. 4. in ſolutione ſecundi & tertij dubij.

Deſcriptio eius.

Ordo originis eſt habitudo vnius abſoluti vt præſupponentis: ad aliud abſolutum vt præſuppoſitum eſſendo vel in obiiciendo.

Sicut res ſe habet	ad eſſe ita ad operari.
Primum ſignum in eſſendo ponitur. q. 1. quolib. & poſſet iſtæ ordo multiplicari cõſiderando ordinẽ modorum ĩtrinſecorum inter ſe & actuum immanentiũ & habituũ.	Secundum ſignum in obiciendo de hoc in prima. q. ſecundi in prima diſt.

Eſſentia eſt in primo ſigno	Voluntas in tertio ſigno	In primo ſigno eſſentia obijcitur intellectui	In. 2. ſigno eẽtia obijcif volũtati & cõparatum ad volũtatẽ

Intellectus in ſecundo ſigno

SECVNDO modo ſumitur ordo originis prout eſt habitudo eſſentialis, vt præſuppoſiti, ad notionale vt præſupponens. i. notionale præſupponit eſſentiale. Et iſtę ordo habet tria ſigna: in primo ſigno pater eſt beatus, intelligit, vult, eſt ſapiẽs, iuſtus: & ſic dicas de filio: & de ſpiritu Sancto. & habet tria ſigna iſtę ordo, ſicut tres ſunt perſonæ: & ſic pater in ſecundo ſigno generat & ſpirat. in ſecundo filius ſpirat: in ſecundo Spiritus ſanctus non habet aliquod notionale: ſed comparatur ſolum ad extra, iſti duo modi ſunt improprie ſumpti.

Secundo modo ſumitur ordo originis pro habitudine inter eſſentiale & notionale, de quo Scot. 1. diſt. 1. q. 2. & diſt. 6. q. vnica artic. 1.

Deſcriptio eius.

Ordo originis eſt habitudo eſſentialis vt præſuppoſiti, ad notionale vt præſupponens, i. notionale præſupponit eſſentiale.

In primo ſigno pater eſt beatus, intelligit, vult, eſt ſapiens, & iuſtus.	In ſecundo ſigno pater generat & ſpirat.
In primo ſigno filius eſt beatus, intelligit, vult & eſt ſapiens.	In ſecundo ſigno filius ſpirat Spiritum ſanctum.
In primo ſigno Spiritus Sanct. eſt beatus, intelligit, & vult.	In ſecundo ſigno S. S. non habet aliquod notionale, ſed cõparatur ſolum ad extra.

TERTIVS ordo originis eſt qui cadit inter perſonas originantes & originatas. & eſt duplex & in eſſendo & in operando: & deſcribi poteſt ſic, ordo originis eſt habitudo vnius ab alio, vel ab alijs in eſſendo vel operando, & iſtæ ordo habet tria ſigna in eſſendo. primum eſt eſſe à ſe & à quo alius, & ſic eſt pater. ſecundum eſſe ab alio & ſic eſt filius. tertium eſſe à duobus, & ſic eſt Spiritus ſanctus. & tria ſimiliter ſigna habet in operari. primum ſignum operari à ſe. ſecundum operari ab alio. tertium operari à duobus: & iſtud operari intelligo tam ad intra quàm ad extra. ſed talis ordo non eſt in operatione, quia illa eſt vnica operatio: ſed eſt inter perſonas operantes. & ſic pater prius origine vult, producit Spiritum ſanctũ: prius origine

gine producit creaturas in esse cognito, & in esse reali: Filius in secundo signo intelligit, vult, ꝓducit Spiritum sanctum: creaturas tam in esse reali, quàm in esse cognito. Spiritus sanctus in tertio signo intelligit, vult creaturas tam in esse reali quàm in esse cognito.

Tertio modo sumitur ordo originis pro ordine, qui cadit inter personas originantes & originatas: & istæ modus tertius est proprius. Alij duo prædicti sunt in proprij. de quo Scot. in 1. dist. 2. parte 2. & dist. 12. 1. & istæ ordo est duplex in essendo & in operando.

Descriptio.

Ordo originis est habitudo vnius ab alio vel ab alijs in essendo vel operando.

Sicut res se habet	ad esse ita ad operari.
Primum signum in essendo. Primũ signum est esse à se & à quo alius. Secundum esse ab alio. Tertium esse à duobus.	Secundũ signum est in operari. Primum signum est operari à se. Secũdũ opari ab alio. Tertiũ à duobus tam ad extra quã ab intra: sed non est in operatione, sed est inter personas operantes.
Pater est in primo signo in quo non est filius, quia est à se & sic est prior origine.	Pater prius origine vult, producit S.S. & creaturas.
Filius est in secundo signo quia ab alio.	Filius in secundo signo intelligit ꝓducit S. S. & creaturas in esse reali & cognito.
Spiritus Sanctus est in tertio signo.	Spiritus Sanctus in tertio signo intelligit vult creaturas in esse reali & cognito.

QVARTVS ordo originis est qui cadit inter originationes. s. generationem, & spirationẽ: & possunt addi duo alia signa ad extra: vt sunt ibi emanationes ſm quid, & vna in esse obiectiuo, alia in actuali existentia. & describitur sic, Ordo originis est habitudo emanationis ad emanationem: vt præsuppositi ad præsupponentẽ. & habet quatuor signa: in primo signo pater gñat filium: in secundo producit S.S. in tertio producit creaturas in esse ideali: in quarto creat, conseruat, miseretur. Et propter hoc patet, ꝙ si quis allegaret Sco. contra nos, sicut faciunt Thomistæ, qñ dicitur in 1. dist. 1. omnem entitatem quam habet Deus habet in primo signo. est ergo intelligendum ꝙ habet in primo signo. i. habet à se, & nõ habet ab alio. quia paternitas non ponitur in primo signo primi ordinis, sed ponitur in primo signo quarti ordinis. & in primo signo secundi ordinis, & in primo signo tertij ordinis. Et hęc omnia clarius tibi patebũt in arbore hic posita, quam bene notabis.

Quarto modo sumitur pro ordine, qui cadit inter originationes. s. generationem & spirationem & possunt addi duo signa ad extra: quia sunt ibi emanationes secundę, quæ sunt secundum quid & vna est in esse obiectiuo, & alia in actuali existentia.

Descriptio.

Ordo originis est habitudo emanationis ad emanationem vt præsuppositæ ad præsupponentem.

In primo signo pater generat filium.	In quarto signo pater creat ad extra.
In secundo signo pater producit Spiritum Sanctum.	In tertio signo pater producit creaturas in esse ideali.

Conformatio cum Arist.

ARist. non ponere trinitatem personarum, clarum est: sed si ipse concesisset trinitatem non repugnat dictis suis, ordo originis: quem ordinem ipse posuit in Postprædicamẽtis, in capitulo de priori postquam numerauit modos prioris, qui sunt quatuor: ponit deinde quantum modum, qui videtur quasi reduci ad istum ordinem: quia verus modus prioritatis non est: & verba sua sunt, videtur præter eos qui dicti sunt, alter esse prioris modus: & dicit, ꝙ est inter ea quæ conuertunẽ adinuicem: & posito vno ponitur reliquum, & econtra: & exemplificat de veritate orationis & de re: quia ab eo ꝙ res est vel non est, oratio dicitur esse vera vel falsa: vnde bene valet, res est, ergo veritas orationis est, & econtra: & ita similiter possumus dicere in diuinis, ꝙ inter primam & secundam personam est ordo originis, & simultas naturæ, quia pater & filius conuertuntur adinuicem: sicut de relatiuis

tiuis dicitur, ꝙ dicuntur ad conuertẽtiam: & sic dicimus in proposito pater est, ergo filius est: filius est, ergo pater est:& similiter dicimus de re & oratione, ꝙ sunt simul natura, quia conuertuntur, vt Arist. ibi dicit:& tamen Arist. concedit, ꝙ res est prius reliquo. i. prius oratione, quia res dat esse orationi:sic similiter filius habet esse à patre: & vt notaret ꝙ oratio non veræ causatur à re, dixit & alterum quodammodo est causa alterius:& sic dicimus de patre & filio, ꝙ pater non est causa filij, sed quodammodo. i. dat sibi esse: sic igitur patet, ꝙ pater est prior filio, secundum quantum modum prioritatis, quem Arist. ponit: & hoc prius nos vocamus prius origine,& conditiones huiusmodi non competunt alijs modis. nam in alijs dixit, ꝙ est vnus modus prioritatis, à quo non conuertitur subsistendi consequentia, sed in isto dixit, ꝙ prius & posterius conuertuntur adinuicem. ꝙ vero dixit ꝙ alia est prioritas originis, de qua Aug. ꝙ nihil gignit se ipsum: hoc confirmatur per ea, quę habet Ari. 2. de anima. t. c. 47. vbi dicit generat autem nihil se ipsum, sed conseruat, idem cõ. in eodem cõ.

Declaratio Marginis.

SVper prima prioritate generationis, dixit Mauritius, tange instantiã, ex 8. Phy. tex. c. 75. & 9. meta. vbi supra. instantia est ista, quia Arist. in 8. Phy. tex. prædallegatio voluit, ꝙ perfectum est prius imperfecto:& natura, & ratione. i. diffinitione & tempore: & sic incorruptibile est prius corruptibili:& exemplificat de motu circulari respectu recti. & dixit, ꝙ motus circularis est perfectior motu recto. Idem Cõm. in eodem cõmen. motus circularis est prior natura diffinitione motu recto: & in eodem cõmen. dicit, omnia quorum vnum est perfectum,& reliquum diminutum, perfectum est prius diminuto: omnia igitur ista sunt contra propositionem auth. vbi dicitur, ꝙ posteriora generatione sunt perfectiora. Nã Ari. & Cõm. volunt ꝙ illud quod est perfectum sit prius natura. i. generatione, tempore, & diffinitione omni imperfecto, ergo imperfectum erit posterius generatione,& non perfectũ: cuius contrarium dixit auth. ꝙ illa quæ sunt posteriora sunt perfectiora. Ad hoc respondeas, ꝙ istam instantiam remouet auth. tunc quando dicit, ꝙ priora generatione sunt imperfectiora. si prius concurrit intrinsece ad esse posterioris: modo motus circularis non componit motum rectum intrinsece, immo Arist. vult ꝙ circulatio cum dicatur esse simplicior est perfectior. ex hoc tu potes habere, ꝙ circulare non cõponit rectum. nam circulare ex circularibus componitur, & rectũ ex rectis. vt dixit 4. phy. patet igitur, ꝙ nullo modo circulare est prius intrinsece ad componendum motum rectum: ergo verba Arist. non sunt ad ꝓpositum adducta eo modo, quo loquimur hic. Præterea ista propositio, quam assumit auth. non est vera, vt dixi nisi in prædicamento substantiæ? motus vero rectus & circularis non sunt in prædicamento substantiæ.

Dixit Mauritius, considera diligenter qd sit iuxta phy. & sui cõm. principia verificandum de his quę, vt sic priora dicuntur: veluti materia respectu formæ:& cęlum respectu intelligentię propter nouos Auerroicolas deliramenta fingentes. Et consideratio est ista, quia illa quę sunt priora generatione in proposito sunt posteriora perfectione: vt verificatur de materia & forma. nam licet forma sit posterior & perfectior materia,& materia sit prior: & similiter intelligentia perfectior est cœlo, tamen materia non componit formam: nec cœlum componit intelligentiam, & sic istud esset contra auth. qui vult ꝙ priora generatione componãt posteriora & perfectiora: & tamen materia non componit formam nec cœlum componit intelligentiam. ad hoc possumus dicere, ꝙ auth. vult ꝙ priora generatione componãt posteriora, si sunt in eadem linea recta prædicamentali: modo materia & forma non sunt in eadem linea prædicamentali & directa: quia sunt primo diuersa,& in nulla realitate conueniunt, propterea materia est prior forma,& imperfectior. sed non potest eam intrinsece componere. Ad aliud ꝙ intelligentia est perfectior cęlo,& tñ cœlum non componit intelligentiam. dico ꝙ non valet, quia cœlum & intelligentia non sunt in eadem linea generica propinqua, immo vnum est spirituale, & aliud non spirituale:& sic non sunt in eadem linea directa,& in eodem genere propinquo secundum Scotum, sed in eodem genere remoto: propterea cœlum non potest componere intelligentiam. & dicit propter nouos Auerroicolas deliramenta fingentes, isti sunt aliqui, qui de mente Commentatoris dixerũt intelligẽtiam componere orbem: & hæc opinio non acceptatur ab omnibus Auerroistis: quia multi sunt, qui dicunt intelligentiam assistere cęlo cui opinioni adhæret Scot. 14. 2. sen. Dixit Margo {qualiter verificatur ꝙ priora generatione sunt posteriora ꝑfectione, præsertim propter differentias indiuiduales, quę dicuntur esse posteriora, & tñ non sunt perfectiora superioribus. i. quidditate quam contrahunt. Dicas ꝙ hoc verum est ꝙ priora generatione sunt imperfectiora,& posteriora sunt perfectiora si dicunt quidditatẽ priora & posteriora & si ponuntur in eadẽ linea recta: modo in ꝓposito quidditas & differentia indiuidualis, nec ambo dicunt quidditatem, nec ambo ponuntur in recta linea. Super dicto Petri de Aquila, ꝙ prioritas primũ dicit progressum de non esse ad esse in altero; & hoc dicit imperfectionem secundum quod dicit est prę suppositio huius ad hoc,& isto modo non dicit imperfectionem: Margo dixit quęre eum alibi. s. Petrum de Aquila, qui in 9. dist. 1. videtur dicere oppositum huius. i. quia hic Petrus de Aquila cõcedit in 12. dist. 1. in diuinis esse ordinem naturæ secundum prius & posterius, & in 9. dist. 1. illum negat. verba sua sunt ista, prioritas potest accipi quinque modis: quia est prioritas durationis naturæ, perfectionis, rationis, originis. in diuinis autem non cadunt tres primæ prioritates, sed ponitur in patre prioritas rationis, & originis respectu filij: ecce ꝙ negat prioritatẽ naturæ in diuinis, in alio loco eam acceptat, vt auctor dixit: sed nos possumus soluere faciliter contradictionem Petri de Aquila, quia in 9. dist. 1. negat ordinẽ naturæ in diuinis: qui dicit processum de non esse ad esse, qui est cum alietate naturarum: qñ vero dist. 12. 1. lib. dixit quòd est ordo naturę in diuinis, accipit ordinem naturæ secundum quòd dicit præsuppositionem huius ab hoc, & stat cum identitate naturæ: & sic non contradicit sibi ipsi,& hoc vult dicere Mauritius. Dixit Margo, super prioritatem naturæ, quę dicit perfectionem: tange plura contra Thomistas: negãtes hanc prioritatem: concedentes ordinem originis ignorantes propriam vocem. ipsi negant prioritatem naturæ quam auctor posuit in diuinis:& ista non differt à prioritate originis:& concedunt prioritatem originis:& propter hoc, quia volunt quòd pater & filius quæ sunt relatiua, concedunt esse simul natura. quia agere præsupponit esse, sicut ipsi concedunt: & pater filiũ producit, quòd etiam ipsi concedunt: ergo aliquo modo natura pater præsupponitur filio, quę prioritas naturę non differt à prioritate originis, vt vidisti: ergo negant prioritatem originis, concedunt eam in diuinis. Sequitur Margo {pondera differentiam inter ordinem originis, & originationem: & inter originem simpliciter, & secundum quid, hoc visum est superius in arbore.

Declaratio

Declaratio Marginis.

DIxit Margo super prioritate originis: tange instantiam contra illam prioritatem, de qua dicitur in littera, ꝙ pater est prius beatus, quam generet filium: cum ipsa generatione actiua sit primo pater. instantia ista est, quia si pater per relatiuum constituitur, s. per generationem: & tunc habet esse cum generat, & ante generationem non habet esse, si non habet esse ante generationem, quomodo pôt operari? cum nihil possit operari nisi prius habuerit esse: & tamen hic dicitur ꝙ pater est prius beatus: & sic primo operatur, antequam generet, per quam generationem habet esse suum? mirum est hoc, & contra sensum & rationem, ꝙ pater prius operatur, & est beatus, & postmodum habet esse suum. Hic ponunt duas responsiones, prima, ꝙ pater accipitur per hoc deo, & si euadit ista prima responsio difficultatem, i. hic deus prius est beatus, & postea generat: sed ista iudicio meo non satisfacit: quia ego quæram, quando dicit hic deus, pro quo supponitur? certum est ꝙ non supponit pro alio nisi pro patre: ergo reddit ad idem difficultas, quia non potest suponere pro hoc deo vt præscendit à suppositis: & Scot. in 4. dist. 1. dicit, ꝙ est communis ad tria supposita hic deus: & sibi non competit generare, quia generatio est solius suppositi: patet ex hoc, ꝙ non bene dixerunt moderni exponētes Scotum quid plerunq; isto modo soluunt difficultatem: vt habet videri in 1. dist. 1. sed non omnia possumus omnes: ideo Mauritius addidit secundam responsionem, ꝙ ista prædicata esse beatum, & generare, possunt comparari vel inter se, vel in ordine ad subiectum. si inter se comparantur, sic propositio est vera, quia nihil aliud est hoc dicere nisi quia in diuinis prius sunt prædicata essentialia, quam notionalia: & semper facias cōparationem inter ista duo, videlicet, inter essentialia, & notionalia. i. prius competunt essentialia in diuinis, quam notionalia. & hoc probat Sco. per longum processum: prima. q. quolibet: si comparantur ista prædicata ad subiectū, idest ꝙ prius pater habet istam operationem. s. est beatus: & postmodum habet esse suum per generationem, sic propositio est falsa: tu tamen aduertes ad ea, quæ auctor hic dixit: ꝙ ordo originis accipitur hic prout est præsuppositio huius ab hoc, idest ad hoc ꝙ pater generat, prius requiritur ꝙ sit beatus: & non ꝙ generat à se, & est beatus ab alio.

Dixit Margo tange instantiam ad hominem hic: quia superius dixit in secundo artic. minus principali, ꝙ quidditas sumpta cum modo est essentia: & hic ponit essentiam cum existentia: videtur igitur, ꝙ existentia sit modus, quia sumitur cum quidditate quam auth. vocat essentiam: & tamen ante dixit, ꝙ existentia est de intrinseca ratione dei. Soluitur sic instantia. Ad hoc dico, ꝙ ipse non sumit essentiam simul cum existentia, tanquam cum modo suo, ita ꝙ existentia sit modus: sed dicit, ꝙ est vna res in diuinis, quæ est essentia, siue existentia: separatim sumendo essentiam ab existentia.

Annotationes in textu.

POnit auctor duas conclusiones de identitate: & distinctione reali: prima conclusio est ista, illa sunt idem realiter, quæ sic se habent, ꝙ vnum non potest esse sine alio, seu vnū impossibile est separari ab alio absq; contradictione. Et cum hoc ꝙ impossibilitas separationis non proueniat à causa extrinseca: & ꝙ vnum respectu alterius non sit originans, & aliud originatum. Et quòd non sint in pluribus rebus realiter distinctis. Secunda conclusio est de distinctione reali: & in hac dixit, ꝙ illa sunt distincta realiter, quæ sic se habent disiunctiue, ꝙ vnum potest esse sine alio, vel ꝙ vnum est producens, & aliud productum, vel quæ sunt in pluribus rebus realiter distinctis. Hic moueo aliqua dubia, & primo volo probare ꝙ sor. & Plato non distinguuntur distinctione reali: cuius oppositum tenet auctor in littera. Et arguo sic, plus distinguuntur sortes & Plato, quam sor. & caput eius, sed sor. caput eius distinguuntur realiter: ergo sor. & Plato distinguuntur maiori distinctione, quam distinctione reali. Secundo arguo sic, negato superiori negatur & inferius: hoc patet per locum à toto in quantitate: qui tenet distructiue & negatiue, sed distinctio ex natura rei est genus ad omnes istas distinctiones, secluso opere collatiuo intellectus: primo talis distinctio erit superior ad formalē, & realem, quia bene sequitur, hæc formaliter distinguuntur: ergo ex natura rei distinguuntur, & non econuerso. Similiter hæc realiter distinguūtur, ergo ex natura rei & non econuerso: non. n. sequitur hæc ex natura rei distinguuntur, ergo formaliter, vel realiter: ergo negata identitate ex natura rei, necessario sequitur negatio identitatis tam realis, quam formalis, vt bene sequitur. non est animal, ergo non est homo. Similiter sequit̄, homo & animal rationale non sunt idem ex natura rei, ergo non sunt idem formaliter. Et similiter sequitur, ex eodem antecedente, ꝙ non sunt idem realiter. Et sic sequitur contra auctorem, ꝙ illa quæ sunt distincta realiter, sunt eadem realiter. Nam homo & animal rationale, sunt idem realiter, quia non possunt separari abinuicem. Et cum hoc stat ꝙ distinguuntur realiter, quia si ex natura rei distinguuntur, vt iam ipse tenet, ergo realiter, sicut nos probauimus: ergo quæ sunt idem realiter, distinguuntur realiter, & econtra. Ad primum respondeo, quando dicitur, ꝙ plus distinguuntur sor. & Plato, quam sor. & caput eius. Dico ꝙ hoc verum est, & cum infers, sor. & caput eius distinguuntur realiter, hoc nego, quia illa, quæ distinguuntur realiter, vnum potest esse sine reliquo, sed sor. non potest esse sine capite, sed tu dices contra: plus distinguuntur sor. & Plato. quam sor. & brachium eius, sed sortes, & brachium eius distinguuntur realiter. & sor. potest stare sine brachio, ergo sor. & Plato distinguūtur plusquam distinctione reali. Ad hoc respondeo, ꝙ sor. & Plato solum realiter distinguuntur, & quando dicis ꝙ distinguuntur plus sor. & Plato, quam sor. & brachium eius. Dico, ꝙ non distinguuntur plus alia distinctione, quam distinctione reali, & distinguuntur plus. i. in maiori gradu distinctionis realis: & sor. & brachium eius, distinguuntur in minori gradu distinctionis realis: vtraque tamen distinctio est realis, tam illa, quæ est inter sor. & Platonem, quam illa quæ est inter sortem & brachium eius, sed vna est in maiori gradu, & alia est in minori gradu. Ad secundum dico, ꝙ præponere, & postponere negationem magna est differentia, negatio enim anteposita facit æquipollere suo contradictorio, sed post posita sua contrario, differt ergo dicere non sunt idem ex natura rei, & sunt non idem ex natura rei. Ex primo non videtur aliud, sequi non per æquipollentiam, nisi sua contradictoria, scilicet non sunt idem tali modo ex natura rei. Et ista forte habet veritatem, quia scilicet homo & animal rationale tali modo non habent identitatem ex natura rei: sed ad secundam sunt non idem ex natura rei sequitur vt videtur per æquipollentiam, nullo modo sunt idem ex natura rei, idest nullo modo in re conueniunt, quod est omnino falsum. sed tu dices, adhuc videtur dubium stare: sequitur. n. non sunt idē ex natura rei, vt identitas ex

titas ex natura rei est genus ad omnes identitates sine intellectu, ergo non sunt idem realiter. Dico, quòd nec ista propositio non sunt idem ex natura rei, debet concedi sine additione plusquam ista: sunt idem non ex natura rei. Sed tu dices vbi est differētia? Dico, ꝙ vno modo vel eodem modo addito vna est concedenda, & alia neganda. ista.n.non sunt idem omnibus modis ex natura rei, concedenda est. Nam æquipollet suo contradictorio: quod est istud, sunt non idem aliquo modo ex natura rei: & ista est vera. Alia autem.s.ista, sunt non idem omnibus modis est neganda: quia æquipollet suo contrario, quod est istud. Nullo modo sunt idem ex natura rei, & ista est falsa & omnino repellenda. Et si tu diceres, quæ distinguuntur in superiori distinguuntur in inferiori, sed ex natura rei vt genus est superius ad reale & formale: ergo illa, quæ distinguuntur ex natura rei, distinguūtur realiter & formaliter, ergo distinctio ex natura rei infert realem. Et quæ ex natura rei distinguuntur, non possunt separari: ergo quę realiter distinguuntur, non possunt separari: cuius cōtrarium dixit auct. Ad hoc respondeo, ꝙ ista regula: quæcunq; distinguuntur in superiori, distinguūtur in inferiori: non potest tenere per aliquem locum. quia nec locus à toto vniuersali, nec locus à toto in quantitate, tenet nisi negatiue & non affirmatiue, nec constructiue. tamen multotiens modus arguendi deficiens in forma, tenet ratione naturæ materiæ: sic dico in proposito, quia distinctio addita superiori additur inferiori necessario. si processus fiat in secundis intentionibus, vel in primis respectu secundarum. Exemplum, bene sequitur distinguuntur genere, ergo specie, sed in primis non valet: quia non sequitur, sunt distincta animalia: ergo distincti homines. similiter non valet, ista sunt distincta in animalitate, ergo in humanitate. Sic à pari dicam, ꝙ ista consequentia non valet: ista distinguuntur ex natura rei, ergo sunt distincta realiter: & sic patet, quid sit dicendum ad dubium.

Pro intelligentia distinctionis realis est aduertendum, ꝙ Sco. 2.dist.2.q.2.voluit ꝙ nihil potest concludi esse distinctum ab alio, nisi vel propter separationem actualem, vel potentialem, vel propter proportionē istorum ad aliqua alia, quorum alterum est ab alio separabile.i.si aliqua sunt distincta realiter, vel actu separantur, vel possunt separari, vel sunt similia aliquibus, quæ possunt separari. Et istæ conditiones dicuntur capi diuisiue. & si tu dices, ꝙ hoc dictum Sco. est expresse contra auct. quia Scot. dicit, nihil potest concludi esse distinctum realiter nisi propter tres conditiones: de quibus nulla ponitur ab auctore: nisi prima, quando vnum separatur vel potest separari ab altero: immo auct. ponit alias cōditiones, de quibus Sco. non meminit, videlicet, qñ vnum est producēs, & aliud productum, illa sunt distincta realiter, vel si sunt in pluribus rebus, realiter distinctis, non sunt igitur isti concordes: vel vnus superfluus & alius diminutus, vel vterq; defecerunt. Ad hoc respondeo, ꝙ bene possunt conciliari: primam.n. conditionem vterq; ponit.s.quando aliqñ separantur vel possunt separari, duas alias conditiones quas auctor posuit.s.ꝙ vnum est producens, & aliud productum, vel qñ sunt in pluribus rebus realiter distinctis, etiam Sco. ambas istas duas conditiones est complexus in vltima conditione, quam ipse posuit modo suo cum dixit, illa sunt distincta realiter, quæ sunt similia aliquibus realiter distinctis: per hoc intellexit producens & productum: quæ sunt proportionalia realiter distinctis: & ista est secunda conditio, quam posuit auctor: & per eadem verba.s.per aliqua esse similia aliquibus realiter distinctis, intellexit vltimam conditionem auctoris, istam videlicet, vel sunt in aliquibus rebus realiter distinctis: quia illa, quæ habent talem conditionem bene sunt proportionalia realiter distinctis?

Quæstio de toto, an distinguatur à partibus.

QVia vero auctor dixit, ꝙ totum realiter distinguitur à partibus suis, de toto essentiali non est dubium apud Sco. vt patet 2.dist.3.de quo cōmen. etiam tenet, ꝙ realiter distinguitur à suis partibus, vt patet expresse 3.de anima.c.5.vbi reddens causam quomodo ex intellectu & intelligibili fit maxime vnum, inquit, quod.n.fit ex eis, non est aliud: sicut est in compositis ex materia & forma. idem habet cōmen.5.meta.cō.6.ꝙ in compositis est natura addita componentibus, s.illud quod fit per compositionem. idem 7.meta.c.26.dicit: generatum componitur ex materia & forma, & est aliud ab eis, neq; valet dicere: ꝙ distinguitur à partibus seorsum sumptis, sed non simul sumptis: quia Commē. in omnibus istis locis loquitur de toto & partibus simul sumptis. Præterea omnis causa realiter distinguitur ab effectu: sed materia & forma sunt causa compositi & non sunt causæ nisi simul sumptæ: quia nō causant nisi simul summantur, ergo qñ simul sunt, tunc distinguuntur ab effectu. neq; tu potes confugere & dicere ꝙ materia & forma sunt causæ alicuius alterius, quam totius, quando simul sunt vnitæ: & certum est ꝙ causant aliquid, nō se causant adinuicem materia & forma: quia tunc materia esset causa intrinseca ratione formę & econtra, nec materia causat se ipsam: quia improbatur hoc 2.de anima.tex.c.47.vbi dicitur, ꝙ nihil generat se, neq; potes dicere ꝙ materia & forma causant illam vnionem vel respectum: quia absolutum non est causa intrinseca ratione respectiui. Sed hic esset vna difficultas, si partes essentiales sunt causa totius, ergo sunt perfectiores ipso toto, quia omnis causa est perfectior suo effectu, & sic sequeretur ꝙ partes excederent totum: cuius oppositum manifestum est. Ad hoc respondeo, ꝙ partes possunt considerari dupliciter, aut entitatiue, aut causatiue, si causatiue accipiuntur, sic sunt perfectiores toto composito, si entitatiue, sic totum est perfectius causis, quia includit vnam tertiam entitatem, quam non habēt causæ. Et si tu instares adhuc probando ꝙ totum est imperfectius partibus: & arguendo sic, omne dependens est imperfectius independente: sed partes sunt independentes à toto, & totum dependet ab illis: ergo totum est imperfectius partibus. Ad hoc respondeo ꝙ si totum dependeret ab aliquo independente simpliciter, tunc totum imperfectius esset: & entitatiue & causatiue illo independente simpliciter: quia tale independens est deus: quia vero totum dependet ab aliquibus.i.à partibus, quæ adhuc dependent: ideo est imperfectius illis totum solum causatiue, sed non entitatiue. Secundo principaliter probo eandem conclusionem sic, materia præcedit cōpositum in aliquo signo naturæ vt communiter cōceditur ab omnibus, & est dictum Arist. quia dator formarum producit formas, secundum dispositionem materiæ: forma similiter præcedit compositum, quia omnis causa prior est suo effectu saltem natura: ergo istæ causæ habēt existentiam realem & actualem in aliquo signo, qñ non erat compositum, patet, quia realiter & actualiter causant, ergo realiter & actualiter existunt. compositum similiter habet suam propriam existētiam realem & actualem, quod probo sic, quod est per se primo terminus generationis, habet propriam existentiā realem & actualem, sed totum est per se primo terminus generationis & non partes, vt tenet Arist. 7.met. quia sortes generatur, & non

non anima, aut corpus, loquẽdo de generatione adęquata: igitur totum habet aliam existẽtiam actualem à partibus, & partes habent aliam existentiam à toto: modo arguo sic quæ habent reales & actuales existentias, & distinctas, sunt realiter distincta: sed totum & partes sunt huiusmodi: ergo totum & partes sunt realiter distincta: patet igitur via naturali, ꝙ totũ & partes essentiales realiter distinguũtur. Hoc etiam probatur via Theologorum. credimus.n. & fide catholica confitemur, ꝙ anima illa gloriosa Christi habens propriam existentiam actualem in triduo descendit ad inferos: similiter illud corpus sanctissimum habuit propriam existentiam, quando remansit in monumento: postea, quia vera est resurrectio, resuscitata est, tertia entitas, s. humanitas, & non corpus: quia illud non fuit corruptum, dicente Ioanne, ad Iesum autem cum venirent & viderunt eum mortuum, non fregerunt eius crura. & illud non dabis sanctum tuum videre corruptionem: ideo, si corpus non fuit corruptum, non fuit resuscitatum. similiter, si anima sua est incorruptibilis & immortalis, non fuit resuscitata: quid igitur erit resuscitatum vt verificetur resurrectio Christi? Dicendum erit, ꝙ est reresuscitata tertia entitas & humanitas, cum nec anima, nec corpus, nec diuinitas, possunt resuscitari: quia omnia remanserunt incorrupta: sed resuscitatio est actio realis, & terminus actionis realis est existens actuali existentia: ergo totum existit propria existentia sua, quæ est alia ab existentia partium, & partes, s. corpus & anima sua realiter existunt propria existentia: ergo cum totum & partes habeant proprias existentias reales & distinctas, abinuicẽ realiter distinguẽtur: sed non oportet tales existentias abinuicem distinctas videre sensu: quia si nunquã vna existẽtia separatur ab alia, hoc est quia totum dependet à partibus & includit illas: sed ratione comprobatur, totum & partes habere proprias existentias distinctas. Secundo est videndum, an totum integrale sit distinctum à partibus suis? & hic sunt aliqui formalistæ, sicut est Antonius Trombeta, qui volunt ꝙ totum integrale non distinguitur realiter à suis partibus: quia vero auctor tenet, oportet me consequenter dicere, & contra Trombetam arguo sic: Scot. in 3. sent. dist. 22. q. vnica. vult ꝙ quinarius realiter distinguatur à suis partibus: sed numerus quinarius respectu partium suarum est totum integrale, ergo totum realiter, distinguitur à suis partibus. Pęterea ratione probatur sic: ista est concedenda totum integrale componitur ex suis partibus, vel totum supponit ibi pro aliquo alio à suis partibus, vel pro suis partibus simul sumptis: si pro alio habeo intentum, ꝙ totum integrale est aliud à suis partibus integralibus: si pro suis partibus simul sumptis, ergo idem componeretur à se ipso. & causa distinctionis huius totius à suis partibus non est diuersitas actualis per se existentiarum partium. & totius, sed est quia partes sunt causa totius, & totum est causatum. Tertio est videndum, an totum quantitatiuum realiter distinguatur à partibus suis. v. g. an aqua distinguatur realiter à suis partibus? Et hic sunt duæ opiniones: prima est Antonij Trõ. qui voluit, ꝙ totum quantitatiuum nõ distinguitur à suis partibus, & pro eo posset fieri talis ratio. partes subiectiue includunt totum in primo modo. vt hęc, & hæc aqua includunt aquam in cõmuni: ergo partes subiectiue sunt idem formaliter & realiter cum toto quantitatiuo. Aliam opinionem dicimus esse auctoris: qui vult, ꝙ totum quãtitatiuum realiter distinguitur à partibus suis. Et contra Trombetam possumus adducere sententiam Scoti in secundo dist. 3. q. 4. vbi vult, ꝙ totum quantitatiuum habet cõnexum & concomitans aliud totum commune, & vniuersale: quod habet partes subiectiuas: & prædicatur de omnibus suis partibus tale totum vniuersale, & diuiditur in eas: ita ꝙ quælibet pars subiectiua est ipsum: partes autem quantitatiue, in quas fit diuisio totius continui, nunquam recipiunt prædicationem totius continui diuisi in eas. & nota ꝙ licet concurrat diuisio totius homogenij & integralis in partes quantitatiuas: & diuisio speciei siue totius vniuersalis in partes subiectiuas, tamen non sunt vnũ totum: sed videntur esse vnum, immo sunt duo tota quia non sunt diuisiones vnius totius, qñ diuiditur tota aqua in suas partes: sed totum quantum integrale diuiditur diuisione quantitatiua, & non prædicatur de aliqua parte diuidente: sicut nec quantum ætherogenium de suo diuidente prædicatur. propterea dico, ꝙ istud totũ est aliud à partibus suis: & nullo modo prædicatur de partibus, sed totum vniuersale siue species quam concomitatur totum integrale, bene est idem realiter partibus. & ꝙ hæc duo tota sunt distincta adinuicem, probatur, quia vnum, s. vniuersale prædicatur de partibus veræ: sed aliud, i. quantitatiuũ non verę prædicatur de partibus, nã hæc est falsa: hæc pars aquæ est aqua, si tu intelligas, ꝙ tota aqua prædicatur de hac parte aquæ: quia non est tota aqua, sed deficit sibi adhuc vna pars: & est ista, quæ ponitur in subiecto: propterea hoc totum quantitatiuum non verę prædicatur de suis partibus quantitatiuis: ergo est aliud ab illis, sed totum vniuersale veræ pędicatur de suis partibus, & est idẽ cum suis partibus: ergo sunt distincta ista duo tota. Secundo probat hoc Scotus alio medio sic pars subiectiua non potest esse sine toto vniuersali, idest sortes non potest esse sine homine: sed pars quantitatiua bene potest esse sine toto: quia hæc pars aquæ potest esse sine aqua, ergo sequitur ꝙ ista duo tota sunt distincta, & ꝙ vnum est distinctum à partibus suis realiter, s. totum quantitatiuũ, aliud vero non est distinctum, & quia Antonius Trombeta intellexit, totum quantitatiuum non esse distinctum à partibus, ideo pace sua non bene dixit, immo est contra Scot. propterea male opinati sunt aliqui Scotistę, qui in hoc passu voluerunt reprendere auctorem, quia tunc reprendunt Scotũ in loco præallegato: & ad rationes eorum possumus sic dicere, quando probant ꝙ totum quantitatiuũ est idẽ cum suis partibus, quia pędicatur de suis partibus in primo modo. Dico ꝙ istud non est totum quantitatiuum, quod prædicatur de suis partibus in primo modo, sed est totum vniuersale, siue species quod totum valde differt à toto quantitatiuo. nec est mirum, si talia dicunt, quia etiã volunt ꝙ totum integrale sit idem partibus suis, & totum quantitatiuum, vt Scotus in eodem loco dicit, habet partes integrales, ideo ipsi ambo tota, & integrale & quantitatiuum voluerunt esse eadem suis partibus: sed in hoc recedunt à Scot. ideo melius est adhærere auctori, qui in hoc sequutus est Scotum.

Conformatio cum Arist.

DIcũt Scotistæ, ꝙ idẽtitas realis sumpta est ex Arist. 4. me. t. c. 3. vbi vult, ꝙ ideo ens homo & vnus hõ sunt idẽ realiter: quia nõ separantur in generatione, & corruptione: & dicunt, ꝙ ista cõsequentia valet, ens homo, & vnus hõ non separantur in generatione, & corruptione: ergo sunt idem: habemus ergo ex Arist. identitatem realem confirmatam. Sed distinctio realis confirmatur per Arist. qui vult in primo Phy. t. c. 60. ꝙ materia manet in aliquo instanti, in quo nõ est forma, ergo distinguitur à forma, & sic vera est diffinitio distinctionis realis & per Arist. confirmata.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo, an ens ratum se extendat ad rem essen tiæ? Ad hoc dico cum Scoto 36. primi: ꝙ ens ratũ quod est firmum, & distinguitur contra ens ratum, quod est ens ideale, bene extendit se ad esse essentiæ, quod non separatur ab existentia. Dixit Margo, considera an identitas realis sit relatio realis an rationis? ad hoc dico, ꝙ est relatio rationis: quia non habet extrema realiter distincta, licet habeat alias conditiones, & vocatur realis quantum ad alias duas conditiones, s. quia consurgit ex natura rei, & extrema sunt realia: propterea erit realis & rationis. Super illo verbo auctoris dicentis, ꝙ tunc quælibet relatio, quæ inest essentię diuinæ per actum intellectus diuini esset realis. Dixit Margo, Hic sequitur ꝙ respectus rationis habet esse subiectiuum contra aliquos: & sequitur per hoc quod dixit auctor, ꝙ tunc quælibet relatio quę inest essentiæ diuinę per actum intellectus diuini: si relatio intellectus inest essentię: ergo sequitur ꝙ habet esse subiectum: quod est contra aliquos, qui volunt solum ꝙ secundæ intẽtiones habent esse obiectiue in intellectu.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo, aduerte nunquid solum existentia requiratur diuersa, vel subsistentia ad realem distinctionem? propter relationes diuinas quæ sunt in tribus personis realiter distinctis. Respondeo, ꝙ in creaturis sufficeret existentia diuersa ad distinctionem realem: sed in diuinis non requiritur diuersa existentia, sed sufficeret diuersitas subsistentiæ. Dixit Margo super verbo auctoris, ꝙ paternitas & filiatio sunt realiter distinctæ: quia sunt in pluribus rebus realiter distinctis. Adde ꝙ insurgũt ex natura rei, vt scis: propterea concluditur ꝙ paternitas & filiatio sunt realiter distinctę: quia non sufficeret hoc solum, s. esse in aliquibus realiter distinctis: ergo ipsa sunt distincta realiter. patet quia species est in homine, & differentia est in irrationali, quæ realiter distinguuntur: ergo species & differentiæ distinguuntur realiter. non valet, sed requiritur hoc: ꝙ paternitas & filiatio sunt in pluribus realiter distinctis, & insurgant ex natura rei, ergo realiter distinguuntur. Dixit Margo super verbo auct. ꝙ omnia essentialia & notionalia essentiæ diuinæ vnica realitate reantur. tange instantiam de notionalibus vt scis. instantia est ista, si notionalia sunt causa distinctionis realis in diuinis, quomodo sunt idem in diuinis? Ad hoc respondeo, ꝙ inter se bene sunt distincta realiter: & faciunt distinctionem realem, propter repugnantiam relatiuorum: quia idem non potest esse generans & genitum, cum nulla res generet se ipsam secundum August. sed sunt idem essentialiter: quia stat bene quòd in diuinis sint distincta aliqua realiter, & eadem essentialiter: & hoc non inconuenit, quia identitatem essentialem habent ab essentia: quæ est ibi vnica & infinita: ideo propter eam sunt idem essentialiter. Super illis verbis auctoris ꝙ homo est idẽ realiter cum sorte: & homo distinguitur realiter à sorte. Dixit Margo vt est in Platone. s. homo distinguitur à sorte, & vt est in sorte distinguitur à Platone: sequitur si distinguitur realiter homo in sorte ab homine in Platone, nunquid etiam distinguatur essentialiter? Respondeo, ꝙ etiã homo in sorte ab homine in Platone distinguitur essentialiter numeraliter: quia tot humanitates & essentiæ numero sunt, quot supposita, quia humanitas diuiditur in sua supposita: sed homo in sorte non distinguitur essentialiter specifice ab homine in Platone: quia est eadem essentia specie in Platone & Socrate. Dixit Margo super verbo auctoris, vbi dicitur ex his patet ꝙ distinctio realis est illa, cuius extrema habẽt aliam & aliam realitatem. Notificat hanc distinctionem in abstracto, quod de aliis non fecit, & hoc est quando dicit distinctio realis est illa, cuius extrema habent, & cætera: quod de aliis non fecit: quia semper in aliis distinctionem notificauit in concreto, vt illa sunt eadem ex natura rei, & illa sunt eadem formaliter &c. semper loquutus est in concreto. Super illis verbis auctoris, quidditas, vt quidditas non habet existentiam per se. Dixit Mauritius, tange instantiam ex 45. dist. 4. q. 3. instantia est talis, quia Scot. in responsione argumentorum principaliũ illius quæstionis, dixit existentia actualis primo conuenit naturæ; vnde hæc natura non est existens formaliter quia hæc, sed per naturam: si vera dicit Scot. ipse vult ꝙ existentia actualis primo conueniat naturæ, vt natura est, ergo male dicit auctor qui vult ꝙ natura & quidditas non habeat existentiam per se. Respondendo huic instãtiæ possumus dicere vno modo sic quòd aliud est quidditas, & aliud est natura stricte loquendo. Sco. vult in quarto ꝙ natura habeat existentiam primo ex se, sed non quidditas. sed auctor non dicit naturam non habere existentiam: sed vult, ꝙ quidditas non habet existentiam, quia est tantum ipsa: & est abstracta ab existentia, & cum non habeat existentiam quidditas non potest fundare distinctionem realem, quæ sumitur penes diuersas existẽtias. Alio modo possumus soluere instantiam & tunc dicemus si volumus concedere quidditatem habere existentiam, quod non esset inconueniens realiter loquendo, sed bene de rigore, ꝙ natura cõmunis habet existentiam: sicut etiam tenet Sco. 3. dist. secundi. q. 3. quia sicut natura est prior singulari, ita eius existentia: & ista existentia vocatur specifica, quia secundum quod aliquid habet gradum sic habet existentiam: & ita loquitur Scot. de existentia in quarto. Alio modo sumitur existentia singularis, & sic loquitur auctor quando vult quidditas non habet existentiam, s. singularitatis de se: sed bene verum est ꝙ nunquam natura communis habet esse actuale reale, & existens: sine esse reali actuali & existentiæ indiuiduorum, cum hoc tamen stat, ꝙ tale esse reale existens ipsius naturæ, sit prius prioritate naturę esse reali & existentia singularium. Dixit Margo super dicto aucto. ꝙ distinctio realis est inter extrema, quæ habent aliam & aliam realitatem formaliter positiuam: videtur ergo ꝙ eiusdem simpliciter ad se ipsum non sit identitas realis: & sequitur propter istud, quia si distinctio realis requirit extrema habẽtia realitatem, identitas realis cum sit ei opposita debet habere extrema dicentia realitatem positiuam: sed relatio eiusdem ad se non habet extrema realitatem positiuam importantia: ideo non erit identitas realis, sed erit maior identitas. Dixit Margo super eodem dicto, similiter potest dici ꝙ non distinguuntur proprie formaliter, nec ex natura rei entia in esse obiectiuo. & ratio est ista, quia si distinctio debet habere extrema formaliter positiua entia in esse cognito, vt Antichristus nõ habet esse positiuũ: propterea nõ distinguũtur ꝓprię formaliter, aut ex natura rei. Sequitur, vel si sic realiter suo modo. i. si distinguuntur propriæ entia in potentia obiectiua realiter, aut formaliter, aut aliqua alia distinctione: distinguuntur eo modo quo habent entitatem, quia vnumquodque sicut se habet ad esse sic ad distingui: quia distinctio sequitur esse. Super illo dicto auctoris, ꝙ illa sunt distincta realiter quæ sic se habent, ꝙ vnum potest esse sine alio. Dixit Mauritius, Hic videtur maxima dubitatio de gradibus formarum, qui sunt modi intrinseci: qualiter identificetur

tur formis realiter, si ab illis realiter separãtur? eo magis, quia forma præexistens non corrumpitur in aduentu sequentis, vt sensit Scot. 17. dist. 1. de gradibus charitatis: & dubitatio clara est, si modus intrinsecus, qui est gradus formæ est, idem realiter cum illo cuius est modus & gradus: sequitur ꝙ isti gradus non separantur à formis realiter. sed probo, ꝙ separẽtur: quia in remissione forma quæ erat vt decem postea fit vt 9. vt 8. & sic de aliis: ergo videtur quòd separantur gradus & modi: & sic realiter distinguũtur, scilicet gradus & modi ab eo cuius sunt. Ad hoc respondeo sic, quòd quidam est modus intrinsecus, qui insequitur naturam specificam, & quidditatem, & istę nũquam separatur, sed est idem cum illo cuius est. exemplũ quantitas perfectionalis, quæ insequitur naturam specificam albedinis vt albedo est, est modus intrinsecus eius, & nunquam separatur ab albedine: quia considerando albedinẽ inesse quidditatiuo est perfectior nigredine, & idẽtificatur cũ albedine gradus. Alius est modus intrinsecus, qui insequitur esse indiuiduale albedinis, & iste separatur à forma, & distinguitur realiter à forma, vt sunt modi & gradus indiuiduorum in forma intensibili & remissibili. Super illo dicto auctoris, illa sunt distincta realiter, quorũ vnum est producens & aliud productum: tange instantiã de subiecto & passione, quæ plerunque dicitur causari effectiue à subiecto. instantia est nota, quia omnis causa realiter distinguitur ab effectu: si igitur propria passio est causata à subiecto, sequitur ꝙ est distincta realiter ab effectu. Ad hoc respondent Scotistę, ꝙ passio propria non est causata physicæ & cum transmutatione, sed meta. primo modo esset distincta realiter, secundo modo non est distincta realiter: si hoc non videtur tibi verum, dic ꝙ propria passio nõ est causata, nec ꝓducta proprie, sed fluit siue emanat aut decidit à subiecto: propterea cum non sit causata à subiecto, non realiter distinguitur à subiecto.

Super illis verbis, ꝙ contradictio concludit diuersitatem entium. Dixit Margo, verum est de diffinitione, secus de accidente. vult dicere, si de aliquibus duobus verificantur contradictoria in diffinitione, illa sunt distincta realiter, verbi gratia, si de homine dicitur, ꝙ est animal rationale, & de asino, ꝙ non est animal rationale, illa sunt distincta realiter: sed non in accidente, verbi gratia, si de intellectu dicitur ꝙ intelligit, & de voluntate ꝙ non intelligit, non propterea sunt distincta realiter, quia intelligere est accidens. Quod hic dicit de distinctione totius, vide infra, quia ibi notabo. Dixit Margo, super illo dicto auctoris, ꝙ indiuidua diuersarũ specierum eiusdem prædicamenti actualiter existentia distinguuntur realiter. Pondera ly actualiter existentia: hoc dixit, propter indiuidua in esse cognito quæ non distinguuntur realiter proprie, sed realiter eo modo quo habent esse. Super eisdem verbis, dixit Margo: hic habetur qualiter alia est existentia subiecti, & alia accidentis: & hoc est propter distinctionẽ eorum quia auctor dixit, ꝙ indiuidua eiusdem speciei, & diuersarum specierum, sunt distincta realiter. & sequitur: sed quid de materiæ existentia distincta dicitur? tu respõdebis, quia materia habet esse existẽtiæ distinctum ab ipsa forma: quia est extra causam, & intellectum, & hoc habet veritatem secundum viam Theologorum. Nam supra diximus de mente Scot. & August. in li confe. ꝙ si materia fuit creata, terminus creationis, non potest esse, nisi existat: sed non habet veritatem ſ͛m philosophum: quia Scotus non tenet ꝙ materia possit existere per se sine forma secundum viam Philosophi: quod bene considerabis, quia multi in hoc loco errant.

Sequitur Margo {quid etiam, & difficilius: de totius existentia. responde intelligens & meditare nunquid omne famosum sit capax veritatis? Ad hoc respondeo, ꝙ totum habet aliam existentiam à partibus, quod sensu non comprehenditur, sed mente, & ratione. hoc antea probauimus, ꝙ totum habet veram suam existentiam, cum sit terminus adæquatus generationis, & existentia sua est distincta à partibus: quia omne quod potest per se primo terminare generationem, habet suam existentiam: sed totum per Arist. est per se terminus primus generationis, & non partes: quia non generatur anima, neque corpus, sed homo: ergo totum habet suam existentiam aliam à partibus suis. Ponit auctor regulam Arist. quæcunque vni, & eidem simpliciter sunt eadem, illa inter se sunt eadem simpliciter: super ista regula dixit Margo, ista propositio à diuersis vario modo exponitur. Sequitur {& quomodo sit vera de partibus & toto. dic consequenter: dicas tu sic, quæcunque sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se: sed partes non sunt eadem toti, sed distinctæ à toto: ergo partes nõ sunt eadem inter se. Super eadem regula dixit Margo {exemplum in diuinis de generatione, & spiratione in patre. sed pondera instantiam: instantia est ista, generatio & spiratio actiua sunt eadem realiter in patre: ergo inter se sunt eadem realiter. Respondeo, ꝙ non est inconueniens concedere generationem, & spirationem actiuam esse eadem realiter in patre, & inter se eadem realiter: sed si loquimur de spiratione passiua & generatione, illa eo modo quo sunt in patre sic inter se sunt eadem: in patre sunt eadem essentialiter, sic sunt eadem inter se: quia sunt omnia idem essentialiter. Sequitur Margo {& in creaturis similiter exemplifica. s. adducẽdo exemplum & instantiã, & exemplum & instantia possit esse sic: animal & rationale sunt idem formaliter sorti: ergo inter se sunt idem formaliter, & tertiũ est hoc aliquid, & tamen hoc est falsum. patet, quia animal & rationale cum tertio bene sunt idem formaliter, sed nunquam inter se, & ista est melior instantia. Sed tu dicas soluendo, ꝙ animal & rationale eo modo sunt eadem inter se quo modo cum tertio sunt eadẽ, sed cum tertio ſ͛m ꝙ ego teneo non sunt idẽ formaliter, quia sunt superiora, sed tantum sunt idem realiter, sic similiter inter se animal & rationale sunt idem realiter, & nullo modo formaliter.

QVantum ad quintum articulum, qui est de identitate & distinctione essentiali. Primo auctor notat, ꝙ duplex est ordo essentialis, vt ad præsens spectat, vnus est secundum quid: & est qñ posterius dependet à priori, licet non possit esse sine illo per potẽtiam naturalem potest tñ per potentiam diuinã, verbi gratia, sicut est de accidente respectu substantię, saltem de aliquo, & tu intelligas de accidente absoluto: potest enim deus facere accidẽs absolutum esse sine substantia, vt patet in sacramento Eucharistiæ & producere illud sine substantia & causis secundis, & de substantia respectu causarum secundarum extrinsecarum, i. potest producere substantiam, vt hominem primum produxit, sine patre & sole. Hic tu primo notabis, ꝙ ista distinctio adinuẽta fuit propter personas diuinas, quæ distinguũtur realiter personaliter, sed non realiter essentialiter. Secundo notabis, ꝙ duplex est ordo accidentalis & essentialis: non diceretur ordo essentialis, nisi reperiretur accidentalis: erit igitur accidentalis vt in naui trahenda, Petrus erit primus, & Sortes erit secundus. Est & ordo essentialis, & istæ est duplex vnus secũdum quid, & istę potest dispensari à Deo, vt al-

vt albedo dependet à substantia essentialiter non semper, quia deus potest facere stare: & remanere albedinem sine substātia, & quilibet effectus depēdet essentialiter secūdū quid à causis extrinsecis. Sed tu dices, quomodo deus potest facere accidens absolutum sine subiecto? cum Sco. dicat ꝙ subiectum ponitur in diffinitione accidentis. Respondeo, ꝙ non in diffinitione quidditatiua: sed ponitur in diffinitione additamētali. vnde Scot. in 4. dist. 17. dixit ꝙ subiectum est causa effectiua accidentis: & effectus non potest esse sine causa secunda & efficiente: sed necessario inest sibi: deus autem facit ꝙ accidens sicut substentabatur per substantiam, ꝙ ipse substentat & manu teneat accidens: quia potest supplere totum illud ꝙ facit causa efficiens: necessitas vero ꝙ vnum non possit esse sine alio, est ista: quia omnis forma est in sua causa effectiua secunda: & tu intelligas de causa effectiua, quæ est subiectum: sicut est substantia respectu accidentis: sed non est verum de causa effectiua sola, quæ non est subiectum, quia anima sortis aut albedo non est in sole, aut in Platone generāte: sed albedo est in causa secunda effectiua vt in substantia: hoc igitur facit deus supplet vicem substantiæ: & in producendo & in substentando accidens: & sic facit accidens stare sine subiecto: sed, si substantia esset de quidditate accidentis, deus non posset facere accidens stare sine substantia, siue subiecto. Nec credas, ꝙ inhærentia accidentis ad subiectum sit de intrinseca ratione accidētis absoluti: sicut aliqui dixerunt, tunc sequeretur ꝙ absolutū esse constitutum intrinsece ex respectiuo, & quando dicitur ꝙ accidentis esse est inesse, debes sic exponere: primo ꝙ Arist. hoc non dicit, tamen si inueniretur, potes sic glosare, accidentia non causantur nec habent esse nisi à substātia, vel aliter accidentis esse est inesse, i. accidentia non disponunt nisi substantiam, tamen apud philosophos iste ordo essentialis: quia philosophi non cognouerunt hunc ordinem esse dispensabilem à deo. Et accipientes hæc principia, primo ꝙ à voluntate antiqua non potest prouenire nouus effectus, vt dixit cōm. 15. cōm. 8. Phy. Secundo, ꝙ intellectus quærens separationem accidentis à subiecto quærit impossibilia, vt dicitur 39. primi phy. concluserūt deum non posse separare accidens absolutum à subiecto. Alius est ordo essentialis simpliciter: vt homo essentialiter dependet à materia & forma. similiter totum dependet à partibus, hunc ordinem deus non posset dispensare. Et pro intelligentia huius ordinis pono quatuor conclusiones. Prima rei productæ ad causas integrales principales: vt est cor, & caput est ordo essentialis. Secundā conclusio rei productæ ad causas intrinsecas essentiales est ordo essentialis, vt hominis ad animā & corpus. Tertia rei productę à Deo ad ipsum deum est ordo essentialis. Quarta rei productæ ad causas extrinsecas secundas est ordo accidentalis, vt sortis dependentis à sole & à patre, ad patrem & solem.

Sequitur in littera {quandocunque aliquid habet ordinem essentialē isto secundo modo ad aliud in ratione dependentis ad independens, talis dependentia identificatur realiter cum re dependente, & hoc est verū per vnam regulam Scoti antedictā in secundo dist. 1. q. 5. vbi dicitur, omnis illa relatio est eadem fundamento, cuius fundamentum non potest esse sine termino, & quia fundamentum, idest creatura non potest esse sine Deo, hinc est, ꝙ relatio creationis est eadem realiter lapidi creato: sed tu dices cōtra, vnio, quę est inter filium assumentem naturam humanam, & naturam assumptam est relatio ad deum, & tamē non est eadem realiter fundamento: probo, quia natura humana potest esse sine ista vnione, & filius sine ista vnione: quia siue natura humana, quod iam alias probauimus supra. Respondeo, ꝙ regula intelligitur ꝙ est vera de relatione cōmuni: vnde ista relatio est eadem realiter fundamento, qn̄ fundamentum non potest esse sine termino, qui est ipse deus, sicuti est creatio: sed ista relatio vnionis est relatio peculiaris, siue particularis ad filium tantum, & non ad omnes tres personas. Sed insurgit dubium, sint tantum tres homines in mundo per casum, & nulla alia creatura: tunc volo ꝙ pater assumat naturam vnius, filius naturam alterius, Spiritus sanctus naturam alterius; sequitur ꝙ vnio tunc non erit peculiaris, sed communis: ergo non valet responsio. Ad hoc dico ꝙ propositio Scoti non intelligitur de ista vnione quæ est relatio contingens: siue natura sit vnita vni personæ, siue tribus: quia istæ tres naturæ assumptæ possunt esse sine his tribus personis, & illæ tres personæ possunt esse sine tribus naturis assumptis: de istis igitur non intelligitur, quia sunt relationes propriæ, ita ꝙ omnis persona habet suam vnionem: ita prima, sicut secunda, & sic vt tertia habet suam propriam vnionem. sed regula intelligitur de relationibus cōmunibus competētibus oībus tribus personis, quia opera trinitatis sunt indiuisa ad extra, sicuti est de creatione, & conseruatione, quæ pro termino habent deū, & nō personas particulares.

Concordantia cum Arist.

NOta, ꝙ licet Philosophi, non posuerunt hunc ordinem essentialem vnum, s'm quid, & alium & simpliciter: tn̄ posuerunt quendam modum propinquum isti ordini. vnde Arist. in 5. meta. cap. de necessario dicitur, ꝙ necessarium aliud est simpliciter, & aliud est ex suppositione, quæ distinctio necessitatis videtur esse propinqua illis duobus ordinibus, tamē reuera illos duos ordines non posuerunt.

Ponit auctor s'm notabile, ꝙ identitas essentialis capitur dupliciter: vno modo pro illa identitate, quę est realis identitas: alio modo identitas essentialis est illa, qua aliqua dicuntur esse de essentia alicuius: siue concurrunt intrinsece ad essentiam alicuius. Et si tu quæres, quæ differentia est inter distinctionem realem & essentialem: dico ꝙ distinctio realis simpliciter in plus se habet quam essentialis: quia bene sequitur, distinguuntur essentialiter, ergo realiter: tamen non conuertuntur in diuinis, sed in creaturis conuertibiliter se habent. nam quęcunque realiter distinguuntur, essentialiter distinguuntur & econtra: sed patitur instantiam in diuinis, vbi est distinctio realis, sed non essentialis.

Concordantia cum Arist.

PRimam idētitatem, s. realem, iā inuenimus in Arist. vt patuit in præcedenti articulo secundam identitatem, s. illam, quando aliquando sunt de essentia alicuius: posuit Arist. libro primo Poste. t. c. 9 assignādo primum modum dicendi per se: quando vult ꝙ illa sunt in primo modo, quæ sunt de q̄dditate, & substātia alicuius: siue essentia alicuius, vt est, s. genus & differentia respectu constituti, sicut ipse exemplificat.

Textus.

COnsequenter auct. ponit duas conclusiones: in prima dicitur, illa sunt idem essentialiter, quę identificantur realiter, vni essentiæ singularissimę, capiendo primo modo identitatem: vel quæ sunt de essentia intrinseca alicuius: capiendo identitatem essentialem secundo modo. Secunda conclusio, illa sunt distincta essentialiter

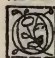
liter, quæ habent diuersas naturas, siue essentias realiter distinctas: vel quæ non concurrunt ad rationem intrinsecam & essentialem alicuius.

Concordantia cum Arist.

PRimam conclusionem non oportet confirmare per Arist. non quia iam paulo antè confirmata est conclusio secūda de distinctione essentiali confirmatur per ea quę habet Arist. in libro Poste. 1. t. c. 35. & inde essentiæ prædicamentorum sunt impermixtæ, i. non mixtę: & per consequens essentialiter distinctæ, idē habet Arist. septimo Topic. capitulo tertio, illa sunt essentialiter distincta, quando vnum potest existere sine alio.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo {nota qualiter accidens separatum sit sine subiecto, & nunquid in Eucharistia quantitas sit qualitatis vltimatum subiectum? vide Scot. 1. dist. secūdi. Ad hoc respondeo, ꝙ Scot. & cōmunis opinio tenet, quantitatem in Eucharistia esse vltimatum subiectum, & qualitatem Eucharistiæ in quantitate subiectari, vt patet 12. dist. 4. q. 2. & ꝙ qualitas in quātitate sit subiectata. adducit ibi Scot. vnā probationem & est ista qualitas Eucharistiæ est extensa, vt patet ad sensum non est extensa extēsione intrinsaca qualitati s'm istam opinionem, sed tantum per accidens: sed omne extensum per accidēs extenditur ad extensionem alterius: & illud alterum non est nisi quantitas, & hoc concordat cum illo dicto in prędicamentis, quanta est superficies tanta est albedo. patet igitur, ꝙ quantitas est vltimatum subiectum in Eucharistia. Dixit Margo {aduerte ne decipiaris circa identitatem talis dependentia propter relationes comparatas ad suos terminos, & ad sua fundamenta: & tu dicas, ꝙ relatio dependentiæ quamuis ad fundamentum, & ad terminum comparetur, tñ est eadem solum fundamento: qñ fundamentum nō potest esse sine termino, & nullo modo termino, & hoc propter regulam antedictam, & si dependentia esset idem realiter termino, sicut fundamēto, tūc deus de nouo haberet respectus. Dixit Margo {sed quid dices de dependentia scientiæ ab obiecto? speculare diligenter, quia non facile cognosces an sit eadem sibi formaliter vel realiter vel tam formaliter quā realiter distincta: quiá scientia potest esse sine obiecto tam motiuo q̄ terminatiuo, vt patet de scientia Dei de lapide: vide Scot. 13. q. quol. Ad hoc respondeo, ꝙ talis dependentia scientiæ ad obiectum, qñ obiectum non est, sicut ipse dicit, nec est distincta realiter ab obiecto, nec est eadem realiter aut formaliter cum obiecto: quia tale obiectū nō est. vnde Scot. in quol. q. 13. dicit qñ terminus nō habet esse reale, sed tantum esse in intellectu, tunc ad ipsum non pôt esse nisi relatio & dependentia rationis: quia non potest relatio habere verius esse quam terminus ad quem est: nunc autē terminus & obiectum non habet esse nisi in intellectu. Posses etiam dicere, ꝙ talis relatio est distincta realiter modo suo. Super illo quod dixit auctor, ꝙ duplex est ordo essentialis: vnus est secundum quid, alius & simpliciter. Dixit Margo {aduerte ꝙ diuisio essentialis ordinis datur in entibus non solum in essendo, sed etiam in causando: & hoc verum est apud Theologos, licet philosophos latuerit. vult dicere, sicut dantur entia necessaria simpliciter, & necessaria secundum quid, sic etiam dantur causæ simpliciter necessariæ, vt est deus, & secundum quid necessariæ, vt sunt omnes causæ absoluti effectus præter deum, qui est causa necessaria simpliciter secundum theologos, sed non secundū philosophos, quia illi dixerunt ꝙ omnes causæ sunt necessariæ, & deus non potest causare effectus sine secundis causis. Super illis verbis accipio ibi ordinem essentialē pro dependentia essentiali. Dixit Margo {ordo essentialis est in plus quam dependentia essentialis, vt patet in ordine prædicamentali & specierum vniuersi. vult dicere, superius & inferius in prædicamēto habent ordinem essentialē, quia inferius essentialiter includit superius, similiter spēs vniuersi habent ordinē quia vna essentialiter ordinatur ad aliam, aliter non staret vniuersum sicut ponit ordinem essentialem Arist. 12. meta. ꝙ species ordinantur adinuicē, & oīa ad vnum ordinantur: sed ista prædicata non habēt dependentiā simpliciter essen tialē, quia species non dependet sic ab alia, nec similiter, illa quæ sunt ordinata in prædicamento. Super illo ꝙ quæcunq; identificantur cuicunque singulari, &c. sunt idem essentialiter. Dixit Margo {ergo materia & forma sunt idem essentialiter. vide alios ad oppositum: & hoc est quia alij non dicunt materiam esse de essentia quidditate compositi. Super illo ad quamcunq; identitatem & distinctionem secluso opere intellectus requirūtur extrema esse positiua, & existentia. Dixit Margo {instātia de distinctione ex natura rei. sed considera instantia est talis, quia dictū est ꝙ distinctio ex natura rei est inter diffinitum & diffinitionem, & ista non existunt, quia existentia est singularium. Ad hoc superius iam diximus, ꝙ existentia est duplex. quędam est vniuersalis, quædam particularis, vt elicitur ex Scot. 3. dist. 2. q. tertia diffinitum & diffinitio habent existentiam primo modo non autem secundo modo: quia vnumquodque sicut habet gradum, sic existit: nunquam tamen existentia vniuersalis separatur à particulari. Alia quæ posita sunt in Margine supra fuerunt declarata & clara sunt.

QVantum ad sextum articulum, qui est de identitate subiectiua & eius distinctione, duplex est modus dicendi. Primus, illa dicuntur esse idem se totis subiectiue, quæ quidditatiue conueniūt in aliqua realitate potentiali: & contrahibili per realitatē differentiæ, & per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue, quæ in nulla realitate quidditatiue conueniūt. Hic tu primo notabis ꝙ duplex est realitas: quædam est subiectiua, & quædam obiectiua: Subiectiua est ista, qua aliquid est diuisibile per differentias formales, & vocatur subiectiua propter similitudinem, quia sicut subiectū est in potentia ad formam, ita realitas subiectiua est in potentia ad differētias formales, s. vt diuidatur per eas. exemplū, vt animal, corpus, & similia. Realitas obiectiua est illa, quæ non est sic contrahibilis per differentias, sed quę pôt obiici intellectui nostro, ideo obiectiua vocatur. Vnde illa sunt idem se totis subiectiue, s'm vnum modū vsitatiorem, quæ cōueniunt in aliqua realitate subiectiua, vt in animali: & illa sunt idē se totis obiectiue, quæ in nulla realitate subiectiua, sed solum obiectiua conueniunt. Sed est hic vna difficultas, quia auct. tenet, ꝙ personę diuinæ s'm istum modū non sunt idē se totis subiectiue, qa non cōueniūt in realitate potētiali contrahibili. simile dixit de deo & creatura & de decem prædicamentis: quod licet in ente conueniant, non tamen in aliquo genere. tunc arguo sic, si personæ diuinæ conueniunt in realitate diuinæ essentiæ, quæ determinatur per relationes, vt patet à Scot. quarta quæstio quol. ergo sunt idem se totis, subiectiue. Ad hoc respondeo ex fundamentis Scot. 5. dist. primi: quòd essentia diuina non est potentia, nec quasi potentia, non subiectum, nec fundamentum, & istæ relationes non sunt actus perficientes essentiam, sed tan-

tum actus determinantes personas: & sic personæ diuinæ non sunt idem se totis subiectiue secundum primum modum. Alius est modus dicendi, quòd illa dicuntur idem subiectiue, quorum realitates possunt esse simul in eadem re per identitatem realem, vel per modum informantis & informabilis: & ꝑ oppositū illa distinguuntur se totis subiectiue, quorum realitates non possunt esse simul in eodem numero, secundum istos modos, scilicet vel per identitatem realem, vel per modum informantis & informabilis, & sic accidentia sortis erunt idem subiectiue sorti isto modo.

Concordantia cum Arist.

PRimus modus identitatis subiectiue confirmatur per Arist. nam 5.meta.t.cōm.10. habetur, dicuntur etiam vnum, & ea, quorum genus vnum differens differentiis oppositis, atque hæc vniuersa.vnum propterea dici solent, voluit hic Arist.ea esse vnum & idem subiectiue, quæ conueniunt in vno genere: quod est realitas potentialis contrahibilis per differentias dicentes realitatem: & sic ab eo confirmatur identitas subiectiua. Distinctio subiectiua secundum primum modum habetur per Arist. quinto meta. tex.comm. 15. diuersa vero specie dicuntur quæ sub eodem genere collocata non ita se habent: vt alterum subalterno collocetur, & quæ sub eodem genere collocata differentiam habent. vult hic Arist.quòd species collocatæ sub eodam genere, quod est realitas potentialis contrahibilis sint distinctæ, & differentes, & istæ est primus modus distinctionis subiectiuæ. Identitas subiectiua iuxta secundum modum, idest quando realitates aliquorū possunt esse idem subiecto & plura ſm diffinitionem habetur per Arist. quinto Phy.t.cōm.47.primo Phy.t.c.60.3. Phy.t.c.19.&21. tertio de Anima cōm. primo, & secundo de anima.t.c. 147. Distinctio subiectiua.i.quando aliquando non sunt in eodem subiecto: nec vnum potest reliquum informare, habetur ex Arist.quinto meta.c.15.vbi vult ꝙ differentia dicuntur quæcunque diuersa sunt aliquid idem entia, & non solum numero, sed specie: & genere si Arist. vult ꝙ reperiuntur distincta numero, & diuersa numero: ista quæ sunt distncta numero, sic se habent, ꝙ vnum nō potest aliud informare: nec possunt esse in eodem subiecto, ergo sunt distincta subiectiue, & sic per Arist.habemus distinctionem subiectiuam.

Declaratio Marginis.

SVper illo auct.hoc modo saluari potest quòd materia & forma sunt primo diuersa: hoc declaratum est supra. Super illo, omnia prædicamenta à se inuicem: deus & creatura, se totis subiectiue distinguuntur. Margo dixit videtur potius quòd diuersa, quam distincta talia deberent dici: sed tu saluabis vbique auctor vult dicere, cum deus & creatura non habeant realitatem, in qua conueniant, videtur ꝙ magis deberet dici ꝙ sunt diuersa, deus & creatura, quam dicere ꝙ sint distincta: & sic de prædicamentis respondeo, ꝙ deberent dici diuersa quando non haberent in quo conuenirent: modo habent ens, deus & creatura, in quo conueniunt, licet non habent realitatem: propterea possunt dici accōmodate ꝙ sunt distincta. Ibi cum dixit auct.omnia, quę sunt in diuinis sunt idem subiectiue. Margo super hoc posuit, pondera instantiam de personis ex descriptione harum, persona describitur à Scoto in tertio dist.prima.q.prima. sic est incōmunicabilis existentia naturæ intellectualis: tunc formo sic instantiam: si illa sunt idem subiectiue ſm secundum modum quorum realitates sunt in eadem re per idētitatem realem, & personæ non sunt idem realiter, immo distinctæ realiter: nec sunt idem per modum informantis vel informabilis, quia cum personę sint incommunicabiles existentiæ, non possunt esse informātes, nec informabiles, non informantes: quia de nullo prædicari possunt ſm aliquem modum, & sic non possunt alia informare, nec possunt esse informabiles, quia nihil possunt recipere. Ad hoc respondeo, quòd personæ in diuinis sunt idem subiectiue, & quando dicis illa sunt idem subiectiue, quorum realitates sunt in eadem re per identitatem realem, & personæ non sunt idem realiter, sed distinctæ realiter: solutio qua euacuat difficultatem est nota, quia personę sunt in eadem realitate per identitatem essentialem, non aūt per identitatem personalem: quia sic non habent identitatē, & quod dicitur, ꝙ non sunt idem subiectiue: quia non sunt informabiles, nec informantes: dico ꝙ auctor loquitur disiunctiue dicens, illa sunt idem subiectiue, quorum realitates sunt in eadem re, vel per idētitatem realem: vel per modum informantis & informabilis: personæ sunt idem subiectiue primo modo, i.per identitatem realem: sed nō secundo modo, quia non possunt informare, nec informari. Super illo duo indiuidua eiusdem speciei, vel alterius completę eiusdem prædicamenti distinguuntur subiectiue. Dixit Margo {Nota li, completę: signāter, i.posuit completę, ad denotandum speciem specialissimam, quæ est cōpleta, & perfecta species: & includit omnia, quæ alia vniuersalia includūt: indiuidua ergo talis speciei subiectiue distinguuntur. nam, si essent indiuidua alicuius vniuersalis, non distinguerentur, subiectiue, imo essent idē quia se haberent per modū informabilis & informantis. Dicitur in Margine {tange instantiam de mouente & moto: & dic consequenter} instantia est ista: quia tenet auctor in quarto corollario huius secundi modi: ꝙ duo cōtraria & duo relatiua opposita de scd'o modo relatiuorum distinguūtur se totis subiectiue. Arguitur modo sic, mouens & motum sunt opposita relatiue de scd'o modo relatiuorū: tñ non distinguūtur se totis subiectiue: quia Scot. tenet 1. sen.dist.3.q.7.& in 2.dist.secunda: item in secundo dist. 25.ꝙ intellectus potest esse mouens & motus: similiter voluntas: & sic voluntas pōt esse mouens & mota, sequitur ꝙ mouens & motū sunt idē subiectiue: & tñ auctor dicit ꝙ distinguūtur subiectiue. Ad hoc respondeo sic, ꝙ mouens & motū distinguūtur subiectiue: qñ essent in eodem subiecto eodē modo accepto: sed qñ diuersimode accipit subiectum, nō distinguūtur subiectiue sicuti est hic subiectū acceptū. nā intellectus est mouēs, vt est in actu virtuali est motus, vt est in potentia formali. Dixit Margo quāuis istæ dicat illos duos modos esse eosdem: tu tñ aduerte, ꝙ videtur oīno falsum: vt patet de sorte & de albedine ipsius, quia licet possint dici idē scd'o modo subiectiue, nunq̃ tñ poterunt dici: idē primo modo patet quia sortes & sua albedo nunq̃ sunt idē primo modo, quia nō cōueniunt in aliquo vno prædicamēto, qa sunt diuersorū prædicamētorū: tñ bene sunt idē subiectiue ſm secundū modū vt vides in littera, quia se habent per modū informabilis & informātis. Tamen ego credo, ꝙ auctor non voluit dicere ꝙ isti duo modi sunt idem quia clarum est vt deduximus, quòd sunt distincti sed forte voluit dicere ꝙ non est differentia inter eos nisi in modo vtendi vocabulo, idest vterq; est verus & probabilis in suo sensu: propterea subdidit, qui voluerit tenere alterum illorum consequenter: sed non dicit ꝙ sunt idem isti duo modi: si tamen ipse vult esse idē istos duos modos, non bene dicit.

Quan-

Vantum ad septimum articulum, qui est de idetitate obiectiua & eius distictione, dico, ꝙ illa sunt idem obiectiue, de quibus potest prædicari aliquod prædicatū quidditatiue, siue illud sit limitatum, siue transcendens, siue dicat realitatem potentialem, siue non illa distinguuntur se totis obiectiue, de quibus non potest prædicari tale prædicatū quidditatiue. Et hoc auct. infert tria corollaria. Primum, deus & creatura sunt idē se totis obiectiue: & etiam decem prædicamenta. Secundum, passiones entis a seinuicē & ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Tertium corollarū, differentiæ vltimæ, & breuiter oīa quę sunt primo diuersa distinguunt̄ se totis obiectiue.

Concordantia cum Arist.

IDentitatem se totis obiectiuam confirmatā ab Arist. habemus, quinto meta. t. c. 12. vbi voluit, ꝙ illa quæ sunt idem genere sunt idē proportione. i. illa quæ sunt idem subiectiue sunt bene idem obiectiue. Sed illa, quæ sunt idem proportione non sunt omnia idem genere, idest illa, quæ sunt idem proportione, idest obiectiue, non sunt idem subiectiue & genere. nam esse idem genere est esse idem subiectiue: quia genus est realitas potentialis, cōtrahibilis per differentias: & recte identitas proportionis vocatur secundum nos identitas obiectiua, quia secundū Arist. ibi identitas proportionis est vltima identitas, quæ ab omnibus infertur, & nullam infert: sic identitas obiectiua ab omnibus infertur, & nullam infert. Distinctio obiectiua habetur per Arist. 7. meta. t. c. 4. & t. c. 17. vbi vult ꝙ subiectum non prædicatur per se primo modo de passione, nec econtra: quia subiectum cadit in diffinitione passionis, vt additum igitur subiectum & passio non conueniunt in aliquo quidditatiue, ergo sunt distincta obiectiue. Clarius ponitur ista distinctio ab Arist. 5. meta. t. c. 15. omnino diuersum ipsum opposito modo eidē dicitur, & omnino diuersa sunt quæ in nullo quidditatiue conueniunt, & ista sunt distincta se totis obiectiue.

Annotatio textus.

DIcitur in littera ꝙ illa sunt primo diuersa, quæ distinguuntur se totis obiectiue. pro quo est notandū quod aliud est dicere aliqua esse diuersa, & aliud differentia. nam differentia sunt aliquid idem entia hoc est dictu in aliquo quidditatiue conueniunt, & per aliquid differunt: sed diuersa sunt quæ in nullo quidditatiue conueniūt. Et vult hic auctor ꝙ differētiæ vltimę, sunt primo diuersa quidditatiue: contra hoc arguo sic, contrarietas per Arist. 10. meta. t. c. 14. est differentia, ergo contraria sunt differentia: tunc arguo sic, contraria sunt differentia, duę differentiæ sunt contrariæ: accipiendo differentias pro vltima realitate, ergo duæ differentię si sunt contrariæ erunt differentes: & si sic non sunt primo diuersa. Ad hoc respondeo concedendo totum, ꝙ contrarietas est differentia: ergo contraria sunt differentia, & bene valet consequētia, quia abstractis media abstractione, ad concreta bene valet consequentia. sed quando postmodum dicitur differentiæ vltimę sunt contrariæ, ergo sunt differentes: nego antecedens, & distinguo de contrariis: vno modo accipiūtur prout sunt formę, quæ eidem susceptibili vicissim insunt & mutuo se expellunt: vt sunt duæ qualitates, & sic differentiæ vltimæ non sunt contrariæ. Alio modo accipiuntur pro oppositione aliquorum condiuidentium aliquod genus, & sic dicimus, ꝙ differentiæ sunt contrariæ, quæ condiuidunt genus siue speciem. i. sunt oppositæ, sicut dicimus de rationali & irrationali, quæ diuidunt animal, & hoc nihil aliud est: nisi esse opposita, & non includere animal nec aliud superius ad animal quidditatiue: & sic concedo, ꝙ differentiæ vltimę sunt cōtrariæ, i. non includunt aliquid prædicatum quidditatiuū, & sic sunt bene primo diuersa, sed non sunt contrariæ sicut duæ qualitates, sunt contrariæ, quia tunc bene essent differentes & non primo diuersa.

Concordantia cum Arist.

HAnc distinctionem differentium & primo diuersorum posuit Arist. 5. meta. t. c. 15. vbi vult, ꝙ oīno diuersa in nullo conueniunt, sed differentia bene in aliquo conueniunt: idem habet 10. meta. t. c. 12. vbi ponit ꝙ differentia habent in quo conueniunt, diuersa vero nihil habent, in quo conueniunt, &c.

Declaratio Marginis.

DIxit Margo {hic potest imaginari ꝙ non requiritur necessario conuenientiæ quidditatiua vniuoce prædicabilis, & hoc posuit super illo auctoris: qn̄ dicitur illa sunt idem obiectiue, de quibus potest prædicari aliquod prædicatum quidditatiue siue limitatum, siue transcendens, & vult dicere Margo, Ad hoc ꝙ aliquā sint idem obiectiue: non requiritur conuenientia quidditatiua, i. ꝙ aliquid quidditatiue prædicetur de his, quæ debent esse idem obiectiue: sed vel illa, vel realis, vel denominatiua, i. sed vel requiritur, ꝙ aliqua conueniant in aliquo prædicato quidditatiuo, vel ad identitatem obiectiuā requiritur ꝙ sint idem realiter, vt sunt duæ potentiæ animæ, aut differentiæ earum, quæ sunt idem obiectiuæ, & licet non conueniant in aliquo quidditatiue, sunt tñ idem realiter, vel denominatiue. i. habent prædicatum, quod de istis differentiis prædicatur denominatiue. i. ens denominatiue de istis differentiis prędicatur, sed non quidditatiue, vel conceptus vniuocus idest ad identitatem obiectiuam non necessario requiritur ꝙ illa, quæ habent talem identitatem, prędicetur de eis conceptus vniuoce, & quidditatiue dictus: sed sufficit ꝙ prædicetur cōceptus vniuocus, sicut ens, qn̄ prædicatur de vltimis differentiis. & tūc cessant instantiæ de potentiis aīę quæ sunt idē realiter subiectiue & obiectiue: quia ad hāc identitatē obiectiuā sufficit habere prædicatum vniuocū: similiter cessant instantiæ de primo diuersis vt sunt vltimæ differentiæ potētiarum animæ: istæ erunt idē realiter, & obiectiue, & vbiq; valet consequentia in omnibus identitatibus, & distinctionibus, stante tali declaratione, semper maior distinctio & identitas infert minorē & omnes erunt consequentiæ formales. Dixit Margo {aduerte hic contra latrantes, ꝙ propter diuersitatem fundamentorum & terminorum diuersificantur relationes, & ita identitates & distinctiones. licet igitur possent omnes præter opus intellectus reduci ad vnam, vel duas subiectiue, non tamen terminatiue & fundamētaliter. Exemplū de Socrate cōparato diuersimode, & sic de aliis. denominatio igitur & variatio harū distinctionum fit in ordine ad extrema. quare tene cum isto & aliis antiquis in numero & varietate distinctionum & solue instantias modernorū Latratus contra istas identitates & distinctiones: & instantię modernorū, quæ solēt fieri sunt tales. dicerent nobis aduersarij, vos multiplicatis entia sine necessitate: nec ponere idētitatē se totis obiectiue, quia talia quæ sunt idē obiectiue: similiter sunt idem essentialiter s̄m alterum modū sumendi identitatē essentialē patet. nam homo & albedo sunt idē obiectiue, quia aliquid de eis prædicat̄ quidditatiue. s. ens etiā sunt idē essentialiter s̄m vnum modum quæ se habent per modum

informabilis & informantis: similiter illa quæ sunt idem obiectiue, sunt idē formaliter: patet deus & creatura sunt idem obiectiue, & sunt idem formaliter, quia deus & creatura includunt in primo modo ens, & sic sunt idē formaliter. Tamen Margo respondet istis, & similibus argumentis, quæ posset fieri, ꝙ isto modo omnes idētitates possent reduci ad duas: similiter oēs distinctiones possent reduci ad duas vel vnam realem, & ad aliam rationis subiectiue, non tamen terminatiue, & fundamentaliter. vult dicere, quòd subiecta omnium identitatum & distinctionum possunt esse solum duo, aut vnum: sed termini sunt multi, & tot sunt termini, quot sunt distinctiones: iō quia termini septē modis accipiuntur: ideo septem idētitates sunt & fundamentaliter. i. licet vnum posit esse subiectum, vel duo omnium distinctionum realium: tñ fundamenta sunt diuersa: quia per aliud fundamentum & rationem sortes est subiectum identitatis realis, & per aliam rationem & fundamentum est subiectum distinctionis formalis. Ex his modo elicio responsionem ad argumenta prædicata, & ad omnes similes rationes: ideo ad primā dico, ꝙ identitas essentialis non est identitas obiectiua: & licet homo & albedo sint idem essentialiter, & obiectiue ratione subiecti: quia idem subiectum est vtriusque identitatis, tñ fundamentaliter non sunt idem: quia per aliud fundamentum sunt idem obiectiue: quia videlicet conueniunt in prædicato quidditatiuo, s. in ente, & per aliud fundamentum sunt idem essentialiter: quia se habēt per modum informatis & informabilis. Vel dicas, licet istæ identitates sunt idem subiectiue, nō tñ terminatiue: vult dicere identitas quæ est in homine, vt terminatur ad albedinē, est obiectiua: quia includunt ambo prædicatum quidditatiuum s. ens: sed identitas, quę fundatur in homine, & terminatur ad animal, est formalis: quia animal est alius terminus, & sic identitates & distinctiones variantur ratione termini, & non ratione subiecti. Ad aliam instantiam de Deo & creatura: vbi dictū fuit, ꝙ sunt idem obiectiue & formaliter: dicas ꝙ argumentum procedit ex falsa imaginatione: qa tu credis ꝙ deus & creatura sunt idem formaliter: qđ est expressæ falsum: bene sunt solū idem obiectiue, sed non formaliter: tu arguis sic, includunt ens in primo modo, ergo sunt idem formaliter: dico, ꝙ bene cum ente sunt idē formaliter, quia videlicet creatura includit ens, & deus includit ens, sed non inter se: sed tunc essent inter se idē formaliter, quando deus includeret creaturam aut econtra, cuius oppositum manifestum est. Sequitur in Margine {solue instātias modernorum: hic bene examinando, istæ instantiæ sunt illæ, quas facit Stephanus Burlifer, contra auctorem, qui non vult septem esse identitates & distinctiones: quia vero Mauritius optimæ omnibus illis instantiis de verbo ad verbum respondet: vt patet ibi in Margine super formalitates Stephani, ideo prætermitto eas: videas ibi, quia omnia sunt ibi scripta, & clara sunt, & teneas semper cum auctore & Mauritio & eis credas, si animum semotum à passionibus habes. Dixit Margo super dicto primi corollarij: deus & creatura sunt idem se totis obiectiue, & etiam decem prædicamenta: tange instantiam ad hominem hic: & dic consequenter, ponderando li se totis hic. Instantia ad hominem est ista, quia auctor in superioribus semper dixit: ꝙ deus & creatura sunt distincta ex natura rei formaliter, realiter, subiectiue: modo hic dicit ꝙ sunt idem se totis. i. habent omnem identitatem. nā quando aliqua se totis distinguuntur in nullo conueniunt sic si deus & creatura sunt idem se totis, omnem identitatem habent: & in omnibus sunt idem. Respondeo, vt Margo dicit, ponderando li se totis, i. non intelligitur ꝙ deus & creatura sunt idem se totis, accipiendo li se totis, sic, ꝙ habent omnem identitatem, sed sunt idem se totis, idest conueniunt in vno prædicato quidditatiuo: sed non vult dicere se totis esse eadem omnino. Dixit Margo super illo in ultimo septimi articuli minus principalis. Cōtra hanc probationem sic dubitabis: quia differentiæ sunt per se diuersæ, ergo per se entia. nam passio in secundo modo prædicata requirit subiectum in primo modo prædicari, vt sortes est per se risibilis in secundo modo, ergo est homo in primo modo. t. c. 9. primi Poster. laborabit respondens in via peripatetica pro solutione ipsius assignanda. Instātia iā clara est, si diuersitas est propria passio entium: ergo illa, quæ sunt primo diuersa, includunt ens quidditate: sicut, si risibilitas est propria passio sortis, & prædicatur de sorte in secundo modo, ergo sortes inclūdit hominem in primo modo dicendi per se: sic similiter dicas, ꝙ si diuersitas prædicatur de entibus particularibus, vt de differentiis vltimis in secundo modo dicendi per se: ergo differentię vltimæ includunt ens in primo modo dicendi per se, & sic differentiæ vltimæ non erunt primo diuersæ. Ad hoc respondeo, ꝙ hoc dictum, passio alicuius subiecti prędicata in secundo modo de inferioribus denotat subiectum inferius includere superius in primo modo dicendi per se: est verum tunc, quando passiones istæ dicuntur esse limitatæ, & non transcendentes: sicuti est diuersum, quod est passio transcendens entis: sed risibilitas, quæ est passio limitata, potest in secundo modo prædicari de aliquo inferiori, & inferius includit superius in primo modo. Vel dicas, ꝙ dictum Arist. in libro primo Posterior. nō tenet in passionibus disiunctis, sicut est idem & diuersum: sed in passionibus vnitis, sicut est risibilitas: tu tamen si meliores habes responsiones vtere tuis, & non contemnas alios.

QVantum ad vltimum articulum principalē pro complemento huius quæstionis, qui est illatiuus & inuestigatiuus identitatū & distinctionum: primo diuidendo in duas partes principales sic procedam: in prima parte dabitur modus venandi distinctiones & identitates; in secunda parte dabitur modus inferendi vnam distinctionē & identitatem ex alia. Quantum ad primam partem primo incipiam à distinctione rationis, & pro ampliori declaratione notandum, ꝙ distinctio rationis inuestigatur propter diuersas relationes rationis attributas per actum rectum vel collatiuum intellectus eidem obiecto, vel diuersis: quia vel res realis comparatur ad rem realem, vel realitas ad realitatem: & hoc vel ad se ipsam, vel ad aliam in vno & eodē obiecto formali: vt quando intellectus cōparat colorem, & disgregatiuum in albedine. Quia vero auct. hic dicit, ꝙ venatur distinctio rationis per diuersas relationes rationis attributas alicui obiecto p actū rectū. Istud erit vnum fundamentum & principium venandi & fabricandi distinctionem rationis, & est tunc quando obiectum est ex natura rei, & habet esse cognitum & inter intellectum cognoscentem & obiectū cognitum nascitur relatio & vocatur rationis: quia obiectum, quod est ex natura rei, habet esse rationis. i. cognitum, & cognoscitur per intellectum qui est ratio. Secundum fundamentum erit relatio rationis attributa per actum collatiuum intellectus vni obiecto vel pluribus ex natura rei. Tertium fundamentum fabricandi distinctionem rationis est relatio & comparatio intellectus facta inter rem realem,

lem, & rem rationis. Quartum fundamentum siue principium est relatio siue comparatio intellectus facta inter duas secundas intentiones, vel in vna & eadem. Quintum fundamentum fabricandi distinctionem rationis, est comparatio intellectus inter vnum modum significandi grāmaticalem, vel inter plures modos significandi grammaticales. Sextum est comparatio inter ens reale & nihil, sicut est contradictio. Septimo est comparatio inter ens in actu & ens vt habet esse cognitū. Octauum est comparatio & relatio, quæ non habet omnes tres conditiones relationis realis: talis relatio potest esse fundamentum & principium distinctionis rationis, & plura alia fundamenta possunt reperiri, sed solum quinque quæ faciūt ad propositum suum, posuit author. Et secundum hoc possumus dicere, ꝙ sunt octo genera distinctionis rationis: primum est inter vnum obiectum cognitum per actum rectum intellectus, vt inter albedinem, quæ est ex natura rei & habet esse cognitum: & inter intellectum cognoscentem, intellectus & tale obiectum ratione distinguuntur: & hoc dictum auctoris confirmatur per Scō. in 2. sen. dist. 1. q. 5. contra Henr. ratione sexta, vnde dicit relatio rationis est modus obiecti in primo actu intellectus. i. in actu recto: distinctio modo fundata inter intellectum cognoscētem & obiectum cognitum est distinctio rationis: quia fundatum non potest habere verius esse quam fundamentum: & quia obiectum quod est vnum extremum habet esse cognitum & rationis, & diminutum: distinctio habebit esse rationis: & non dicas, ꝙ ista relatio est inter duo obiecta cognita, sed est inter intellectum cognoscentem per actum rectum, & obiectum cognitum: & quia obiectum habet esse cognitum, & rationis: obiectum ab intellectu distinguitur ratione, quia illa distinctio non consurgit ex natura rei, sed ex esse obiecti cogniti vt cognitum est, & intellectus cognoscentis: ideo est distinctio rationis inter intellectum cognoscentem & obiectum cognitum: hactenus non est facta mentio de actu collatiuo intellectus, sed ista distinguuntur ratione inter se, quia obiectum habet esse cognitum: & intellectus nullo modo operatus est collatiue, sed per actum rectum. Quantum ad secundum fundamentum, quod est comparatio intellectus collatiua inter vnum obiectum & aliud ex natura rei cognita, dico ꝙ illa obiecta comparata per actum collatiuum intellectus sunt distincta ratione, ver. gr. res realis comparata per intellectum ad rem realem: vt homo comparatus per intellectum ad asinum, vt ambo habent esse cognitum, ratione distinguuntur. Secundo vna realitas cognita, & alia realitas cognita in eodem obiecto, vt est color, & disgregatiuum, vt sunt cognita & comparata per intellectum comparantem, ratione distinguuntur. Tertio quando comparat realitatem, vt animalitatem sibi ipsi tunc animalitas à se ipsa ratione distinguitur. v. g. animalitas posita in subiecto, & prædicato, ratione distinguitur. Quarto res realis, vt habet esse cognitum comparata ad se ipsam, vt non habet esse cognitum ratione distinguitur. Quantum ad tertium fundamentum, quod est comparatio rei rationis ad rem realem: quando ambo sunt cognita & comparata ratione distinguūtur, vt genus & animal ratione distinguuntur, nec te conturbet ꝙ vnum extremum non est ens rationis, sicut aliud: quia Scotus 13. quolib. inter rem realem & rationis posuit distinctionem rationis: vlterius ambo sunt cognita ista obiecta, ergo possunt fundare distinctionem rationis. Tertio distinctio realis est inter extrema habentia esse reale, & quia vnum non habet esse reale, sed rationis: ideo ratione distinguuntur. Quantum ad quartum fundamentum, quod est comparatio facta inter duas secundas intentiones: vel in vna comparando eandem sibi ipsi. Dico, ꝙ duo obiecta sub diuersis modis conceptis: vt homo inquantum est species, & animal vt genus, ratione distinguuntur: similiter duæ secundæ intentiones ratione distinguuntur, vt genus & species: vel vna secunda intentio posita à parte prædicati, & à parte subiecti ratione distinguetur à se ipsa. similiter idem sumptum vt per modum concreti, & per modum abstracti, ratione distinguetur, vt homo & humanitas. adde quòd eadem res realis à se ipso ratione distinguitur vt sortes à parte subiecti, & à parte prædicati. Quantum ad quintum fundamentum, quod erat comparatio duorum modorum grāmaticalium, dico, ꝙ duo modi grammaticales ratione distinguuntur, vt est nomen & verbum. similiter Petri in genitiuo, & Petrus in nominatiuo ratione distinguetur à se ipso: ista sunt quinque genera distinctionis rationis, quæ posuit auctor secundum quinque fundamenta: tamen sicut nos diximus, multa alia genera distinctionis rationis dantur. Septimum fundamentum erat comparatio inter ens reale & nihil: & secundum hoc fundamentum ponitur distinctio rationis: quæ est inter ens & nihil, sicut sunt contradictoria, quæ ratione distinguūtur, vt patet per Sco. 13. q. quol. Septimum fundamentum erat inter ens in actu, & ens vt habet esse cognitum & potentiale, & inter talia est distinctio rationis. nam omnis distinctio est relatio, & quia relatio realis debet habere extrema realiter distincta, ista ambo non sunt realiter distincta: hinc sequitur, ꝙ ratione distinguuntur, vt sortes nunc existens ab Antichristo ratione distinguitur. Octauum fundamētum erat relatio, quæ non habebat omnes conditiones relationis realis, vt comparatio, quę est in deo & terminatur ad creaturas, deficit sibi vna conditio relationis realis: quia. s. non consurgit ex natura rei, sed ex opere intellectus: ideo secundum hoc fundamentum elice corollarium, quòd deus non distinguitur realiter à creatura, quia in deo non fundatur distinctio realis, quæ terminatur ad creaturas. multa alia genera distinctionis rationis reperiuntur, sicut distinctio inter duo esse volita. nam duo obiecta vt habent esse volitum, quia ambo habent esse diminutum, ratione distinguuntur, quod elicitur à Scot. 45. dist. primi.

Quinque modis aliqua distinguuntur ratione.

Concordantia cum Arist.

Conformitas istarum distinctionum rationis cum Arist. habetur in primo articulo minus principali. nam ibi dictum est, qualiter omne ens rationis: & consequenter omnis distinctio rationis, quæ est ens rationis, causata est per intellectum, qui ratio vocatur, & iterum Arist. habet tertio de anima. tex. c. 18. vbi dicitur ꝙ intellectus est omnia facere: & sic omnia potest comparare per actum suum: & sic causat omnes prędictas distinctiones rationis. Idem habet 3. de anima. tex. cōm. 21. vbi assignat qualiter vnus actus intellectus est componere & diuidere: similiter vltimo textu sexti meta. ponit, ꝙ complexio & diuisio est aliud à rebus, quæ habent verum esse, & vult ꝙ complexio & diuisio habeant esse in intellectu & per intellectum: & sic sunt entia rationis, & quia omne ens omni enti comparatum est idem vel diuersum, vt patet 10. Meta. tex. cōmen. 12. Sequitur ꝙ ens rationis suo modo habebit distinctiones quomodocunq; accipiatur ens rationis, ergo istas distinctiones ab Arist. habemus. Distinctio ex natura rei venatur per quatuor modos, hoc confirmatur per Arist. in 5. Topic. capitulo quarto, vbi

to, vbi ponit oēs istos quatuor locos ex oppositis ad demonstrandum aliqua esse distincta. vt si aliquis est cæcus, ergo est non videns: & si aliquis est sanus, ergo non est æger: & si aliquis est pater, ergo non est filius, & si de aliquo dicitur esse, ergo ab eodem remouetur non esse: patet igitur per eius dicta, ꝙ omnes isti quatuor loci sunt sufficientes ad inferendum distinctionem ex natura rei. Distinctio formalis inuestigatur quatuor modis: primus modus est per viam exclusionis, vt quæ sic se habent quòd non vnum est de conceptu quidditatiuo alterius, formaliter distinguuntur: hoc confirmatur per Arist. 3. Physi. tex. cóm. 54. eadem est distantia à rursum in deorsum, & econtra: sed non est idem distare, ergo distare habet aliud & aliud esse quidditatiuum propter diuersos terminos: & tamen est idem distare realiter: & cum distare sursum diffiniatur alio modo quam distare deorsum, habebunt quodquid erat alterum & alterum distincta, ergo vnum non est de conceptu alterius. & sic sunt distincta formaliter, & ista est via exclusionis. Aliæ duæ viæ. s. via diuersarum diffinitionum & diuersarum descriptionum ad inferendum distinctionem formalem, habentur ab Arist. in libro Topic. Alia via per diuersas demonstrationes ad inferendum distinctionem formalem: confirmatur per Arist. primo Poste. tex. cóm. 6. 15. & inde, vbi vult quòd demonstrationes variantur per media diuersa: & vbi sunt alia & alia media, sunt diuersæ formalitates, & sic si aliquid est demonstrabile de vno per vnam demonstrationem, & aliquid de alio per aliam demonstrationem, cum sint diuersa media: illa de quibus ista demonstrantur: formaliter distinguuntur, similiter si aliquid de vno demonstratur, quod non demonstratur de alio: illa sunt distincta formaliter. Vltimo distinctio formalis inuestigatur per viam reduplicationis. Hoc confirmatur per ea, quæ habet Aristo. primo Priorum: capite 33. ex quo elicitur, ꝙ finis reduplicationis est, vt notetur causa inhærentiæ prædicati ad subiectum: vt homo est animal inquantum homo. Si accipiantur duo, & vni competat aliquod prædicatum per notam reduplicationis, quæ dicit causam inhærentiæ prædicati ad subiectum, & alterum non habet prędicatum tale, in quo ponatur causa, propter quā sibi competit tale prædicatum, vtique formaliter distinguuntur: quia de his duobus possumus habere aliam & aliam conceptibilitatem. Distinctio realis inuestigatur per viam generationis: vt si vnum generatur alio non genito, illa realiter distinguuntur. secundo, si vnum corrumpitur alio non corrupto realiter distinguuntur: tertio per viam separate existentiæ vel subsistentiæ, omnes istæ tres vię confirmantur per Arist. qui vult quòd contradictio sit principium ad concludendum diuersitatem entium: vt notat Scot. 1. dist. secundi: quia de quolibet dicitur esse vel non esse, & de nullo ambo simul, si ergo de vno dicitur ꝙ generatur, & ab alio remouetur, generatio, sequitur ꝙ realiter distinguuntur, & sic de alijs vijs. Alia est via originis quia nihil generat se: & hoc confirmatur per Arist. secundo de anima. tex. cōm. 47. vbi dicitur, nihil se ipsum generat, sed conseruat se: idem commen. in eodem cōm.

Distinctio essentialis inuestigatur per viam generationis, secundo per viam corruptionis: tertio per viam separatæ existentiæ. confirmantur istæ viæ per Arist. 7. Topi. cōmen. 9. vbi habet ꝙ propositio faciliter destruitur per contradictionem inuentam in ipsa: quod dictum ponitur à Scot. 1. dist. secundi. & vult Scot. quòd Arist. per istam viam contradictionis concludat distinctionem inter aliqua. vt si vnum generatur, & aliud non: aut si vnum corrumpitur, & aliud non: aut si vnum manet, & aliud non: certum est quòd essentialiter distinguuntur. nec tibi succurrat dubium de sorte & Platone, qui non videtur quòd distinguantur essentialiter: & vnum generatur alio non genito, quia adhuc distinguuntur essentialiter numeraliter, licet non essentialiter specifice. Quarta via est via dependentiæ, & hæc confirmatur per Arist. 12. meta. vbi vult ꝙ ex primo principio dependet cœlum & natura, sed dependēs quod est cœlum & natura, essentialiter distinguitur secundum Arist. à principio independente: quia secundum sua principia causa & causatum distinguuntur essentialiter, ergo secundum eum dependens & independens essentialiter distinguuntur. Distinctio se totis subiectiue inuestigatur per viam actualis separationis: quando. s. aliqua actualiter separantur. Hęc via confirmatur per Aristot. qui in 4. phy. ad probandum locum esse aliud à locato dixit: quia idem locus manet cum diuersis locatis: ita ꝙ locatum & locus separantur, propterea sunt distincta. idem habet Arist. ad aliud propositum, primo de generatione & 5. 7. & 12 meta. tex. c. 3. ergo secundum eum separatio actualis existentiæ concludit distinctionem locati & loci & similium, quę subiectiue distinguuntur: saltem secundum primum modum: quod est propositum nostrum, & sic distinctionem subiectiuam ab eo habemus confirmatam. Distinctio se totis obiectiue, inuestigatur per hoc: quæ in nullo quidditatiue conueniunt illa se totis obiectiue distinguuntur. Hoc confirmatur per Arist. primo Poste. tex. cō. 36. vbi vult ꝙ prædicationes per se non conuertuntur: ita ꝙ si prædicatum dicatur de subiecto per se non ē contra subiectum dicetur de prædicato per se, sed per accidens: ergo, si ista est per se, secundo modo ens est vnum: ista nullo modo est per se, vnum est ens: sed quasi per accidens: ergo vnum & ens non conueniunt in aliquo quidditatiue: ergo sunt distincta se totis obiectiue: & sic patet quòd omnes istæ distinctiones sunt conformes dictis Arist.

Declaratio Marginis.

Dixit Mauritius, aduerte qualiter iste doctor opinatur inuestigari distinctionem rationis per actum rectum: quia videtur contra illud quod dictum est supra de distinctione rationis, articulo primo partiali: sed intellectis his, quæ diximus, in isto præsenti articulo, faciliter soluitur instantia: dicendo sic, ꝙ distinctio & relatio rationis capitur dupliciter, aut est inter duas secundas intentiones comparatas adinuicem, & sic est semper per actum collatiuum intellectus: & sic loquutus est auctor, artic. 1. partiali, aut est inter obiectum vt habet esse cognitum, & intellectum, vt cognoscentem: & sic est relatio & distinctio rationis per actum rectum intellectus, & non collatiuum, & sic loquitur in isto articulo author: & talis distinctio & relatio est rationis inter intellectum cognoscentem & obiectum, vt habet esse cognitum: & ꝙ talis distinctio sit rationis, patet: quia ad realem relationem requiritur ꝙ consurgat ex natura extremorum: modo ista distinctio, quæ est inter intellectum cognoscentē & obiectum cognitum non consurgit ex natura extremorum, sed consurgit per opus intellectus: quia illud obiectum habet esse cognitum & esse per intellectum. Dixit Margo hic sequitur ꝙ distinctio rationis non est respectus à potentia ratiocinante causatus: contra dicta in primo artic. partiali: sed erige aciem rationis, & hæc instantia ponitur super illo quod author dixit, ꝙ distinctio rationis causari

potest

potest per comparationem vnius rei realis ad aliam rem realem, vel eiuidē rei realis ad se ipsam: si hoc est verum, sequitur ꝙ distinctio rationis non est respectus causatus à potētia ratiocinante. patet quia si est comparatio rerum realium, ergo sequitur ꝙ non est respectus rationis causatus à potentia ratiocinante, & est contra dicta in primo articulo partiali. Ad hoc respondeo sic, ꝙ author in primo articulo loquutus est de distinctione rationis propria, quę est inter duas secundas intentiones, & talis distinctio est respectus causatus à potentia ratiocinante. Hic vero quando dicit ꝙ res realis comparatur ad se ipsam, vel ad aliam rem realem, inter quæ ponit distinctionem rationis, ista distinctio est rationis in propria: & est inter duo extrema vt habent esse cognitum, & sic vocantur entia rationis extrema, quia habent esse cognitum, & in se sunt entia realia, sed non est inter duas secundas intētiones, & ideo ista distinctio non est respectus causatus à potentia ratiocinante. Dixit Margo {pondera instantiam contra li, non intellectam: & dic consequenter, instantia est ista: quia auctor dicit, ꝙ si intellectus comparat aliquam rem intellectam ad se ipsam non intellectam, ratione talis res distinguetur à se ipsa: Mouetur modo instantia, quomodo intellectus potest comparare rem intellectam ad se ipsam non intellectam? quia nulla potentia potest comparare aliquid ad illud quod ignorat: vnde si intellectus comparat rem intellectam ad eadem non intellectam, semper intelligit eam, quia nō fit ab eo comparatio ad illud quod non intelligit. Ad hoc respondeo, quòd licet res considerata & comparata ab intellectu in re sit intellecta: & cognita tamen intellectione præcisiua consideratur ab intellectu, vt non intellecta. & hoc non est inconueniens, quia intellectus ea quæ sunt vnita, potest considerare non vt vnita, & ea quæ vnum sunt, actu suo considerat vt non vnum. & sic intellectus considerat rem primo modo vt habet esse cognitum & secundo modo vt non habet esse cognitum, siue vt non est intellecta, aut accipit rem in vno extremo vt est intellecta, & in alio extremo vt non est intellecta: & sic res vt intellecta, & vt non intellecta, potest fundare distinctionem rationis. Dixit Margo super illo, ꝙ intellectus agens mouet, & posſibilis mouetur ab agente, sunt distincti ex natura rei. Tange hic plura de motionibus ex Scoto. præsertim propter illos, qui se Auerroistas profitentur. i. quomodo potest esse hoc ꝙ posſibilis est motus, & agens est mouens & non sunt distincti? dicit presertim propter illos, qui se Auerroistas profitentur, tenendo realem identitatem intellectus posſibilis cum agente, quia tunc idem erit mouens & motum, quorum tereusmata facile soluuntur. Hic auertas primo ꝙ de intellectu posſibili & agente in via Auerrois, sunt multæ opiniones: aliqui enim voluerunt intellectum agentem esse deum, & huius opinionis fuit Alexander, vt dicit Themistius & multi tenuerunt hanc fuisse intentionem Auerrois quam opinionem fortisſimis rationibus destruunt aliqui moderni: & probant non posse in via Auerrois hoc stare: & illi Auerroistæ qui tenent intellectum agentem esse deum, tenent intellectum posſibilem esse intellectum materialem: & hunc nobis asſistere, & isti non dicunt intellectum agentem & posſibilem esse eundem realiter. Alij Auerroistæ voluerunt ꝙ intellectus agens & posſibilis sunt duæ intelligentiæ separatæ asſistentes speciei humanæ, sicut Ioannes de Gandauo quandoque tenuit. Alij cōmentistæ, ꝙ sunt duæ partes essentiales vnius essentiæ. s. animæ intellectiuæ: & isti dicunt intellectum posſibilem & agentem esse idem realiter. Vult dicere modo Mauritius, si aliquis Auerroista argueret sic contra auctorem, si intellectus agens & posſibilis sunt idem realiter, quomodo idem potest esse mouens & motum, quando intelligit se ipsum: sicut hic dicit author: quia mouens & motum cum sint relatiua opposita faciunt distinctionem realem: ista teretisſmata facile soluuntur: & posſumus nos sic respondere, ꝙ bene verum est ꝙ relatiua opposita fundantur in aliquibus realiter distinctis: sed mouens & motum non sunt opposita: quia non sunt eadem modo accepta, quia idem intellectus realiter est mouens, vt est agens & vt est in actu virtuali: & motus vt est in potentia formali & posſibilis: & si diceres, idem non potest esse in actu & in potentia, dicas ꝙ non inconuenit, ꝙ idem realiter distinctum formaliter, & ex natura rei, sit in actu virtuali, & in potentia formali. Sequitur in Margine {sed in doctrina doctoris cum Arist. intentione, qualiter intellectus posſibilis causat intellectionem in se ipso? vt opinatur doctor non facile euaditur. nam qualiter erit ibi distinctio ex natura rei? & penes quid attenditur speculare Scotista: vult dicere, faciliter nos posſumus respondere argumentis quæ fiunt, ꝙ intellectus posſibilis & agens intelligit se ipsum: & est mouens & motus propter distinctionem ex natura rei: & formalem repertam in eo: sed loquendo de intellectu posſibili non facile euaditur, quia nullo modo est distinctus: quomodo igitur potest intelligere se ipsum? quia tunc idem omnino idem erit mouens & motum: & cum ista sit relatio realis, non potest fundari nisi in extremis realiter distinctis. Ad hoc respondeo, ꝙ licet sit relatio realis, tamen non est necesse, ꝙ extrema sint distincta realiter, aut ex natura rei, aut formaliter: sed sufficit eis, ꝙ præsupponant vnum realiter distinctum ab eis: & istud est intellectio, quæ est accidens: & est distincta realiter ab intellectu posſibili siue intellectus posſibilis quando est mouens & motus præsupponit motum, qui est distinctus realiter ab intellectu. Vel dicas secundum alios, ꝙ non omnis relatio realis requirit extrema formaliter & realiter distincta, sed solum relatio primi modi, non autem relatio secundi modi. nec Scotus dicit ꝙ relatio realis requirit extrema realiter distincta, sed dicit in trigesima prima. primi, ꝙ sufficit habere extrema distincta realiter: & sic patet, ꝙ si intellectus posſibilis intelligit se ipsum, non est distinctus ex natura rei à se ipso: & ꝙ distinctio attēditur penes intellectum & intellectionē, quę sunt distincta realiter: quod quærebat à nobis Margo, vt specularemur. Super illo auctoris, quia essentia diuina est communicabilis pluribus personis, paternitas vero incommunicabilis, ideo distinguuntur ex natura rei. Dixit Margo, hic loquitur de distinctione ex natura rei extensiue, vt patet: & hoc est, quia essentia diuina & paternitas non solum ex natura rei distinguuntur, sed etiam formaliter: ideo accipit distinctionem ex natura rei, vt se extendit ad formalem, & ad distinctionem ex natura rei. tu vero restringe omnia. i. essentia diuina & paternitas distinguuntur solum ex natura rei, inquātum essentia est communicabilis, & paternitas est incommunicabilis: & vt duo opposita verificantur de istis duobus. nam sic dictum est in diffinitione distinctionis ex natura rei, ꝙ illa sunt sic distincta, de quibus verificantur duo opposita secluso opere intellectus: & sequitur, relatio distinguitur ab essentia diuina formaliter & ex natura rei ratione alterius causæ. i. quando essentia diuina formaliter distinguitur à paternitate, est per aliam causam: & causa est ista, quia essentia non includit paternitatem in primo modo, nec econtra: ideo distinguuntur formaliter à paternitate: sed modo restringendo omnia, inquantum

de eis

de eis verificantur ista duo opposita, communicabile & incommunicabile solum ex natura rei distinguuntur: & supra in diffinitione distinctionis ex natura rei dixit, ꝙ communicabile & incommunicabile ex natura rei distinguuntur: ideo loquendo solum inquantum paternitas est communicabilis, & essentia communicabilis solum ex natura rei distinguuntur. Dixit Margo super illo auctoris ꝙ illa formaliter distinguuntur, quæ habent distinctas diffinitiones, quarum vna non includitur in alia. hoc dixit propter superius & inferius in linea prædicamentali: quia videlicet diffinitio hominis est inferior, & includit diffinitionem animalis. nam animal rationale, quod est diffinitio hominis, includit substantiam animatam sensibilem: quod est diffinitio animalis: propterea homo & animal non distinguuntur formaliter, licet habeant diuersas diffinitiones, quia vna in alia includitur: sed illa, quæ habent diuersas diffinitiones: & vna aliam non includit, illa vtiq; formaliter sunt distincta. Ibi cum dixit author, illa sunt distincta formaliter, quæ habent diuersas descriptiones, intelligendo per descriptionem, manifestationem constitutam ex genere & differentia. Dixit Margo super hoc tollit instantiam. instantia, quam aufert author, est ista: quia contra eum posset sic argui, fortes describitur sic, ꝙ est homo risibilis: homo describitur, ꝙ est animal risibile. fortes & homo sunt idem formaliter: & tamen habent diuersas descriptiones, ergo diuersitas descriptionum non infert distinctionem formalem. sed author remouet hanc instantiam dicendo sic, ꝙ illa sunt formaliter distincta, quæ habent diuersas descriptiones constitutas ex genere & proprio. modo descriptio fortis non est constituta ex genere & proprio, sed ex specie & proprio, ideo fortes & homo non sunt distincti formaliter, quamuis habeant diuersas descriptiones. Sequitur {sed considera adhuc instantiam, cum eiusdem contingat esse plures passiones, vult dicere & dato ꝙ sint diuersæ descriptiones constitutæ ex genere, & diuersis proprijs passionibus, adhuc istæ diuersæ descriptiones, non inferunt distinctionem formalem, patet. nam idem potest habere plures passiones: vt est homo, qui habet plures passiones, ex quibus constituuntur diuersæ descriptiones, vt dicendo sic, homo est animal corporeum risibile, & homo est substantia animata flebilis. istæ sunt diuersæ descriptiones, constitutę omnes ex generibus, & tamen non inferunt, ꝙ homo sit distinctus formaliter à se ipso, licet ipse habeat diuersas descriptiones. Respondet Margo dicens, ꝙ in istis descriptionibus non ponuntur genera disperata, quia vnum aliud includit, sed tunc diuersę descriptiones constitutę ex generibus & passionibus inferunt distinctionem formalem, quando habēt disparata genera. Dixit Margo super illo: ꝙ reduplicatio est via ad inuestigādum distinctionem formalem. Aduerte, ꝙ ista via reduplicationis potius valet ad inuestigandum distinctionem ex natura rei, quam formalem, quia tunc homo & animal formaliter distinguerentur. hoc intelligitur sic, si li inquantum, facit distinctionem formalem, cum homo sit risibilis inquantum homo, & animal non est risibile inquantum animal, ergo sequeretur, ꝙ homo & animal distinguerētur formaliter, quod est falsum. ideo bene dicit Margo, ꝙ ista via potius valet ad inuestigandam distinctionem ex natura rei, quam formalem.

Dixit Margo {hic loquitur secundum modum ponendi illam distinctionem. i. quando dicitur in littera, ꝙ illa distinguuntur se totis subiectiuæ, quæ actualiter separantur. hoc est verum secundum secundum modum ponēdi illam distinctionem: & secundus modus talis distinctionis est quando aliqua sic se habent, ꝙ vnum non informat aliud: nec identificantur realiter, illa distinguuntur se totis subiectiue: & hoc est actu separari abinuicem, sed secundum primum modum, distinctio se totis subiectiue non sic inuestigatur. Super illo auth. ꝙ distinctio essentialis quatruplici via inuestigatur, & prima est via generationis: secunda est via corruptionis. Margo dixit {vel pone pro vno duo prima membra. i. ista via generationis & corruptionis: aliqui sunt qui volunt quòd sit vnum membrum, quia idem iudicium est de generatione & corruptione quantum ad inferendum distinctionem. Sequitur {& pro quarto pone viam generum & specierum: vult dicere in quarto membro, vbi dicitur, ꝙ via dependentiæ concludit distinctionem essentialem: aliqui dicunt in isto quarto membro: pone viam generum & specierum. i. illa sunt distincta essentialiter quę sunt diuersarum specierum aut diuersorum generū: sic placet aliquibus & addit {sed omnia vanitas: est sic dicere & ratio est, quia istę quatuor viæ sunt sufficientes ad concludendum distinctionem essentialem. Sequitur { adde vt supra notaui: hoc intelligitur sic, quia in illo articulo, vbi author loquitur de distinctione essentiali: in margine posuit Mauritius in vltimo. Nota ꝙ ad distinctionem essentialem requiritur alietas quidditatiuum, & existentiarum, vel subsistentiarum: & sic distinguitur à reali & formali, ideo vult modo dicere, ꝙ istæ quatuor vię sufficiunt ad inuestigādum distinctionem essentialem: & cum hoc etiam requiritur, ꝙ sit inter quidditates & existētias, vel subsistētias. Super illo quod author habet, ꝙ identitas per oppositum eorum quæ dicta sunt de distinctionibus poterit inuestigari. Dixit Mauritius, verum est in his, quibus hæc & illa cōueniunt: vult dicere accipiatur, ver. gra. distinctio realis, aut essentialis, istæ inuestigantur per viam generationis & corruptionis: & separatæ existentiæ & dicatur sic: pater & filius distinguuntur realiter: ergo quando vnum corrumpitur, aliud non corrumpitur: hoc est falsum, quia neuter corrumpitur in diuinis, similiter in identitate, pater & filius sunt idem realiter: ergo generato filio generatur pater, corrupto filio corrumpitur pater, & tamen omnia ista sunt falsa: ideo Margo dicit, ꝙ verum est in his, quibus hæc & illa possunt conuenire. i. in his valet, ꝙ tot sunt viæ ad venandum identitatem quot sunt viæ ad venandum distinctionem: si istæ viæ possunt alicui competere, cuius inuestigatur identitas & distinctio, similiter dicatur de intellectu possibili & agente: isti duo intellectus sunt idem realiter, & essentialiter: ergo quando generatur vnus generatur alius, & quando corrumpitur vnus corrumpitur alter quod est falsum: ideò addidit verum est si istæ viæ possunt sibi competere.

Quantum ad secundam partem huius articuli primo inuestigemus modum inferēdi vnam identitatem ex alia, secundo vnam distinctionem ex alia. Et ponit author duas conclusiones. Quarum prima est illa, minima identitas est identitas se totis obiectiue: quia ab omnibus infertur, & ipsa nullam aliam infert. Secunda conclusio maxima identitas est identitas rationis: quia omnes alias infert, & non econtra: post istam est identitas ex natura rei, quæ omnes alias infert & non econuerso. similiter dico de identitate formali, in rebus non compositis ex re & re, capiendo proprie identitatem formalem: & notanter dicit author capiendo proprie. nam secundum formalizantes identitas formalis capitur dupliciter: vno modo propriæ alio modo impropriæ, identitas formalis proprie sumpta est inter illa, quorum vnum includit aliud in

suo

suo conceptu formali & in primo modo dicendi per se: identitas formalis large sumpta & improprie est inter illa, quæ conueniunt in aliqua quidditate & formalitate: quæ identitas potius dicitur in formalitate & quidditate, quã identitas formalis: primo modo sumendo identitatem sortes & Plato non sunt idem formaliter: quia vnum non includit aliud in primo modo dicendi per se: secundo modo possunt dici esse idem formaliter: quia sunt idem in quidditate specifica & informalitate. Ad propositum applicando bene auctor dicit, ꝙ identitas formalis proprie infert omnes alias identitates: vt sortes & homo sunt idem formaliter proprie, ergo idem realiter: sed loquendo improprie de identitate formali, non est verum, quia sortes & Plato sunt idem formaliter improprie, & tamen nõ sunt idem realiter, nec idem subiectiue secundum vltimũ modum. Et dixit auctor, ꝙ identitas formalis infert omnes alias in rebus non compositis ex re & re: & notanter dixit in rebus non compositis ex re & re, quia identitas formalis non infert alias identitates in rebus compositis ex re & re, materia & forma sunt eædem formaliter composito cum sint de sua diffinitione, & tamen distinguuntur realiter à composito: & ratio est, quia compositum est res composita ex re & re.

Concordantia cum Arist.

SEd vbi Arist. posuit quòd maior identitas infert minorem? Ad hoc respondeo dicens ꝙ hoc dictum auctoris conformatur cum his, quę habet Arist. 5. meta. t. c. 12. vbi dicitur semper posteriora præcedentia sequũtur: vt quæcunque numero, specie vnum: sed quæcunq; specie non omnia numero sed genere omnia vnum quæcunque & specie: quæcunque vero genere non omnia specie, sed proportione, & quæcunque proportione, non omnia genere. Per hęc habemus, ꝙ maior vnitas infert minorem & non econtra, vt quæ sunt idem numero sunt idẽ specie, & non econtra: & quæ sunt idem specie, sunt idẽ genere & non econtra, & quæ genere sunt idem, sunt idẽ proportione: sic dicamus de identitate rationis, & ex natura rei: vt quę sunt idẽ ratione sunt idem ex natura rei, & sic de aliis omnibus. Sed quod maior distinctio inferat minorem conformatur per ea, quæ habet Arist. 5. meta. & 10. meta. t. c. 9. vbi dicitur, ꝙ vnum & multa opponuntur pluribus modis, & in quinto meta. t. c. 12. postquam conclusit, ꝙ maior vnitas infert minorem, dixit: palam autẽ & multa oppositæ dicuntur vni: & quia oppositorum eadem est disciplina & maior vnitas infert minorem, ergo & maior multitudo infert minorem. sicut igitur Arist. in vnitate & multitudine vult consequentias istas valere, ꝙ maior inferat minorem, sic vult valere istas consequentias in identitate & distinctione, ꝙ maior inferat minorem. nam ea, quæ vnum sunt idem sunt, & quæ multa sunt distincta sunt: habemus ergo ex Arist. ꝙ istæ consequentiæ sunt bonæ: quando maior identitas, aut distinctio infert minorem, Si autem volumus tenere ea, quæ auctor dicit contra alios formalistas, ꝙ non valent istæ consequẽtiæ in omnibus, maxime de toto & partibus, compositũ, est idem formaliter materiæ & formæ: & tamen distinguitur realiter ab eis. Hoc similiter potest confirmari, per Arist. nam 7. meta. t. c. 35. vult ꝙ materia & forma sunt partes quidditatis, & de essentia compositi, & sic compositum est idem formaliter materiæ & formæ, & ꝙ distinguatur realiter ab eis confirmatur etiam per Arist. 7. meta. t. c. vltimi, in quo dicitur ꝙ cõpositum est aliquid aliud additum componentibus, & sic distinctũ realiter à componentibus: & exemplificat de syllaba & litteris. Quod etiam dicit de ente & passionibus, ꝙ sunt idem realiter confirmatur per ea, quæ Arist. habet in 4. meta. t. c. 5. & 3. ex quo habes, ꝙ ens & vnum sunt idem: & Scotistę exponunt idem, i. realiter, & non sunt idem obiectiue confirmatur per Arist. 1. Poster. quando dicit, ꝙ passio prædicatur de subiecto in secũdo modo: ergo subiectum. i. ens ponitur in diffinitione passionis vt additum: per Arist. 1. Poster. & in septimo meta. t. c. 17. & 19. sed si ens cadit in diffinitione passionum vt additum, ergo non ponitur in diffinitione quidditatiua earum, & sic ens & suæ passiones non sunt idem obiectiue nec negari potest apud Arist. ens habere passiones, quia quarto meta. t. c. 5. ponit ens habere passiones, sicut numerus, & linea habet proprias passiones, & sic ex eo habemus vt probauimus tales passiones esse easdẽ realiter cum ente & distingui ab ente obiectiue. Quod vero dicit differentias potentiarum animę esse distinctas obiectiue: hoc probauimus esse de mente Arist. in præcedenti atticulo: & non solum differentias istas, sed etiam omnes alias differentias probauimus esse primo diuersas. Sed ꝙ sunt tales potentię sint idẽ realiter & consequenter differentiæ earũ de mente Arist. hoc probat Scot. 16. dist. 2. vide eum ibi & accipit hoc principiũ Arist. in secundo de Gene. t. c. 59. & in 8. Phy. t. c. 56. illud est ponendum in natura, quod melius est, si sit possibile & c. sed melius est esse vnam rẽ potentias animæ, & earum differentias, quã esse plures sicut dicit Arist. primo phy. quia hoc dicit imperfectionem: ergo vna res sunt potentiæ animę, & suę differentiæ, & sic patet tota concordantia istius tractatus cum Arist.

Declaratio Marginis.

DIxit Mauritius super illo, materia & forma, cum sint de quidditate compositi, sunt eadem composito. posset hic probabiliter dici, quòd totum est idem formaliter partibus essentialibus, & etiam realiter sed non econtra: & sic Margo vult, quod totum & physicę & meta. sit idem realiter & formaliter partibus, tamen hoc tenet probabiliter: & sic consequentia valet in omnibus: vnde vult quòd illa quę sunt idem formaliter, sint idẽ etiam realiter: nec est instantia aliqua de toto & partibus: quia semper totum quomodocunque acceptum identificatur realiter & formaliter partibus, & non distinguitur à partibus: sed partes à toto distinguuntur, & sequitur {contra hoc videtur esse intentio doctoris in terrio dist. secunda, & super septimo meta. vbi Scotus non dicit quòd partes realiter distinguuntur à toto, sed quòd totum realiter distinguitur à partibus, & sic consequentia non valeret in omnibus: quia sic totum est distinctum à partibus realiter, & est idem formaliter partibus. Respondet ad hoc Margo, si vis tenere quòd consequentia in omnibus valeat, dicas quòd Scot. non ponit totum distingui realiter à partibus: quia isto modo consequentia non valeret in omnibus, sed tenet quòd totum est idem formaliter & realiter partibus: sed Scotus intelligitur sic, quando dicit totum est distinctum realiter à partibus, id est totum est distinctum ex natura rei à partibus. Sed, quia ista non fuit mens Scoti, propterea ponit Margo secundam responsionem, dicens vel quòd est denominatio extrinseca & terminatiua, & non formalis neque subiectiue, id est totum non distinguitur à partibus realiter: ita quòd distinctio realis fundetur in toto, & sit in eo formaliter,

maliter, sed est in toto terminatiue, & extrinsece: & determinatiue, quia scilicet partes distinguuntur à toto realiter, & distinctio realis in partibus est formaliter & subiectiue, sed in toto est terminatiue extrinsece & denominatiue, sic ut dixit Scotus in 30.dist.primi, ꝙ deus formaliter non est dominus, sed dominium est in creatura & in seruo formaliter: extrinsece vero & denominatiue & terminatiue deus est dominus: ergo dicamus, quòd totum non veræ distinguitur à partibus, & sic totum erit idem formaliter & realiter partibus, & tunc consequentia est formalis in omnibus identitatibus, quòd maior identitas infert minorem, neque valebit instantia de toto & partibus. Sequitur in Margine, in hoc saluaretur Auerrois primo Phy.qui tenet quòd totum est idem realiter partibus: ecce quòd Margo tenet de mente cōm.totum esse idem realiter partibus, cuius contrarium superius de mente cōm.ego tenui. Vult dicere Mauritius, si vis tenere quòd totum non distinguitur à partibus, dicas quòd partes distinguuntur à toto, & quòd in toto non fundatur talis distinctio, sed est ibi extrinsece: tunc posset saluari dictum Auer. volentis totum esse idem realiter partibus. Sequitur {sed qualiter tunc valet disputatio Scoti contra eum? ipse addit dic consequenter & hoc quia si aliquis diceret, si tu vis quòd totum est idem realiter partibus, similiter hoc tenet cōmentator: quomodo Scotus arguit contra cōmen? tunc potes respondere consequenter sic, ꝙ Scotus in hoc arguit contra cōmen. quia Scotus vult ꝙ solum totum sit idem realiter partibus & non partes sint idem realiter toti. cōmen. vult ꝙ totum est idem realiter partibus, & partes sunt idem realiter toti: ideo valet disputatio Scoti contra cōm. quia Scotus probat contra eum, ꝙ partes distinguuntur realiter a toto: sed non probat, ꝙ totum distinguitur realiter à partibus, & sic tenet disputatio sua. Sequitur Margo, & qualiter manenti non manens erit idem cōtra Scot. 2.dist. secūdi: & alia plura adde vult dicere quomodo totum distinguitur realitur à partibus, si totum non manet sine partibus? ergo totum non distinguitur realiter à partibus, neque partes manent corrupto toto: ergo partes non distinguuntur à toto. idem contra Scot. in secundo dist. prima illud quod posset esse contra Scotum est, quia Scot.in secundo dist.prima: tenet, ꝙ illa sunt distincta realiter, quando vnum manet sine altero. modo totum non manet sine partibus, ergo totum non distinguitur realiter à partibus, nec partes manent corrupto toto: ergo partes non distinguuntur à toto: & sequitur {dic consequenter. Ad hoc tu dicas, licet totum non maneat sine partibus, & partes aliquando non manent sine toto, tamen realiter distinguuntur: quia causa & causatum realiter distinguuntur, & si vnum non manet sine altero, hoc non est propter identitatem, quam habent partes ad totum, sed propter inclusionem totius respectu partium, quia videlicet totū includit partes. Sequitur {sed pondera argumentum, vt supra notaui in simili de identitate formali. argumentum est tale, illud quod includit aliqua in primo modo dicendi per se, est idem formaliter illis: sed totum includit partes saltem essentiales in primo modo: ergo est idem formaliter illis. Sequitur {dic consequenter, vt ibi habes, comparando superius ab inferius, idest verum est quòd totum quod est inferius est idem realiter & formaliter superiori, & sic totū est idem realiter & formaliter partibus: sed superiora, idest partes non sunt idem formaliter toti: nec partes physice sunt idē realiter inferiori, & toti. Sequit' {sed adhuc subtilius plura possent introduci: recurrendo ad diuersitatem rei totalis; & partialis.i.quòd vno modo non manent partes corrupto toto, sed bene alio modo. vult dicere, ꝙ quando corrumpitur aliquod totum generabile & corruptibile, cuius forma est materialis: sicut quando corrumpitur asinus, tunc non manet res totalis: sed destruitur res totalis, quia nulla pars restat: sed bene alio modo.i.quando est aliquod totum generabile & corruptibile, cuius forma non est materialis, sicut est homo, cuius anima non est materialis: tunc bene remanet res partialis.i.anima, quæ est incorruptibilis: & hoc est quod dicit Margo, recurrendo ad diuersitatem rei totalis, & partialis. Sequitur {quære 9.q. quol.ibi Scotus tenet prædictam distinctionem de toto, quando habet partem materialem: & corrupto toto non manet aliqua pars: & de toto cuius forma est imaterialis: & de isto vult ꝙ remaneat aliqua pars: & subdit ibi Scot. ꝙ licet partes non possint esse sine toto, sicut est de formis materialibus, tamen adhuc forma materialis distinguitur à toto realiter. Sequitur in Margine {considera etiā ꝙ alia est identitas formalis physicæ, & metaphysicæ loquendo. exemplum primi, homo est ex anima & corpore: sunt idem formaliter physicæ secundum istum doctorem quod est valde dubium, & inferius resoluet hoc: homo est animal rationale: est idem formaliter metaphysicę. Sequitur { sicut est alius & alius modus prædicandi, vbi debes notare, ꝙ modus prædicādi metaphysicę est in recto, vt homo est animal rationale, vt homo est rōnalis, homo est animal: sed modus prædicandi physicæ est in obliquo, vt homo est ex anima & corpore. Sequitur {vel forte non est concedenda identitas talis, & talis, nisi præcisæ in cōsideratione metaphysica. vult dicere, non debemus concedere ꝙ ista sit idētitas formalis: qñ dicitur homo est ex anima & corpore, quia inter animā corpus & hominem est distinctio realis, ideo non poterit esse identitas formalis: sed in consideratione metaphysica, bene est concedenda identitas formalis. nam hinc est identitas formalis dicendo sic, homo est animal rationale. Sequitur in Margine {& sic tenebit consequentia ab vna ad aliam.i.loquendo metaphysicæ: consequentia valet, ab vna identitate ad aliam, sicut etiam auctor dixit. nam tunc est vera consequentia, homo est idem formaliter partibus suis essentialibus metaphysicę sumptis: ergo est idem realiter suis partibus: sed in rebus compositis ex re & re & non ex conceptibus, aut alio nomine in rebus physicę loquendo, non est vera consequentia. nam ista est falsa, homo est idem formaliter cum anima & corpore, aut cum materia & forma. Dixit Margo super illo auctoris, identitas se totis obiectiue ab omnibus infertur: verum est, sed non gratia formæ, idest hæc consequentia non valet in omnibus: quia differentiæ potentiarum animæ sunt idem realiter, & similiter ens & suæ passiones: & tamen non sunt idem obiectiue: ideo dixit, ꝙ hæc consequentia non tenet gratia formæ. sequitur sed est distributio accōmodata: hoc est quando dicitur ꝙ ab omnibus infertur identitas obiectiua non est vera in omnibus, sed accōmodatur pro aliquibus, v.g. est verum, ꝙ ab omnibus infertur identitas obiectiua, quando illa quę sunt idem dicunt quidditatem. & tunc tollitur instantia de vltimis differentiis: quia illæ non dicunt quidditatem, similiter instantia de ente & suis passionibus, quia non dicunt quidditatem. Sequitur {nisi aliter defendatur vt infra notabo, idest nisi velis dicere ꝙ est vera consequentia in omnibus, & ꝙ tales vltimæ differentiæ animæ, & ens & suæ passiones, non sunt idem realiter per se loquendo, sed tantum per accidens, propterea sequitur postea ꝙ non sunt idem obiectiue. Dixit Margo super

go super illo auctoris {materia enim & forma sunt eædem formaliter composito. Sed potius econtra, nisi detur mutuitas, i. potius debemus dicere, ꝙ compositum est idem formaliter materiæ & formæ, quam dicere ꝙ materia & forma sunt eædem formaliter composito, & hoc est propositum auctoris & nostrum. nam antediximus, ꝙ inferius est idem formaliter superiori, & non superius est idē formaliter inferiori, nisi detur mutuitas, idest nisi velis dicere ꝙ materia & forma sunt idem formaliter composito, & compositum est idem formaliter materiæ & formæ, & hoc accipiendo materiam & formam quidditatiue & meta. vel dicas & melius vt saluetur auctor ꝙ materia & forma sunt idem formaliter composito terminatiue, & denominatiue, & non mutue. Dixit Margo, considera vt supra notaui Arist. 7. secundi, principalis & applica primum & secūdum modum dicendi, ad ea quæ ibi dixit de diuersis modis accipiendi has duas identitates: primo tu debes notare, ꝙ ista cōsideratio Marginis ponitur super illa littera auctoris, quādo dicitur idētitas autem realis infert identitatem essentialem, & etiam identitatem subiectiuam ſm secundum modum dicendi de identitate subiectiua, non tñ secundum primum: nec infert identitatem obiectiuam, nec secundum primum, nec ſm secundum modum dicendi: & caue ne te decipiat noua impressio Marginis, quia non bene assignat locum proprium super littera auctoris. secundo explano Marginem sic, considera vt supra notaui articulo septimo secundi principalis: istę articulus est de identitate obiectiua, & applica primum, & secūdum modum dicendi ad ea, quæ ibi dixit de diuersis modis accipiendi has duas idētitates: primus modus dicēdi illius identitatis, scilicet se totis obiectiue, est quando aliqua conueniunt, sicut dixit auctor, in aliquo prædicato quidditatiuo limitato, sicut sortes & Plato sunt idem obiectiue secundum primum modum, quia conueniunt in animali, quod est prædicatum limitatum & quidditatiue dicitur de eis, sed non sunt idem isto modo substantia & accidens. Et hoc est applicare primū modum dicendi de ista identitate. Applicare ſm modū dicendi de ista identitate est, quādo aliqua sunt idem obiectiue, sicut dixit auctor: quæ conueniunt in prædicato transcendenti, & hoc est esse idem obiectiue ſm secundum modum: vt est substantia & accidens, quę sunt idem obiectiue in ente, sed ista non sunt idem obiectiue secundum primum modum: quia non conueniunt substantia & accidens in aliquo prædicato limitato, quòd quidditatiue dicatur de eis: & hoc est accipere diuersis modis has duas identitates, sicut dicebat Margo: applica ad ea quæ ibi dixit de diuersis modis accipiendi istas duas identitates. Dixit Margo super illo, potentiæ animæ & passiones entis sunt idē realiter inter se, & essentialiter, & tñ distinguuntur obiectiue. Et quod dicit de potentiis animæ, & passionibus entis, s. ꝙ sunt eædem realiter inter se, posset negari per se loquendo, verum est per accidens, i. per aliud, hoc est per tertium. nam potentiæ sunt eædem ratione tertij, i. animę in qua conueniunt, similiter passiones entis ratione tertij, i. entis in quo conueniunt sunt eædem realiter. Sequitur {considera bene vbiq; & per hoc vult dicere, ꝙ si vis saluare, ꝙ maior identitas inferat minorem per consequentiam formalem, dicas ꝙ est verum de illis quæ sunt idem per se realiter ꝙ sunt idem obiectiue, sed nō est verum de his, quæ sunt idem realiter, aut essentialiter per accidens, ꝙ sunt idem obiectiue, vltra hanc responsionem superius annotatæ sunt aliquę aliæ responsiones, quæ saluant esse consequentiam formalem, qñ vna identitas aliam infert: vide in 7. articulo minus principali. Dixit Margo {Quęre singularissimæ Scot. in reportatis: de identitate & distinctione formali: terminatiue & subiectiue, & eodem modo potest dici de aliis identitatibus, & distinctionibus, & hoc pluries declaraui, & in articulo de identitate formali, & in articulo de identitate obiectiua, vide ibi. Dixit Margo super illo, maior distinctio infert minorem. Tange etiam ea, quæ habet Scot. 2. q. quol. ad finem de distinctione maiori & minori, intensiua & extēsiua. Hoc declaratur & applicatur sic, vult dicere Margo ꝙ per illa verba Scoti. quæ posita sunt in illa secunda quo. possumus nos facillimè cognoscere vnam distinctionem esse maiorem altera, & hoc dupliciter, aut extēsiue & extrinsece, aut intensiue & intrinsece: vnde illa est maior distinctio extensiue, quæ plures entitates habet, & sic dicimus ꝙ maiori distinctione extensiue distinguitur ternarius quam binarius, quia pluribus vnitatibus: & sic maiori distinctione distinguitur. sed loquēdo intensiue ternarius non distinguitur maiori distinctione ꝗ binarius, quia ambo numeri habent suas quidditates: intensiue loquendo tanta distinctione distinguitur binarius quanta distinctione distinguitur ternarius. si autē loquamur de maiori distinctione intrinseca & intensiua: hoc dupliciter potest esse, aut erit per se & formaliter, aut per accidens, & materialiter: si per se maiori distinctione distinguuntur duæ secundæ intentiones, vt genus, & species, quam duę quantitates molis duorum montium, vt, v. g. montis Gargani, & mōtis Ethnę: patet, quia genus & species nunquam per se & quidditatiue conueniūt in aliqua specie: sed duæ quātitates molis conueniunt in aliqua specie: si autem loquamur materialiter & per accidens duæ quantitates molis distinguuntur maiori distinctione: quia istæ quantitates duorum istorum montium habent maiorem entitatem, & vltra nunquā erunt simul in aliquo: sed genus & species possunt stare in aliquo vno, & habent minorem entitatem, ideo materialiter minori distinctione distinguuntur. Si ergo quandoq; fiat tibi argumentum ab aduersariis, ꝙ maior est distinctio realis, quam rationis: concedas ꝙ est maior quandoq; materialiter & per accidens: non autem est maior per se & formaliter, hoc vult dicere Margo. Dixit Margo super illo, iudicio meo non video qualiter vna distinctio per bonam consequentiam posset omnes alias consequentias inferre. Pro ista opinione auctoris posset adduci illud dictum Scoti secunda dist. 1. q. 4. in solutione principali: vbi dicit, ꝙ tam in rebus quā in intellectu differentia maior manifesta est: & ex illa concluditur frequenter differentia minor, quæ est in manifesta. hoc expono sic, in rebus differentia maior est manifesta: exemplum differentia creaturarum est maior quam differentia ydearum, & ista differentia creaturarum est nobis manifesta. & ex hac maiori differentia concludimus differentiā ydearum, quę sunt in mēte diuina & est nobis immanifesta, & est minor. similiter in intellectu differentia, quę est inter animal & rationale, est manifesta, & vocatur differētia in intellectu, quia, s. talis differentia non est inter rem & rem, sed inter realitates, & est differentia maior, & ex ista differētia cōcluditur differentia minor, v. g. differentia, quæ est inter essentiam diuinam, & paternitatem: & illa prima est manifesta nobis. secunda est in manifesta nobis, quæ omnia possunt elici ex illo loco Scoti, & dixit frequenter Scot. quia non est semper verum, ꝙ maior distinctio inferat minorem, & sic Scot. fauet opinioni Auct. qui vult, ꝙ non sit consequentia formalis, quando vna distinctio infert aliam. Sequitur Margo {notanter dicitur

citur frequenter & non semper saltem grãmaticæ, sic manet in littera: sed reuera ista littera est corrupta, & non potest stare grammaticæ, sed debet stare sic. gratia materiæ, & tunc est sensus clarus: quòd frequenter gratia materiæ, distinctio maior infert minorem. Sequitur {quicquid sit de forma argumentandi, idest gratia formæ maior distinctio non infert minorem. Sequitur {facit pro alia via, idest si vis tenere quòd maior distinctio infert minorem cõsequentia formali pro hoc habes dictum Arist. quinto meta.t.c.12. vbi vult quòd maior vnitas infert minorem, & hoc ante posueram in concordantia cum dictis Arist. & quando vidi postea hunc locum, quòd simili modo Mauri. posuit, gauisus sum.

Declaratio Marginis.

AD argumenta principalia respõdendo. Auctor ad tertium argumentum dixit, dico quòd non tenet locus à commutata proportione. super hoc dixit Margo {vide Scot. in primo dist.36. & in quarto dist.43. q.tertia, & alibi & alios ad propositum. Hoc dixit, quia Scotus in illis locis vult, quòd argumentum à commutata proportione non valeat nisi in quantitatibus continuis, vel discretis: valet etiam quantum ad contradicere, & conuerti. Auctor vero dat alias responsiones, quæ etiam optimæ sunt. Et super eisdem verbis etiam dixit Margo, Clarius potest responderi ad argumentum: concedendo quod infertur per commutatam proportionem, & est verum, ꝙ sicut res subiecti est eadem cum re passionis, ita formalitas subiecti est eadem cum formalitate passionis vniformiter, s. realiter hoc patet sic. nam subiectum & propria passio sunt idem realiter: similiter formalitas subiecti, & propriæ passionis sunt idem realiter. Sequitur Margo {quòd si inferatur sunt idem realiter, ergo formaliter, i. si diceres formalitas subiecti & passionis sunt idem realiter, ergo erunt idem formaliter, est fallacia consequẽtis. hoc declaratur sic, arguere à superiori ad inferius affirmatiue est fallacia consequentis, patet. nam dicendo sic, est animal: ergo homo, non valet: sed bene valet, ab inferiori ad superius: est homo, ergo animal: similiter hic, sunt idem formaliter: ergo idem realiter, consequentia est bona: & formalis & est arguere ab inferiori ad superius. Sed, si argueremus, sunt idem: realiter ergo idẽ formaliler, est fallacia consequentis: quia à superiori affirmatiue arguimus ad inferius, vt dictum est. Sequitur Margo {si vero in cõmutata proportione inferatur, ꝙ sicut res subiecti est eadem realiter cum re propriæ passionis, ita formalitas subiecti est eadem formaliter cum formalitate propriæ passionis, non sequitur: & non sequitur, iam declaratum est: quia ex minori identitate non sequitur maior: vnde subdit Margo, neque probare poterit aliquis Thomista. Sequitur Margo {aduerte qualiter potest accipi formalitas passionis alia ab ipsa formalitate subiecti, cum passio sit respectus: cuius dependentia ad terminum est sua quidditas. Hoc sic declaro. Hic Margo, introducit dubium dicens passio est respectus. & tu intelligas aptitudinalis, & dependentia ad terminum est de essentia huius respectus aptitudinalis: quia terminus sibi essentialis competitit, quam habitudo ad fundamentum. volo modo probare, ꝙ talis respectus aptitudinalis non dicit formalitatem, quia terminus non est in actu: & respectus istæ passionis habet esse necessario per terminũ: quomodo istæ respectus passionis potest dicere distinctã formalitatem à subiecto, si terminus suus non est in actu? & tanto magis augetur difficultas: quia auctor non vult ꝙ secundæ intentiones habeant formalitatem, neque modi intrinseci habeant aliam, & distinctam formalitatem à quidditate: quomodo respectus aptitudinalis, i. risibilitas cuius terminus non est in actu, necessario habet esse per terminum, & dicit distinctam formalitatem & aliam à subiecto, cum terminus sit non in actu? & quod risibilitas & quæcunque propria passio sit non in actu. patet ex dictis Scot. secunda.q.quol. vbi vult ꝙ aptitudo non habet rationem entis in actu, quia relatio nõ est maioris entitatis termino: idem habet octaua & quarta dist. primi, & 13.q.quol. & 28.dist. primi.q.tertia. Ad hoc respondeo, ꝙ propria passio & quæcunque relatio, est in actu ratione fundamenti: licet non sit in actu ratione termini, sed solũ in potentia: sicut Sco.13.quol. voluit, & hæc est causa ꝙ relatio frequentius denominat subiectum & fundamentum, quam terminum: quia terminus non est in actu. Et si diceres respectus aptitudinalis essentialius dependet à termino quam à fundamento: ergo principalius denominabitur à termino, & quia terminus non est in actu, sed in potentia, ideo risibilitas non est in actu. Ad hoc dico ꝙ eo modo, quo talis terminus est actu ens, sic inhæret, propterea respectu termini non est ens in actu: tamen respectu fundamenti est bene in actu secundum modum, licet secundum quid est ens in potentia, & hoc sibi sufficit ad hoc ꝙ dicat distinctam formalitatem à subiecto, s. ꝙ sit in actu ratione fundamenti; vel dicas, ꝙ non est in conueniens, ꝙ sic dicat formalitatem distinctam suo modo à subiecto: quia si bene esset omnino in potentia & nullo modo in actu ipsa risibilitas, adhuc suo modo formaliter distingueretur: quia si illa, quæ in potentia omnino sunt, sicut sortes & Plato futuri, suo modo distinguuntur realiter: sicut in primo articulo concessum est ab Auctore. quid mirum, si risibilitas, quæ aliqualiter est in actu ratione fundamenti, distinguatur suo modo ab homine? Sequitur in Margine, fortius est dubium in terminis de relatiuis, quę diligenter speculare. Hoc dubium in relatiuis est tale: accipiatur dicit Margo, subiectum quod sit relatiuum, vt paternitas, & propria passio paternitatis: difficilius est in his videre quomodo ista duo habeant distinctas formalitates, cum paternitas sit minimum ens: maxime quia respectus, quanto magis sua propria passio, quæ est propria passio respectus est minimũ ens: & vltra hoc nos dicimus, ꝙ non est respectus actualis, sed aptitudinalis: quomodo igitur cum includat has tres conditiones, potest dicere distinctam formalitatem à subiecto suo. s. à paternitate. Ad hoc respondeo, ꝙ talis propria passio paternitatis, quæ sit à suo modo dicit distinctam formalitatem à paternitate, licet nõ distinctam formalitatem actualem, tamen distinctam aptitudinalem alia clara sunt.

Dixit Margo super illo, quæcunque habent diuersas diffinitiones, distinguuntur realiter. Tange instantiam, maxime non tenendo distinctionem realem prædicamentorum. instantia formatur isto modo contra Auctorem præsupponendo vnum quòd dicit Margo, quod prædicamenta non realiter distinguuntur, sed solum formaliter, quod etiam tenuit Auctor in articulo de distinctione formali secundum Themistium: tunc arguitur sic, accipio accidens, istud diffinitur per substantiam, & per præsuppositum, prædicamenta non sunt distincta realiter: ergo accidens aliquod non distinguitur realiter à substantia: maxime, quia includit substantiam in diffinitione sua, quomodo dicit quòd illa quæ habent diuersas diffinitiones, realiter distinguuntur? Ad hanc instantiam respon-

respondeo sic:quod quando Auctor dixit illa distinguũtur realiter, quæ habent diuersas diffinitiones, intellexit sicut vides in littera, de diffinitionibus quidditatiuis, & quarum vna non includit aliam nec additamentaliter nec quidditatiue,& non intellexit de diffinitionibus datis per additamentum,quia licet aliqua sic habeant diffinitiones diuersas,sicut accidentia,non tamen semper sic sunt distincta realiter. Super illo auctoris {dico tamen ꝙ ab vno & eodem potest sumi vnitas rei, & pluralitas formalitatum. Margo dixit, quia distinctio non tollit quancunque vnitatem disparatam, sed oppositam.hoc declaratur & applicatur sic, Margo dicit propterea auctor ponit ꝙ ab vno & eodem potest summi vnitas rei & pluritas formalitatum: quia distinctio formalitatum tollit vnitatem oppositam.i.vnitatem formalitatum,quæ opponitur distinctioni formalitatum.nam hæc duo opponuntur, quia sunt respectu eiusdem.s.distinctio formalitatum, & vnitas formalitatum, ideo non possunt stare simul: quia distinctio formalitatum tollit vnitatem formalitatum. Sed distinctio formalitatum non tollit vnitatem disparatam.i.vnitatem rei,quia possunt stare simul,distinctio formalitatum, & vnitas rei, & non opponuntur, & hinc est ꝙ ab vno & eodem potest sumi vnitas rei, & pluralitas formalitatum.

Dixit Margo {considera an sit verum & vniuersaliter. tange hic instantias: hæc Margo ponitur super illo auctoris, vel his formalitatibus subiecti & passionis nihil est commune vniuocum vniuoce dictum, habent tamen vnam communem realitatem subiectiuam. tunc declaratur sic Margo: quando dicit considera,an sit vniuersaliter verum, dico, ꝙ loquendo de formalitatibus propriarum passionum & subiecti,semper est verum secundum viam nostram, quòd nihil habent commune vniuoce dictum, sed bene habent communem realitatem subiectiuam:sed in alijs non est verum. nam hæc albedo & sortes habent realitatem communem subiectiuam,& vltra hoc habent aliquid commune vniuoce dictum: & sequitur {& tange instantias, instantiæ possunt esse istæ, subiectum & propria passio dicunt vnam naturam: ergo habent aliquid vniuocum vniuoce dictum saltem ens: & posset sic formari ratio, si illa, quæ non sunt eiusdem naturæ, vt homo & albedo habent aliquid vniuocum vniuoce dictum commune:quanto magis ista,quæ sunt eiusdem naturæ? ergo formalitates subiecti & passionis habebunt aliquid commune vniuoce dictum. Secunda instantia posset esse ista, accipiatur homo & risibilitas: risibilitas cum sit propria passio ponitur in prædicamento qualitatis, ergo homo & risibilitas habebunt aliquid commune vniuoce dictum, saltem ens: sicut homo & albedo,quæ est qualitas, habent ens:ergo subiectum & propria passio habent aliquid commune vniuoce dictum, & similiter formalitates eorum. Ad primam respondeo sic, quòd subiectum & passio dicunt vnam naturam subiectiue,sed non obiectiue:& cum dices, si homo & albedo includunt ens vniuoce dictum, & habent aliquid vniuoce dictum: quanto magis homo & risibilitas:dico, quòd illa prima bene possunt includere aliquid vniuoce dictum: quia ambo sunt in recta linea prædicamentali: sed homo & risibilitas cum non sint ambo in recta linea prędicamentali,non habent aliquid commune vniuoce dictum: & consequenter sequitur, ꝙ nec formalitates subiecti & propriæ passionis possunt habere aliquid commune vniuoce dictum. Ad secundam instantiam quando dicitur,ꝙ risibilitas ponitur in prædicamento qualitatis, hoc falsum est: sed risibilitas ponitur reductiue in prædicamento substantiæ: & risibilitas aut formalitas risibilitatis non potest includere aliquid vniuoce dictum, cùm sit in prædicamento reductiue:& sic formalitas hominis & risibilitatis nihil habent commune vniuoce dictum. Dixit Margo {considera euasionem alio modo: vt supra notaui, plura addendo. ponitur hæc Margo super illo auctoris: quæcunque distinguuntur se totis obiectiue, distinguuntur se totis subiectiue, realiter, formaliter: & sic de omnibus alijs distinctionibus dicas, & auctor respondendo, dicit consequentias has non valere. & declaro sic Marginem, quando dicit alio modo potest euadi argumentum tenendo sic, ꝙ istæ consequentiæ sunt formales, sicut prius dictum est, secundum vnam viam: tunc possumus euadere sic, & aliter respondere, quando dicitur subiectum & passio sunt distincta se totis obiectiue, ergo realiter. dico ꝙ antecedens non est verum, quia non distinguuntur se totis obiectiue secundum omnem modum, sed tantum distinguuntur sic obiectiue subiectum & passio: quia nihil quidditatiue includũt & vniuoce,sed non distinguuntur se totis obiectiue, ita ꝙ non includant prædicatum vniuocum,& hæc respõsio fuit prius tacta in margine. Vel dicas, ꝙ non distinguuntur se totis obiectiue: ita ꝙ vnum non sit aliud identice vel per existentiam: quia sic non distinguuntur obiectiue, & cum infers,ergo sunt distincta realiter,consequentia non valet: sed tunc valeret, quando essent distincta sic obiectiue, ꝙ non haberent prædicatum vniuocum solum,nec vniuoce dictum: vel tunc valeret, quando non essent idem obiectiue identice,vel per inexistentiam,ita ꝙ vnum non contineret aliud. Alia duo dicta Marginis sunt clara & declarata superius. Dixit Margo sumendo rem,de qua est sermo,argumentum supponit falsum:ideo clarius potest responderi.Primo nota,ꝙ hæc Margo ponitur super illo dicto auctoris: ad octauum cum dicitur quæcunq; distinguuntur quidditatiue, distinguũtur realiter,negatur hoc. Ad probationem quidditas & res idem sunt: verum, sed inadequate.Secundo sic declarãtur dicta Marginis.Et pro hoc debes scire,ꝙ res est duplex,quædã est essentiæ,quædam existentiæ vel subsistentiæ: ideo quando dicitur in Margine sumendo rem, de qua est sermo.i.rem existẽtiæ vel subsistentiæ, argumẽtum supponit falsum:quia quidditas & res existentiæ vel subsistentiæ non sunt idem, & propter hoc supponit falsum, quando dicitur in argumento ꝙ idẽ sunt quidditas & res: accipiendo isto modo rem existentiæ vel subsistentiæ. Sequitur {ideo potest clarius responderi:responsio clarior esset ista,negando maiorem, videlicet istam,quæcunq; distinguuntur quidditatiue distinguũtur realiter & essentialiter:& cum tu probas quidditas & res idem sunt, negatur hoc de re existentiæ vel subsistentiæ, sed bene verum est de re essentiæ. Sequitur {sed si res sumatur cõmuniter,totum est concedendum.i. si sumatur res essentiæ,quæ est cõis ad rem existentiæ vel subsistẽtiæ,totum est concedendum.i.hoc totum est concedendũ:quæcunq; distinguũtur quidditatiue distinguuntur realiter & essentialiter,& cum probas,quidditas & res idem sunt,verum est de re essentiæ. Sequitur Margo {sed nihil ad.b.s.proprie sumpta:vult dicere non est verum de re existentiæ vel subsistentiæ, quæ faciunt distinctionem realem,de qua loquimur in proposito,& nihil cõcluditur in argumento,isto modo capiẽdo rem.s.essentiæ,hoc vult dicere proprie sumpta.i.non concluditur distinctio realis,quæ est inter rem & rem proprie sumptam existentiæ vel subsistentiæ, quæ distinctio est vna de septem distinctionibus,& sic non habet intentum argumentator. Auctor vero respondet alio modo & sua responsio est optima,

ma, negando ꝙ quidditas & res ſint idem adæquate, teneas quancunque reſponſionem volueris. Dixit Margo ſuper illo 10. argumento, quæcunq; diſtinguuntur numero, diſtinguuntur realiter. Aduerte qualiter iſtæ concedit primam propoſitionem: & eſt iſta, quæ diſtinguuntur numero diſtinguuntur realiter: quæ videtur falſa: patet quia actio & paſsio ſunt diſtincta numero: quia ſi ſunt in diuerſis generibus actionis & paſsionis, ſunt diſtincta genere, ſpecie, & numero: & tamen non ſunt diſtincta realiter: quia actio non ſeparatur à paſsione: & ante in opponendo conceſsit auctor, ꝙ ſunt idem realiter actio & paſsio, & diſtincta formaliter. & poſſet clarius reſponderi aliter ſic, quæ ſunt diſtincta numero, & ſeparabilia ſunt, illa ſunt diſtincta realiter, & tunc eſſet optima reſponſio.

Dixit Margo tange inſtantiam ex dictis ſupra artic. 2. ſecundæ partis: vbi dixit ꝙ eſt accepturus formalitatem ſecundo modo, ibi aſsignatam in his locutionibus dic conſequenter bene ponderando. Hic primo notabis ꝙ iſta inſtantia ponitur ſuper illo auctoris: quæcunq; diſtinguuntur formaliter diſtinguuntur quidditatiue: & quæcunque diſtinguuntur quidditatiue, diſtinguuntur ſpecifice. Notandum eſt ſecundo, ꝙ argumentum & inſtantia iſto modo formatur: auctor in præcedentibus dixit, ꝙ in iſto tractatu loquuturus eſt de formalitate ſecundo modo ꝓprie ſumpta: quæ dicitur de omni eo quod eſt ens quidditatiue: & de omni eo quod eſt aliquid entis: p̄terq̃ de modis intrinſecis: & iſto modo formalitas conuertitur: cum realitate obiectiua nec eſt cõmunior ea: ſed tam formalitas iſto modo, quam realitas obiectiua, ſunt cõiores quidditate: de iſta igitur loquitur auctor, modo vides ꝙ ſi formalitas eſt cõmunior quidditate, non valet iſta conſequentia: quæcũq; diſtinguuntur formaliter diſtinguũtur quidditatiue: & tamen auctor hic eam concedit, & vult ꝙ formalitas ſit idem cum quidditate quæ formalitas quando eſt idem cum quidditate eſt tertio modo ſumpta: & tamẽ dicit ꝙ de iſta quæ eſt quidditas, non loquitur, ſed de illa quæ eſt accepta ſecũdo modo, & ſic contra dicit ſibi, quia vnum promitit & aliud exequitur. Ad hoc reſpondeo ſic, ꝙ author bene promiſit loqui de quidditate ſecundo modo ſumpta. ſ. in aſsignando diſtinctionem formalem, quæ eſt inter duas conceptibilitates ſeorſum conceptibiles: & ibi hoc obſeruauit & in omnibus alijs locis, ſed quia hic debet ſatisfacere argumento aduerſarij accipientis formalitatem, quæ conuertitur cum quidditate, & tertio modo acceptam, vt euacuet rationem aduerſarij & declaret quid poteſt concludere aduerſarius & concedit ꝙ quæcunque diſtinguuntur quidditatiue, diſtinguuntur formaliter tanquam prius dictum ab aduerſario, ſed non ꝙ ipſe ex determinatione ſua hoc concedit, ſed propter rationem alterius. quod tamen verum eſt, & ad propoſitum hic ſumptum ideo non contradicit ſibi. Dixit Margo ſuper illo, & tamen ſunt vnus motus numero, vt ipſi dicunt. inſtantia ſingularis eſt illa de actione & paſsione. i. inſtantia maxima contra Thomiſtas: eſt iſta ad probandum, ꝙ actio & paſsio non ſunt vnum numero, ſicut ipſi dicunt, quia eſt impoſsibile ꝙ ſint vnum numero actio & paſsio, & diſtincta ſpecie, cum Ariſt. 5. meta. velit, ꝙ quæ diſtinguuntur ſpecie, ſunt diſtincta numero, immo plus ſequeretur ꝙ illa, quę ſunt diſtincta genere, ſicut actio & paſsio, quę ſunt in diuerſis generibus, eſſet vnum numero & ſpecie: ꝓpterea ſubdit Margo, ꝙ tutior eſt Scotica veritas, in via phy. quę tenet ꝙ actio & paſsio ſunt diſtincta genere, ſpecie, & numero. Dixit Margo {vide ſupra parte tertia, articuli ſecundi principalis. hoc dictum ponitur ſuper illud, quod auth. ponit in reſponſione ad vndecimum, vbi dicitur, concedo, accipiendo formam primo & ſecundo modo, non autem accipiendo formam, quinto modo. & Margo declaratur ſic, vide parte tertia artic. 2. principalis: iſtæ eſt articulus de identitate & diſtinctione formali. & ſequitur {conſidera aliter, hoc facit pro illa imaginatione, quam ſupra notaui de per ſe diſtinctione, & per accidens identitate. i. ſecundum hoc nos poſſumus aliter reſpondere argumento vndecimo: quando dicitur, illa quæ habent eſſentialiter & realiter diuerſas formas, ſunt diſtincta realiter & eſſentialiter: verum eſt, ꝙ illa quæ habent diuerſas formas realiter, & eſſentialiter, ſunt per ſe diſtincta realiter & eſſentialiter, ſed falſum eſt, ꝙ ſunt diſtincta realiter & eſſentialiter per accidens: immo per accidens ſunt idem realiter & eſſentialiter ratione tertij. exemplum accipiatur, albedo & dulcedo habent diuerſas formas realiter & eſſenſentialiter, & per ſe eſſentialiter & realiter ſunt diſtincta: tamen per accidens ratione tertij. i. lactis ſunt idem, & hoc voluit dicere Margo in illis verbis {conſidera aliter, hoc facit pro illa imaginatione, quam ſupra notaui de per ſe diſtinctione & per accidens identitate aliquorum in tertio. Sequitur Margo {vel ratione infinitatis extremorum, conſidera totum & dic conſequenter.} Hoc ſic declaratur & eſt alia reſponſio ad argumentum, quando dicitur quęcunq; habent diuerſas formas realiter ſunt diſtincta realiter: pater & filius habẽt diuerſas formas realiter, ergo ſunt diſtincta realiter. dicas tu verum eſt, ꝙ pater & filius per ſe ſunt diſtincti realiter, ſed per accidens ratione infinitatis, non ſunt diſtincti realiter, immo ſunt idem realiter ratione infinitatis. Super illo ad confirmationem dici poteſt ꝙ non eſt ſimile, quia in differentia rationis eſt aliquid actuale, & aliquid potentiale, ſed non ſic in diſtinctione ex natura rei. Dixit Margo {ſuper hoc conſidera qualiter ſit verum, ꝙ in diſtinctione rationis fundamentum ſit potẽtiali, & non in diſtinctione ex natura rei: quia minus videtur: tamen tu dicas, ꝙ poteſt eſſe ſemper fundamentum potentiale in diſtinctione rationis, quia fundamentum reale, & ſecunda intentio non faciunt compoſitionem, ideo dicitur, ꝙ deus eſt maſculini generis & ſpecies, quia hæc non faciunt compoſitionem, propterea Scotus 39. diſt. 1. concedit: ꝙ deus poteſt eſſe ſubiectum ſecundæ intentionis, ſicut logice loquendo dicimus, ꝙ prędicatum quodcunq; dicitur ineſſe ſubiecto, ſed non vult ꝙ ſit ſubiectum alicuius formæ realis, ſed in diſtinctione ex natura rei non ſemper fundamentum eſt potentiale. nam, quãdo dicimus ꝙ in diuinis eſt diſtinctio formalis, deus non ſe habet vt potentiale fundamentum reſpectu diſtinctionis formalis, quia in deo nulla eſt potentia, nec eſt ſubiectum aliquo modo, vt Scot. contra Henr. quinta primi probat. In vltimis verbis auctoris ponuntur quædam in Margine, quæ non ſunt Mauritij: cuiuſcunq; ſint declaro, vt nihil remaneat. Dicit ergo iſta Margo {aduertę ꝙ omnes fere opinantur eſſe diſtinctionem rationis in hac propoſitione, ſortes eſt ſortes, vt inquit auctor formalitatum, ſed ego non video verum eſſe ſecũdum principia Sco. quia ibi non eſt intentio ſubiecti, & prędicati, quia in prædicatione primi modi extraniantur intentiones ſecundæ: neq; li ſortes eſt ſubiectum ante copulam, neq; eſt prædicatum poſt copulam, ſicut etiam dicendo, homo eſt animal, patet ex doctore ſubtili 8. q. vniuerſalium. tu vero ſolue, ſi potes, & ſuſtine auctorẽ Trombetã & Mauritium. argumentum vt vides clarum eſt, neq; oportet aliter illud declarare. Sed reſpondeo ſic huic rationi, dico, ꝙ in iſta propoſitione, ſortes eſt ſortes, bene eſt diſtinctio rationis:

ſicut auctor prius dixerat, & quando arguis per Scotum in de vniuerſalibus.q.8.& 16.quòd in hac propoſitione, homo eſt animal,homo non eſt ſpecies, neque animal eſt genus: quia Scotus dicebat, quòd remouentur intentiones à fundamentis,quando vniuntur ſundamenta per hoc verbum eſt: dico quòd ab iſta propoſitione,ſortes eſt ſortes: & à ſimilibus non remouentur intentiones prædicati & ſubiecti fundamĕtaliter,ſed tantum formaliter,quia bene ſortes ante eſt,& poſt eſt, poteſt eſſe fundamentum iſtarum ſecundarum intentionum.ſ.ſubiecti & prædicati: & hoc ſufficit ad faciendam diſtinctionem rationis in propoſitione.ſ.quòd extrema poſſint eſſe fundamenta ſecundarum intentionum: cum igitur in iſta propoſitione, ſortes eſt ſortes, ſint intentiones ſecundæ fundamentaliter:ſequitur,ꝙ inter extrema propoſitionis erit diſtinctio rationis. Et ad Scotum dicentem, ꝙ in iſta propoſitione homo eſt animal, homo non eſt ſpecis, & animal non eſt genus:dico,quòd in hac propoſitione homo non eſt ſpecies formaliter,neque animal eſt genus formaliter: ſed bene in hac propoſitione, homo eſt animal ſunt intentiones ſecundæ.ſ. genus & ſpecies ſundamentaliter, & ſic patet ſolutio argumenti & finis totius operis.

Formalitatum Scoti Finis.

AVCTOR OPERIS AD LECTOREM.

Hoc opus ad ſublimes Scoti apices enodandos, ſtudioſoſque doctrinæ Scoticæ auidos erudiendos,diuino fauente numine,candide Lector, exegi; quoniam igitur omne bonum à cœleſti aula delabitur, & à ſummo, infinitoque cœlorum rege quicquid eſt mihi boni me accepiſſe perſpicio: ſi quid emolumenti, ac bonitatis in hoc repereris libello, ſuperno, largoque datori aſcribito. Siquid autem inconditum purgatiſque auribus diſſonum in eo fuerit, imperitiæ meæ imputato. Et,ſi in aliquibus ambiguitatibus enucleandis me longius immoratum fuiſſe tibi videbitur, vt abſtruſos ſenſus aperirem, eoſque claros omnibus exhiberem longa expoſitione plurimiſque verbis me vſum fuiſſe non ignores. Vale.

Series chartarum,

a A B C D E F G H I K L M.

Omnes ſunt duerniones.

Venetiis apud Hieronymum Scottum M D L X V I.